

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΖΩΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

ΠΑΣΑΚΥΡΙΑΚΟΥ ΕΥΣΤΑΘΙΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2011

**ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ
ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ**

Λογότυπο της ΕΕ τα για όλα βιολογικά προϊόντα

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κεφάλαιο Α: Γενικά περί βιολογικής γεωργίας

1. Γεωργία και περιβάλλον
 - 1.1. Εισαγωγή στη βιολογική γεωργία
 - 1.2 Ιστορία των κινήματων της βιολογικής γεωργίας
 - 1.3 .Εξέλιξη της βιολογικής κτηνοτροφίας στην Ευρώπη
 - 1.3.1 Εξέλιξη της βιολογικής κτηνοτροφίας στην Ελλάδα
 - 1.4 Προοπτικές ανάπτυξης της βιολογικής γεωργίας –κτηνοτροφίας

Κεφάλαιο Β: Μορφές άσκησης της βιολογικής κτηνοτροφίας

2. Κυριότερες μορφές άσκησης της βιολογικής κτηνοτροφίας
 - 2.1 Σύγχρονες τάσεις και συστήματα παραγωγής γεωργικών προϊόντων
 - 2.1.2 Προϊόντα Π.Ο.Π και Π.Γ.Π
 - 2.1.3 Ειδικά παραδοσιακά προϊόντα εγγυημένα
 - 2.1.4 Προϊόντα ολοκληρωμένης διαχειρίσεις
 - 2.1.5 Βόειο κρέας ποιότητας
 - 2.1.6 Χοιρινό κρέας ποιότητας
 - 2.1.7 Ειδικές κτηνοτροφικές εκτροφές
 - 2.1.8 Ποιοτικά προϊόντα ιχθυοκαλλιέργειών
 - 2.1.9 HACCP και ISO
 - 2.2 Πρωτόκολλο EUREPGAP

Κεφάλαιο Γ: Αρχές και κανόνες παραγωγής στη βιολογική κτηνοτροφία

3. Γενικές αρχές στη βιολογική κτηνοτροφία
 - 3.1 Μετατροπή εκτάσεων, ζώων και κτηνοτροφικών προϊόντων
 - 3.1.2 Μετατροπή εκτάσεων σε βιολογικές
 - 3.1.3 Μετατροπή ζώων και κτηνοτροφικών προϊόντων
 - 3.2 Καταγωγή ζώων
 - 3.3 Διατροφή ζώων στη βιολογική κτηνοτροφία
 - 3.3.1 Αρχές και κανόνες διατροφής
 - 3.3.2 Επιτρεπόμενες ζωοτροφές και πρόσθετα ζωοτροφών
 - 3.4 Πρόληψη ασθενειών και κτηνιατρική αγωγή
 - 3.5 Πρακτικές διαχείρισης, μεταφορά ζώων και αναγνώριση προϊόντων
 - 3.5.1 Χώροι ελεύθερης κίνησης και στέγασης των ζώων στη βιολογική κτηνοτροφία
 - 3.5.2 Γενικές απαιτήσεις
 - 3.5.3 Σταβλικές εγκαταστάσεις
 - 3.5.4 Χώροι ελεύθερης κίνησης
 - 3.6 Κτηνοτροφικά απόβλητα στη βιολογική κτηνοτροφία
 - 3.7 Βιολογική εκτροφή μελισσών
 - 3.7.1 Γενικές αρχές
 - 3.7.2 Περίοδος μετατροπής και καταγωγή μελισσών για βιολογική εκτροφή
 - 3.7.3 Θέση των μελισσοκόμων

- 3.7.4 Διατροφή μελισσών στη βιολογική κτηνοτροφία
- 3.7.5 Μελισσοκομικές πρακτικές εκτροφής
- 3.7.6 Πρόληψη των νόσων και κτηνιατρικές αγωγές στη βιολογική μελισσοκομία

Κεφάλαιο Δ: Εφαρμογή αρχών και κανόνων παραγωγής στη βιολογική κτηνοτροφία

- 4. Βιολογική κτηνοτροφία και διατροφή στην πράξη
 - 4.1 Διατροφή πτηνών και χοίρων
 - 4.1.1 Διατροφή ορνίθων κρεοπαραγωγής (broilers) και ορνίθων ωοπαραγωγών
 - 4.1.2 Διατροφή χοίρων
 - 4.2 Διατροφή αιγών-προβάτων και βοοειδών στη βιολογική κτηνοτροφία
 - 4.2.1 Διατροφή αιγών - προβάτων
 - 4.2.2 Διατροφή βοοειδών
 - 4.3. Ολιστική κτηνιατρική στη βιολογική κτηνοτροφία
 - 4.4 Ευζωία των ζώων
 - 4.5. Ορθολογική χρήση των βοσκότοπων στη βιολογική κτηνοτροφία

Κεφάλαιο Ε: Συστήματα ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων

- 5 Η σημασία του ελέγχου
 - 5.1 Βασικές αρχές του ελέγχου
 - 5.1.2 Έλεγχοι – Δειγματοληψίες
 - 5.1.3 Σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης
 - 5.2 Το Ελληνικό σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης
 - 5.2.1 Αρμόδιες αρχές ελέγχου
 - 5.2.2 Οργανισμοί ελέγχου και πιστοποίησης
 - 5.3 Διαδικασία ένταξης στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης
 - 5.4 Πιστοποίηση
 - 5.5 Επισήμανση
 - 5.6 Εισαγωγές βιολογικών προϊόντων
 - 5.7 Παρατυπίες – Κυρώσεις

Κεφάλαιο ΣΤ: Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης, Νέος Ευρωπαϊκός κανονισμός και Εθνικό πρότυπο των Η.Π.Α

- 6 Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την βιολογική γεωργία
 - 6.1 Εισαγωγή
 - 6.1.1 Δράσεις του ΕΣΔ
 - 6.2. Τροποποίηση του Ευρωπαϊκού κανονισμού (ΕΕ) αρ.2092/91 (νέος Ευρωπαϊκός κανονισμός)
 - 6.3. Σύγκριση κανονισμού και εθνικού προτύπου των Η.Π.Α

Κεφάλαιο Ζ: Αγορά βιολογικών προϊόντων

- 7. Η εξέλιξη της αγοράς βιολογικών προϊόντων

- 7.1 Εμπορία και μεταποίηση βιολογικών προϊόντων
- 7.2 Προβλήματα της αγοράς
 - 7.2.1 Δίκτυα διανομής βιολογικών προϊόντων
 - 7.2.2 Τιμολόγηση βιολογικών προϊόντων
 - 7.2.3 Ενημέρωση των καταναλωτών
- 7.3 Μέτρα ενίσχυσης της αγοράς
- 7.4 Τάσεις και προοπτικές της αγοράς
- 7.5 Καταναλωτικά κίνητρα

Επίλογος

Βιβλιογραφία

Συντμήσεις-Συμβολισμοί

Ελληνικές:

ΑΕ = Αρμόδια Αρχή Ελέγχου

ΑΟ = Αζωτούχες ουσίες

Γ'ΚΠΣ = Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006

ΓΠΑ = Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθήνας

ΓΤΟ-gmo's = Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί

Δ'ΠΠ = Δ' Προγραμματική Περίοδος 2007-2013 ΔΑΑ/Γ = Δ/νση Αγροτικής Ανάπτυξης / Γεωργίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης

ΔΒΓ/ΥπΑΑΤ = Διεύθυνση Βιολογικής Γεωργίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

ΕΓΤΠΕ = Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων

Ε.Ε 15 κ-μ = Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 κρατών – μελών

Ε.Ε 25 κ-μ = Ευρωπαϊκή Ένωση των 25 κρατών – μελών

Ε.Ε = Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Επ = Ευρωπαϊκή Επιτροπή

ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε = Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας

εκ € = εκατομμύρια Ευρώ

ΕΚΔΔΑ = Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

ΕΛΟΤ = Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης

ΕΠ&Π = Επιτροπή Παρατυπιών και Παραβάσεων

ΕΠ ΑΑ-ΑΥ = Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης – Ανασυγκρότησης Υπαίθρου

ΕΠΑΑ = Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης 2000-2006

ΕΠΠΕ = Ειδικό Παραδοσιακό Προϊόν Εγγυημένο

ΕΣΔ = Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης

ΕΣΕ = Ετήσιο Σχέδιο Εκτροφής

ΕΣΥΔ = Εθνικό Συμβούλιο Διαπίστευσης

Z.B = Ζων Βάρος

ZM = Ζωικές Μονάδες

ΗΠΑ = Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΙΝΕΠ = Ινστιτούτο Επιμόρφωσης
Καν. = Κανονισμός
ΚΑΠ = Κοινή Αγροτική Πολιτική
ΚΓΒΖ = Κέντρο Γενετικής Βελτίωσης Ζώων
κ-μ = Κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΚΟΓΠ = Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής
ΚΥΑ = Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΜΕ = Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΜΜΖ = Μονάδα Μεγάλου Ζώου (1 ΜΜΖ = 1 αγελάδα)
Ν 10 κ-μ = Νέα 10 κ-μ της Ε.Ε που εντάχθηκαν με τη συνθήκη προσχώρησης της 1
Μαΐου 2004
ΝΑ = Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π - AGROCERT = Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών
Προϊόντων
Ο.ΓΕ.Ε.Κ.Α – ΔΗΜΗΤΡΑ = Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
Κατάρτισης και Απασχόλησης
ΟΔ = Ολοκληρωμένη Διαχείριση
ΟΕ&Π = Οργανισμός Ελέγχου και Πιστοποίησης (βιολογικών προϊόντων)
ΠΒ = Πυκνότητα Βόσκησης
ΠΓΕ = Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη
ΠΟΕ-WTO = Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΠΟΠ = Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης
ΣΠΔ = Σχέδιο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης
ΥΑ = Υπουργική Απόφαση
ΥπΑΑΤ = Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
ΥπΟΙΟ = Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών
ΧΥΤΑ = Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων

Ξενόγλωσσες:

ABM = AgriBioMediterraneo

ADF, NDF = Acid Detergent Fibre & Neutral Detergent Fibre

E.E.L 198 ή L 198 = Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τεύχος 198

FAWC = Farm Animal Welfare Council

FiBL = Forschungsinstitut für biologischen Landbau

GAP = Good Agriculture Practice – Ορθή Γεωργική Πρακτική

HACCP = Hazard Analysis and Critical Control Points – Ανάλυση Κινδύνων και Κρίσιμα Σημεία Ελέγχου

IFA = Integrated Farm Assurance = Ολοκληρωμένη Διασφάλιση Αγροκτήματος

IFOAM = International Federation of Organic Agriculture Movements – Διεθνής Ομοσπονδία των Κινημάτων για τη Βιολογική Γεωργία

ISO = International Organization for Standardization – Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης

NOP = National Organic Program

OECD = Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

OMIaRD = Organic Marketing Initiatives and Rural Development

PRRS = Αναπνευστικό και Αναπαραγωγικό σύνδρομο του χοίρου

PSE = Σύνδρομο του εξιδρωματικού κρέατος

SA = Soil Association

SOEL = Stiftung Ökologie & Landbau (SÖL) – Foundation Ecology & Agriculture

UAA = Χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση

USDA = Υπουργείο Γεωργίας των ΗΠΑ

Ευχαριστίες

Κατά την διάρκεια των σπουδών μου αλλά και της εκπόνησης αυτής της εργασίας υπήρξαν αρκετοί άνθρωποι που βρέθηκαν στο πλευρό μου και θα ήθελα να τους ευχαριστήσω.

Έτσι θα ήθελα να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς για την αμέριστη συμπαράσταση και εμπιστοσύνη τους σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Τα αδέρφια μου Μαρία και Κώστα που στάθηκαν δίπλα μου στις δύσκολες στιγμές αλλά και τον φίλο μου Γιώργο για την ενθάρρυνση και την υπομονή του αυτά τα χρόνια αλλά και για την βοήθεια του στο σχεδιασμό του εξωφύλλου της εργασίας.

Ευχαριστώ την επιβλέπουσα καθηγήτρια της πτυχιακής εργασίας κ. Ελένη Κασαπίδου για την πολύτιμη βοήθεια και τις συμβουλές για τη συγγραφή της εργασίας ακόμη και μετά την διακοπή της συνεργασίας της με το ΑΤΕΙΘ. Τέλος, ευχαριστώ την κ. Αναστασία Ελευθεριάδου που ανέλαβε την επίβλεψη της εργασίας στα τελευταία στάδια της.

Γνωμικό

Αν το κλίμα ήταν τράπεζα θα το είχατε ήδη σώσει

Ούγκο Τσάβες, ηγέτης της Βενεζουέλας

Στη σύνοδο της Κοπεγχάγης για την κλιματική αλλαγή, το 2009

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη βιολογική κτηνοτροφία, εκ μέρους των καταναλωτών, ιδιαίτερα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που αποδίδεται, εν μέρει στα γνωστά ατυχή περιστατικά που σημάδεψαν τη ζωική παραγωγή την τελευταία δεκαπενταετία. Σήμερα πάνω από 60 εκατομμύρια στρέμματα έχουν δοθεί στην βιολογική γεωργία, στην οποία εμπλέκονται περισσότερες από 170.000 εκμεταλλεύσεις με ανθρώπους που τους ενώνει στην πλειοψηφία τους το σύνθημα «πίσω στη φύση».

Λέξεις και έννοιες «κλειδιά», όπως: χημικά λιπάσματα, εντομοκτόνα, ζιζανιοκτόνα, σύνθετες ζωοτροφές από ανακύκλωση υποπροϊόντων γεωργικών βιομηχανιών ή από προϊόντα βιοτεχνολογίας, αντιβιοτικά κ.λπ., έχουν υποστεί αυστηρή κριτική γενικότερα σε μια αγορά που χαρακτηρίζεται από υπερπροσφορά κτηνοτροφικών προϊόντων και από μια υπερκαταναλωτική κοινωνία.

Σήμερα, οι λέξεις «κλειδιά» που επικρατούν είναι: ποιότητα, ασφάλεια και ιγνηλασιμότητα τροφίμων, οι οποίες μάλιστα συνδέονται και με την ευζωία των ζώων από τα οποία προέρχονται τα κτηνοτροφικά προϊόντα. Έτσι, τα βιολογικά προϊόντα, πέραν των παραδοσιακών, των Π.Ο.Π και των Π.Γ.Ε, καθιερώνονται στη συνείδηση του καταναλωτή, όλο και περισσότερο, ως προϊόντα ιδιαίτερης αξίας, αφού συνδέονται με την ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων και τη διατήρηση της αειφορίας.

Κεφάλαιο Α

Γενικά περί βιολογικής γεωργίας

1. Γεωργία και περιβάλλον

Η γεωργία τόσο στο φυτικό όσο και στο ζωικό τομέα, ασκείται μέσα σε ένα σύνολο δραστηριοτήτων που επηρεάζουν άμεσα (π.χ. χρήση αγροχημικών) ή έμμεσα (π.χ. διάβρωση εδάφους) το περιβάλλον. Μια άλλη πολύ σημαντική διάσταση της γεωργίας είναι η επίδραση της στην υγεία του ανθρώπου, καθόσον τα περισσότερα από τα γεωργικά προϊόντα (φυτικά και ζωικά, νωπά και μεταποιημένα) καταναλώνονται από τον άνθρωπο.

Οι επιπτώσεις από την άσκηση της γεωργίας είναι πολλαπλές και εκδηλώνονται επί όλων σχεδόν των στοιχείων που συνθέτουν το περιβάλλον μιας περιοχής (έδαφος, αέρας, νερό, χλωρίδα και πανίδα). Το κακό για παράδειγμα, όργωμα του εδάφους προκαλεί έντονη διάβρωση, με συνέπεια εκατομμύρια τόνοι χώματος κάθε χρόνο να μεταφέρονται χαμηλότερα, προκαλώντας έτσι έντονη αποχωμάτωση των επικλινών εδαφών.

Για την άρδευση των φυτών καταναλίσκεται το 85% περίπου της συνολικής ποσότητας νερού που χρησιμοποιείται άμεσα ή έμμεσα από τον άνθρωπο, όταν η βιομηχανία χρησιμοποιεί μόνο το 11% και για οικιακή χρήση καταναλίσκεται μόλις το 4%. Η υπεράντληση ύδατος για την κάλυψη των αρδευτικών αναγκών έχει προκαλέσει εκτεταμένη υφαλμύριση των υπογείων υδάτων σε πολλές περιοχές της χώρας (π.χ. Αργολίδα).

Η εκτεταμένη χρήση αγροχημικών (λιπάσματα, φυτοφάρμακα) εξάλλου επιβαρύνει με επικίνδυνα υπολείμματα (π.χ. νιτρικά ιόντα) τόσο τα επιφανειακά (λίμνες, ποτάμια), όσο και τα υπόγεια ύδατα καθιστώντας τα πολλές φορές ακατάλληλα για ανθρώπινη χρήση ή και για άρδευση ακόμα. Το ίδιο πρόβλημα προκαλείται και από την απόθεση ή διοχέτευση ανεπεξέργαστων ζωικών αποβλήτων σε εδαφικούς ή υδάτινους αποδέκτες. Η καύση επίσης υπολειμμάτων καλλιεργειών (π.χ. κλάδοι ελιάς, καλαμιές κλπ.) ή και άχρηστων υλικών μετά την χρήση τους (π.χ. πλαστικό κάλυψης θερμοκηπίων) προκαλεί την έκλυση CO₂ που επιτείνει το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Αέρια ρύπανση προκαλείται επίσης, τόσο από τα ψεκαστικά υγρά που διαφεύγουν στην ατμόσφαιρα, με τις γνωστές επίσης, λόγω της τοξικότητάς τους,

συνέπειες στην πανίδα μιας περιοχής όσο και από τις δυσάρεστες οσμές που προκαλούνται από τα αέρια που εκλύονται από τα ζώα ή προέρχονται από την αποσύνθεση της κοπριάς ή την επεξεργασία των αποβλήτων στις κτηνοτροφικές μονάδες.

Η απελευθέρωση της χρήσης των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ), που σε ορισμένες χώρες είναι ήδη γεγονός αποτελεί μια σοβαρή απειλή για την βιοποικιλότητα μιας περιοχής συνιστώντας μια μορφή μη αντιστρέψιμης επιμόλυνσης, παρά τη θετική στάση που πολύ τηρούν απέναντι στο θέμα αυτό.

Από τα παραπάνω καθίσταται προφανές ότι η άσκηση της γεωργίας, ακόμα και στις πιο ήπιες μορφές της δεν παύει να είναι μια πολυεπίπεδη δραστηριότητα με σοβαρές και ενίοτε καταλυτικές επιδράσεις στο περιβάλλον . Οι επιδράσεις αυτές δεν είναι μόνο αρνητικές αλλά και θετικές καθώς η γεωργία έχει συνεισφέρει ανά τους αιώνες στη δημιουργία και διατήρηση μεγάλου αριθμού πολυτίμων ενδιαιτημάτων (Φερμαντζής 2006).

Για τον λόγο αυτό η Ε.Ε, της οποίας σημειωτέον η μίση έκταση αποτελεί γεωργική γη, θεσπίζει, μέσα από την Κοινή Αγροτική πολιτική, όλο και πιο αυστηρά μέτρα για μια πιο «φιλοπεριβαλλοντική» γεωργία, αρχής γενομένης από το 1992 με την τότε αναθεώρηση της ΚΑΠ. Στόχος αυτής της πολιτικής είναι η προστασία και η αποφυγή της περαιτέρω υποβάθμισης του περιβάλλοντος, με την ενθάρρυνση των γεωργών να συμμετέχουν πιο ενεργά στη διατήρηση της υπαίθρου και του περιβάλλοντος μέσα από μια δέσμη μέτρων αγροτικής ανάπτυξης.

Η περιβαλλοντική στρατηγική της Ε.Ε αποσκοπεί σε μεγάλο βαθμό στην ενισχύσει της αειφορίας των αγροτικών οικοσυστημάτων και υλοποιείται με την ενσωμάτωση στην ΚΑΠ περιβαλλοντικών απαιτήσεων και κινήτρων στον τομέα στήριξης της αγοράς και του εισοδήματος των γεωργών και μέτρων ενίσχυσης στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης (Φερμαντζής, 2006).

Στο πλαίσιο του Γ' Κ.Π.Σ και συγκεκριμένα του Εγγράφου Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΠΑΑ) 2000-2006, άξονας 3 « Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα » εγκρίθηκαν συνολικά 17 προγράμματα . Απ' αυτά εφαρμόστηκαν τελικά τα 14, με σημαντικότερα τα μέτρα της βιολογικής γεωργίας, της βιολογικής κτηνοτροφίας, της νιτρορύπανσης, της εκτατικοποίησης, της κτηνοτροφίας, των σπάνιων φυλών κλπ. Τα περισσότερα από τα μέτρα – προγράμματα αυτά, μαζί με ορισμένα νέα, πρόκειται να εφαρμοστούν και στην διάρκεια της Δ' προγραμματικής περιόδου (Δ'ΠΠ) 2007-2013.

Τα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται στον πυλώνα II (αγροτικής ανάπτυξης) και ανήκουν στο αποκαλούμενο πράσινο κουτί (green box) των διαπραγματεύσεων του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), θεωρούμενα ως μέτρα που δεν προκαλούν στρεβλώσεις στην παγκόσμια αγορά. Αντίθετα τα μέτρα στήριξης (άμεσες ενίσχυσης) συμπεριλαμβάνονται στον Πυλώνα I και αποτελούν το «κεχριμπαρένιο κουτί» (amber box), θεωρούμενα ότι προκαλούν στρέβλωση στην παγκόσμια αγορά, άρα είναι διαπραγματεύσιμα (Μπουρδάρης, 2005). Υπό την απειλή του περιορισμού ή και κατάργησης πιθανών πολλών ή όλων των άμεσων ενισχύσεων μέχρι το 2013, στο πλαίσιο των ανωτέρων διαπραγματεύσεων, πρέπει να υπάρξει προοδευτικά μια στροφή από τα μέτρα του Πυλώνα I προς εκείνα του Πυλώνα II, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και το μέλλον των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στις χώρες – μέλη της Ε.Ε.

Χαρακτηριστικό είναι ότι περισσότερο από το 30% της κοινοτικής συμμετοχής στην αγροτική ανάπτυξη, που καταβλήθηκε μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) κατά την περίοδο 2000-2002, διατέθηκε για την εφαρμογή αγροπεριβαλλοντικών μέτρων . Η χώρα μας για την προσαρμογή της γεωργίας στις ανωτέρω εξελίξεις, λαμβάνει μέτρα σε εφαρμογή της ΚΑΠ, όπως είναι οι Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (ΚΟΓΠ) και η Πολλαπλή Συμμόρφωση (cross compliance) .

Οι ΚΟΓΠ θεσπίστηκαν το 2000 με στόχο να καλύψουν τις ελάχιστες υποχρεωτικές απαιτήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, σε εφαρμογή του άρθρου 3 του Καν. (ΕΚ) 1259/99, και τις ανάγκες υλοποίησης των αγροπεριβαλλοντικών προγραμμάτων στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ. Οι κώδικες αυτοί στοχεύουν :

- Στην αειφορική διαχείριση των γεωργικών γαιών και των φυσικών πόρων
- Στην προστασία και διαφύλαξη του αγροτικού τοπίου και
- Στην προστασία της υγείας των αγροτών και καταναλωτών

Οι ΚΟΓΠ πρόκειται να αντικατασταθούν με νέους, ώστε να υπάρξει σύγκλιση με τις απαιτήσεις της πολλαπλής συμμόρφωσης στη διάρκεια της Δ'ΠΠ.

Η πολλαπλή συμμόρφωση άρχισε να ισχύει από το 2005 σε εφαρμογή του Καν. (ΕΚ)1782/03 του Συμβουλίου και αφορά όσους λαμβάνουν άμεσες ενισχύσεις(π.χ. ενιαία ενίσχυση, ποιοτικά παρακρατήματα κλπ) στο πλαίσιο της νέας ΚΑΠ (2006-2013). Η πολλαπλή συμμόρφωση είναι ένα σύνολο υποχρεώσεων που προκύπτουν από αντίστοιχες οδηγίες και Κανονισμούς της Ε. Επ, αφορούν τις ορθές γεωργικές πρακτικές, την προστασία της υγείας των φυτών και των ζώων και τη δημόσια υγεία

και πρέπει να τηρούνται από τους γεωργούς που λαμβάνουν άμεσες ενισχύσεις, όπως προαναφέρθηκε. Τα σημαντικότερα αυτά μέτρα είναι :

- Η προστασία των επικλινών εδαφών
- Η χρήση της χλωρής λίπανσης με ψυχανθή
- Η απαγόρευση ή περιορισμός της καύσης των υπολειμμάτων καλλιεργειών
- Η τήρηση των ορίων πυκνότητας βόσκησης που κυμαίνονται μεταξύ 0,2 και 3,0 Μονάδων Μεγάλων Ζώων (MMZ)/εκτάριο
- Η σωστή χρήση των φυτοπροστατευτικών
- Η αποφυγή της υπερέντασης.

Συμπερασματικά θα μπορούσε να πει κανείς ότι στην άσκηση της γεωργίας μπαίνουν συνέχεια νέοι περιορισμοί, τόσο από την Ε.Ε, όσο και από άλλες χώρες που αντιμετωπίζουν με την ίδια ευαισθησία το υψίστης σημασίας αυτό θέμα και θα ευχόταν την ίδια ευαισθησία να επιδείξουν και άλλες χώρες (π.χ. Ινδία, Κινά, ΗΠΑ) με υψηλό ποσοστό συμμετοχής στο πρόβλημα, όχι μόνο στον τομέας της γεωργίας αλλά και γενικότερα

1.1 Εισαγωγή στη βιολογική γεωργία.

Η βιολογική γεωργία, ως ιδέα περισσότερο και λιγότερο ως συγκροτημένη και ολοκληρωμένη πρακτική, εμφανίστηκε κατά τη δεκαετία του 1920. Το αρχικό ιδεολογικό της πλαίσιο, σε καμία περίπτωση, δεν προδιέθεται την κατοπινή εξέλιξη της σε συγκεκριμένο και αναγνωρισμένο πρότυπο με τόσο ευρεία εφαρμογή. Οι πρώτοι γεωργοί που ασχολήθηκαν πιο συστηματικά με την βιολογική γεωργία από την δεκαετία του 50 και μετά δραστηριοποιήθηκαν είτε μεμονωμένα είτε στο πλαίσιο κάποιων ομάδων με κοινό σημείο αναφοράς τις ανησυχίες και τον προβληματισμό τους για το μέλλον και τις επιπτώσεις στο περιβάλλον από την συνεχή εντατικοποίηση της γεωργίας.

Ακολούθησε η δημιουργία των πρώτων προτύπων και συστημάτων ελέγχου, αρχής γενομένης το 1967, όταν η Soil Association δημοσίευσε τις πρώτες προδιαγραφές για την βιολογική γεωργία στο Ηνωμένο Βασίλειο . Στη συνέχεια ακολούθησαν οι πολιτείες Oregon (1974) και California (1976) των Η.Π.Α, η IFOAM (1980), η Γαλλία με την δημοσίευση εθνικών προδιαγραφών (1985), η Ε.Ε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2092/91 του συμβουλίου και πιο πρόσφατα (1999) ο Codex Alimentarius με την υιοθέτηση κατευθυντηρίων οδηγιών και τέλος η

Ιαπωνία (2001) και οι Η.Π.Α (2002) με την θέσπιση εθνικής νομοθεσίας για τη βιολογική γεωργία (Δημητρίου, 2006).

Τι είναι όμως βιολογική γεωργία, ποιοι είναι οι λόγοι που οδήγησαν πολλούς παραγωγούς και καταναλωτές σε όλο τον κόσμο να στραφούν σε αυτήν και τα βιολογικά προϊόντα, ποια η σημασία της για το περιβάλλον και την υγεία των καταναλωτών, είναι ορισμένα ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν στη συνέχεια σε μια προσπάθεια εισαγωγής στο πνεύμα της βιολογικής γεωργίας.

Ως βιολογική γεωργία θα μπορούσε να οριστεί εκείνος ο τρόπος παραγωγής γεωργικών προϊόντων φυτικών και ζωικών, μεταποιημένων και μη κατά τον οποίο περιορίζεται στο ελάχιστο δυνατό η χρήση αγροχημικών (λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων κλπ) ή χημικών συνθετικών αλλοπαθητικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή και αντιβιοτικών και κατά τον οποίο τα αντίστοιχα προϊόντα μπορούν να φέρουν σχετικές ενδείξεις, αφού προηγηθούν επιτυχώς οι προβλεπόμενοι έλεγχοι.

Ο βιολογικός τρόπος παραγωγής αποβλέπει, μέσα από την εφαρμογή βιώσιμων συστημάτων, στην παραγωγή προϊόντων ανώτερης ποιότητας και μεγαλύτερης ασφάλειας, με τις ελάχιστες δυνατές εισροές βασιζόμενος κυρίως στις δυνατότητες της ίδιας της εκμετάλλευσης και με την ελάχιστη δυνατή επιβάρυνση του περιβάλλοντος. Αξιοποιώντας εγχώρια είδη, ποικιλίες, φυλές και τύπους, προστατεύει επίσης τη βιοποικιλότητα, διατηρώντας έτσι ενεργό ένα πλούσιο γενετικό υλικό που θεωρείται απολύτως χρήσιμο για το μέλλον της γεωργίας. (Ζωικόπουλος και Παπαθεοδώρου, 2000).

Ως προς τους λόγους που συντέλεσαν στην εμφάνιση και την μεγάλη εξάπλωση της βιολογικής γεωργίας, ιδίως κατά τη διάρκεια της τελευταίας 20ετίας, θα μπορούσαν να αναφερθούν ως σημαντικότεροι:

- Οι ανησυχίες και ο προβληματισμός ορισμένων διορατικών γεωργών, καταναλωτών κλπ σχετικά με το μέλλον της γεωργίας.
- Η εντατικοποίηση και σε κάποιες περιπτώσεις η υπέρ- εντατικοποίηση της γεωργίας, από τη 10ετία του 50 και μετά προκείμενου να καλυφθούν οι συνεχώς αυξανόμενες διατροφικές ανάγκες
- Η διαρκής επιβάρυνση του περιβάλλοντος που οδηγεί σε έντονες κλιματολογικές αλλαγές σχεδόν σε όλο τον πλανήτη, λόγω εμφάνισης και της έντασης του φαινομένου του θερμοκηπίου.
- Η εκτεταμένη χρήση αγροχημικών με τις γνωστές συνέπειες

- Οι αλληπάλλληλες διατροφικές κρίσεις που εμφανίστηκαν τα τελευταία χρόνια, λόγω των διοξινών, και των εγκεφαλοπαθειών των ζώων, όπως η σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (B.S.E) και οι μεταδοτικές σπογγώδεις εγκεφαλοπάθειες (M.S.E) σε ορισμένες άλλες ευρωπαϊκές χώρες (Βέλγιο, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία) και οι οποίες αγγίζουν πλέον και τη χώρα μας (περίπτωση πυρκαγιάς στο ΧΥΤΑ των Ταγαράδων στο Ν. Θεσσαλονίκης, scrapie προβάτων).
- Η απειλή κατά της βιοποικιλότητας, λόγω σημαντικού περιορισμού των καλλιεργούμενων και εκτρεφόμενων ποικιλιών, ειδών και φυλών.
- Ο κίνδυνος επέκτασης της καλλιέργειας των γενετικά τροποποιημένων φυτών και της επαπειλούμενης βιολογικής –γενετικής ρύπανσης .
- Η απαίτηση των καταναλωτών για καλύτερη ποιότητα μεγαλύτερη ασφάλεια στα τρόφιμα, λόγω της ιδιαιτερότητας των προϊόντων αυτών .

Σε ότι αφορά τέλος τη σημασία της βιολογικής γεωργίας αυτή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως πολυεπίπεδη επειδή:

- Παράγει προϊόντα πιστοποιημένα που υπερτερούν σε ποιότητα και ασφάλεια, αφού οι απαιτήσεις παραγωγής τους είναι αυστηρότερες έναντι των αντιστοιχών συμβατικών, άρα διασφαλίζει καλύτερα την υγεία των καταναλωτών
- Επιβαρύνει στο μικρότερο δυνατό βαθμό το περιβάλλον με αγροχημικά ή άλλα απόβλητα (νιτρικά ιόντα, CO₂) άρα ρυπαίνει ελάχιστα έως σχεδόν καθόλου
- Προστατεύει την πανίδα και την χλωρίδα μιας περιοχής, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρηση της βιοποικιλότητας στην περιοχή αυτή
- Συμβάλλει επίσης στην αειφορία, προστατεύοντας το έδαφος από την αποδυνάμωση και την σταδιακή υποβάθμιση του.

Η άσκηση όμως της βιολογικής γεωργίας δεν είναι χωρίς προβλήματα ή δυσκολίες . Υπάρχουν αρκετά εμπόδια ακόμα, ιδίως στη χώρα μας, κυριότερα από τα οποία είναι οι δυσχέρειες μετατροπής μιας εκμετάλλευσης από συμβατική σε πλήρως βιολογική, οι μειωμένες αποδόσεις που παρατηρούνται, ιδίως κατά την περίοδο μετατροπής, το σημαντικά υψηλότερο κόστος παραγωγής, άρα και η τιμή των βιολογικών προϊόντων, η έλλειψη επάρκειας, τόσο από πλευράς ποσότητας όσο και από πλευράς περιόδου προσφοράς, η ανυπαρξία οργανωμένων δικτύων διακινήσεις, οι περιορισμένες υποδομές μεταποίησης, ο μικρός αριθμός σημείων πώλησης και ο ανεπαρκής βαθμός

ενημέρωσης των καταναλωτών για την αξία και την σημασία της βιολογικής γεωργίας και των βιολογικών προϊόντων.

Οι δυσχέρειες ακριβώς αυτές και τα προβλήματα αποτελούν σημαντικά εμπόδια για την περαιτέρω επέκταση της βιολογικής γεωργίας. Κάθε γεωργός, πριν ενταχθεί στο ομολογούμενο απαιτητικό αυτό σύστημα παραγωγής, πρέπει να εξετάζει σοβαρά τις προϋπόθεσης και τις δυνατότητες που υπάρχουν και να μην αποφασίζει την ένταξη του με μοναδικό κριτήριο τις πιθανές οικονομικές ενισχύσεις, ώστε να μην «απογοητευτεί» από τις δυσκολίες και εγκαταλείψει πρόωρα την προσπάθεια. Η βιολογική γεωργία χρειάζεται συνειδητοποιημένους γεωργούς που θα ενστερνιστούν το ιδεολογικό της υπόβαθρο και θα πιστέψουν το στο νόημα και στην αξία της. Για αυτό το λόγο άλλωστε η ένταξη στο καθεστώς της βιολογικής γεωργίας είναι πράξη καθαρά εθελοντική.

Για όσους δεν διαθέτουν τις παραπάνω προϋπόθεσης, υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις, όχι τόσο απαιτητικές, όπως π.χ. τα προϊόντα ολοκληρωμένης διαχείρισης, τα προϊόντα προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης, (ΠΟΠ), προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης (ΠΓΕ), και τα ειδικά παραδοσιακά προϊόντα εγγυημένα (ΕΠΠΕ), τα προϊόντα των Ειδικών Πτηνοτροφικών Εκτροφών, κτλ τα οποία πιστοποιούνται βάσει αντίστοιχων προτύπων από τον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π –AGROCERT.

Πρέπει να διευκρινίσουμε εδώ ότι και τα συμβατικά προϊόντα θεωρούνται επίσης ασφαλή και ποιοτικά, αφού και για αυτά υπάρχει και εφαρμόζεται κοινοτική και εθνική νομοθεσία και επομένως καμία αμφιβολία ή δυσπιστία πρέπει να υπάρχει, εφόσον αυτή εφαρμόζεται. Η διάφορα των συμβατικών με τα βιολογικά είναι ότι για την παραγωγή βιολογικών προϊόντων, τίθενται προσθετές απαιτήσεις πέραν της εφαρμοσμένης υποχρεωτικής νομοθεσίας.

1.2 Η ιστορία των κινήματων της βιολογικής γεωργίας

Η παρατήρηση, καταγραφή και διάδοση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του βιολογικού τρόπου παραγωγής οφείλεται κατά ένα βαθμό, στον οξυδερκή νου κάποιων ανθρώπων που σε αντίθεση πολλές φορές με το πνεύμα της εποχής τους, προέβλεψαν πως η έλλειψη σεβασμού στους κανόνες της φύσης θα οδηγούσε

μελλοντικά σε δυσμενή αποτελέσματα για τον ίδιο τον άνθρωπο και το περιβάλλον. Η βιολογική γεωργία όπως νοείται σήμερα, είναι το αποτέλεσμα προβληματισμού μέσα από τον οποίο προέκυψαν διάφορες εναλλακτικές μέθοδοι γεωργικής παραγωγής που τέθηκαν σε εφαρμογή από την αρχή του αιώνα κυρίως στην Βόρεια Ευρώπη. Οι άνθρωποι που βοήθησαν σημαντικά με το έργο τους στην εξέλιξη της βιολογικής γεωργίας και τα σημαντικότερα γεγονότα και σταδία κατά το ξεκίνημα και την περαιτέρω εξέλιξη και διάδοση του βιολογικού τρόπου παραγωγής είναι τα ακόλουθα:

Ο Ernst Heinrich Philipp August Haeckel (1834 –1919) υπήρξε ένας διαπρεπής Γερμανός βιολόγος και φιλόσοφος μεταξύ των πολλών άλλων ειδικοτήτων του. Στο πλούσιο έργο του Haeckel μπορούμε να παραθέσουμε τις ιδέες του για την θεωρία της εξέλιξης, την ονομασία εκατοντάδων νέων ειδών, τη χαρτογράφηση του γενεαλογικού δέντρου όλων των ζωντανών ειδών και βέβαια την υιοθέτηση πολλών νέων όρων στη βιολογία συμπεριλαμβανόμενου και του όρου «οικολογία». Γι αυτό και ο Haeckel θεωρείται από πολλούς ως ο «νονός» της οικολογίας (Καρανδεινός, 2000).

Ο ορισμός που έδωσε ο Haeckel, το 1866, για την οικολογία είναι ο εξής : « με τον όρο οικολογία εννοούμε το σώμα των γνώσεων που αναφέρονται στην οικονομία της φύσης –την ερευνά όλων των σχέσεων του ζώου με το ανόργανο και οργανικό περιβάλλον, το οποίο περιλαμβάνει, πάνω από όλα, τη φιλική και εχθρική σχέση με εκείνα τα ζώα και τα φυτά με τα οποία έρχεται άμεσα ή έμμεσα σε επαφή – και πιο απλά, οικολογία είναι η μελέτη των σύνθετων αλληλοσχετίσεων που αναφέρονται από τον Δαρβίνο ως οι συνθήκες του αγώνα επιβίωσης».

Ο Henry David Thoreau (1817- 1862) αποτελεί μοναδικό παράδειγμα πρωίμου οικολόγου και λόγιου. Εκτός από μεγάλος στοχαστής και συγγραφέας, θεωρείτο και «πατέρας » των περιβαλλοντικών κινημάτων. Η συγγραφή βιβλίων όμως ήταν το τρίτο και το τελευταίο που διάλεξε. Το δεύτερο ήταν αγρότης και το πρώτο δάσκαλος. Σε μια εποχή που οι παρεμβάσεις στη φύση ήταν από ανύπαρκτες έως ελάχιστες, ο Thoreau προείδε την ανάγκη διατήρησης του μεγαλείου της και κατέγραψε με τρόπο σαφή και επαναστατικό αυτό που σήμερα θεωρείται επιτακτική ανάγκη, δηλαδή το σεβασμό και την προστασία της.

Για τον μεγάλο στοχαστή, η φροντίδα για το περιβάλλον και την οικονομία είναι έννοιες αλληλένδετες και αλληλοεξαρτώμενες. «Αν παραμελήσουμε το ένα εις βάρος του άλλου βάζουμε σε κίνδυνο τις κοινωνίες και επομένως την ποιότητα ζωής και την

ελευθέρια μας», έλεγε . Για αυτό και το βιβλίο του «Walden» που γράφτηκε το 1854, έγινε η βίβλος των σύγχρονων οικολόγων, όπως και πολλών υποστηρικτών του, που προσπαθούν ακόμα και σήμερα να μιμηθούν τον τρόπο ζωής του.

Ο Βρετανός βοτανιστής **Sir Albert Howard** (1873-1947) υπήρξε μια πρωταρχική φιγούρα στο ξεκίνημα του κινήματος της βιολογικής γεωργίας. Μάλιστα θεωρείται ως ο «πατέρας της βιολογικής γεωργίας». Δούλεψε στην Ινδία, ως γεωργικός σύμβουλος, όπου ερεύνησε και υποστήριξε τις παραδοσιακές γεωργικές πρακτικές, σε αντίθεση με τις αρχές της συμβατικής γεωργίας. Αν και περιόδευε στην Ινδία για να διδάξει πρακτικές που χρησιμοποιούνται στο δυτικό κόσμο, ανακάλυψε ότι ο ινδικός τρόπος καλλιέργειας θα μπορούσε στην πραγματικότητα να του διδάξει περισσότερα. Ένα σημαντικό σημείο που έπεσε στην αντίληψη του ήταν η σχέση μεταξύ του υγιούς εδάφους και της υγείας του ντόπιου πληθυσμού, του ζωικού κεφαλαίου και των καλλιεργειών. Τέτοιες πρακτικές, που τις θεωρούσε ανώτερες από τις σύγχρονες γεωργικές επιστήμες, κατέγραψε το 1940 στο βιβλίο του «An Agricultural Testament». Το έργο του επηρέασε και ενέπνευσε πολλούς αγρότες και γεωτεχνικούς που χάρις σε αυτό προχώρησαν ένα βήμα πιο μπροστά το βιολογικό κίνημα.

Ο Αυστριακός **Rudolf Steiner** (1861 –1925) υπήρξε φιλόσοφος, της «ανθρωποσοφίας», μιας έννοιας που περιγράφεται ως «ένα μονοπάτι της γνώσης, για να καθοδηγήσει το ανθρώπινο πνεύμα στο πνεύμα του σύμπαντος. Με την έκδοση του βιβλίου του με τίτλο «Spiritual foundations for the Renewal of Agricultural», οδήγησε στο να γίνει σε ευρεία κλίμακα γνωστός ο όρος της «βιοδυναμικής γεωργίας» που συνδυάζει μια οικολογική και αειφορική προσέγγιση των γεωργικών συστημάτων και περιλαμβάνει πολλές από τις ιδέες της βιολογικής γεωργίας.

Μέχρι την δεκαετία του 70 η βιολογική γεωργία βρισκόταν σε εμβρυϊκό στάδιο. Το σημαντικότερο γεγονός συνέβη το 1972, όταν ιδρύθηκε στις Βερσαλλίες η Διεθνής Ομοσπονδία των Κινήματων για την Βιολογική Γεωργία γνωστή και ως **International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM)**. Η ίδρυση λαμβάνει χώρα κατά την διάρκεια ενός παγκόσμιου συνεδρίου για την βιολογική γεωργία . Η διοργάνωση έγινε από μια οργάνωση Γάλλων βιοκαλλιεργητών με την επωνυμία « Nature et Progrés», ενώ κύριος εμπνευστής της ιδέας αυτής ήταν ο Roland Cevriot.

Αποστολή της IFOAM ήταν και παραμένει, να ηγηθεί, να ενοποιήσει και να βοηθήσει το βιολογικό κίνημα σε όλη του την διασπορά. Για να επιτύχει αυτή την Αποστολή η IFOAM υιοθέτησε τους ακόλουθους 5 στόχους:

- 1) Θεμελίωση σε διεθνή βάση του βιολογικού κινήματος
- 2) Ανάπτυξη, επικοινωνία και προστασία των αρχών της βιολογικής γεωργίας
- 3) Υποστήριξη και διευκόλυνση της υιοθέτησης της βιολογικής γεωργίας
- 4) Προώθηση της ανάπτυξης της βιολογικής γεωργίας
- 5) Εξασφάλιση αποτελεσματικής διοίκησης της οργάνωσης χρησιμοποιώντας ικανοποιητικές ανανεώσιμες πηγές.

Οι αρχές της βιολογικής γεωργίας, σύμφωνα με την IFOAM παρουσιάζονται με μια προοπτική διεθνούς αποδοχής και έχουν σκοπό να ενδυναμώσουν το βιολογικό κίνημα σε παγκόσμιο επίπεδο. Η βιολογική γεωργία πρέπει να βασίζεται στις ακόλουθες 4 αρχές:

- Την αρχή της υγείας, σύμφωνα με την οποία πρέπει να διατηρείται και να ενδυναμώνεται η υγεία του εδάφους, των ζώων, των φυτών, των ανθρώπων και του πλανήτη θεωρώντας όλα αυτά ένα ενιαίο και αδιαχώρητο σύνολο.
- Την αρχή της οικολογίας, που βασίζεται σε βιώσιμα οικολογικά συστήματα και κύκλους και προσπαθεί, δουλεύοντας με αυτά, να μιμηθεί και να τα βοηθήσει να διατηρηθούν
- Την αρχή της δικαιοσύνης που βασίζεται στη δημιουργία σχέσεων που προάγουν την δικαιοσύνη σε σχέση με το περιβάλλον και τις ευκαιρίες της ζωής
- Την αρχή της φροντίδας, που εισάγει με προληπτικό και υπεύθυνο τρόπο την προστασία της υγείας και της ευζωίας των τωρινών και των μελλοντικών γενεών, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος.

Η οργανωτική δομή της IFOAM περιλαμβάνει 4 περιφερειακές ομάδες που βρίσκονται στην Ασία, τη Μεσόγειο, τις Γερμανόφωνες χώρες και την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και 2 εθνικές ομάδες στην Ιαπωνία και στη Γαλλία. Αυτές οι ομάδες λειτουργούν αυτόνομα, έχοντας όμως συγκεκριμένα καθήκοντα . Το 1990 στη Vignola της Ιταλίας ιδρύθηκε η **AgriBioMediterraneo** (ABM) ως μια περιφερειακή ομάδα της Ομοσπονδίας, αλλά η

επίσημη αναγνώριση από την IFOAM έγινε το 1997. Η ABM απαρτίζεται από 146 μέλη από 3 ηπείρους και από 16 Μεσογειακές χώρες οι οποίες είναι: Αλβανία,

Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κροατία, Κύπρος, Αίγυπτος, Γαλλία, Ελλάδα, Ισραήλ, Ιταλία, Παλαιστίνη, Πορτογαλία, Σερβία & Μαυροβούνιο, Σλοβενία, Ισπανία, Τυνησία και Τουρκία.

Σκοπός της ABM είναι να :

1. Προωθήσει, αναπτύξει και διαδώσει την πληροφορία, γνώση και εμπειρία σχετικά με τη βιολογική γεωργία και την παραγωγή τροφίμων στη Μεσόγειο και να
2. Αναπτύξει τον Αγρό-βίο-τουρισμό (Agribiotourism) στις οικογενειακές εκμεταλλεύσεις.

Σήμερα, η IFOAM αριθμεί 750 μέλη- οργανισμούς σε 108 χώρες, ενώ η οικονομική αυτονομία της στηρίζεται στις εισφορές των μελών και τις δωρεές των κυβερνήσεων, οργανισμών αλλά και ιδιωτικών χορηγών. Στη χώρα μας ο αριθμός των μελών που ήδη συμμετέχουν φτάνει περίπου τους 12. Μερικά από τα μέλη είναι η ΔΗΩ, ο Βίο Ελλάς, η Φυσιολογική ΕΠΕ, η Ένωση Επαγγελματιών Βίο-παραγωγών Ζακύνθου, το Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων, το Πανελλήνιο κέντρο Οικολογικών Ερευνών, η Αγροπεριβαλλοντική Ομάδα Βιοκαλλιεργητών Δυτικής Ελλάδας. Κ.λπ.

Από το 1980 και μετά, διάφορες ομάδες γεωργών και καταναλωτών σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο ξεκίνησαν να ασκούν πίεση για την θέσπιση κοινών κανόνων παραγωγής για την βιολογική γεωργία. Στην Ευρώπη οι αντιδράσεις αυτές οδήγησαν στη θέσπιση μέσα στην δεκαετία του 90 νομοθεσίας και προτύπων πιστοποίησης για την βιολογική γεωργία. Πιο συγκεκριμένα στις 24 Ιουνίου 1991, η Ε.Επ εξέδωσε τον Καν. (ΕΟΚ) 2092/1991 του συμβουλίου περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής που αποτέλεσε το πρωταρχικό βήμα για την θέσπιση κοινής νομοθεσίας για την βιολογική γεωργία ΕΕ.

Ο αρχικός κανονισμός για το βιολογικό τρόπο παραγωγής κάλυπτε μόνο τα φυτικά προϊόντα με πρόβλεψη να συμπληρωθεί άμεσα και για τα ζωικά προϊόντα. Όμως αυτό έγινε με καθυστέρηση 8 ετών, στις 19 Ιουλίου 1999, οπότε εκδόθηκε ένας νέος κανονισμός, ο Καν 1804/99 του Συμβουλίου, ο οποίος συμπλήρωνε και τροποποιούσε τον αρχικό κανονισμό στα θέματα κτηνοτροφίας. Ωστόσο και αυτός ο κανονισμός αυτός άφηνε εκτός πλαισίου πολλά ζωικά είδη (π.χ. κουνέλια) αλλά και τα προϊόντα αλιείας.

Εκτός από τις Η.Π.Α και την Ε.Ε, πολλές τρίτες χώρες έχουν αποκτήσει δική τους νομοθεσία για την βιολογική παραγωγή. Στην Ινδία για παράδειγμα τα πρότυπα για

την βιολογική γεωργία ανακοινώθηκαν τον Μάιο του 2001 και το Εθνικό Πρόγραμμα για την Βιολογική Παραγωγή [National Programme on Organic Production(NPOP)] εφαρμόστηκε από το Υπουργείο Εμπορίου της Ινδίας. Παράλληλα με τα εθνικά πρότυπα, υπάρχουν και μη κυβερνητικοί εθνικοί και διεθνής οργανισμοί που έχουν επίσης τα δικά τους πρότυπα για την βιολογική παραγωγή. Στις χώρες όμως που υπάρχει νομοθεσία, αυτές οι επιχειρήσεις πρέπει να είναι διαπιστευμένες από τις αρμόδιες κρατικές αρχές.

1.3 Εξέλιξη της βιολογικής κτηνοτροφίας στην Ευρώπη.

Η βιολογική κτηνοτροφία σε επίπεδο ΕΕ ήταν 25 κ-μ, για το 2003, το πιστοποιημένο ζωικό κεφαλαίο υπολογιζόταν σε 3 εκ Ζωικές μονάδες [ZM/Live Unit(LU)] ή ποσοστό 2,3% του συνολικού ζωικού κεφαλαίου. Το μεγαλύτερο αριθμό πιστοποιημένων βιολογικών ζώων με πάνω από 0,4 εκ ΖΜ διέθεταν η Ιταλία, η Σουηδία και η Γερμανία. Ειδικότερα για τις πιστοποιημένες γαλακτοπαραγωγικές αγελάδες αυτές υπολογίζεται ότι φτάνουν τον αριθμό των 483.000 κεφαλιών ή ποσοστό 2,5% του συνολικού αριθμού των βοοειδών γαλακτοπαραγωγής στην ΕΕ 15 κ-μ (2003). Ο αριθμός αυτός είναι κατά 70% υψηλότερος σε σχέση με το 1998, αλλά 12% μικρότερος από τον αντίστοιχο του 2000.

Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γερμανία εκτρέφουν μαζί περίπου το 40% του συνολικού αριθμού πιστοποιημένων βιολογικών αγελάδων γαλακτοπαραγωγής στα 15 κ-μ της Ε.Ε (2003), κατέχοντας ποσοστό 19% περίπου η καθεμία . Ακολουθούν η Αυστρία με 18%, και η Γαλλία με την Δανία με 12%. Αντίθετα, σε ότι αφορά το ποσοστό των βιολογικών γαλακτοπαραγωγικών αγελάδων σε σχέση προς το συνολικό αριθμό, πρώτη είναι η Αυστρία με 16%, και ακολουθούν η Δανία με 10%, η Σουηδία με 6% και το Ηνωμένο Βασίλειο με 4%.

Τα υπόλοιπα πιστοποιημένα βοοειδή, που είναι κύριος βοοειδή κρεοπαραγωγής, υπολογίζεται σε περίπου 1 εκ. κεφάλια ή 1,7% του συνολικού αριθμού των βοοειδών σε επίπεδο Ε.Ε 15 κ-μ. Η Αυστρία βρίσκεται στην πρώτη θέση εκτρέφοντας το 25% του συνολικού αριθμού βοοειδών κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης και ακολουθούν η Ιταλία με 15%, το Ηνωμένο Βασίλειο με 13% και η Γερμανία με 12%.

Ο αριθμός των πιστοποιημένων βιολογικών χοιρινών είναι σχετικά χαμηλός. Έτσι στην Ε.Ε 15 κ-μ για το 2003 ο αριθμός αυτός αγγίζει τα 450.000 κεφάλια ή 0,4%

περίπου του συνολικού αριθμού των χοιρινών. Λίγα είναι τα κ-μ που εμφανίζουν σημαντικό αριθμό πιστοποιημένων χοιρινών. Η αιτία του σχετικά μικρού ρυθμού ανάπτυξης της βιολογικής χοιροτροφίας σχετίζεται με τα υψηλά λειτουργικά κόστη, αλλά ακόμα και με τον μικρό αριθμό των καταναλωτών που είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν την αρκετά υψηλή τιμή του βιολογικού χοιρινού κρέατος.

Σε επίπεδο Ε.Ε 15 κ-μ για το 2003 ο αριθμός των πιστοποιημένων βιολογικών κοτόπουλων κρεατοπαραγωγής και των πουλάδων αυγοπαραγωγής υπολογίζονται σε περισσότερα από 9 και 6 εκ αντίστοιχα. Μάλιστα η Γαλλία εκτρέφει το μισό αριθμό των κοτόπουλων κρεατοπαραγωγής και κατατάσσεται πρώτη με 5,1 εκ, ενώ στις πουλάδες αυγοπαραγωγής πρώτο έρχεται το Ηνωμένο Βασίλειο με 1,4 εκ. και ακολουθεί η Γαλλία με 1,3 εκ. Όσο αφορά το ποσοστό των πιστοποιημένων βιολογικών κοτόπουλων αυγοπαραγωγής, σε σχέση με το συνολικό αριθμό, το μέσο ποσοστό σε επίπεδο Ε.Ε 15 κ-μ είναι 1,7% ενώ οι χώρες με το μεγαλύτερο ποσοστό είναι κατά σειρά η Δανία με 22%, η Σουηδία με 7%, η Αυστρία με 6% και το Λουξεμβούργο με 4%.

Τέλος για τον κλάδο της βιολογικής αιγώ – προβατοτροφίας, ο αριθμός των πιστοποιημένων πρόβατων και Αιγών σε επίπεδο Ε.Ε 15 κ-μ υπολογίζεται σε 2,4 εκ κεφάλια ή 2,4% του συνολικού αριθμού πρόβατων και Αιγών. Το σημαντικότερο ποσοστό των βιολογικά πιστοποιημένων πρόβατων βρίσκεται στο Ηνωμένο Βασίλειο (35%), την Ιταλία (21%) και την Γερμανία (11%), ενώ από τις 380.000 πιστοποιημένες Αίγες το μισό περίπου ποσοστό αντιστοιχεί στη χώρα μας (49%) και ακολουθεί η Ιταλία (26%).

Πίνακας Α1 : Έκταση που καλλιεργείται με βιολογικό τρόπο ανά χώρα σε παγκόσμιο επίπεδο*					
A/A	Χώρα	Έκταση (εκτάρια)	A/A	Χώρα	Έκταση (εκτάρια)
1	Αυστραλία	12.126.633	26	Φιλανδία	162.024
2	Κίνα	3.466.570	27	Τυνησία	155.323
3	Αργεντινή	2.800.000	28	Δανία	154.921
4	Ιταλία	954.361	29	Τουρκία	108.597
5	Η.Π.Α	889.048	30	Πολωνία	82.730

6	Βραζιλία	887.637	31	Ρουμανία	75.000
7	Γερμανία	767.891	32	Λιθουανία	64.545
8	Ουρουγουάη	759.000	33	Ολλανδία	48.152
9	Ισπανία	733.182	34	Νέα Ζηλανδία	45.000
10	Ηνωμένο Βασίλειο	690.270	35	Ν. Αφρική	45.000
11	Χιλή	639.200	36	Νορβηγία	41.035
12	Γαλλία	534.037	37	Κολομβία	33.000
13	Καναδάς	488.752	38	Ιρλανδία	30.670
14	Βολιβία	364.100	39	Ρωσία	30.000
15	Αυστρία	344.916	40	Ιαπωνία	29.151
16	Μεξικό	295.046	41	Εκουαδόρ	27.436
17	Τσεχία	260.120	42	Αίγυπτος	24.548
18	Περου	260.000	43	Βέλγιο	23.728
19	Ελλάδα	249.488	44	Σλοβενία	23.032
20	Ουκρανία	241.980	45	Σερβία-Μαυροβούνιο	20.542
21	Σουηδία	206.579	46	Μαρόκο	20.040
22	Πορτογαλία	206.524	47	Βενεζουέλα	16.000
23	Σουδάν	200.000	48	Σρι Λάνκα	15.379
24	Ζάμπια	187.694	49	Φιλιππίνες	14.134
25	Κένυα	182.438	50	Κόστα Ρίκα	13.945
Συνολική έκταση : 31.502.786. εκτάρια					

- Πηγή : FiBL survey 2005/2006

* Συμπεριλαμβάνονται οι βιολογικές εκτάσεις, καθώς και οι εκτάσεις που είναι σε μεταβατικό στάδιο(υπό μετατροπή)

1.3.1 Η βιολογική κτηνοτροφία στην Ελλάδα.

Ανεπίσημα η παραγωγή βιολογικών προϊόντων στη χώρα μας ξεκίνησε στις αρχές τις δεκαετίας του 80. Οι πρώτοι Έλληνες Βίο-καλλιεργητές μπορούν να θεωρηθούν ως ερασιτέχνες που ήθελαν να πειραματιστούν σε διαφορετικές μέχρι τότε μεθόδους παραγωγής. Επίσημα η βιολογική γεωργία στην χώρα μας ξεκίνησε το 1982, ύστερα από απαίτησης μιας Δανέζικης εταιρίας για παραγωγή βιολογικής σταφίδας.

Αντίθετα με την βιολογική γεωργία, η βιολογική κτηνοτροφία στη χώρα μας ξεκίνησε πολύ αργότερα . Αν και η ψήφιση του σχετικού κανονισμού (ΕΚ) 1804 έγινε το 1999, τα πρώτα πιστοποιημένα προϊόντα βιολογικής κτηνοτροφίας εμφανίστηκαν από το 2002 και μετά. Ισχυρό κίνητρο αποτέλεσαν οι οικονομικές ενισχύσεις που θεσπίστηκαν με το πρόγραμμα «Βιολογικής Κτηνοτροφίας» στο πλαίσιο εφαρμογής του Καν. (ΕΚ) 1257/1999, αρχικά για τους κλάδους της αιγό- προβατοτροφίας και της βοοτροφίας και αργότερα για τον κλάδο της χοιροτροφίας. Οι κλάδοι της

μελισσοκομίας και των πουλερικών (αυγοπαραγωγής και κρεατοπαραγωγικής κατεύθυνσης) αναπτύχθηκαν επίσης, παρ' ότι για αυτούς δεν προβλέπονταν οικονομικές ενισχύσεις. Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατανομή του αριθμού των ζώων ανά είδος που εντάχθηκαν στην βιολογική κτηνοτροφία το 2005.

Πρωταρχική θέση κατέχουν οι Αίγες με ποσοστό 41% και ακολουθούν τα πρόβατα με 31%, τα πουλερικά με 20%, οι χοίροι 4%, τα βοοειδή με 3% και τέλος τα μελίσσια με 1%. Το μεγαλύτερο ποσοστό, με βάση τις τελευταίες εντάξεις, αφορά τις αίγες. Το γεγονός αυτό αποδίδεται κατά κύριο λόγο στο ότι τα ζώα αυτά στη χώρα μας εκτρέφονται σχεδόν στο σύνολο τους υπό εκστατικές συνθήκες με μεγάλη συμμετοχή της βοσκήσιμης ύλης στην διατροφή τους, περιορισμένη ως μηδενική χρήση αλλοπαθητικών συνθετικών φαρμάκων κλπ. Που καθιστούν τη μετατροπή τους από συμβατικά σε βιολογικά σχετικά εύκολη σε σύγκριση με τα άλλα είδη ζώων.

Η μελισσοκομία εμφανίζει το μικρότερο ποσοστό μετατροπής και το γεγονός αυτό αποδίδεται αφ' ενός μεν στην ανυπαρξία οικονομικών ενισχύσεων και αφ' ετέρου στην πεποίθηση των καταναλωτών πως το συμβατικό μέλι θεωρείται αγνό και φυσικό προϊόν. Για το 2006, βάση προσωρινών στοιχείων της ΔΒΓ/ΥπΑΑΤ, ο αριθμός των εντεταγμένων στη βιολογική κτηνοτροφία ζώων ανερχόταν σε (κεφάλια):

- Χοίροι: 215.532(αύξηση κατά 71% σε σχέση με το 2005)
- Πουλερικά: 133.852(μείωση κατά 7,1% σε σχέση με το 2005)
- Βοοειδή: 22.292(μείωση κατά 2,65% σε σχέση με το 2005)
- Πρόβατα: 259.275(αύξηση κατά 19, 5% σε σχέση με το 2005)
- Αίγες: 305.222(αύξηση κατά 5,5% σε σχέση με το 2005)
- Μελίσσια (κυψέλες): σε 8.426(αύξηση κατά 22% σε σχέση με το 2005).

Ο αριθμός των κτηνοτρόφων που ασχολείται με την βιολογική κτηνοτροφία παρουσιάζει ανοδική πορεία, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Για το 2005, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της ΔΒΓ/ΥπΑΑΤ, ο αριθμός αυτός ανερχόταν σε 2.431, ενώ το 2006 σε 2.702. Η κατανομή όμως των κτηνοτρόφων αυτών στα διάφορα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας μας παρουσιάζει πολύ μεγάλη διακύμανση.

Συγκεκριμένα ο μεγαλύτερος αριθμός βίο –κτηνοτρόφων παρουσιάζεται στο Ν. Αιτωλοακαρνανίας με 766 παραγωγούς και ακολουθούν με μεγάλη διάφορα ο Ν. Λάρισας με 147 παραγωγούς, ο Ν. Μαγνησίας με 130 παραγωγούς και ο Ν. Κεφαλληνίας με 126 παραγωγούς, ενώ υπάρχουν και νόμοι που ο αριθμός των βίο-

κτηνοτρόφων τους είναι πολύ μικρότερος των 5 π.χ. Ροδόπης, Σάμου, Πειραιώς, Κερκύρας κλπ..

Το μεγαλύτερο ποσοστό ζώων που εκτρέφονται βιολογικά στη χώρα μας σύμφωνα με στοιχεία μέχρι το 2005 κατέχουν τα πρόβατα και οι αίγες . Ακολουθούν τα βοοειδή, ενώ σε πολύ χαμηλά επίπεδα βρίσκονται τα πουλερικά, οι μέλισσες και οι χοίροι. Το γεγονός ότι η αιγό-προβατοτροφία αποτελεί το σημαντικότερο κλάδο της ελληνικής κτηνοτροφίας, η προτίμηση των κτηνοτρόφων στη βιολογική παραγωγή του είδους ζώου που πιθανότατα εξέτρεφαν πριν μεταπέσουν στη βιολογική κτηνοτροφία, η έλλειψη γνώσης σχετικά με τις απαιτήσεις εκτροφής άλλων ειδών ζώων αποτελούν μερικούς από τους παράγοντες που δικαιολογούν το φαινόμενο αυτό.

Αξιόλογα συμπεράσματα σχετικά με το προφίλ του Έλληνα βίο – κτηνοτρόφου προκύπτουν από σχετική μελέτη που πραγματοποιήθηκε στο Ν. Αιτωλοακαρνανίας (Κρασσος και άλλοι, 2005). Μάλιστα για τους σκοπούς της μελέτης αυτής σχεδιάσθηκε ειδικό ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε από 120 κτηνοτρόφους βιολογικών εκταφών που επιλέχθηκαν τυχαία σε σύνολο 260 στην ευρύτερη περιοχή της Αμφιλοχίας, στο Ν. Αιτωλοακαρνανίας. Τα αποτελέσματα της ανωτέρω μελέτης έδειξαν ότι οι παραγωγοί που ασχολούνται με την βιολογική εκτροφή είναι ως επί το πλείστον άνδρες(κατά 90%), ηλικίας κυρίως 31-45 ετών (46,7%) και χαμηλής εκπαίδευσης (70%). Το ποσοστό των κτηνοτρόφων που εκτρέφουν με βιολογικό τρόπο αμιγώς αιγό- πρόβατα ανέρχονται σε 43% και εκείνων που εκτρέφουν μόνο βοοειδή σε 12%, ενώ μικτή εκτροφή γίνεται από το 25% περίπου. Τέλος, ποσοστό 20%των κτηνοτρόφων εκτρέφουν ταυτόχρονα βιολογικά και συμβατικά ποίμνια αιγό – προβάτων.

Σημαντική παράμετρος για τη βιωσιμότητα των βιολογικών εκτροφών αποτελεί το γεγονός ότι ο αριθμός των εκτρεφόμενων ζώων ανά κτηνοτρόφο είναι αρκετά υψηλός. Για όσους διατηρούν αιγό – πρόβατα ο μέσος όρος ανά μονάδα είναι 280 ζώα και για όσους εκτρέφουν βοοειδή είναι 47 ζώα. Και στις δυο περιπτώσεις ο αριθμός των ζώων είναι συγκριτικά υψηλός για βιολογικές εκτροφές και δεν διαφέρει σημαντικά από το μέσο όρο των ομοειδών συμβατικών κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων της χώρας μας.

1.4 Οι προοπτικές ανάπτυξης της βιολογικής κτηνοτροφίας.

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD), υπολογίζεται ότι ο τζίρος των βιολογικών προϊόντων στις αρχές του 21^{ου} αιώνα αγγίζει τα 26 δις. δολάρια περίπου ετησίως σε παγκόσμιο επίπεδο (πίνακας). Στην Ευρώπη το πόσο αυτό αντιστοιχεί σε περίπου 11 δις. δολάρια, ενώ στις Η.Π.Α, τα 13 δις δολάρια. Αν και η Αυστραλία και η Αργεντινή κατέχουν τη μεγαλύτερη πιστοποιημένη βιολογική έκταση (πίνακας Α1), εντούτοις η Ωκεανία και η Νότια Αμερική θεωρούνται μικρές ως αγορές βιολογικών προϊόντων, με τζίρο που φτάνει περίπου τα 100 εκατ. δολάρια ετησίως η καθεμία. Ο τομέας της λιανικής πώλησης των βιολογικών προϊόντων στην Ασία υπολογίζεται ότι έφτασε το 2003, τα 400 – 500 εκατ. δολάρια. Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, ο μέσος όρος του ποσοστού των βιολογικών προϊόντων στο σύνολο της αξίας των συνολικών γεωργικών εκροών είναι 2%. Τέλος, το εκτιμώμενο ποσοστό των βιολογικών προϊόντων στο σύνολο των πωλήσεων του κλάδου των τροφίμων υπολογίζεται σε 2%.

Πίνακα: Ο τζίρος των βιολογικών προϊόντων στις αρχές του 21^{ου} αιώνα		
	Άξια συνολικών πωλήσεων Βιολογικών προϊόντων (εκατ. δολάρια)	Ποσοστό των βιολογικών προϊόντων στο σύνολο των πωλήσεων του κλάδου των τροφίμων(%)
Ηνωμένο Βασίλειο	1.700	1,8
Γερμανία	3.000	2,0
Ιταλία	1.000	1,3
Γαλλία	1.250	1,3
Ολλανδία	450	1,3
Βέλγιο	225	1,3
Αυστρία	350	2,3
Ελβετία	750	3,5
Δανία	350	2,5
Σουηδία	375	1,5
Σύνολο Ευρώπης	11.000	2,0 μ.ο
Η.Π.Α	13.000	2,3
Καναδάς	1.000	1,8

Ιαπωνία	350	<0,5
Ωκεανία	100	<0,5
Λατινική Αμερική	100	<0,5
Σύνολο	26.000	2,0 μ.ο

Πηγή: OECD

Αν και η Αυστραλία και η Αργεντινή κατέχουν τη μεγαλύτερη πιστοποιημένη βιολογική έκταση (πίνακας Α1), εντούτοις η Ωκεανία και η Νότια Αμερική θεωρούνται μικρές ως αγορές βιολογικών προϊόντων, με τζίρο που φτάνει περίπου τα 100 εκατ. δολάρια ετησίως η καθεμία. Ο τομέας της λιανικής πώλησης των βιολογικών προϊόντων στην Ασία υπολογίζεται ότι έφτασε το 2003, τα 400 – 500 εκατ. δολάρια. Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, ο μέσος όρος του ποσοστού των βιολογικών προϊόντων στο σύνολο της αξίας των συνολικών γεωργικών εκροών είναι 2%. Τέλος, το εκτιμώμενο ποσοστό των βιολογικών προϊόντων στο σύνολο των πωλήσεων του κλάδου των τροφίμων υπολογίζεται σε 2%.

Με βάση τα προηγούμενα συμπεραίνεται ότι τα βιολογικά προϊόντα κερδίζουν συνεχώς έδαφος στην προτίμηση των καταναλωτών και τυγχάνουν ευρείας αποδοχής σε παγκόσμιο επίπεδο. Επομένως ο ευρωπαϊκός, και όχι μόνο, προσανατολισμός προς περιβαλλοντικά φιλικές μεθόδους παραγωγής στη γεωργία και παραγωγή προϊόντων υψηλής πιστοποιημένης ποιότητας δίνει ένα σημαντικό προβάδισμα στα βιολογικά προϊόντα και δημιουργεί ευνοϊκές προϋπόθεσης για την περαιτέρω ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας. Η ανάπτυξη αυτή υπακούει στο νόμο της αγοράς, (πρόσφορα – ζήτηση) και ακολουθεί το ρυθμό της ζήτησης. Ωστόσο το υπάρχον σήμερα διεθνές σύστημα διακίνησης και εμπορίας τροφίμων ζητάει εκμεταλλεύσεις μεγάλης κλίμακας, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με το υφιστάμενο μέγεθος των βιολογικών εκμεταλλεύσεων και τη φιλοσοφία της βιολογικής γεωργίας γενικότερα. Η εικόνα του μικρού και ανεξάρτητου καλλιεργητή που επικρατεί σήμερα στη βιολογική παραγωγή μπορεί να αλλάξει δραματικά στο μέλλον. Το πρόβλημα αυτό αν δεν λυθεί τα επόμενα χρόνια, ίσως αποτελέσει τροχοπέδη στην ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας – κτηνοτροφίας.

Όσο η αγορά των βιολογικών προϊόντων επεκτείνεται, τόσο περισσότερο οι μεγάλες αγρό – βιομηχανικές επιχειρήσεις εισέρχονται σε αυτή, είτε μετατρέποντας τις συμβατικές τους καλλιέργειες σε βιολογικές, είτε μέσα από την υπογραφή συμβολαίων συνεργασίας με επιτυχημένες βιολογικές μονάδες παραγωγής ή και

εξαγοράς τους. Φαίνεται λοιπόν πως η ενσωμάτωση της βιολογικής γεωργίας μέσα στο σύστημα της συμβατικής γεωργίας δεν αφήνει πολλά περιθώρια για την ανάστροφη της τάσης μαζικοποιήσεις και εμπορευματοποίησης της παραγωγής βιολογικών προϊόντων. (Παπαδόπουλος, 2004).

Η ελληνική αγορά βιολογικών προϊόντων, αν και θεωρείται αγορά μικρής κλίμακας παρουσιάζει, με βάση τα υπάρχοντα στοιχεία, ευοίωνες προοπτικές ανάπτυξης. Συγκεκριμένα, το 2005 το μέγεθος της ελληνικής αγοράς βιολογικών προϊόντων εκτιμάται σε 39,8 εκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 29,6% σε σχέση με το 2004 (30,7 εκ Ευρώ). Ο ρυθμός ανάπτυξης της θεωρείται ως ένας από τους υψηλότερους στην Ε.Ε, την ίδια στιγμή που άλλες ευρωπαϊκές χώρες έχουν ήδη φτάσει σε φάση ωρίμανσης της αγοράς τους. Οι πωλήσεις των εισαγόμενων βιολογικών προϊόντων εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύουν το 62% του συνόλου των πωλήσεων για το 2004. Τέλος, η εκτίμηση της αύξησης της αξίας της εγχώριας αγοράς βιολογικών τροφίμων για την περίοδο 2005 – 2006 ανέρχεται στο 30% (ICAP 2005).

Ο ταχύς αυτός ρυθμός ανάπτυξης συνηγορεί στην παραδοχή ότι η βιολογική παραγωγή μέρα με την μέρα κερδίζει έδαφος. Πιο αναλυτικά για τα φυτικά βιολογικά προϊόντα η κατάσταση κρίνεται ικανοποιητική, εφόσον αυτά ύστερα από ένα μακρύ στάδιο δοκιμασίας, έχουν πάρει πλέον τη θέση τους στο καλάθι των αγορών του καταναλωτή. Αντίθετα τα ζωικά βιολογικά προϊόντα δεν έχουν ακόμα καταξιωθεί πλήρως στην εκτίμηση και συνείδηση του Έλληνα καταναλωτή, επειδή η παραγωγή τους στην αγορά έγινε πολύ καθυστερημένα για λόγους που αναφέρθηκαν παρά πάνω.

Όμως οι συνθήκες για την βιολογική γεωργία – φυτική και ζωική παραγωγή θεωρούνται ιδανικές στην Ελλάδα?

Από τα μέχρι τώρα στοιχεία διαπιστώνεται πως η παραγωγή των βιολογικών προϊόντων στη χώρα μας είναι «στρωμένη με πολλά αγκάθια». Τα σημαντικότερα από τα προβλήματα που έχουν παρουσιαστεί είναι τα εξής:

Έλλειψη ενημέρωσης / κατάρτισης των παραγωγών σχετικά με τις αρχές και τις απαιτήσεις του βιολογικού τρόπου παραγωγής.

Πολλοί παραγωγοί πιστεύουν ότι η μετατροπή των συμβατικών εκμεταλλεύσεων σε βιολογικές είναι μια απλή και εύκολη διαδικασία. Η πρακτική έχει δείξει το αντίθετο. Ο τρόπος παραγωγής αλλάζει ριζικά. Μάλιστα η απαγόρευση χρήσης αργό χημικών ουσιών οδηγεί αρχικά σε μείωση της παραγωγής με άμεσο αντίκτυπο την αύξηση του

κόστους παραγωγής. Η άγνοια που έχουν οι νέο εισερχόμενοι, και όχι μόνο στη βιολογική κτηνοτροφία αποδεικνύεται και από την πολύ διαδεδομένη άποψη που υιοθετείται από πολλούς κτηνοτρόφους, ότι η εκτατική κτηνοτροφία μπορεί να θεωρηθεί ως βιολογική.

Εξάρτηση της παραγωγής βιολογικών προϊόντων από τις επιδοτήσεις.

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο Ν. Αιτωλοακαρνανίας – από τους πρώτους νομούς της χώρας μας στην ένταξη και στον αριθμό των βιολογικών ποιμνίων- ως μια προσπάθεια διερεύνησης του βαθμού συνειδητοποίησης των βίο – κτηνοτρόφων σε σχέση με το θεωρητικό πλαίσιο και την ιδέα της βιολογικής κτηνοτροφίας, τα αποτελέσματα που προκύπτουν δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά . Οι κτηνοτρόφοι δεν θεωρούν την απόφαση τους για ένταξη στη βιολογική κτηνοτροφία ως συνέπεια της εκ μέρους τους θεωρητικής αποδοχής του τρόπου αυτού παραγωγής φιλικού για το περιβάλλον και τον άνθρωπο. Αντίθετα ο κύριος λόγος που προέβαλαν για την προτίμησή τους προς την βιολογική κτηνοτροφία ήταν οικονομικός σε ποσοστό 67%, θεωρώντας το ως το βασικότερο πλεονέκτημα της επιλογής τους αυτής τη λήψη των οικονομικών ενισχύσεων (Κρασσος κ.α, 2005).

Έλλειψη προβολής των βιολογικών προϊόντων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Σημαντική έλλειψη εντοπίζεται επίσης στην επαρκή προβολή της αξίας των βιολογικών προϊόντων, ώστε αυτά να ενισχύσουν το κύρος τους ακόμα περισσότερο στη συνείδηση των καταναλωτών ως καλύτερης ποιότητας και πιο ασφαλή από τα συμβατικά. Μόνο με αυτόν η υψηλότερη τιμή των βιολογικών, σε σύγκριση με τα συμβατικά προϊόντα, θα πάψει να αποτελεί τροχοπέδη. Σε σχέση με τα πρώτα χρόνια παραγωγής των βιολογικών προϊόντων, οι προσπάθειες προβολής τους έχουν βελτιωθεί σημαντικά. Για το σκοπό αυτό διοργανώνονται τακτικά εκθέσεις, εκδηλώσεις και ημερίδες, τόσο από ιδιωτικούς φορείς, όσο και από κρατικά όργανα και φορείς που αποσκοπούν στην καλύτερη ενημέρωση των καταναλωτών για τα προϊόντα και την ενίσχυση της θέσης τους στην αγορά.

Πρόβλημα διάθεσης των βιολογικών προϊόντων.

Σύμφωνα με στοιχεία των πιστοποιητικών οργανισμών, ελάχιστη ποσότητα βιολογικού κρέατος φτάνει σήμερα στην αγορά. Πιο αναλυτικά από τους περίπου 650 κτηνοτρόφους που έχουν λάβει πιστοποίηση για την παραγωγή τους από τον ΟΕ&Π «Βίο Ελλάς», μόνο 8 διαθέτουν κρέας στην αγορά ως βιολογικό, ενώ από τον πιστοποιητικό οργανισμό «Φυσιολογική» από τους 101 πιστοποιημένους παραγωγούς

μόνο 2 διαθέτουν κρέας στην αγορά. Τέλος από στοιχεία του πιστοποιημένου οργανισμού «ΔΗΩ» προκύπτει ότι από τους 645 πιστοποιημένους παραγωγούς διατίθενται στην αγορά συνολικά 15 τόνοι μοσχαρίσιο κρέας, 8 τόνοι πρόβειο και γίδινο και 4 τόνοι χοιρινό.(Γεωργοπούλου, 2006).

Το πρόβλημα αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στην απαίτηση του κανονισμού (άρθρο 10, σημείο 1γ) και της εθνικής νομοθεσίας [ΚΥΑ αρ.273234/17-11-2003 (ΦΕΚ Β! 1579)], όπου αναφέρεται ότι το κρέας βιολογικής παραγωγής πρέπει να διατίθεται στα σημεία λιανικής πώλησης σε κλειστή συσκευασία που έχει κατάλληλα επισημανθεί. Το γεγονός αυτό επιβάλλει την ύπαρξη πιστοποιημένων σφαγείων και μονάδων τεμαχισμού και τυποποίησης κρέατος στις περιοχές όπου υπάρχουν βιολογικές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις.

Τέτοιες μονάδες δεν υπάρχουν σήμερα σε επαρκή αριθμό στη χώρα μας και όσες υπάρχουν διστάζουν να πιστοποιηθούν, λόγω του μεγάλου κόστους πιστοποίησης και του μικρού όγκου παραγωγής βιολογικού κρέατος. Έτσι το μεγαλύτερο ποσοστό του βιολογικού κρέατος καταλήγει να πωλείται στην αγορά ως συμβατικό προς ζημία των βιο – κτηνοτρόφων και των καταναλωτών που δεν μπορούν να το προμηθευτούν εύκολα.

Η δημιουργία σφαγείων, μονάδων τεμαχισμού – τυποποίησης βιολογικού κρέατος και η απλοποίηση των διαδικασιών τυποποίησης και διάθεσης του βιολογικού κρέατος στην αγορά, παράλληλα με την ενίσχυση του συστήματος έλεγχου και πιστοποίησης των βιολογικών προϊόντων θα βοηθήσουν ουσιαστικά στο να φτάσει το βιολογικό κρέας στον καταναλωτή σε επαρκείς ποσότητες, γεγονός που θα ενισχύσει ακόμα περισσότερο την παραγωγή βιολογικού κρέατος.

Προώθηση των Συνεταιρισμών, Συλλόγων και Ομάδων Βιοκαλλιεργητών.

Η μέχρι σήμερα εμπειρία έχει δείξει ότι οι μεμονωμένοι παραγωγοί αδυνατούν να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τις πάσης φύσεως δυσκολίες που συναντούν σε καθημερινή βάση, τόσο κατά την παραγωγή όσο και κατά την διάθεση των προϊόντων τους, είτε αυτές οφείλονται στην έλλειψη γνώσεων και τεχνογνωσίας, είτε στο υψηλό κόστος παραγωγής, είτε στην αδυναμία προβολής των προϊόντων τους και τη δημιουργία αποτελεσματικού δικτύου διανομής αυτών.

Πρέπει να αναζητηθούν νέοι τρόποι διάθεσης και προώθησης των βιολογικών προϊόντων, είτε με αύξηση του αριθμού των καταστημάτων που πωλούν αποκλείστηκα βιολογικά, προϊόντα, είτε με μεγαλύτερη παρουσία και ποικιλία τέτοιων προϊόντων στις μεγάλες αλυσίδες των super market. Ακόμα και με την δημιουργία νέων αποτελεσματικότερων σημείων διανομής, π.χ. στη Βρετανία εταιρία που δραστηριοποιείται στον τομέα των βιολογικών προϊόντων διπλασίασε το πελατολόγιο της, επειδή επέκτεινε τις δραστηριότητες της με την κατ' οίκον παράδοση.

Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι η στροφή προς την βιολογική γεωργία και η ενίσχυση της παραγωγής βιολογικών προϊόντων, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο, μπορεί να προσφέρει αξιόλογες λύσεις σε πιεστικά προβλήματα που αφορούν τη γεωργία και το περιβάλλον αλλά και την υγεία των καταναλωτών. Δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης υπάρχουν, αρκεί όμως να μην αφεθούν τα σημερινά προβλήματα να διαιωίσουν μια προβληματική κατάσταση, αλλά να αντιμετωπιστούν έγκαιρα με τις κατάλληλες ενέργειες, τόσο στο επίπεδο της παραγωγής, όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Η ανάγκη αυτή είναι επιτακτική ώστε να δοθούν νέες πιο ευοίωνες προοπτικές στην παραγωγή βιολογικών προϊόντων και να μην χαθεί πολύτιμος χρόνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

Μορφές άσκησης της βιολογικής κτηνοτροφίας.

2. Κυριότερες μορφές άσκησης της βιολογικής κτηνοτροφίας

Από την δεκαετία του 60 και μετά, η άσκηση της κτηνοτροφίας στην Ελλάδα, που μέχρι τότε ήταν σχεδόν στο σύνολο της οικόσιτη και παραδοσιακή – εκτατική, άρχισε να αποκτά πιο οργανωμένη και συστηματική μορφή. Η εξέλιξη αυτή αποδίδεται στην ραγδαία βελτίωση του βιοτικού επιπέδου που συντελέστηκε εκείνη την περίοδο στην χώρα μας και η οποία προκάλεσε την ανάγκη μαζικής παραγωγής ζωικών προϊόντων.

Έτσι δημιουργήθηκαν οι πρώτες συστηματικές, πτηνοτροφικές και χοιροτροφικές βιομηχανικού τύπου εκτροφές, για την παραγωγή λευκού κρέατος (χοιρινό, πουλερικών) και αυγών από μεγάλους φορείς (π.χ. Βοκτάς, Μιμίκος, ΕΛΓΚΕΠΕ κ.α). Η ζωική παραγωγή πέρασε από διάφορα εξελικτικά στάδια – σταθμούς (π.χ. δημιουργία φυλών και υβριδίων υψηλών αποδόσεων, εφαρμογή του μηχανικού αρμέγματος, χρήση συστημάτων ελέγχου και ρύθμισης του εσωτερικού περιβάλλοντος στους θαλάμους εκτροφής κ.λπ.)

Σήμερα η εκτροφή των ζώων στην χώρα μας γίνεται με μια από τις ακόλουθες μορφές:

- Εντατική ή συμβατική
- Εκτατική ή παραδοσιακή
- Οικόσιτη
- Βιολογική

Η εντατική ή συμβατική κτηνοτροφία χαρακτηρίζεται από μεγάλη εντατικοποίηση όλων των συντελεστών της εκτροφής (ζωικό κεφάλαιο, διατροφή, εγκαταστάσεις κλπ) με κύριο στόχο την παραγωγή όσο τον δυνατόν μεγαλύτερης ποσότητας προϊόντων. Για την επίτευξη του στόχου αυτού χρησιμοποιούνται ζώα υψηλών αποδόσεων, εφαρμόζεται διατροφή κατά βούληση, γίνεται χρήση αυξητικών παραγόντων και αλλοπαθητικών συνθετικών φαρμάκων, καθώς και εμβολίων, χρησιμοποιούνται υψηλές πυκνότητες ζώων (π.χ. μέχρι και 18 κοτόπουλα κρεοπαραγωγής ανά m²) για υπερεκμετάλλευση των εγκαταστάσεων.

Η συμβατική κτηνοτροφία προκαλεί σημαντική επιβάρυνση στο περιβάλλον λόγω του πολύ μεγάλου όγκου αποβλήτων που παράγονται ή εκλύονται από στις κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις. Παράλληλα οι εγκαταστάσεις αυτές αποτελούν εστίες

εμφάνισης και εξάπλωσης ορισμένων επιδημιολογικών νοσημάτων ή εμφάνισης προβλημάτων, ορισμένα από τα οποία έχουν προκαλέσει σοβαρές διατροφικές κρίσεις (π.χ. νόσος των τρελών αγελάδων, διοξίνες).

Η ένταση στην παραγωγή λειτουργεί πολλές φορές σε βάρος της ποιότητας και της ασφάλειας, αν και τα συμβατικά προϊόντα πρέπει να θεωρούνται ποιοτικά και ασφαλή, όπως και τα υπόλοιπα, λαμβανομένων όμως υπόψη των προδιαγραφών, απαιτήσεων και προϋποθέσεων παραγωγή τους.

Η εντατική κτηνοτροφία βρίσκεται, ειδικά στη χώρα μας, μεγαλύτερη εφαρμογή σε ορισμένους κλάδους όπως η πτηνοτροφία (αυγοπαραγωγός και κρεοπαραγωγός), η χοιροτροφία, η αγελαδοτροφία (παραγωγή γάλακτος), η βοοτροφία (πάχυνση μοσχαριών) και η κονικλοτροφία.

Η εκτατική ή παραδοσιακή κτηνοτροφία στηρίζεται κυρίως στην εκτροφή ζώων εγχώριων φυλών, στη βόσκηση για την κάλυψη των διατροφικών αναγκών των ζώων, στη διαβίωση των ζώων το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα της ημέρας και του έτους στο ύπαιθρο, σε σταβλικές εγκαταστάσεις στοιχειώδεις ή πρόχειρες σε πολλές περιπτώσεις και στον περιορισμό της χρήσης συνθετικών αλλοπαθητικών φαρμάκων και εμβολίων.

Με το σύστημα αυτό εκτρέφονται στη χώρα μας τα πρόβατα και οι αίγες σε ποσοστό πάνω από 85% και οι αγελάδες ελεύθερης εκτροφής για κρεοπαραγωγή (αγελαίας μορφής), καθώς και ορισμένες αγέλες χοίρων.

Στις εκτροφές αυτές χρησιμοποιούνται ζώα λιτοδίαιτα, ιδιαίτερα ανθεκτικά στις ασθένειες και τα νοσήματα και καλά προσαρμοσμένα στις ξηροθερμικές συνθήκες της χώρας μας, με χαμηλές όμως αποδόσεις (π.χ. 80-100 kg/προβατίνα/έτος).

Η οικόσιτη εκτροφή των ζώων αποσκοπεί, στην κάλυψη των διατροφικών αναγκών της οικογένειας σε ζωικά προϊόντα. Μέχρι και τη δεκαετία του 70 ήταν πολύ ανεπτυγμένη στη χώρα μας, λόγω της έλλειψης επαρκών δικτύων διανομής, κυρίως γαλακτοκομικών προϊόντων, του χαμηλού επιπέδου εξηλεκτρισμού σε πολλές περιοχές της χώρας μας και των περιορισμένων υποδομών (οδικό δίκτυο, εγκαταστάσεις μεταποίησης).

Το σύστημα εκτροφής αυτό, που σήμερα έχει περιοριστεί σε ορισμένες ορεινές, νησιωτικές και απομακρυσμένες περιοχές, αφορά την εκτροφή μικρού αριθμού ζώων ή και πτηνών εντός του χώρου κατοικίας ή σε παρακείμενο χώρο, που διατρέφονται με συγκομιζόμενη χλόη, δημητριακούς καρπούς και υπολείμματα της ανθρώπινης διατροφής κατά κύριο λόγο.

Τέλος η βιολογική κτηνοτροφία, είναι μια μορφή εκτροφής των ζώων, που βασίζεται στην επιλογή εγχώριων φυλών και τύπων ζώων, στη φυσική διαβίωση τους (έξοδος σε βοσκότοπους), σε χαμηλές πυκνότητες εντός των θαλάμων εκτροφής, στην αποφυγή ή ελαχιστοποίηση της χρήσης χημικών σύνθετων αλλοπαθητικών κτηνιατρικών φαρμάκων (αντιβιοτικά, αντιπαρασιτικές αγωγές), στη διατροφή των ζώων με βιολογικές κατά κύριο λόγο ζωοτροφές. Η βιολογική κτηνοτροφία είναι ένα «φιλοπεριβαλλοντικό» σύστημα εκτροφής των ζώων που προάγει την αειφορία και προστατεύει τη βιοποικιλότητα.

2.1 Σύγχρονες τάσεις και συστήματα παραγωγής γεωργικών προϊόντων

Οι συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις στον τομέα της διατροφής, ιδίως στις ανεπτυγμένες χώρες, αλλά και η ανησυχία και η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών σε θέματα ποιότητας και ασφάλειας των τροφίμων, στα οποία ανήκουν τα πιστοποιημένα τρόφιμα (π.χ. βιολογικά, ολοκληρωμένης διαχειρίσεις, κ.λπ.) καθώς και τα τρόφιμα που παράγονται ή παρασκευάζονται βάσει ορισμένων προδιαγραφών και ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες απαιτήσεις των καταναλωτών.

Όλα τα προϊόντα αυτά παράγονται ή παρασκευάζονται βάσει συγκεκριμένων κανόνων που προκύπτουν μέσα από ένα σαφώς καθορισμένο και αναγνωρισμένο ιδιωτικό, εθνικό, κοινοτικό ή διεθνές πρότυπο παραγωγής ή ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένη απαίτηση των καταναλωτών. Ο κατάλογος των προϊόντων αυτών συνεχώς διευρύνεται όσο αυξάνουν ή διαφοροποιούνται οι διατροφικές ανάγκες ή συνήθειες.

Τα βιολογικά προϊόντα συμπεριλαμβάνονται στα πιστοποιούμενα και το πρότυπο παραγωγής τους στην Ε.Ε, είναι ο Κανονισμός και η συμπληρωματική προς αυτών νομοθεσία.

Οι υπόλοιπες σημαντικότερες κατηγορίες πιστοποιούμενων ή με ειδικές προδιαγραφές προϊόντων είναι οι εξής:

2.1.2 Προϊόντα Π.Ο.Π & Π.Γ.Ε

Τα προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ) καθορίζονται βάσει αρχών, κανόνων και λεπτομερειών που περιλαμβάνονται στους Καν.(Εκ)510/06 και (Εκ)1898/06 καθώς και στην ΚΥΑ 261111/07.03.07 (ΦΕΚ 406Β/07) και η πιστοποίηση τους γίνεται από τον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π- AGROCERT.

Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης θεωρείται το όνομα μιας περιοχής, ενός συγκεκριμένου τόπου ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις μιας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου που κατάγεται από την περιοχή, τόπο ή χώρα αυτή και του οποίου η ποιότητα ή τα χαρακτηριστικά οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά στο γεωγραφικό περιβάλλον της περιοχής ή τόπου ή χώρα καταγωγής.

Το γεωγραφικό αυτό περιβάλλον περιλαμβάνει τόσο τους φυσικούς όσο και τους ανθρώπινους παράγοντες που συμβάλλουν στην παραγωγή του προϊόντος. Τέλος, για να ανακηρυχθεί ένα προϊόν ως ΠΟΠ πρέπει, εκτός από την παραγωγή και η μεταποίηση και η επεξεργασία του να λαμβάνουν χώρα μέσα στα όρια της οροθετημένης περιοχής, τόπου κλπ που προσδιορίζουν το προϊόν.

Η Ελλάδα έχει κατοχυρώσει μέχρι σήμερα 61 προϊόντα ΠΟΠ, από τα οποία τα 20 είναι τυριά, 14 ελαιόλαδα, 12 φρούτα - λαχανικά -σιτηρά, 9 ελιές και 1 μέλι.

Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη, θεωρείται το όνομα μιας περιοχής ενός συγκεκριμένου τόπου ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις μιας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου που κατάγεται από αυτή την περιοχή ή τόπο ή χώρα. Για να ανακηρυχθεί ένα προϊόν ΠΓΕ πρέπει η συγκεκριμένη ποιότητα ή φήμη ή κάποιο άλλο χαρακτηριστικό του προϊόντος αυτού να μπορούν να αποδοθούν στην καταγωγή του (π.χ. κουμ-κουατ Κέρκυρας) και η παραγωγή και η μεταποίηση και η επεξεργασία του να λαμβάνουν χώρα μέσα στην οροθετημένη γεωγραφική περιοχή που το προσδιορίζει.

Στη χώρα μας έχουν αναγνωρισθεί μέχρι σήμερα 23 προϊόντα ως ΠΓΕ, από τα οποία 11 είναι ελαιόλαδα, 10 φρούτα –λαχανικά- σιτηρά, 1 ελιά βρώσιμη και 1 προϊόν αρτοποιίας.

2.1.3 Ειδικά Παραδοσιακά Προϊόντα Εγγυημένα

Τα Ειδικά Παραδοσιακά Προϊόντα Εγγυημένα (ΕΠΠΕ) είναι κυρίως μεταποιημένα προϊόντα με χαρακτηριστική σύσταση και συγκεκριμένο τρόπο (συνταγή) παρασκευής, που παρασκευάζονται και καταναλώνονται επί σειρά ετών και είναι συνδεδεμένα με την ιστορία και τα ηθογραφικά στοιχεία ενός λαού. Τα προϊόντα ΕΠΠΕ είναι επομένως χαρακτηριστικό στοιχείο της παράδοσης και της κουλτούρας ενός λαού κ-μ της ΕΕ και παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, που οφείλονται στις κλιματολογικές και εδαφολογικές συνθήκες της περιοχής που παράγονται και τις ειδικές συνθήκες παραγωγής και μεταποίησης επίσης.

Τα προϊόντα αυτά αναγνωρίζονται βάσει του Καν(Ε.Ο.Κ)2082/1999 και η πιστοποίηση παρέχεται, όπως στα προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ, επίσης από τον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π- AGROCERT. Η διαφορά μεταξύ των προϊόντων ΠΟΠ – ΠΓΕ και ΕΠΠΕ, είναι ότι τα μεν πρώτα έχουν να κάνουν με ονομασίες προέλευσης, ενώ τα δεύτερα με παραδοσιακές συνταγές. Μέχρι τώρα δεν έχει αναγνωριστεί επίσημα κανένα προϊόν στη χώρα μας ως ΕΠΠΕ.

2.1.4 Προϊόντα ολοκληρωμένης διαχείρισης

Η ολοκληρωμένη διαχείριση στην γεωργική παραγωγή είναι ένα σύστημα διαχείρισης που στηρίζεται στην εφαρμογή ορθής γεωργικής πρακτικής στους τομείς :

- Του χειρισμού του εδάφους
- Της φυτοπροστασίας
- Της λίπανσης
- Της άρδευσης και
- Της συγκομιδής

Ως ΟΔ μπορεί να οριστεί η συνδυασμένη χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων, με μείωση των εισροών, που αποσκοπεί στην επίτευξη του καλύτερου δυνατού οικονομικού αποτελέσματος, με την ελάχιστη δυνατή διατάραξη της ισορροπίας του περιβάλλοντος (Σέκκας, 2005).

Ο όρος «ολοκληρωμένη» χρησιμοποιείται και για επί μέρους πρακτικές και τομείς του συστήματος όπως π.χ. «ολοκληρωμένη καταπολέμηση».

Η ΟΔ στη χώρα μας ασκείται βάσει των αρχών που περιλαμβάνονται στα AGRO 2-1 και AGRO 2-2 που έχει εκπονήσει ο Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π – AGROCERT, εκ των οποίων το πρώτο αφορά την πολιτική και τους στόχους μιας εκμετάλλευσης, ενώ το δεύτερο περιγράφει τις τεχνικές και νομικές απαιτήσεις του συστήματος που συνδέουν το πρώτο. Την πιστοποίηση για την εφαρμογή των αρχών αυτών ασκούν σήμερα στη χώρα μας αρκετοί εγκεκριμένοι πιστοποιητικοί οργανισμοί υπό την επίβλεψη του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π – AGROCERT [ΚΥΑ αρ.267600/29-3-2007(ΦΕΚ Β 510)]. Με το σύστημα της ΟΔ καλλιεργούνται σήμερα στην Ελλάδα περίπου 520.000 στρέμματα, ενώ οι κυριότερες καλλιέργειες, από πλευράς έκτασης και αριθμού ενταγμένων παραγωγών, παρουσιάζεται στον πίνακα Β

Πίνακας Β1: Οι κυριότερες καλλιέργειες ΟΔ στη χώρα μας για το 2009		
<i>Προϊόντα</i>	<i>Στρέμματα</i>	<i>Παραγωγοί</i>
Επιτραπέζια ελιά	89.375	3.440
Ροδάκινα & Νεκταρίνια	86.900	5.341
Βαμβάκι	40.907	433
Κεράσια	12.017	916
Μήλα & λοιπά προϊόντα	10.778	149

Πηγή:Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π- AGROCERT

2.1.5 Βόειο Κρέας Ποιότητας

Στην κατηγορία των πιστοποιούμενων γεωργικών προϊόντων – τροφίμων εντάχθηκε από το 2000, και το βόειο κρέας ποιότητας βάσει των Καν(ΕΚ)1760/00 και του εφαρμοστικού του Καν. (ΕΚ)1825/00 καθώς και της ΚΥΑ 412013/00(ΦΕΚ 1594Β/00).

Η ανάγκη δημιουργίας ενός προαιρετικού συστήματος ενημέρωσης των καταναλωτών, που προσέφερε περισσότερες από τις αναγκαίες προβλεπόμενες, βάσει της νομοθεσίας, πληροφορίες σχετικά με την προέλευση και την ποιότητα του βόειου κρέατος, προέκυψε μετά την σοβαρή κρίση της νόσου των τρελών αγελάδων το 2000. Στόχος αυτής της ρύθμισης ήταν να επανακτηθεί η εμπιστοσύνη του καταναλωτικού κοινού προς το βόειο κρέας, που είχε πληγεί σοβαρά, εξ αιτίας αυτής της κρίσης.

Σύμφωνα με το σύστημα αυτό υποχρεώνονται όλοι οι επιχειρηματίες (παραγωγοί, έμποροι) που εντάσσονται στο σύστημα, να προβαίνουν σε επισήμανση του βόειου

κρέατος σε όλα τα στάδια εμπορίας του. Ταυτόχρονα επιτρέπεται στους επιχειρηματίες αυτούς να χρησιμοποιούν προαιρετικά μια επιπλέον ένδειξη, προκειμένου να τονίσουν τα χαρακτηριστικά του κρέατος ή τις συνθήκες παραγωγής του.

Η πιστοποίηση στο βόειο κρέας ποιότητας χορηγείται από τον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π – AGROCERT βάσει του σχετικού δικού του Κανονισμού και της Τεχνικής Οδηγίας AGRO 5-1 για την «ιχνηλασιμότητα του βόειου κρέατος», με την οποία εξασφαλίζεται η δυνατότητα εντοπισμού του ζώου, της κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης και του σφαγείου από το οποίο προέρχεται το κρέας.

2.1.6 Χοιρινό κρέας ποιότητας

Για την διασφάλιση της ποιότητας του χοιρινού κρέατος στη χώρα μας έχει θεσπιστεί ένα σύστημα διαχείρισης που βασίζεται στα AGRO 3-1, 3-2, 3-3, και 3-4 που έχει εκπονήσει ο Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π – AGROCERT. Από τα παραπάνω AGRO ειδικότερα:

- Το AGRO 3-1 αφορά το σύστημα διαχείρισης της παραγωγικής διαδικασίας για τη διασφάλιση της υγιεινής και της ασφάλειας των ζωοτροφών.
- Το AGRO 3-2 αφορά συγκεκριμένους κανόνες που πρέπει να τηρούνται, στις χοιροτροφικές μονάδες, ώστε να διασφαλίζεται η υγεία των ζώων.
- Το AGRO 3-3 αφορά επίσης συγκεκριμένους κανόνες που πρέπει να τηρούνται, τόσο πριν, όσο και κατά τη σφαγή των χοίρων με στόχο την διασφάλιση των αναγκαίων συνθηκών υγιεινής και της αναγνωρισιμότητας (ιχνηλασιμότητας) των σφαγείων.
- Το AGRO 3-4 τέλος αφορά τους κανόνες που πρέπει να τηρούνται κατά τον τεμαχισμό, αποστέωση, επεξεργασία και συσκευασία του χοιρινού κρέατος, ώστε να διασφαλίζεται η υγιεινή και η ασφάλεια των προϊόντων, καθώς και η ιχνηλασιμότητα του.

Παρά την ύπαρξη των ανωτέρω AGRO, η προσπάθεια για τη διασφάλιση της ποιότητας του χοιρινού κρέατος δεν βρήκε μέχρι σήμερα την προσδοκώμενη απήχηση στις χοιροτροφικές εκμεταλλεύσεις, λόγω της πολυπλοκότητας του

συστήματος και του υψηλού κόστους πιστοποίησης (μόνο 4-5 μονάδες εφαρμόζουν τα AGRO3-1 και AGRO 3-2 πιλοτικά σε όλη τη χώρα).

2.1.7 Ειδικές πτηνοτροφικές εκτροφές

Ως ειδικές πτηνοτροφικές εκτροφές θεωρούνται εκείνες που λαμβάνουν χώρα σύμφωνα με κάποιες προδιαγραφές και έχουν ως στόχο την παραγωγή κρέατος πουλερικών ή αυγών ορνίθων συγκεκριμένης ποιότητας.

Η παραγωγή των προϊόντων αυτών στηρίζεται σε δυο Κανονισμούς και συγκεκριμένα στον Καν(ΕΟΚ) 1538/91 για το κρέας πουλερικών και τον Καν(ΕΟΚ) 1274/91 για τα αυγά, καθώς επίσης και στην ΚΥΑ 269281/18.07.02 (ΦΕΚ 955 Β/02)

Σε ότι αφορά το κρέας προβλέπεται η παραγωγή των εξής τύπων:

- Από κοτόπουλο που έχει τραφεί κατά 100% με φυτική διατροφή (όχι κρεατάλευρα, ιχθυάλευρα κ.λπ.)
- Από κοτόπουλο που έχει τραφεί από 65% με δημητριακούς καρπούς (π.χ. σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι κ.α)
- Από κοτόπουλο που έχει τραφεί κατά 50% με καλαμπόκι
- Από κοτόπουλο εκτατικής εκτροφής
- Από κοτόπουλο ελευθέρως βοσκής
- Από κοτόπουλο παραδοσιακά ελευθέρως βοσκής
- Από κοτόπουλο απεριόριστης ελεύθερης βοσκής.

Οι σχετικές ενδείξεις μπορούν να τοποθετούνται σε ολόκληρα σφάγια πουλερικών και σε τεμάχια.

Σε ότι αφορά τα αυγά προβλέπεται η παραγωγή τριών τύπων και συγκεκριμένα:

- Ελεύθερης βοσκής
- Δαπέδου με στρωμένη
- Κλωβοστοιχίας

Στη χώρα μας παράγονται κυρίως κρέας κοτόπουλο με 100% φυτική διατροφή (περίπου 75 μονάδες) και ελεύθερης βοσκής (περίπου 30 μονάδες), καθώς και αυγά ελεύθερης βοσκής από 3 επιχειρήσεις. Την αρμοδιότητα πιστοποίησης και ελέγχου και για τα προϊόντα αυτά έχει ο Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π – AGROCERT.

2.1.8 Ποιοτικά προϊόντα ιχθυοκαλλιέργειών

Για την παραγωγή προϊόντων ποιότητας στον τομέα της ιχθυοκαλλιέργειών, ο Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π – AGROCERT έχει καταρτίσει τα AGRO 4-1 και AGRO 4-2.

Το AGRO 4-1 περιλαμβάνει τις προδιαγραφές παραγωγής και τον ποιοτικό έλεγχο του προϊόντος. Οι απαιτήσεις που τίθενται από αυτό αφορούν πολλούς παράγοντες της εκτροφής όπως:

- Τους γεννήτορες
- Το γόννο
- Την προέλευση του ιχθυοπληθυσμού
- Την προέλευση και την σύσταση των ιχθυοτροφών
- Τις συνθήκες εκτροφής και εξάλειψης
- Την κτηνιατρική παρακολούθηση και χρήση των φαρμάκων
- Την ιχνηλασιμότητα των προϊόντων.

Το AGRO 4-2 περιλαμβάνει τις προδιαγραφές καλής λειτουργίας των εγκαταστάσεων συσκευασίας και οι επιμέρους απαιτήσεις αφορούν:

- Το σχεδιασμό των εγκαταστάσεων
- Την τήρηση κανόνων υγιεινής και ασφάλειας των εγκαταστάσεων, καθώς και των διαδικασιών διαλογής και συσκευασίας των ψαριών .
- Την αξιολόγηση των νωπών προϊόντων
- Τους εργαστηριακούς ελέγχους για την διαπίστωση της Ολικής Μικροβιακής Χλωρίδας (OMX) σε διάφορες επιφάνειες, καθώς και της *Escherichia Coli* και των εντεροκόκκων στο νερό και στον πάγο.
- Τους εργαστηριακούς ελέγχους επίσης, για τη διαπίστωση της περιεκτικότητας της Ά ύλης σε λίπος ή της παρουσίας αντιβιοτικών, διοξινών ή παθογόνων μικρόβιων .
- Την ιχνηλασιμότητα

Η εφαρμογή των AGRO αυτών, τόσο από τις μονάδες παραγωγής, όσο και από τις μονάδες τυποποίησης και συσκευασίας, διασφαλίζει την ποιότητα των προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας που αποτελούν σημαντικό εξαγωγικό προϊόν για την χώρα μας.

Πρέπει να αναφερθεί ότι εκτός από τα AGRO 4 –1 & 4-2, υπάρχει και το AGRO 6 που αφορά το σύστημα διαχειρίσεις για την διασφάλιση της ποιότητας των προϊόντων σπογγαλιείας και σπογγοκαλλιέργειας.

2.1.9 Συστήματα ISO και HACCP

Όλα τα συστήματα που αναφέρθηκαν πιο πάνω έχουν εφαρμογή στις μονάδες παραγωγής γεωργικών προϊόντων – τροφίμων . Πολλά όμως τρόφιμα προέρχονται από μεταποίηση της αρχικής Α ύλης (π.χ. γαλακτοκομικά, προϊόντα κρέατος) και η διασφάλιση μόνο της ποιότητας της πρώτης ύλης, χωρίς ταυτόχρονη διασφάλιση και των διαδικασιών μεταποίησης, δεν αρκεί να δώσει στον καταναλωτή ένα τελικό ποιοτικό και ασφαλές προϊόν.

Έτσι κάθε επιχείρηση ή μονάδα πρώτης μεταποίησης ή συσκευασίας κτηνοτροφικών προϊόντων πρέπει να εφαρμόζει ανάλογα προς των πρωτογενή τομέα συστήματα, προκειμένου να διασφαλίσει την ποιότητα, την υγιεινή και την ασφάλεια των προϊόντων της. Τέτοια συστήματα είναι το HACCP και το ISO.

Ο **Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης** (International Organization of Standardization, ISO) είναι ο ειδικευμένος διεθνής οργανισμός για την τυποποίηση, ο οποίος στοχεύει, μέσω των προτύπων του, στην προώθηση της ανάπτυξης της τυποποίησης και παρόμοιων δραστηριοτήτων ανά τον κόσμο, καθώς και στην διευκόλυνση των διεθνών ανταλλαγών προϊόντων και υπηρεσιών. Το πρότυπο ISO που εφαρμόζεται στη χώρα μας είναι το πρότυπο του Ελληνικού Οργανισμού Τυποποίησης (ΕΛΟΤ) ΕΛΟΤ EN ISO 9001:2001, το οποίο στηρίζεται στο αντίστοιχο διεθνές πρότυπο ISO 9001:2000 με θέμα τη διαχείριση και τη διασφάλιση της ποιότητας και μπορεί να εφαρμοστεί, τόσο στον τομέα της βιομηχανίας, όσο και των υπηρεσιών. Ως πρότυπο αναπτύχθηκε με σκοπό την αποτελεσματική τεκμηρίωση των αρχών των συστημάτων ποιότητας και την πρακτική εφαρμογή στις επιχειρήσεις.

Το σύστημα HACCP (Hazard Analysis and Critical Points – Ανάλυση Κινδύνων και Κρίσιμα Σημεία Ελέγχου) είναι ένα εξειδικευμένο σύστημα ελέγχου για τα τρόφιμα και αφορά την υγιεινή και ασφάλεια των τροφίμων. Εφαρμόζεται στην διαδικασία παραγωγής ενός συγκεκριμένου τροφίμου και καλύπτει όλα τα στάδια παραγωγής, από την παραλαβή των πρώτων υλών μέχρι και την τελική χρήση των προϊόντων από τους καταναλωτές.

Το σύστημα HACCP στηρίζεται πάνω σε επτά βασικές αρχές οι οποίες είναι:

- Προσδιορισμός των πιθανών κινδύνων που σχετίζονται με την παραγωγή του προϊόντος, από το στάδιο των πρώτων υλών ως τον καταναλωτή
- Προσδιορισμός των κρίσιμων σημείων έλεγχου (CCP)

- Καθορισμός των κρίσιμων ορίων, ώστε να εξασφαλίζεται ότι κάθε CCP είναι υπό έλεγχο
- Καθιέρωση διαδικασιών για την παρακολούθηση των CCP
- Καθορισμός διορθωτικών ενεργειών οι οποίες και θα εφαρμόζονται όταν το σύστημα ελέγχου δείχνει ότι κάποιο CCP δεν είναι υπό έλεγχο
- Ύπαρξη διαδικασιών τεκμηρίωσης – επαλήθευσης του συστήματος HACCP
- Καθιέρωση αποτελεσματικού συστήματος αρχειοθέτησης και καταγραφής.

Η έναρξη ισχύος από 1/1/2006 του Καν(ΕΚ)852/2004, που αφορά την υγιεινή των τροφίμων, είχε ως συνέπεια την υποχρεωτική θέσπιση, εφαρμογή και διατήρηση πάγιας διαδικασίας βάσει των αρχών HACCP σε όλα τα στάδια της παραγωγής τροφίμων, καθώς και σε συναφείς εργασίες, όπως η μεταφορά, η αποθήκευση και ο χειρισμός πρωτογενών προϊόντων στον τόπο παραγωγής. Ενώ η εφαρμογή από τις επιχειρήσεις τροφίμων διαδικασιών που βασίζονται στις αρχές του HACCP είναι υποχρεωτική, η πιστοποίηση βάσει του προτύπου HACCP δεν αποτελεί νομική υποχρέωση για αυτές.

Στη χώρα μας, όσο αφορά το σύστημα ISO εφαρμόζεται το πρότυπο ΕΛΟΤ EN ISO 9001:2001, ενώ όσο αφορά το σύστημα HACCP υπάρχουν τα AGRO 1-1 & 1-2 του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π – AGROCERT και το πρότυπο ΕΛΟΤ 1416.

Από το Μάρτιο όμως του 2007, η πιστοποίηση της ασφάλειας των τροφίμων στις αντίστοιχες επιχειρήσεις γίνεται με βάση το νέο διεθνές πρότυπο ISO 22000. Το πρότυπο αυτό εφαρμόζεται κυρίως σε εταιρίες τροφίμων, περιλαμβάνοντας στοιχεία από το διεθνές πρότυπο ISO 9001, ως μια προσπάθεια να αυξηθεί η συμφωνία μεταξύ των δυο προτύπων, καθώς και να ενσωματωθούν σε αυτό οι βασικές αρχές του HACCP.

2.2 Πρωτόκολλο EUREPGAP

Το πρωτόκολλο EUREPGAP είναι ένα σύνολο Κανονιστικών εγγράφων για την διεθνή πιστοποίηση γεωργικών προϊόντων το οποίο προωθεί την εφαρμογή της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (Good Agriculture Practice, GAP) στη διαχείριση της

εκμετάλλευσης και την παραγωγή προϊόντων, σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου γεωργίας. Στόχος του πρωτοκόλλου είναι η ελαχιστοποίηση των κινδύνων που αφορούν την ασφάλεια των τροφίμων και τη διασφάλιση της εφαρμογής της καλύτερης πρακτικής στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων, δίνοντας έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος, στην υγιεινή και την ασφάλεια των εργαζομένων.

Οι εργασίες για την ανάπτυξη του άρχισαν το 1997 από πρωτοβουλία των κυριότερων αλυσίδων supermarkets της Ευρώπης. Από 1η Μαρτίου 2007, τέθηκε σε εφαρμογή το νέο πρωτόκολλο EUREPGAP General Regulations Integrated Farm Assurance V3 – March 2007, το οποίο αντικαθιστά την Έκδοση 2.1(Οκτ. 2004).

Οι κύριες θεματικές ενότητες του πρωτοκόλλου αφορούν την ιχνηλασιμότητα των προϊόντων, τη διαχείριση του εδάφους και των υποστρωμάτων, τη φυτοπροστασία, τη χρήση λιπασμάτων, τη διαχείριση του παραχθέντος προϊόντος, περιβαλλοντικά θέματα, υγεία και ασφάλεια του προσωπικού.

Αναλυτικότερα το EUREPGAP:

- Δίνει την δυνατότητα πιστοποίησης είτε ενός μεμονωμένου παραγωγού (option 1), είτε μιας ομάδας παραγωγών (option 2).
- Εφαρμόζεται από παραγωγούς ή και ομάδες παραγωγών που συνεργάζονται με συγκεκριμένη μονάδα τυποποίησης αγροτικών προϊόντων και αποτελεί κατά κάποιο τρόπο το «διαβατήριο» για την διάθεση των προϊόντων αυτών μέσω των ανωτέρων αλυσίδων supermarkets.
- Καλύπτει, σε ότι αφορά το πεδίο διαπίστευσης του, τα σιτηρά, τα νωπά φρούτα, τα λαχανικά, τα ανθοκομικά φυτά, τον πράσινο καφέ, το τσάι, τα κτηνοτροφικά προϊόντα (βοοειδή, πρόβατα, ζώα γαλακτοπαραγωγής, χοιρινά, πουλερικά) και τα προϊόντα ιχθυοκαλλιέργειας (σολομό, πέστροφα)
- Δεν προβλέπει την τοποθέτηση στα προϊόντα, σήματος ποιότητας. Η πιστοποίηση επομένως των προϊόντων δεν είναι άμεσα ορατή στους καταναλωτές, αλλά αφορά μόνο τους χονδρεμπόρους
- Πιστοποιείται από διαπιστευμένους Οργανισμούς Ελέγχου και Πιστοποίησης, των οποίων, η διαπίστευση στη χώρα μας γίνεται από το Εθνικό Συμβούλιο Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ)

Το πρωτόκολλο EUREPGAP είναι ένα σύστημα ΟΔ και ως εκ τούτου έχει αρκετές ομοιότητες με τα αντίστοιχα AGRO 2-1 και 2-2 του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π- AGROCERT. Η κύρια διαφορά μεταξύ τους είναι ότι AGRO 2-1 και 2-2 πιστοποιούν ένα σύστημα παραγωγής μιας ομάδας παραγωγών (π.χ. ενός συνεταιρισμού), ενώ το πρωτόκολλο

EUREPGAP δίνει πιστοποίηση σε τελικό προϊόν, που παράγεται είτε από ομάδα (option 2), είτε από μεμονωμένο παραγωγό (option 1). Για το λόγο αυτό, οι Οργανισμοί Πιστοποίησης που πιστοποιούν τα AGRO πρέπει να είναι διαπιστευμένοι από το ΕΣΥΔ σύμφωνα με το ΕΛΟΤ EN ISO/IEC 17021 (πιστοποίηση συστημάτων παραγωγής), ενώ οι αντίστοιχοι που πιστοποιούν EUREPGAP πρέπει να είναι διαπιστευμένοι σύμφωνα με το πρότυπο EN 45011 (πιστοποίηση προϊόντος).

Ακόμη μια διαφορά είναι ότι τα AGRO 2-1 και 2-2 καλύπτουν όλο το φάσμα της φυτικής παραγωγής ενώ το EUREPGAP καλύπτει αρχικά μόνο τα νωπά φρούτα και λαχανικά και στη συνέχεια και άλλα προϊόντα (π.χ. καφές, από Σεπτέμβριο του 2004, τσάι από Μάρτιο 2006, άνθη από Ιανουάριο 2004 κλπ) Επίσης το EUREPGAP είναι πιο «αναγνωρίσιμο» σύστημα στις άλλες χώρες, και δεν προβλέπει την τοποθέτηση στα προϊόντα σήματος ποιότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

Αρχές και κανόνες παραγωγής στη Βιολογική Κτηνοτροφία

3. Γενικές αρχές βιολογικής κτηνοτροφίας

Η βιολογική κτηνοτροφία, συνδέεται άρρηκτα με την βιολογική γεωργία, μέσω μιας αμφίδρομης σχέσης που αφορά αφ' ενός την ικανοποίηση των αναγκών των καλλιεργειών σε θρεπτικά στοιχεία και την ενίσχυση της οργανικής ουσίας του εδάφους, που γίνονται μέσω της κόπρου και αφ' έτερου την παραγωγή ζωοτροφών.

Στο σύστημα βιολογική γεωργία – κτηνοτροφία, υπάρχει άμεση αλληλεξάρτηση μεταξύ εδάφους και φυτών, φυτών και ζώων, ζώων και εδάφους. Στη δημιουργία και διατήρηση της αλληλεξάρτησης αυτής η βιολογική κτηνοτροφία έχει σημαντικό ρόλο, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ανάπτυξη μιας βιώσιμης γεωργίας.

Οι γενικές αρχές της βιολογικής κτηνοτροφίας είναι:

- Η φυσική διαβίωση των ζώων και η εξασφάλιση της ευζωίας τους
- Η διατήρηση και η προώθηση της βιοποικιλότητας, με την αξιοποίηση εγχώριων φυλών ζώων.
- Η χρήση ζωοτροφών που έχουν παραχθεί με βιολογικό τρόπο
- Η πρόληψη των ασθενειών, η εφαρμογή ομοιοπαθητικών και φυτοθεραπευτικών αγωγών και ο περιορισμός στο ελάχιστο της χρήσης χημικών συνθετικών αλλοπαθητικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών.
- Η προστασία του περιβάλλοντος και η αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων
- Η παραγωγή υγιεινών προϊόντων
- Η απαγόρευση χρήσης ΓΤΟ και των προϊόντων που προέρχονται από αυτούς
- Η εκτροφή με βιολογικό τρόπο όλων των ζώων εντός της ίδιας μονάδας.

Σε μια εκμετάλλευση όμως επιτρέπεται να υπάρχουν και συμβατικά ζώα, με την προϋπόθεση να είναι διαφορετικού είδους από τα βιολογικά εκτρεφόμενα και να βρίσκονται σε ξεχωριστές εγκαταστάσεις.

Επίσης, τα βιολογικά εκτρεφόμενα ζώα είναι δυνατόν να βόσκουν σε κοινόχρηστους βοσκότοπους που χρησιμοποιούνται και από μη βιολογικά εκτρεφόμενα ζώα, υπό προϋποθέσεις, όπως οι βοσκότοποι αυτοί να πληρούν τις απαιτήσεις του Κανονισμού, τα μη βιολογικά ζώα να είναι εκτατικής εκτροφής και να υπάρχει επαρκής διαχωρισμός τους από τα βιολογικά εκτρεφόμενα ζώα. Στη χώρα μας, όπου η

βόσκηση ιδίως των αιγών – προβάτων γίνεται σε κοινόχρηστους βοσκότοπους, η απαίτηση του διαχωρισμού θεωρείται ότι καλύπτεται απλώς με την ύπαρξη ενωτίων στα κοπάδια, γεγονός το οποίο διευκολύνει σημαντικά την άσκηση και ανάπτυξη της βιολογικής κτηνοτροφίας.

Επίσης, πρέπει να τονιστεί ότι και για τα βιολογικά προϊόντα ισχύουν και πρέπει να εφαρμόζονται όλες οι γενικές κοινοτικές ή εθνικές διατάξεις που ισχύουν για όλα τα προϊόντα σε όλη την αλυσίδα παραγωγής τους (από το χωράφι στο ράφι).

Μετατροπές εκτάσεων, ζώων και κτηνοτροφικών προϊόντων

3.1 Μετατροπή εκτάσεων σε βιολογικές

Κατά την ένταξη μιας κτηνοτροφικής μονάδας στο βιολογικό σύστημα παραγωγής, το πρώτο στάδιο είναι η μετατροπή των συμβατικών εκτάσεων της μονάδας (βοσκότοποι, υπαίθριοι χώροι άσκησης, εκτάσεις για παραγωγή ζωοτροφών) σε βιολογικές.

Ο χρόνος μετατροπής είναι:

- Στα αγροτεμάχια 2 χρόνια πριν τη σπορά για τις ετήσιες καλλιέργειες
- Στα λιβάδια 2 χρόνια πριν αρχίσει η εκμετάλλευσή τους για παραγωγή βιολογικών ζωοτροφών
- Στις πολυετείς καλλιέργειες 3 χρόνια πριν την πρώτη συγκομιδή.

Οι εκτάσεις αυτές, μετά από την τήρηση των απαιτήσεων βιολογικής γεωργίας για ένα έτος, παράγουν προϊόν βιολογικής γεωργίας μεταβατικού σταδίου. Ο χρόνος μετατροπής μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί, ανάλογα με την κατάσταση του εδάφους.

Όσον αφορά τους βοσκότοπους, τους υπαίθριους χώρους και τους χώρους άσκησης που χρησιμοποιούνται από μη φυτοφάγα είδη (χοιρινά, πουλερικά), ο παραπάνω χρόνος μπορεί να περιοριστεί σε 1 χρόνο ή ακόμα και σε 6 μήνες, αν στις εκτάσεις αυτές δεν έχουν χρησιμοποιηθεί στο αμέσως προηγούμενο διάστημα προϊόντα που δεν είναι σύμφωνα με τον Κανονισμό (π.χ. φυτοφάρμακα, χημικά λιπάσματα) .

Η μείωση ή αύξηση του χρόνου μετατροπής των εκτάσεων γίνεται μετά από έγκριση από την αρμόδια αρχή (ΔΒΓ/ ΥπΑΑΤ).

3.1.2 Μετατροπή ζώων και κτηνοτροφικών προϊόντων

Ως βιολογικά κτηνοτροφικά ή ζωικά προϊόντα χαρακτηρίζονται εκείνα τα οποία προέρχονται από ζώα για τα οποία οι λεπτομερείς κανόνες εκτροφής τους περιγράφονται στον Κανονισμό ή εφαρμόζονται εθνικοί κανόνες ή εγκεκριμένα από την αρμόδια αρχή ιδιωτικά πρότυπα. Ως βιολογικά, δεν χαρακτηρίζονται τα προϊόντα θήρας και αλιείας. Επομένως, στη χώρα μας, με βάση την κοινοτική νομοθεσία όπως ισχύει σήμερα, προβλέπεται η βιολογική εκτροφή βοοειδών, αιγό – προβάτων, πουλερικών, χοιρινών, ιπποειδών και η παραγωγή αντίστοιχων προϊόντων, ενώ, έλλειψη κοινοτικών, εθνικών ή εγκεκριμένων ιδιωτικών προτύπων, δεν προβλέπεται η βιολογική εκτροφή κουνελιών σαλιγκαριών κ.λπ.. Τα κτηνοτροφικά προϊόντα χαρακτηρίζονται ως βιολογικά, όταν προέρχονται από ζώα που έχουν εκτραφεί με βιολογικό τρόπο για χρονικό διάστημα τουλάχιστον:

- Α/ Για κρέας:
 - Βόειο (συμπεριλαμβάνεται και το κρέας βουβάλου και βίσωνα) 12 μηνών και όχι λιγότερο από τα $\frac{3}{4}$ της ζωής τους.
 - Αιγό – πρόβειο και χοιρινό : 6 μηνών
 - Πουλερικών κρεατοπαραγωγής 10 εβδομάδων, αν τα πουλερικά έχουν εισαχθεί στη μονάδα πριν από την τρίτη μέρα της ζωής τους.

- Β/ Για το γάλα 6 μηνών για ζώα γαλακτοπαραγωγής (αιγό – πρόβατα, αγελάδες γαλακτοπαραγωγής).

- Γ/ Για τα αυγά 6 εβδομάδων (42 ημέρες) για τις κόττες αυγοπαραγωγής.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι τα αυγά και το κρέας πουλερικών μπορούν να πιστοποιηθούν ως βιολογικά πιο σύντομα σε σχέση με τα υπόλοιπα κτηνοτροφικά προϊόντα.

3.2 Καταγωγή ζώων

Στη βιολογική κτηνοτροφία, σε αντίθεση με το συμβατικό εντατικό σύστημα εκτροφής, εμφανίζονται με μικρότερη συχνότητα ασθένειες και μεταβολικές νόσοι, όπως το σύνδρομο του stress του χοίρου, το αναπνευστικό και αναπαραγωγικό σύνδρομο του χοίρου PRRS, η κέτωση, προβλήματα αναπαραγωγής ποδοδερματίτιδες κλπ.

Σε μια βιολογική εκτροφή δεν επιδιώκεται η μεγιστοποίηση της παραγωγής. Η επιλογή των ζώων πρέπει να στηρίζεται στην ικανότητα προσαρμογής τους στις τοπικές συνθήκες, στη ζωτικότητα τους και στην φυσική αντοχή τους στις ασθένειες. Κατά την επιλογή ζώων για βιολογική εκτροφή, πρέπει να προτιμώνται οι εγχώριες (αυτόχθονες) φυλές ή τύποι εξαιτίας της καλύτερης προσαρμοστικότητας τους στις συνθήκες τις περιοχής και δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται φυλές ή υβρίδια που συνδέονται με συγκεκριμένες ασθένειες και προβλήματα υγείας [όπως το σύνδρομο του εξιδρωματικού κρέατος PSE, η δυστοκία που απαιτεί καισαρική τομή (π.χ. αγελάδες φυλής Belgian Blue) κ.λπ.].

Σε μια βιολογική μονάδα εκτροφής **όλα τα ζώα πρέπει να είναι βιολογικής προέλευσης**. Κατά εξαίρεση, όταν εντάσσεται μια κτηνοτροφική μονάδα στο βιολογικό σύστημα εκτροφής, τα ήδη υπάρχοντα ζώα σε αυτήν, είναι δυνατόν να μετατραπούν.

Κατά την πρώτη εφαρμογή του Κανονισμού για τα βιολογικά προϊόντα, δεν υπήρχε επαρκής αριθμός βιολογικών ζώων παραγωγής και ιδιαίτερα αναπαραγωγής. Για την κάλυψη της έλλειψης αυτής προβλέφθηκαν κάποιες εξαιρέσεις, οι οποίες επέτρεπαν την εισαγωγή συμβατικών ζώων στις μονάδες βιολογικής εκτροφής, με παράλληλη όμως πρόβλεψη για την σταδιακή μείωση της εισροής συμβατικού ζωικού υλικού στις μονάδες αυτές. Έτσι, μέχρι το 2003 ήταν δυνατή η εισαγωγή από μια συμβατική σε μια βιολογική εκτροφή, π.χ. μοσχαριών για πάχυνση αρκεί αυτά να είχαν ηλικία κάτω των 6 μηνών. Από το 2004 όμως και πέρα, συμβατικά ζώα, πλην των πουλερικών για τα οποία υπάρχει ειδική εξαίρεση, μπορούν να εισάγονται σε βιολογικές εκτροφές όταν προορίζονται **αποκλειστικά και μόνο** για αναπαραγωγή.

Η εισαγωγή συμβατικών ζώων σε βιολογικές εκτροφές επιτρέπεται συγκεκριμένα μόνο στις παρακάτω περιπτώσεις:

- **A) Δημιουργία για πρώτη φορά μιας αγέλης, ενός κοπαδιού ή ενός σμήνους σε μια βιολογική κτηνοτροφική μονάδα.**

Τα συμβατικά ζώα όμως, σε αυτή την περίπτωση

- Των πουλάδων αυγοπαραγωγής και των πουλερικών κρεοπαραγωγής, πρέπει να έχουν ηλικία μικρότερη των 3 ημερών. Μέχρι να καθοριστούν όμως τα βιολογικά πρότυπα παραγωγής για τις πουλάδες ηλικίας από 3 ημερών μέχρι 18 εβδομάδων, μπορεί να εισαχθούν σε μια βιολογική μονάδα συμβατικές πουλάδες ηλικίας μέχρι και 18 εβδομάδων, αρκεί να έχει δοθεί έγκριση πριν από την ΔΒΓ/ΥπΑΑΤ και οι πουλάδες αυτές να έχουν εκτραφεί βάσει των Κανονιστικών διατάξεων της βιολογικής κτηνοτροφίας, όσον αφορά τη διατροφή και την υγιεινή των ζώων.
- Των νεαρών βουβάλων που προορίζονται για αναπαραγωγή, πρέπει να έχουν ηλικία μικρότερη των έξι μηνών.
- Των μόσχων και των πουλαριών που προορίζονται για αναπαραγωγή πρέπει να έχουν εκτραφεί, κάτω από την ηλικία του απογαλακτισμού τους με βιολογικό τρόπο και να έχουν ηλικία κάτω των 6 μηνών.
- Των αμνών και των εριφίων, που προορίζονται για αναπαραγωγή, πρέπει να έχουν εκτραφεί από την ηλικία του απογαλακτισμού τους με βιολογικό τρόπο και να έχουν ηλικία κάτω των 60 ημερών
- Των χοιριδίων, που προορίζονται για αναπαραγωγή, πρέπει να έχουν εκτραφεί από την ηλικία του απογαλακτισμού τους με βιολογικό τρόπο και το σωματικό βάρος τους να μην υπερβαίνει τα 35 κιλά.

Β) Ανανέωση ή ανασύσταση της αγέλης ή του σμήνους λόγω μεγάλης θνησιμότητας των ζώων, προβλημάτων υγείας ή καταστροφικών συνθηκών (π.χ. αρπακτικά, πλημμύρες).

Στην περίπτωση όμως των πουλάδων αυγοπαραγωγής και των πουλερικών κρεοπαραγωγής : τα συμβατικά ζώα πρέπει να έχουν ηλικία μικρότερη των 3 ημερών, ενώ τα χοιρίδια πρέπει να προορίζονται για αναπαραγωγή, να έχουν εκτραφεί σύμφωνα με τις Κανονιστικές διατάξεις της βιολογικής κτηνοτροφίας από την στιγμή του απογαλακτισμού τους και να ζυγίζουν λιγότερο από 35 κιλά σωματικού βάρους.

Γ) Φυσική ανάπτυξη και ανανέωση αγέλης

Για το λόγο αυτό συμβατικά θηλυκά άτοκα ζώα επιτρέπεται να εισάγονται σε βιολογικές εκτροφές ετησίως, μέχρι ποσοστού 10% του αριθμού των ενήλικων βοοειδών και 20% του αριθμού των ενήλικων χοίρων και αιγό – προβάτων (υπάρχει δυνατότητα αύξησης του ποσοστού μέχρι 40% υπό όρους). Στις μονάδες όμως μικρού μεγέθους επιτρέπεται η εισαγωγή ενός το πολύ ζώου ανά έτους.

Δ) Κάλυψη αναγκών αναπαραγωγής

Τα νεοεισερχόμενα στις βιολογικές εκτροφές ζώα από συμβατικές μονάδες παραγωγής καλό είναι να διέρχονται περίοδο μικρής απομόνωσης (καραντίνας) για προληπτικούς λόγους αποφυγής μετάδοσης ασθενειών.

Οι λόγοι για τους οποίους επιτρέπεται ακόμη κατά παρέκκλιση, η εισαγωγή συμβατικών ζώων σε βιολογικές εκτροφές είναι:

- Έλλειψη διαθεσιμότητας βιολογικά εκτρεφόμενων ζώων και φυλών, υβριδίων κατάλληλων για βιολογική κτηνοτροφία
- Μειωμένη ζήτηση βιολογικά εκτρεφόμενων ζώων από τους παραγωγούς, μιας και τα συμβατικά ζώα αναπαραγωγής έχουν μικρότερο κόστος
- Μειωμένη προσφορά βιολογικά εκτρεφόμενων ζώων εξαιτίας του πρώιμου σταδίου στο οποίο βρίσκονται ορισμένοι κλάδοι της βιολογικής κτηνοτροφίας.

Σε κάποιες χώρες τις Ε.Ε έχει ήδη περιοριστεί η εισροή συμβατικών ζώων σε συγκεκριμένους κλάδους της βιολογικής κτηνοτροφίας, είτε λόγω επαρκούς παραγωγής βιολογικών ζώων, είτε λόγω της ύπαρξης αυστηρότερων εθνικών προδιαγραφών στο θέμα αυτό.

3.3 Διατροφή ζώων στη βιολογική κτηνοτροφία

3.3.1 Αρχές και κανόνες διατροφής

Η διατροφή στη βιολογική κτηνοτροφία αποσκοπεί στην κάλυψη των αναγκών συντήρησης, καλής ανάπτυξης και παραγωγής στη διάρκεια των διαφόρων φυσιολογικών σταδίων (π.χ. κύηση, γαλακτοπαραγωγή κ.λπ.), στην εξασφάλιση της ευζωίας και της υγείας των ζώων. Σε αντίθεση με την εντατική κτηνοτροφία, στη βιολογική κτηνοτροφία, όπου δεν επιδιώκεται η μεγιστοποίηση των αποδόσεων αλλά η παραγωγή ποιοτικών κτηνοτροφικών προϊόντων, προβλήματα αναπαραγωγής, μεταβολικών νοσημάτων, χωλοτήτων και ευζωίας παρουσιάζονται με μικρότερη συχνότητα.

Η διατροφή των βιολογικά εκτρεφόμενων ζώων διέπεται από κάποιους κανόνες, οι βασικότεροι των οποίων είναι:

- Οι ζωοτροφές που χρησιμοποιούνται πρέπει να είναι βιολογικές στο σύνολο τους
- Οι βιολογικές αυτές ζωοτροφές καλό είναι να προέρχονται από την ίδια τη μονάδα, ώστε να υπάρχει απόλυτη βεβαιότητα και διασφάλιση σχετικά με τον τρόπο παραγωγής τους και αν αυτό δεν είναι εφικτό από άλλες βιολογικές μονάδες. Στην περίπτωση των μηρυκαστικών (αιγό – πρόβατα και βοοειδή), με εξαίρεση την περίοδο της ετήσιας εποχιακής μετακίνησης, τουλάχιστον το 50% των ζωοτροφών πρέπει να προέρχεται από την ίδια μονάδα κι αν αυτό δεν είναι εφικτό να παράγεται σε συνεργασία με άλλα βιολογικά αγροκτήματα.
- Στα αιγό – πρόβατα και στα βοοειδή, τα συστήματα εκτροφής τους πρέπει να βασίζονται στη μέγιστη δυνατή χρήση βοσκής. Η απαίτηση αυτή καταδεικνύει τη σημασία που έχουν οι βοσκότοποι στη βιολογική κτηνοτροφία. Οι χονδροειδείς ζωοτροφές (χονδροαλεσμένες, νωπές αποξηραμένες ή ενσιρωμένες ζωοτροφές) πρέπει να αποτελούν τουλάχιστον το 60% της ξηράς ουσίας του ημερήσιου σιτηρεσίου. Το ποσοστό αυτό μπορεί να μειωθεί σε 50% για τα γαλακτοπαραγωγικά ζώα και για διάστημα τριών το πολύ μηνών στην αρχή της γαλακτικής περιόδου, όπου, λόγω αυξημένων θρεπτικών αναγκών (αρνητικό ενεργειακό ισοζύγιο), απαιτούνται αρκετές συμπυκνωμένες ζωοτροφές για ενέργεια.

Οι νότιες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία και Ελλάδα, προσαρμόζονται δυσκολότερα στις παραπάνω υποχρεώσεις, καθότι δεν υπάρχει ικανοποιητική σύνδεση μεταξύ ζωικής και φυτικής βιολογικής παραγωγής. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το ξηροθερμικό κλίμα τους, τους πτωχούς βοσκότοπους και τον πολυτεμαχισμό των αγροτεμαχίων, καθιστά αρκετά δύσκολη την εξεύρεση αποκλειστικά βιολογικών ζωοτροφών ειδικά στην χώρα μας.

Όσον αφορά την απαίτηση του Κανονισμού για αποκλειστική χορήγηση βιολογικών ζωοτροφών, επιτρέπονται οι ακόλουθες εξαιρέσεις, όταν αποδεδειγμένα υπάρχει έλλειψη βιολογικών ζωοτροφών :

α. Ζωοτροφές μεταβατικού σταδίου: Μέχρι το 30% του σιτηρεσίου μπορεί να είναι ζωοτροφές μεταβατικού σταδίου. Όταν δε οι ζωοτροφές αυτές παράγονται στην ίδια εκμετάλλευση, το ποσοστό αυτό μπορεί να αυξηθεί σε 60% (τα ποσοστά αναφέρονται επί τις εκατό της ξηράς ουσίας των ζωοτροφών γεωργικής προέλευσης)

Κατ' εξαίρεση από τις 12 Απριλίου 2007 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2008, έως το 50% της σύστασης των σιτηρεσίων, κατά μέσο όρο, επιτρέπεται να περιέχει ζωοτροφές μεταβατικού σταδίου. Όταν δε οι ζωοτροφές μεταβατικού σταδίου προέρχονται από μονάδα η οποία ανήκει στην ίδια εκμετάλλευση, το ποσοστό μπορεί να αυξάνεται σε 80%. Η αύξηση αυτή του επιτρεπόμενου ποσοστού των ζωοτροφών μεταβατικού σταδίου για περιορισμένο χρονικό διάστημα, έγινε για να καλυφθεί η έλλειψη βιολογικών ζωοτροφών που αντιμετωπίζουν επί του παρόντος οι παραγωγοί σε ορισμένα κράτη μέλη. Η έλλειψη αυτή δημιουργήθηκε λόγω της ξηρασίας και της μειωμένης απόδοσης των βιολογικών καλλιεργειών, των αυστηρότερων νομικών απαιτήσεων όσον αφορά τη βιολογική προέλευση των ζωοτροφών (μείωση του επιτρεπόμενου ποσοστού συμβατικών ζωοτροφών) και της μεγάλης ανάπτυξης της αγοράς των βιολογικών προϊόντων.

β. Συμβατικές ζωοτροφές: Το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό συμβατικών ζωοτροφών σε ετήσια βάση είναι:

- Για τα φυτοφάγα (αιγό – πρόβατα και βοοειδή) επιτρεπόταν μέχρι 5% ως τις 31/12/2007. Μετά την ημερομηνία αυτή σταμάτησε να επιτρέπεται η χορήγηση συμβατικών ζωοτροφών, παρά μόνο την περίοδο της εποχιακής μετακίνησης, όπου επιτρέπεται να καταναλώσουν συμβατική βοσκήσιμη ύλη μέχρι ποσοστού 10% της στο σύνολο του σιτηρεσίου τους. Η τελευταία αυτή εξαίρεση είναι ευνοϊκή για τη χώρα μας κατά τις περιόδους μετακίνησης των ποιμνίων από τα χειμαδιά στους ορεινούς βοσκότοπους και αντιστρόφως.
- Για τα παμφάγα ζώα 15% μέχρι τις 31/12/2007, ποσοστό που μειώθηκε σε 10% από 1/1/2008 – 31/12/2009 και σε 5% από 1/1/2010 μέχρι τις 31/12/2011 και στη συνέχεια να μηδενιστεί.

Η εξαίρεση σχετικά με τη χρήση συμβατικών ζωοτροφών είναι ευνοϊκότερη στην περίπτωση των παμφάγων (πουλερικά, χοίροι) λόγω των αυξημένων αναγκών τους σε πρωτεΐνες και βιταμίνες, ιδιαίτερα στις νεαρές ηλικίες και λόγω του ότι σε αρκετές βόρειες ευρωπαϊκές χώρες τα μηρυκαστικά (βοοειδή, αιγό – πρόβατα) μπορούν να καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος των θρεπτικών αναγκών τους από τη βόσκηση.

Σε ημερήσια βάση το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό συμβατικών ζωοτροφών στο σιτηρέσιο, με εξαίρεση την περίοδο της ετήσιας εποχιακής μετακίνησης των

ποιμνίων, δεν πρέπει να υπερβαίνει το 25% εκφραζόμενο σε ποσοστό επί της ξηράς ουσίας.

Η διατροφή των νεαρών θηλαστικών αποτελεί το θεμελιώδη λίθο για την καλή ανάπτυξη τους. Στη βιολογική κτηνοτροφία, η διατροφή των ζώων αυτών, πρέπει να στηρίζεται στο φυσικό και κατά προτίμηση μητρικό γάλα. Πιο συγκεκριμένα, τα μοσχάρια πρέπει να τρέφονται με φυσικό γάλα τουλάχιστον για τρεις μήνες, τα αμνοερίφια τουλάχιστον για 45 ημέρες και τα χοιρίδια τουλάχιστον για 40 ημέρες. Η μεγαλύτερη διάρκεια του θηλασμού στη βιολογική κτηνοτροφία έχει πολλά πλεονεκτήματα, με σημαντικότερα την καλύτερη ανάπτυξη του ανοσοποιητικού συστήματος και του πεπτικού σωλήνα των νεαρών ζώων, γεγονός που καθιστά τα ζώα αυτά ανθεκτικότερα σε ασθένειες και νοσήματα μελλοντικά.

Όσον αφορά την τεχνική του θηλασμού σε πολλές χώρες της Ε.Ε η χορήγηση του γάλακτος στα νεαρά μοσχάρια δεν γίνεται απευθείας χορήγηση από δοχείο (bucket feeding system), αλλά με τεχνητό θηλασμό με θήλαστρα ή με φυσικό θηλασμό από θετή μητέρα για καλύτερη ανάπτυξη και εξασφάλιση καλής υγείας και ευζωίας.

Στο ημερήσιο σιτηρέσιο των χοίρων και των πουλερικών, πρέπει να προστίθενται ινώδης χονδροειδείς ζωοτροφές με τη μορφή χονδροαλεσμένης, νωπής, αποξηραμένης ή ενσιρωμένης ζωοτροφής.

Στη βιολογική κτηνοτροφία, **δεν επιτρέπεται** η χρήση:

- Ζωοτροφών και προσθέτων ζωοτροφών που έχουν παραχθεί με χρήση ΓΤΟ ή παράγωγων τους.
- Ζωοτροφών, που έχουν παρασκευαστεί ή παραχθεί με τη χρήση χημικών οργανικών διαλυτών (π.χ. σογιάλευρο και βαμβακάλευρο).
- Αντιβιοτικών, κοκκιδιοστατικών, φαρμακευτικών ουσιών, αυξητικών παραγόντων ή οποιασδήποτε άλλης ουσίας με σκοπό την πρόωρη ανάπτυξη ή την αύξηση της παραγωγής.

3.3.2 Επιτρεπόμενες ζωοτροφές & πρόσθετα ζωοτροφών

Οι επιτρεπόμενες συμβατικές ζωοτροφές και πρόσθετα περιλαμβάνονται σε σχετικό κατάλογο στο Παράρτημα ΙΙ του Κανονισμού. Οι κυριότερες κατηγορίες αυτών είναι:

1) Πρώτες ύλες ζωοτροφών φυτικής προέλευσης:

- Σπόροι δημητριακών, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών π.χ. βρώμη, πίτυρα και νιφάδες βρώμης, κριθάρι και πίτυρα κριθαριού, σιτάρι και πίτυρα σιταριού, αραβόσιτος και πίτυρα, γλουτένη αραβοσίτου.
- Ελαιούχοι σπόροι, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών π.χ. ηλιανθόσποροι ως σπόροι και πίτα, βαμβάκι ως σπόρος και πίτα, λιναρόσπορος ως σπόρος και πίτα, κολοκυθόσπορος ως πίτα, ελαιάλευρο, φυτικά έλαια (από φυσική εκχύλιση)
- Σπέρματα ψυχανθών, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών π.χ. πούλπα σακχαρότευτλων, πατάτα και η πούλπα πατάτας, άμυλο πατάτας
- Άλλοι σπόροι και καρποί, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών π.χ. χαρούπια, πούλπα εσπεριδοειδών, κάστανα βελανίδια
- Συγκομιζόμενες χονδροειδείς ζωοτροφές και ινώδη υπολείμματα π.χ. μηδική και άλευρο μηδικής, σανός, χλόη κτηνοτροφικών φυτών, ενσιρωμένες ζωοτροφές, άχυρο σιτηρών
- Άλλα φυτά, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών π.χ. μελάσα, άλευρο φυκών, βότανα, σκόνες και εκχυλίσματα φυτών.

2) Πρώτες ύλες ζωοτροφών ζωικής προέλευσης:

- Γάλα και γαλακτοκομικά παράγωγα : π.χ. νωπό γάλα, γάλα σε σκόνη, τυρόγαλα, σκόνη τυρογάλακτος, σκόνη λακτόζης, ξινόγαλα.
- Ψάρια και άλλα θαλάσσια ζώα, προϊόντα και υποπροϊόντα αυτών: π.χ. ψάρια, ιχθυέλαιο και μουρουνέλαιο μη ραφινρισμένο, ιχθυάλευρο
- Αυγά και παράγωγα αυγών για τη διατροφή πουλερικών, κατά προτίμηση προερχόμενα από την ίδια εκμετάλλευση.

3) Πρώτες ύλες ζωοτροφών ανόργανης προέλευσης:

Για την κάλυψη των αναγκών των ζώων στα διάφορα στοιχεία (Na, K, P κ.λπ.) μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι παρακάτω πηγές:

- Πηγή νατρίου: π.χ. ακατέργαστο θαλασσινό αλάτι, ανθρακικό νάτριο (σόδα), χλωριούχο νάτριο (κοινό μαγειρικό αλάτι) όξινο ανθρακικό νάτριο (όξινη σόδα).

- Πηγή καλίου: χλωριούχο κάλιο
- Πηγή ασβεστίου: π.χ. ανθρακικό ασβέστιο (μαρμαρόσκονη), γαλακτικό ασβέστιο, γλυκονικό ασβέστιο, κελύφη υδρόβιων ζώων (συμπεριλαμβανομένων των οστών σουπιάς)
- Πηγή φωσφόρου: π.χ. αποφθοριωμένο όξινο φωσφορικό ασβέστιο, φωσφορικό νάτριο δισόξινο, φωσφορικό ασβεστιονάτριο,
- Πηγή μαγνησίου: οξειδίο του μαγνησίου, θεικό μαγνήσιο, χλωριούχο μαγνήσιο, ανθρακικό μαγνήσιο
- Πηγή θείου: θεικό νάτριο

Στα επόμενα χρόνια πρόκειται να μειωθούν δραστικά οι προαναφερόμενες επιτρεπόμενες συμβατικές ζωοτροφές με το σκεπτικό ότι αρκετές από αυτές ήδη παράγονται ως βιολογικές σε επαρκείς ποσότητες σε διάφορες χώρες της Ε.Ε.

3.4 Πρόληψη ασθενειών και κτηνιατρική αγωγή

Στη βιολογική κτηνοτροφία, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην πρόληψη των ασθενειών, λαμβανομένου υπόψη ότι το κτηνιατρικό «οπλοστάσιο» είναι περιορισμένο. Η πρόληψη των ασθενειών επιτυγχάνεται με:

- Την επιλογή κατάλληλων φυλών ή τύπων με βάση την αντοχή τους στις ασθένειες και τη ζωτικότητα τους. Τέτοιες φυλές είναι οι εγχώριες φυλές, για αυτό και πρέπει οι φυλές αυτές να προτιμώνται στις βιολογικές εκτροφές.
- Την εφαρμογή κτηνοτροφικών πρακτικών προσαρμοσμένων στις ανάγκες κάθε είδους, που ενισχύουν την αντοχή στις ασθένειες και την πρόληψη των λοιμώξεων.
- Τη χρήση ζωοτροφών υψηλής ποιότητας, μαζί με τακτική άσκηση και δυνατότητα πρόσβασης σε βοσκότοπους, πρακτική που ενισχύει την βασική άμυνα του των ζώων.
- Την εξασφάλιση κατάλληλης πυκνότητας ζώων, ώστε αυτά να μην συνωστίζονται και να μη δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες εξάπλωσης ασθενειών.
- Όταν όμως, παρά την εφαρμογή των προληπτικών μέτρων, ένα ζώο ασθενήσει ή τραυματιστεί, πρέπει να του παρέχονται αμέσως φροντίδες και εν ανάγκη να απομονώνεται σε καταλλήλους χώρους (καραντίνα).

Στη βιολογική κτηνοτροφία, η χρήση των κτηνιατρικών φαρμάκων πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές:

- Η χρήση ομοιοπαθητικών, φυτοθεραπευτικών (π.χ. φυτικά εκχυλίσματα, αποστάγματα), ιχνοστοιχείων και προϊόντων που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II, Μέρος Γ, τμήμα 3 του Κανονισμού πρέπει να προτιμάται έναντι των αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών.
- Αν η χρήση των επιτρεπόμενων μέσων αποδειχθεί μη αποτελεσματική και το ζώο συνεχίζει να υποφέρει, τότε επιτρέπεται η χρησιμοποίηση αλλοπαθητικών συνθετικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών υπό την ευθύνη κτηνιάτρου.
- Απαγορεύεται η προληπτική χρήση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων (π.χ. αντιπαρασιτικές αγωγές, κοκκιδιοστατικά) ή αντιβιοτικών (π.χ. προληπτικά ενδοιαστικές θεραπείες κατά την ξηρά περίοδο)
- Δεν επιτρέπεται η χρήση ουσιών για την προώθηση της ανάπτυξης ή την αύξηση της παραγωγής (π.χ. κοκκιδιοστατικά και άλλα τεχνητά βοηθήματα).
- Επιτρέπονται οι κτηνιατρικές αγωγές στα ζώα, οι οποίες είναι υποχρεωτικές βάσει της εθνικής ή κοινοτικής νομοθεσίας. Σ' αυτές συμπεριλαμβάνονται η χρησιμοποίηση ανοσοποιητικών κτηνιατρικών φαρμάκων (εμβόλια) σε περίπτωση που εντοπίζεται η παρουσία ασθενειών στην περιοχή στην οποία ευρίσκεται η μονάδα παραγωγής.
- Επιτρέπονται οι επεμβάσεις (π.χ. απολυμάνσεις) σε κτίρια, εξοπλισμούς και εγκαταστάσεις οι οποίες είναι υποχρεωτικές, βάσει της εθνικής ή κοινοτικής νομοθεσίας.
- Δεν επιτρέπεται η χρήση ορμονών ή παρομοίων ουσιών για τον έλεγχο της αναπαραγωγής (π.χ. πρόκληση ή συγχρονισμός οίστρου) ή για άλλους σκοπούς. Παρόλα αυτά επιτρέπεται η χορήγηση ορμονών σε συγκεκριμένο ζώο ως θεραπευτική κτηνιατρική αγωγή μόνον.
- Κατά την χρήση κτηνιατρικών φαρμάκων, πρέπει να καταγράφονται στους φακέλους των ζώων ο τύπος του προϊόντος (περιεχόμενες δραστικές φαρμακολογικές ουσίες), λεπτομερή στοιχεία για την διάγνωση, τη δοσολογία, τον τρόπο χορήγησης, τη διάρκεια της αγωγής και την προθεσμία αναμονής που ορίζεται από τον νόμο πριν την κατανάλωση των προϊόντων.

Τα στοιχειά αυτά πρέπει να δηλώνονται στον αρμόδιο ΟΕ&Π στον οποίο υπάγεται ο παραγωγός πριν τη διάθεση των προϊόντων στην αγορά.

- Τα ζώα που έχουν υποβληθεί σε αγωγή, πρέπει να αναγνωρίζονται σαφώς, ατομικά μεν αν πρόκειται για μεγάλα ζώα (π.χ. βαφή),ομαδικά δε προκειμένου για μικρά ζώα και πουλερικά.
- Η περίοδος αναμονής για τη διάθεση στην κατανάλωση των κτηνοτροφικών προϊόντων (γάλα, κρέας, αυγά κλπ) που προέρχονται από ζώα που έχουν δεχθεί αγωγή με αλλοπαθητικά φάρμακα πρέπει να είναι διπλάσια από εκείνη που ορίζεται για κάθε σκεύασμα ή, σε περίπτωση που η περίοδος αυτή δεν προσδιορίζεται, να ανέρχεται σε 48 ώρες.
- Όταν ένα ζώο ή ομάδα ζώων υποβάλλονται ετησίως σε περισσότερες των δυο ή τριών κατά ανώτατο όριο θεραπευτικές αγωγές με αλλοπαθητικά συνθετικά χημικά κτηνιατρικά φάρμακα ή αντιβιοτικά (ή περισσότερες της μιας θεραπευτικές αγωγές αν ο κύκλος της παραγωγικής ζωής τους δεν υπερβαίνει το 1 έτος), τα συγκεκριμένα ζώα ή τα προϊόντα που παράγονται από αυτά, δεν επιτρέπεται να πωλούνται ως βιολογικά χωρίς την σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου ΟΕ&Π και πρέπει να υποστούν πάλι περίοδο μετατροπής. Εξαιρέση από τον περιορισμό αυτό αποτελούν οι εμβολιασμοί, οι αντιπαρασιτικές αγωγές και τα τυχόν υποχρεωτικά προγράμματα εκρίζωσης ασθενειών που θεσπίζουν τα κ-μ της Ε.Ε.

3.5 Πρακτικές διαχείρισης, μεταφοράς ζώων και αναγνώριση προϊόντων

Στη βιολογική κτηνοτροφία αποφεύγονται αρκετές κτηνοτροφικές πρακτικές της εντατικής κτηνοτροφίας, μιας και πρωταρχικό μέλημα του βίο-κτηνοτρόφου πρέπει να είναι η εξασφάλιση της ευζωίας των ζώων.

Η αναπαραγωγή για παράδειγμα στη βιολογική κτηνοτροφία πρέπει να βασίζεται σε φυσικές μεθόδους. Ωστόσο μπορεί να επιτραπεί η τεχνητή σπερματέγχυση, αλλά όχι άλλες μορφές τεχνητής ή υποβοηθούμενης αναπαραγωγής (π.χ. μεταφυτεύσεις εμβρύων).

Επίσης, η τοποθέτηση ελαστικών δακτυλίων για αποκοπή της ουράς των προβάτων, ή κοπή της ουράς με άλλο τρόπο, των δοντιών του ράμφους ή των κεράτων επιτρέπεται

μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και για λόγους ασφάλειας (π.χ. αποκεράτωση μοσχαριών) ή για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης ή υγιεινής των ζώων, έπειτα από την σύμφωνη γνώμη του αντίστοιχου ΟΕ&Π. Οι πρακτικές αυτές πρέπει να γίνονται στις νεαρές ηλικίες των ζώων και από ειδικευμένο προσωπικό, δημιουργώντας όσο το δυνατό λιγότερο πόνο στα ζώα. Υπό τις ίδιες προϋποθέσεις και προκειμένου να διατηρηθεί η ποιότητα των προϊόντων σε κάποιες παραδοσιακές πρακτικές παραγωγής, επιτρέπεται ο χειρουργικός ευνουχισμός, όπως για παράδειγμα στη χώρα μας όπου συνηθίζεται ο ευνουχισμός των αρσενικών χοιριδίων ή αρνιών που προορίζονται για πάχυνση για λόγους οργανοληπτικούς.

Τα ζώα απαγορεύεται να κρατούνται δεμένα, παρά μόνο μετά από σύμφωνη γνώμη του αντίστοιχου ΟΕ&Π, η οποία μπορεί να δίδεται όταν επιβάλλεται η πρόσδεση μεμονωμένων ζώων για λόγους ασφάλειας ή συνθηκών διαβίωσης, για συγκεκριμένο όμως χρονικό διάστημα. Κατά εξαίρεση και μέχρι τις 31.12.2010, επιτρέπεται υπό όρους, η πρόσδεση των βοοειδών σε κτίρια που υπήρχαν ήδη πριν το 2000. Η εξαίρεση αυτή αφορά κυρίως βόρειες ευρωπαϊκές χώρες (Αυστρία, Γερμανία), όπου το χειμώνα στις ορεινές περιοχές διατηρούν τα ζώα δεμένα μέσα στις κτιριακές εγκαταστάσεις των μονάδων λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών.

Στην ταξινόμηση των ζώων σε ομάδες, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το στάδιο ανάπτυξης τους (π.χ. στάδιο προπάχυνσης, πάχυνσης) και οι ανάγκες συμπεριφοράς τους (π.χ. άλλες είναι οι ανάγκες των χοιρομητέρων στο στάδιο κύησης και άλλες στην ξηρά περίοδο).

Στη βιολογική κτηνοτροφία πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στις διατάξεις που αφορούν την ευζωία των ζώων κατά την μεταφορά τους, κατά την προ της σφαγής περίοδο και κατά την σφαγή, όπου οι χειρισμοί των ζώων πρέπει να γίνονται κατά τρόπο που να περιορίζεται στο ελάχιστο το άγχος των ζώων.

Για τα πουλερικά η κατωτάτη ηλικία κατά τη σφαγή πρέπει να είναι:

- 81 ημέρες για τα κοτόπουλα κρεοπαραγωγής
- 140 ημέρες για τις γαλοπούλες και τις χήνες, ενώ αντίστοιχα όρια προβλέπονται και για τα υπόλοιπα είδη που καλύπτονται από τον Κανονισμό (π.χ. πάπιες, φραγκόκοτες, καπόνια).

Εξίσου σημαντική στα βιολογικά κτηνοτροφικά προϊόντα είναι η αναγνωσιμότητάς τους – ιχνηλασιμότητά τους σε όλα τα στάδια παραγωγής, παρασκευής, μεταφοράς

και εμπορίας τους (από το αγρόκτημα μέχρι το τραπέζι). Έτσι για παράδειγμα η ύπαρξη ατομικής ταυτοποίησης (ενώτια σε αιγό- πρόβατα, βοοειδή, χοίρους αναπαραγωγής) ή ομαδικής (στα πουλερικά) αποτελεί μια από τις βασικές υποχρεώσεις για έναν κτηνοτρόφο ενταγμένο στο βιολογικό σύστημα παραγωγής.

3.5.1 Χώροι ελεύθερης κίνησης και στέγασης των ζώων στη βιολογική κτηνοτροφία

3.5.2 Γενικές απαιτήσεις

Στη βιολογική κτηνοτροφία, προτεραιότητα δίνεται σε ότι αφορά τις εγκαταστάσεις, στην κάλυψη των βιολογικών και ηθολογικών αναγκών των ζώων και όχι στο σχεδιασμό ενός συστήματος (με την κατάλληλη επιλογή φυλής, υβριδίου, διατροφής, σταβλισμού) το οποίο θα πιέζει τα ζώα για όσο τα δυνατόν υψηλότερες αποδόσεις. Μικρότερες αποδόσεις γίνονται δεκτές ως αντίτιμο για ζώα «ευτυχημένα» με όσο τα δυνατόν λιγότερα προβλήματα υγείας, αρχή που είναι μέσα στο πνεύμα της βιολογικής κτηνοτροφίας.

Για παράδειγμα, ενώ στις συμβατικές σύγχρονες εντατικές μονάδες, ο θηλυκός χοίρος περνάει όλη του ζωή περιορισμένος σε ένα κελί, στη βιολογική κτηνοτροφία ο θηλυκός χοίρος κινείται ελεύθερα και ομαδικά, με κάποιους περιοριστικούς όρους μονό στο τελευταίο στάδιο της κύησης και στην περίοδο της γαλουχίας για την προστασία των χοιριδίων.

3.5.3 Σταβλικές εγκαταστάσεις

Στις σταβλικές εγκαταστάσεις όπου λαμβάνει χώρα βιολογική εκτροφή πρέπει:

- Να μην δένονται τα ζώα (πλην συγκεκριμένων εξαιρέσεων) και να μην γίνεται η εκτροφή σε κλωβούς (όρνιθες αυγοπαραγωγής) και ατομικά κελιά (μοσχάρια)
- Να προσφέρεται στα ζώα εύκολη πρόσβαση στη τροφή και το νερό

- Να υπάρχει καλή μόνωση, θέρμανση και να διευκολύνεται ο φυσικός αερισμός και η είσοδος φυσικού φωτός μέσα στις εγκαταστάσεις. Στις όρνιθες αυγοπαραγωγής η μέγιστη διάρκεια συνεχούς φωτισμού επιτρέπεται να είναι μέχρι 16 ώρες ημερησίως με οκτάωρη τουλάχιστον συνεχή νυκτερινή περίοδο ανάπαυσης, χωρίς τεχνητό φωτισμό
- Η πυκνότητα ζώων να είναι τέτοια, ώστε να εξασφαλίζεται η καλή διαβίωση τους λαμβάνοντας υπόψη της ανάγκες συμπεριφοράς τους (π.χ. να ξαπλώνουν εύκολα, να κυλιούνται και να κάνουν όλες τις φυσικές κινήσεις τους).
- Να γίνεται συχνή απολύμανση των κτηρίων, του εξοπλισμού και των εργαλείων, ως μέτρο πρόληψης για την αποφυγή ανάπτυξης ασθενειών. Ιδιαίτερα στα πουλερικά τα κτίρια μεταξύ δυο εκτροφών πρέπει να εκκενώνονται, να καθαρίζονται και να απολυμαίνοντας με επιτρεπόμενα από τον Κανονισμό υλικά απολύμανσης (π.χ. χλωρίνη, φορμαλδεΰδη)
- Στα θηλαστικά, το δάπεδο πρέπει να είναι ομαλό (από αντιολισθητικό υλικό) και τουλάχιστον το μισό από αυτό πρέπει να είναι συνεχές (όχι σχαρωτό). Στα πουλερικά προβλέπεται ότι τουλάχιστον το ένα τρίτο του δαπέδου πρέπει να είναι συνεχές (συμπαγές).
- Στα πουλερικά, σε κάθε θάλαμο εκτροφής (ενδιαίτημα), δεν πρέπει να στεγάζονται περισσότερα από 4800 κοτόπουλα 3000 όρνιθες αυγοπαραγωγής ή 2500 γαλοπούλες. Σε μια μονάδα κρεατοπαραγωγής πουλερικών, το συνολικό εμβαδό των ορνιθώνων δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 1600m^2 . Είναι δυνατόν όμως η ίδια επιχείρηση (εκμετάλλευση) να έχει περισσότερες της μιας μονάδας σε απόσταση μεταξύ τους. Με δεδομένο εξάλλου ότι, η μέγιστη πυκνότητα για τα πουλερικά πάχυνσης δεν μπορεί να υπερβεί τα 10 ανά m^2 , προκύπτει ότι η συνολική δυναμικότητα μιας μονάδας πουλερικών κρεατοπαραγωγής δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 16.000 κοτόπουλα ανά εκτροφή. Τα κοτόπουλα δεν μπορούν επίσης να εκτρέφονται σε λιγότερους από 4 θαλάμους(16.000:4800).

Σε περιοχές όπου οι κλιματολογικές συνθήκες επιτρέπουν την υπαίθρια διαβίωση των ζώων, τα κτίρια (στάβλοι) δεν είναι υποχρεωτικά σύμφωνα με τον κανονισμό. Η διάταξη αυτή δίνει συγκριτικό αποτέλεσμα στη χώρα μας, σε σχέση με τις βορειότερες κυρίως χώρες. Έτσι σε αρκετές περιοχές της χώρας μας δεν απαιτούνται «βαριές» σταβλικές εγκαταστάσεις, παρά μόνο απλά στέγαστρα ή

ειδικές κατασκευές (toll) οι οποίες εξασφαλίζουν προστασία ιδίως στα θηλυκά ζώα κατά την αναπαραγωγική περίοδο.

3.5.4 Χώροι ελεύθερης κίνησης

Ως γενική αρχή, σε ότι αφορά τους χώρους ελεύθερης κίνησης (άσκησης) των ζώων στη βιολογική εκτροφή, τίθεται ότι τα μεν θηλαστικά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε βοσκοτόπους ή σε υπαίθριους χώρους άσκησης, ενώ τα πουλερικά σε υπαίθριους χώρους (προαύλια). Για τα φυτοφάγα θηλαστικά (αιγό-πρόβατα & βοοειδή) είναι **απαραίτητη** η πρόσβαση σε βοσκότοπους κατά την περίοδο της βοσκής. Επιπλέον οι χώροι ελεύθερης κίνησης πρέπει να πληγούν τις εξής απαιτήσεις:

- Να παρέχουν επαρκή προστασία από τη βροχή, το άνεμο, τον ήλιο και τις ακραίες θερμοκρασίες, ανάλογα με τις τοπικές καιρικές συνθήκες και τη συγκεκριμένη φυλή
- Στα χοιρινά, οι εκτάσεις άσκησης πρέπει να επιτρέπουν στα ζώα να κοπρίζουν και να σκάβουν με το ρύγχος τους (για εύρεση βολβών και ριζών). Προκειμένου να μπορούν να σκάβουν με το ρύγχος τους μπορούν να χρησιμοποιούνται διαφορά υποστρώματα ως εναλλακτική λύση.
- Στα πουλερικά τα προαύλια πρέπει να είναι προσβάσιμα όποτε το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες και τουλάχιστον κατά τη διάρκεια του ενός τρίτου της ζωής τους. Οι υπαίθριοι αυτοί χώροι πρέπει να καλύπτονται κυρίως με βλάστηση, ενώ μεταξύ δυο εκτροφών, πρέπει να μεσολαβεί αρκετό διάστημα, ώστε οι υπαίθριοι χώροι να απαλλάσσονται από κάποια παθογόνα που προβάλλουν π.χ. κοκκιδιάσεις και για να αναζωογονείται η βλάστηση.

Η μονή περίπτωση που μπορούν να παραμένουν σε κλειστούς χώρους τα πουλερικά, είναι εκείνη κατά την διάρκεια κτηνιατρικών περιορισμών που επιβάλλονται βάσει αποφάσεων της Μόνιμης Κτηνιατρικής Επιτροπής (π.χ. τα προληπτικά μετρά για τη γρίπη των πουλερικών) με σκοπό την προστασία της δημόσιας υγείας ή της υγείας των ζώων. Στην περίπτωση αυτή όμως πρέπει να ικανοποιούνται οι ελάχιστες απαιτήσεις ευζωίας των ζώων, μέσω της πρόσβασης τους σε επαρκείς ποσότητες χορτονομής (π.χ. αφυδατωμένη μηδική), κατάλληλης διατροφής, πυκνότητας φωτισμού κλπ.

Πίνακας Δ1: Ελάχιστο εμβαδό εντός των κτιρίων και στο ύπαιθρο και λοιπά χαρακτηριστικά σταβλισμού για βοοειδή, αιγό-πρόβατα και χοίρους.			
	Εντός των κτιρίων (καθαρό εμβαδόν διαθέσιμο για ζώα)		Ύπαιθρο(χώροι άσκησης χωρίς τους βοσκότοπους)
	Ζων βάρος(kg)	m²/κεφαλή	m²/κεφαλή
Βοοειδή και υποείδη αναπαραγωγής και πάχυνσης	Μέχρι 100	1,5	1,1
	Μέχρι 200	2,5	1,9
	Μέχρι 350	4,0	3
	Μέχρι 350	5 και τουλάχιστον 1m ² /100 kg	3,9 και τουλάχιστον 0,75 1m ² /100 kg
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής		6	4,5
Ταύροι αναπαραγωγής		10	30
Αιγό-πρόβατα		1,5 ανά αιγό-πρόβατο 0,35 ανά αμνό-ερίφιο 7,5 ανά χοιρομητέρα	2,5 και 0,5 ανά αμνό-ερίφιο 2,5
Χοιρομητέρες με χοιρίδια ηλικίας έως 40 ημερών			
Χοίροι πάχυνσης	Μέχρι 50	0,8	0,6
	Μέχρι 85	1,1	0,8
	Μέχρι 110	1,3	1
Χοιρίδια	Άνω των 40 ημερών και μέχρι 30kg	0,6	0,4
Χοίροι αναπαραγωγής		2,5 ανά θηλυκό	1,9
		6,0 ανά αρσενικό	8,0

- Πηγή :Παράρτημα VIII του Κανονισμού

Πίνακας Δ2: Ελάχιστο εμβαδόν των κτιρίων και στο ύπαιθρο και λοιπά χαρακτηριστικά σταβλισμού για τα πουλερικά				
	Εντός των κτιρίων (καθαρό εμβαδόν διαθέσιμο για τα ζώα)			Ύπαιθρο
	Αριθ. ζώων/m²	Cm κούρνιας /ζώο	φωλιά	m² διαθέσιμον χώρο εκ περιτροπής/κεφαλή
Ωοπαραγωγές όρνιθες	6	18	8 ωοπαραγωγές όρνιθες ανά φωλιά ή στην περίπτωση κοινής φωλιάς, 120 cm ² / ανά πτηνό	4, με την προϋπόθεση ότι τηρείται το όριο των 170 kg/N/ha(**)/έτος
Πουλερικά πάχυνσης (σε ακίνητα ενδιαυπήματα)	10 με ανώτατο όριο 21 kg ζώντος βάρους m ²	20 (μόνο για τις φραγκόκοτες)		4 κοτόπουλα κρέατος και φραγκόκοτες
				4,5 πάπιες
				10 γαλοπούλες
				15 χήνες
				Για όλα πρέπει να τηρείται 170kg/

Νεοσσοί πάχυνσης σε κινητά ενδιαίτηματα	16(*) σε κινητές εγκαταστάσεις πουλερικών με ανώτατο όριο 30 kg ζώντος βάρους/ m ²			2,5 με την προϋπόθεση ότι τηρείται το όριο των 170kg/N/ha/έτος
--	---	--	--	--

* μόνο προκειμένου για κινητά ενδιαίτηματα με εμβαδόν δαπέδου μέχρι 150 m² που μένουν ανοιχτά τη νύχτα
** ha=10 στρέμματα

Η απαιτούμενη επιφάνεια εντός των κτιρίων και των χώρων άσκησης, καθώς και άλλα χαρακτηριστικά σταβλισμού στη βιολογική κτηνοτροφία φαίνονται συγκεντρωτικά στους πίνακες Δ1 και Δ2. Οι αναφερόμενες και στους δυο πίνακες επιφάνειες είναι οι ελάχιστες απαιτούμενες και αν κάποιος επιθυμεί να έχει καλύτερες συνθήκες διαβίωσης για τα ζώα του, τότε μπορεί να προβλέψει μεγαλύτερες αναλογίες από τις αναφερόμενες στους ανωτέρω πίνακες.

3.6. Κτηνοτροφικά απόβλητα στη βιολογική κτηνοτροφία

Στη βιολογική κτηνοτροφία, η συνολική ποσότητα των ζωικών αποβλήτων που διασπείρεται στην έκταση της εκμετάλλευσης δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τα 17 kg N/έτος/στρέμμα. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου αυτού, πρέπει να μειωθεί η συνολική πυκνότητα των ζώων.

Για να υπολογιστεί η κατάλληλη πυκνότητα των ζώων, χρησιμοποιείται ο Πίνακας Δ3, ο οποίος έχει συνταχθεί με βάση την παραπάνω δέσμευση και τις παραγόμενες από τα ζώα ποσότητες αποβλήτων (κοπριά, ούρα) κατά είδος και κατηγορία.

Από τον Πίνακα Δ3 μπορούμε να υπολογίσουμε την ελάχιστη απαιτούμενη έκταση μιας βιολογικής εκτροφής για τη διασπορά των αποβλήτων. Έτσι για παράδειγμα σε μια βιολογική κτηνοτροφική μονάδα 100 αιγοπροβάτων, η απαιτούμενη έκταση για τη των αποβλήτων, είναι 75,18 στρέμματα. Η έκταση αυτή, συνολικά ή εν μέρει, είναι δυνατόν να ανήκει στην ίδια μονάδα ή και σε άλλες βιολογικές μονάδες με τις οποίες υπάρχει συνεργασία με υπογραφή ιδιωτικού συμφωνητικού.

Πρέπει να διευκρινιστεί εδώ ότι η υπολογιζόμενη για τη διασπορά των αποβλήτων έκταση μπορεί να είναι οποιαδήποτε έκταση (π.χ. καλλιεργούμενη, ακαλλιεργητή, δενδρώνες, βοσκότοποι κλπ) που ανήκει στην εκμετάλλευση. Επίσης δεν πρέπει να γίνεται σύγχυση της ελάχιστης αυτής έκτασης με την

έκταση βοσκότοπου που απαιτείται για ένταξη στα επιδοτούμενα προγράμματα βιολογικής κτηνοτροφίας, η οποία είναι αρκετά μεγαλύτερη.

Στη χώρα μας, επειδή πολλές βιολογικές εκτροφές έχουν εκτατική μορφή είναι δυνατόν κατά τη χρήση (π.χ. αιγοπρόβατα) ενός φυσικού βοσκότοπου, να θεωρείται ότι ο χώρος διάθεσης μιας ποσότητας των κτηνοτροφικών αποβλήτων ταυτίζεται με φυσικό βοσκότοπο, συντελώντας έτσι στη φυσική λίπανση του.

Πίνακας Δ3: Μέγιστος αριθμός ζώων ανά εκτάριο στη βιολογική κτηνοτροφία		
Κατηγορία ή είδος ζώων	Μέγιστος αριθμός ζώων ανά στρέμμα (ισοδύναμος προς 17 kg N/στρέμμα/έτος)	Απαιτούμενη έκταση σε στρέμματα/ζώο
Ιπποειδή ηλικίας άνω των 6 μηνών	0,2	5
Μόσχοι προς πάχυνση	0,5	2
Άλλα βοοειδή ηλικίας κάτω του 1 έτους	0,5	2
Αρσενικά βοοειδή ηλικίας 1-2 ετών	0,33	3
Θηλυκά βοοειδή ηλικίας 1-2 ετών	0,33	3
Αρσενικά βοοειδή ηλικίας 2 και άνω	0,2	5
Δαμάλες για εκτροφή	0,25	4
Δαμάλες για πάχυνση	0,25	4
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγή	0,2	5
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής ακατάλληλες για εκμετάλλευση	0,2	5
Άλλες αγελάδες	0,25	4
Θηλυκά κουνέλια αναπαραγωγής	10	0,1
Προβατίνες	1,33	0,75
Αίγες	1,33	0,75
Χοιρίδια	7,4	0,14
Θηλυκοί χοίροι αναπαραγωγής	0,65	1,5
Χοίροι για πάχυνση	1,4	0,71
Άλλοι χοίροι	1,4	0,71
Κοτόπουλα για κρεοπαραγωγή	58	0,02
Ωοπαραγωγές όρνιθες	23	0,04

- Πηγή: Παράρτημα VII του Κανονισμού

3.7.Βιολογική εκτροφή μελισσών

3.7.1 Γενικές αρχές

Η μελισσοκομία συμβάλει στην προστασία του περιβάλλοντος και στη γεωργική και δασική παραγωγή μέσω της επικονίασης που γίνεται από τις μέλισσες. Ο χαρακτηρισμός των μελισσοκομικών προϊόντων ως βιολογικά εξαρτάται από:

- Τα χαρακτηριστικά της μεταχείρισης των κυψελών
- Την ποιότητα του περιβάλλοντος από το οποίο οι μέλισσες αντλούν τη γύρη
- Τις συνθήκες συλλογής, επεξεργασίας και αποθήκευσης των μελισσοκομικών προϊόντων

Ένας μελισσοκόμος μπορεί να ασκεί παράλληλα βιολογική και συμβατική μελισσοκομία, με τον όρο όλες οι παρακάτω προϋποθέσεις, που πρέπει να πληρούνται για τα βιολογικά σμήνη, να πληρούνται ταυτόχρονα και για τα συμβατικά σμήνη, εκτός εκείνης που αφορά την τοποθέτηση των μελισσιών.

3.7.2 περίοδος μετατροπής και καταγωγή μελισσών για βιολογική εκτροφή

Τα μελισσοκομικά προϊόντα μπορούν να πωλούνται ως βιολογικά, όταν οι διατάξεις για τη βιολογική παραγωγή έχουν τηρηθεί για **ένα έτος τουλάχιστον**.

Κατά την επιλογή των φυλών θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη :

- Η ικανότητα προσαρμογής των μελισσών στις τοπικές συνθήκες
- Η ζωτικότητα και η αυξημένη ανθεκτικότητα τους στις ασθένειες.

Προτιμάται η χρήση ευρωπαϊκών φυλών της *Apis mellifera* και των τοπικών οικότυπων της.

Οι τοπικές φυλές μελισσών στην χώρα μας είναι η μακεδονική μέλισσα (*A.m.macedonia*), η κεκρόπια (*A.m.cecropia*), η καρνιολική μέλισσα (*A.m. carnica*) και η κρητική (*A.m.adami*). Οι φυλές αυτές είναι αρκετά παραγωγικές, αλλά και ανθεκτικές στις διάφορες ασθένειες. Η μακεδονική μέλισσα για παράδειγμα δεν

προσβάλλεται από την τραχειακή ακαρίαση και σπάνια υποφέρει από τις άλλες ασθένειες (Θρασυβούλου, 2000).

Τα μελίτσια πρέπει να δημιουργούνται μέσω διαίρεσης των παλιών μελισσιών ή μέσω αγοράς βιολογικών σμηνών ή κυψελών. Στον κανόνα αυτόν υπάρχουν οι εξής εξαιρέσεις:

- Κατά την ένταξη μιας μελισσοκομικής μονάδας στο βιολογικό σύστημα παράγωγης, τα μελίτσια που ήδη υπάρχουν στη μονάδα μπορούν να μετατραπούν.
- Σε περίπτωση υψηλής θνησιμότητας, που οφείλεται σε ασθένειες ή καταστροφικές περιστάσεις, επιτρέπεται η ανασύσταση των μελισσιών από συμβατικά, αρκεί να υποστούν εκ νέου περίοδο μετατροπής ενός έτους.
- Επιτρέπεται, για την ανασύσταση των μελισσιών, να ενσωματώνεται στη μονάδα βιολογικής παράγωγης ποσοστό 10% συμβατικών βασιλισσών και σμηνών, αρκεί να τοποθετούνται σε βιολογικές κυψέλες, οπότε και δεν απαιτείται περίοδος μετατροπής.

3.7.3 Θέση των μελισσοκομείων

Τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίσουν περιοχές ή τοποθεσίες στις οποίες ΔΕΝ επιτρέπεται η άσκηση της βιολογικής μελισσοκομίας. Ο μελισσοκόμος παρέχει στην Αρμόδια Αρχή Έλεγχου (ΑΕ) ή στον ΟΕ&Π χάρτη, σε κατάλληλη κλίμακα, στον οποίο επισημαίνεται η θέση των κυψελών, όπως προβλέπεται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Κανονισμού (μέρος Α1, τμήμα 2 πρώτη περίπτωση). Όταν δεν εντοπίζονται τέτοιες τοποθεσίες, ο μελισσοκόμος οφείλει να παρέχει στην ΑΕ ή στον ΟΕ&Π επαρκή τεκμηρίωση και αποδεικτικά στοιχεία, όπου περιλαμβάνονται και κατάλληλες αναλύσεις, εφόσον είναι αναγκαίες, ότι οι τοποθεσίες στις οποίες έχουν πρόσβαση τα μελίτσια πληρούν τους όρους του Κανονισμού.

Η θέση ενός βιολογικού μελισσοκομείου, πρέπει είναι τέτοια ώστε:

- Να εξασφαλίζει αρκετές φυσικές πηγές νέκταρος, μελιτώματος και γύρης για τις μέλισσες, καθώς και πρόσβαση σε νερό

- Σε ακτίνα 3 χιλιομέτρων, οι πηγές μόλυνσης, όπως τα αστικά κέντρα, οι αυτοκινητόδρομοι, οι βιομηχανικές περιοχές και οι χώροι διάθεσης απορριμμάτων.

Τις παραπάνω προδιαγραφές πρέπει να τηρεί κάθε τοποθεσία στην οποία μετακινείται ένα βιολογικό μελίσσι, με εξαίρεση τις περιοχές που δεν υπάρχει ανθοφορία και εκείνες στις οποίες οι μέλισσες βρίσκονται σε διαχείμαση. Στη χώρα μας, η βιολογική εκτροφή μελισσών, μπορεί να γίνει σε ορεινές και ημιορεινές περιοχές που υπάρχουν τα κατάλληλα μελισσοκομικά φυτά, θάμνοι και δένδρα.

3.7.4 Διατροφή των μελισσών στη βιολογική μελισσοκομία

Ο μελισσοκόμος πρέπει να γνωρίζει καλά, τα γυρεοδοτικά και τα σημαντικά μελιτογόνα φυτά της περιοχής στην οποία τοποθετούνται τα μελίσσια, ώστε να κάνει τον κατάλληλο προγραμματισμό για τη σωστή διατροφή τους.

Στο τέλος της παραγωγικής περιόδου, πρέπει να αφήνονται στις κυψέλες άφθονα αποθέματα μελιού και γύρης, ικανά να καλύψουν τις ανάγκες της χειμερινής περιόδου.

Για την εξασφάλιση της καλής διαχείμασης και της ανάπτυξης των μελισσιών τη νέα χρονιά, πρέπει να προετοιμαστούν σωστά τα βιολογικά μελίσσια για καλό ξεχειμώνιασμα, με την ύπαρξη, για παράδειγμα, υπερεπαρκών αποθεμάτων τροφών στα πλαίσια που προορίζονται για διαχείμαση.

Τροφοδότηση (τεχνητή διατροφή) επιτρέπεται, αλλά μόνο σε περίπτωση που απειλείται η επιβίωση των μελισσιών εξ αίτιας ακραίων καιρικών συνθηκών και αυτή μπορεί να γίνει με βιολογικό μέλι, προερχόμενο κατά προτίμηση από την ίδια βιολογική μονάδα.

Κατά παρέκκλιση, η ΑΕ ή ο ΟΕ&Π μπορεί να επιτρέψει για την τροφοδότηση τη χρήση σιροπιού βιολογικής ζάχαρης ή μελάσα βιολογικής ζάχαρης, στην περίπτωση που αυτό επιβάλλεται από τις κλιματικές συνθήκες που προκαλούν κρυστάλλωση του μελιού.

Στην περίπτωση που επιβάλλεται τροφοδότηση, καταχωρούνται στα μητρώα των μελισσοκομείων στοιχεία όπως, ο τύπος του προϊόντος που χρησιμοποιήθηκε, οι ημερομηνίες, οι ποσότητες και οι κυψέλες στις οποίες αυτή έγινε (Λιακος, 2006) με:

- Σιρόπι ζάχαρης βιολογικής παράγωγης, η χρήση του οποίου είναι ο πιο συνηθισμένος και ο καλύτερος τρόπος τροφοδότησης των μελισσιών
- Σφραγισμένο βιολογικό μέλι, όπου πλαίσια με βιολογικό μέλι, αφού αποσφραγιστούν μερικώς, τοποθετούνται δίπλα στη μελισσόσφαιρα
- Βιολογικά κρυσταλλωμένο μέλι, όπου τοποθετούνται μικρές πίτες από αυτό πάνω από τα πλαίσια όπου βρίσκεται η μελισσόσφαιρα
- Βιολογικό μέλι μέσα σε τροφοδότες. Λόγω όμως του κινδύνου λεηλασίας, συνιστάται το ρευστό μέλι να ζυμώνεται με ποσότητα βιολογικής ζάχαρης σε μορφή άχνης και να μετατρέπεται σε ζαχαρόπιτα.

Ο Κανονισμός αναφέρει ότι η τεχνητή διατροφή μπορεί να γίνεται με μελάσα βιολογικής παράγωγης, η χρήση όμως της οποίας πρέπει να αποφεύγεται γιατί είναι επικίνδυνη τροφή για τις μέλισσες.

Η επιτρεπόμενη περίοδος για την τροφοδότηση, είναι μεταξύ της τελευταίας σοδειάς μελιού και 15 ημερών πριν την επόμενη περίοδο έκκρισης νέκταρος ή μελιτώματος, για την αποφυγή νοθείας στο μέλι της επόμενης περιόδου.

3.7.5 Μελισσοκομικές πρακτικές εκτροφής

Για την επιτυχή βιολογική εκτροφή μελισσών πρέπει να γίνονται οι ορθοί μελισσοκομικοί χειρισμοί στον κατάλληλο χρόνο. Βάσει του Κανονισμού, πρέπει να τηρούνται οι παρακάτω κανόνες:

- Απαγορεύεται η εξόντωση των μελισσών στις κηρύθρες κατά τη συλλογή των μελισσοκομικών προϊόντων.
- Απαγορεύονται οι ακρωτηριασμοί, όπως κορυφοτομή των φτερών της βασίλισσας
- Επιτρέπεται η θανάτωση της βασίλισσας μόνο για αντικατάσταση της
- Η εξόντωση του αρσενικού γόνου, επιτρέπεται μόνο για την καταπολέμηση της βαρροίκης ακαρίασης.

- Απαγορεύεται η χρήση συνθετικών χημικών απωθητικών για τη συλλογή του μελιού
- Η ζώνη στην οποία βρίσκεται το μελισσοκομείο πρέπει να καταχωρείται σε ειδικό μητρώο μαζί με τα αναγνωριστικά στοιχεία των κυψελών. Ο ΟΕ&Π πρέπει να ενημερώνεται για την μετακίνηση των μελισσιών όντος συμφωνούμενης προθεσμίας.
- Λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για την εξασφάλιση της κατάλληλης συλλογής, επεξεργασίας και αποθήκευσης των μελισσοκομικών προϊόντων. Όλα τα μέτρα που λαμβάνονται προς εκπλήρωση αυτών των απαιτήσεων καταγράφονται
- Οι αφαιρέσεις των πλαισίων μελιού και οι ενέργειες συλλογής μελιού πρέπει να καταχωρούνται στο ειδικό μητρώο του μελισσοκομείου.
- Απαγορεύεται η χρήση κηρήθρων που περιέχουν γόνο προς εξαγωγή μελιού
- Επιτρέπεται η χρήση ατμού ή φλόγας για την επεξεργασία των κυψελών.
- Το κερι στα φύλλα κηρήθρας, που θα χρησιμοποιηθούν για το χτίσιμο νέων κηρήθρων, πρέπει να προέρχεται από μονάδες βιολογικής παραγωγής και μόνο σε περίπτωση έλλειψης βιολογικού κεριού μπορεί να επιτρέψει, κατά την περίοδο μετατροπής, η χρήση μη βιολογικού κεριού που προέρχεται από σφραγίσματα κελίων κηρήθρας (το οποίο δεν περιέχει υπολείμματα φαρμάκων)
- Οι κυψέλες πρέπει να κατασκευάζονται από φυσικά υλικά (ξύλο, μέταλλο) που δεν παρουσιάζουν κίνδυνο μόλυνσης του περιβάλλοντος ή των μελισσοκομικών προϊόντων
- Για τον καθαρισμό και την απολύμανση υλικών, κτιρίων και εξοπλισμών στη βιολογική μελισσοκομία, επιτρέπεται η χρήση συγκεκριμένων ουσιών (π.χ. χλωρίνη, φορμαλδεΰδη).
- Για την προστασία των υλικών (πλαστικών, κυψελών, κηρήθρων), ιδίως από επιδημίες, επιτρέπονται μονό τα ενδεδειγμένα προϊόντα που προβλέπονται στο μέρος Β τμήμα 2 του Παραρτήματος ΙΙ του Κανονισμού (π.χ. θείο, παρασκευάσματα με βάση πυρεθρίνες που εξάγονται από το φυτό *Chrysanthemum cinerariaefolium*)

- Μέσα στις κυψέλες επιτρέπεται η χρήση μόνο προϊόντων όπως η πρόπολη, το κερί και τα φυτικά έλαια και οι ουσίες που επιτρέπονται για την αντιμετώπιση της βαρροϊκής ακαρίασης (π.χ. μυρμηκικό οξύ, θυμόλη, καμφορά).

3.7.6 Πρόληψη των νόσων και κτηνιατρικές αγωγές στη βιολογική μελισσοκομία

Στη βιολογική μελισσοκομία βασική αρχή είναι εκείνη της πρόληψης, η οποία βασίζεται:

- Στην επιλογή κατάλληλων ανθεκτικών φυλών
- Στην τακτική ανανέωση των βασιλισσών
- Στη συστηματική επιθεώρηση των κυψελών, ώστε να αντιμετωπίζονται εγκαίρως τυχόν προβλήματα
- Στον έλεγχο των κηφήνων στις κυψέλες
- Στην τακτική απολύμανση του υλικού και του εξοπλισμού
- Στην καταστροφή του μολυσμένου υλικού ή πηγών
- Στην τακτική ανανέωση του κεριού
- Στα επαρκή αποθέματα κεριού και γύρης στις κυψέλες .

Σε περίπτωση που ένα μελίτσι, παρόλα τα προληπτικά μέτρα, ασθενήσει ή μολυνθεί, τότε πρέπει να υποβληθεί σε θεραπεία.

Στη βιολογική μελισσοκομία η χρήση των κτηνιατρικών φαρμάκων γίνεται σύμφωνα με τις ακόλουθες οδηγίες:

- Είναι δυνατόν να χρησιμοποιούνται, μόνο αν επιτρέπεται στη μελισσοκομία η χρήση τους συμφωνά με την κοινοτική ή την εθνική νομοθεσία ενός κ-μ
- Απαγορεύεται η προληπτική χρήση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών, ενώ επιτρέπονται οι κτηνιατρικές αγωγές ή οι επεξεργασίες των κυψελών, των κηρήθρων κλπ που είναι υποχρεωτικές από την εθνική ή κοινοτική νομοθεσία

- Για την αντιμετώπιση της βαρροίκης ακαρίασης, επιτρέπεται η χρήση του μυρμηκικού, του γαλακτικού, του οξικού, του οξαλικού οξέος και της μενθόλης, θυμόλης, καμφοράς.
- Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, η χρήση ομοιοπαθητικών, φυτοθεραπευτικών προϊόντων πρέπει να προτιμάται έναντι των αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών.
- Αν η χρήση των ανωτέρω προϊόντων αποδειχθεί ότι δεν είναι αποτελεσματική στα μελίσσια, τότε επιτρέπεται η χρησιμοποίηση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών υπό την ευθύνη κτηνιάτρου
- Κατά την χρήση κτηνιατρικών φαρμάκων, πρέπει να καταγράφονται στοιχεία για τον τύπο του προϊόντος (περιεχόμενες δραστικές φαρμακολογικές ουσίες), για τη διάγνωση, τη δοσολογία, τη διάρκεια της αγωγής και την περίοδο απόσυρσης. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να δηλώνονται στον ΟΕ&Π στον οποίο υπάγεται ο παραγωγός πριν την διάθεση των προϊόντων στην αγορά ως βιολογικής παράγωγης.
- Τα μελίσσια, στα οποία εφαρμόζεται αγωγή με αλλοπαθητικά συνθετικά χημικά κτηνιατρικά φάρμακα ή αντιβιοτικά, πρέπει κατά τη διάρκεια της αγωγής, να απομονώνονται και όλο το κερί πρέπει να αντικαθίσταται με βιολογικό κερί. Στη συνέχεια τα μελίσσια πρέπει να υποστούν και πάλι περίοδο μετατροπής ενός έτους. Εξαιρέση αποτελούν οι αγωγές με τις προαναφερόμενες επιτρεπόμενες ουσίες για την αντιμετώπιση της βαρροίκης ακαρίασης.

Στη βιολογική εκτροφή μελισσών, λόγω των απαγορευτικών διατάξεων στη χρήση φαρμάκων, ο μελισσοκόμος πρέπει να διαθέτει περισσότερο χρόνο για τον έγκαιρο εντοπισμό των ασθενειών με συχνότερες επιθεωρήσεις και προσεκτικότερη παρατήρηση των μελισσιών και του γόνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

Εφαρμογή Αρχών και κανόνων παραγωγής στην βιολογική κτηνοτροφία

4. Βιολογική κτηνοτροφία και διατροφή στην πράξη

Στη συμβατική κτηνοτροφία τα χορηγούμενα στα ζώα σιτηρέσια αποσκοπούν, έκτος των άλλων, και στην μεγιστοποίηση της παραγωγής, περιέχοντας όλα τα θρεπτικά συστατικά και την ενέργεια που χρειάζονται τα ζώα για την κάλυψη των αναγκών τους.

Στη βιολογική κτηνοτροφία, όπου πρωταρχικός σκοπός είναι η ποιότητα και όχι η ποσότητα των παραγομένων προϊόντων, λαμβάνονται υπόψη σε μεγαλύτερο βαθμό, σε σχέση με τη συμβατική, παράγοντες όπως η υγεία, η ευζωία των ζώων και η προστασία του περιβάλλοντος .

Η κατάρτιση ενός ισορροπημένου σιτηρεσίου στα βιολογικά εκτρεφόμενα ζώα παρουσιάζει ορισμένες ιδιαιτερότητες. Οι ιδιαιτερότητες αυτές οφείλονται στους παρακάτω λόγους:

- Δεν υπάρχει επί του παρόντος, επάρκεια και ποικιλία διαθέσιμων βιολογικών ζωοτροφών, ενώ και τα δίκτυα διανομής μεταξύ φυτικής και ζωικής παραγωγής είναι ανεπαρκή στη χώρα μας, με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται σημαντικά το κόστος των ζωοτροφών αυτών.
- Το επιτρεπόμενο ποσοστό συμβατικών ζωοτροφών μηδενίστηκε από τις αρχές του 2008 για τα μηρυκαστικά και από τις αρχές του 2011 θα μηδενιστεί για τα παμφάγα.
- Απαγορεύεται η χρήση προϊόντων χημικής εκχύλισης, γεγονός που σημαίνει πρακτικά ότι απομάκρυνση του ελαίου από ελαιούχους σπόρους πρέπει να γίνεται με μηχανικά μέσα (π.χ. πίεση) και όχι μέσω εκχύλισης με οργανικούς διαλύτες. Έτσι, για παράδειγμα το σογιάλευρο, που προέρχεται από εκχύλιση, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη βιολογική εκτροφή, ενώ ο βαμβακοπλακούντας που προέρχεται από μηχανική πίεση μπορεί να χρησιμοποιηθεί.
- Απαγορεύεται η χρήση των συνθετικών αμινοξέων.

- Απαγορεύεται η χρήση ζωοτροφών και πρόσθετων υλών ζωοτροφών που έχουν παραχθεί με χρήση ΓΤΟ ή παράγωγων τους (π.χ. καρπός αραβοσίτου και σόγιας από γενετικά τροποποιημένες ποικιλίες, προβιοτικά, ενζύμα, συνθετικά αμινοξέα).

Για την κατάρτιση ενός ορθολογικού σιτηρεσίου, γίνεται χρήση πρώτων υλών ζωοτροφών (αραβόσιτος, σίτος, μηδική κλπ) και πρόσθετων (ιχνοστοιχεία, ένζυμα, συνδετικές ουσίες κλπ). Ο συνδυασμός των παραπάνω πρέπει να:

- Καλύπτει τις διατροφικές ανάγκες των ζώων σε ενέργεια, υδατάνθρακες, αζωτούχες ουσίες, λιπαρές ουσίες, ανόργανα στοιχεία (ασβέστιο, φώσφορο, σελήνιο κλπ) και βιταμίνες
- Καλύπτει, ιδιαίτερα στα μηρυκαστικά, τις ανάγκες των ζώων σε ινώδεις ουσίες και NDF,ADF και να προσδίδει στο σιτηρέσιο την κατάλληλη υφή για την ομαλή λειτουργία του πεπτικού συστήματος.
- Διασφαλίζει την υγεία και την καλή ανάπτυξη των ζώων λαμβάνοντας υπόψη το είδος των ζώων, το στάδιο ανάπτυξης και το φυσιολογικό στάδιο στο οποίο βρίσκονται (π.χ. εγκυμοσύνη, γαλουχία κλπ).
- Δίνει ένα σιτηρέσιο με ελάχιστο δυνατό κόστος, δεδομένου ότι η διατροφή αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο ποσοστό του συνολικού κόστους παραγωγής.

Η κατάρτιση ενός σιτηρεσίου με χαμηλό κόστος στα βιολογικά συστήματα εκτροφής, αποτελεί μια πρόκληση, ιδίως στις περιπτώσεις χρήσης ζώων από υβρίδια ή φυλές υψηλού γενετικού δυναμικού της συμβατικής κτηνοτροφίας, όπου η κάλυψη των αναγκών των ζώων μέσα από ένα ανταγωνιστικού κόστους σιτηρέσιο είναι ιδιαίτερα δύσκολη υπόθεση, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Η επιλογή των ζωοτροφών σε κάθε είδους ζώου στη συμβατική και στη βιολογική κτηνοτροφία, εξαρτάται από τη χημική σύσταση και τη θρεπτική αξία, από την ελκυστικότητα τους, από την ύπαρξη ή μη αντιδιαιτητικών-βλαπτικών παραγόντων, από τη διαθεσιμότητα τους στη δεδομένη χρονική στιγμή και φυσικά από την τιμή τους.

Για την πληρέστερη κάλυψη των διατροφικών αναγκών των βιολογικά εκτρεφόμενων ζώων μπορεί να γίνει χρήση εναλλακτικών ζωοτροφών. Οι **εναλλακτικές αυτές ζωοτροφές** είναι ιδιαίτερα σημαντικές στην περίπτωση των

υπογαστρικών (χοίροι, πτηνά), όπου η αντικατάσταση του σογιάλεου είναι σχετικά δύσκολη, γιατί υπεισέρχεται και το θέμα της ποιότητας των πρωτεϊνών, δηλαδή της περιεκτικότητας τους σε απαραίτητα αμινοξέα. Στον πίνακα Ε1 παρουσιάζεται συγκριτικά, σε απόλυτες και σε σχετικές τιμές, η περιεκτικότητα ορισμένων ζωοτροφών σε αζωτούχες ουσίες (ΑΟ) και στα κυριότερα απαραίτητα αμινοξέα σε σχέση με το σογιάλεο.

Πίνακας Ε1: Συγκριση σε απόλυτες και σε σχετικές τιμές της περιεκτικότητας ορισμένων εναλλακτικών ζωοτροφών σε πρωτεΐνη (ολικές αζωτούχες ουσίες) και στα κυριότερα απαραίτητα αμινοξέα σε σχέση με το σογιάλεο.

Ζωοτροφή	ΟΑΟ(g/kg)	Λυσίνη(g/kg)	Μεθειονίνη/ Κυστίνη(g/kg)	Θρεονίνη(g/kg)	Τρυπτοφάνη(g/kg)
Συμβατικό σογιάλεο	425 (100)	27,4 (100)	12,7 (100)	16 (100)	5,5 (100)
Γλουτένη αραβοσίτου	612 (144)	13,50 (49)	29,70 (234)	22 (137)	3 (54)
Σογιόσπορος	356 (84)	24,9 (91)	9,7 (76)	13 (81)	4,6 (84)
Καρπός γλυκού λούπινου (μπλέ λούπινο)	349 (82)	15,4 (56)	7,8 (61)	1,2 (7)	2,6 (47)
Ηλιανθόσπορος	260 (61)	18,2 (66)	6,2 (49)	9,9 (62)	2,3 (42)
Κτηνοτροφική γλουτένη	260 (61)	6,3 (23)	8,5 (67)	8,2 (51)	1,7 (31)
Κτηνοτροφικό κουκί	250 (59)	16,8 (61)	5,2 (41)	10 (62)	2,2 (40)
Καρπός μπιζελιού	207 (49)	15 (55)	4,8 (38)	7,8 (49)	1,8 (33)
Καρπός ρεβιθιού	199 (47)	13,5 (49)	4,10 (32)	6,8 (42)	1,7 (31)
Σκόνη άπαχου γάλακτος	350 (82)	28 (102)	11,9 (94)	15,9 (99)	5 (91)
Σκόνη τυρογάλακτος	240 (56)	18 (66)	8,1 (64)	13,3 (83)	3,7 (67)

Πηγή: Ζέρβας (2007), Παπαδόπουλος (2005), Sundrum (2006)

Τα σπέρματα των ψυχανθών που αναφέρονται στον Πίνακα Ε1 (π.χ. σογιόσπορος, μπιζέλι, κτηνοτροφικά κουκιά) είναι ζωοτροφές πλούσιες σε αζωτούχες ουσίες (20-40%) αλλά, επειδή περιέχουν τοξικές ουσίες, όπως τα αλκαλοειδή, οι παρεμποδιστές πρωτεασών, οι κυανογόνοι γλυκοζίτες, η γκοσυπόλη κλπ, πρέπει να χορηγούνται στα

ζώα σε τέτοιες ποσότητες και με προσοχή ή μετά από κατάλληλη επεξεργασία. Έχει βρεθεί ότι στα μονογαστρικά η πεπτικότητα των καρπών των ψυχανθών είναι υψηλή, παρόλη την υψηλή περιεκτικότητά τους σε ινώδης ουσίες (70% στα πουλερικά, 96% στα χοιρινά) (Sundrum et al, 2005).

Η σκόνη τυρογάλακτος και η σκόνη άπαχου γάλακτος, που αναφέρονται στον Πίνακα E1, αποτελούν πολύτιμες πρώτες ύλες των σιτηρεσίων των χοίρων και των μηρυκαστικών στις νεαρές ηλικίες μιας και χαρακτηρίζονται από υψηλή πεπτικότητα και θρεπτική αξία.

Για την κατάρτιση ενός σιτηρεσίου, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η θρεπτική αξία, η χημική σύσταση και οι περιορισμοί που τίθενται στη χρήση ανά είδος και κατηγορία ζώου.

Εκτός των γενικών ορίων στα ποσοστά χρήσης των ζωοτροφών που αναφέρονται στον παραπάνω πίνακα, ισχύουν ειδικότερα και τα εξής:

- **Σπέρμα σόγιας:** τα σπέρματα σόγιας, έχουν την υψηλότερη περιεκτικότητα σε πρωτεΐνες από τα ψυχανθή, οι οποίες είναι υψηλής βιολογικής αξίας και πλησιάζουν τις ζωικές από άποψη περιεκτικότητας σε απαραίτητα αμινοξέα και ιδιαίτερα σε λυσίνη. Το υψηλό όμως περιεχόμενο τους σε λίπος περιορίζει τη συμμετοχή τους στα σιτηρέσια. Κατά τη χορήγηση τους στα μονογαστρικά, πρέπει να προηγηθεί ειδική υγροθερμική επεξεργασία για την απενεργοποίηση των τοξικών παραγόντων που περιέχουν (παρεμποδιστές πρωτεασών, σαπωνίνες κλπ)
- **Κτηνοτροφικά μπιζέλια:** τα κτηνοτροφικά μπιζέλια θεωρούνται ως ένα από τα καλύτερα είδη σπερμάτων ψυχανθών.

Στα σιτηρέσια των βιολογικά εκτρεφόμενων πουλερικών έχει βρεθεί ότι μπορούν να προστεθούν μέχρι 250-300 g/kg σιτηρεσίου προκειμένου για ορνίθια κρεοπαραγωγής και μέχρι 150-200 g/kg σιτηρεσίου για όρνιθες αυγοπαραγωγής (Sudrum, 2006). Στα πτηνά η μεταβολιστέα ενέργεια των κτηνοτροφικών μπιζελιών είναι χαμηλότερη από ότι στους χοίρους. Μπορεί όμως να βελτιωθεί με θερμική επεξεργασία τους. Στους χοίρους τα κτηνοτροφικά μπιζέλια αποτελούν μια καλή πηγή αμινοξέων και ενέργειας. Λόγω της υψηλής ελκυστικότητάς τους, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ιδιαίτερα στις χοιρομητέρες κατά την περίοδο της γαλουχίας και στην πάχυνση για αύξηση της κατανάλωσης της τροφής.

Άλλες εναλλακτικές ζωοτροφές, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη βιολογική κτηνοτροφία, είναι ο ηλιανθόσπορος, τα γλυκά λούπινα (ψυχανθή με υψηλό

περιεχόμενο πρωτεΐνης), τα στέμφυλα εσπεριδοειδών (κυρίως για τα μηρυκαστικά), τα ελαιόφυλλα κ.λπ.. Τα ελαιόφυλλα βρέθηκε ότι μπορούν να συντηρηθούν με τη μέθοδο της ενσίρωσης και να χρησιμοποιηθούν στα σιτηρέσια των προβάτων, αντικαθιστώντας άλλες χονδροειδείς ζωοτροφές (Ζέρβας κ.α 1993).

Στον Πίνακα Ε2 αναγράφονται οι περιορισμοί στην ποσότητα χορήγησης κάποιων ζωοτροφών στα διάφορα είδη εκτρεφόμενων ζώων.

Πίνακας Ε2: Περιορισμοί στην ποσότητα χορήγησης απλών ζωοτροφών στα διάφορα είδη εκτρεφόμενων ζώων				
Ζωοτροφές κατηγορία & είδος	Χοίροι	Πτηνά	Βοοειδή & αιγοπρόβατα	Παρατηρήσεις
Καρποί & σπέρματα				
Σπέρματα σόγιας			(1)	Περιέχουν τοξικούς παράγοντες οπότε η χορήγηση τους πρέπει να γίνεται κατόπιν θερμικής επεξεργασίας και σε ποσότητα που εξαρτάται από την επιθυμητή περιεκτικότητα του σιτηρεσίου σε λίπος. (1) Στα μηρυκαστικά μπορεί να χορηγηθεί και χωρίς θερμική επεξεργασία.
Κτηνοτροφικά κουκιά	Μέχρι 0,3% του Ζ.Β	Μέχρι 10% του σιτηρεσίου	Μέχρι 0,5% του Ζ.Β	Περιέχουν τοξικές ουσίες (2). Μετά από εξισορρόπηση του σιτηρεσίου σε αμινοξέα μπορεί να αυξηθεί στους χοίρους πάχυνσης & στα πτηνά σε ποσοστό μέχρι 25% του σιτηρεσίου
Βίκος	Μέχρι 0,1% του Ζ.Β	Μέχρι 5% του σιτηρεσίου	Μέχρι 0,3% του Ζ.Β	Περιέχει τοξικές ουσίες και μπορεί να δώσει πικρή γεύση στο γάλα σε μεγαλύτερα ποσοστά
Κτηνοτροφικά μπιζέλια	Μέχρι 2% του Ζ.Β	Μέχρι 10% του σιτηρεσίου	Μέχρι 0,4% του Ζ.Β	Περιέχουν τοξικές ουσίες. Όχι χορήγηση σε μεγαλύτερα ποσοστά
Βαμβακόσπορος	Μέχρι 0,3% του Ζ.Β	Μέχρι 10% του σιτηρεσίου (3)	Μέχρι 0,5% του Ζ.Β	Περιέχει γκοσσυπόλη (3) όταν γκοσσυπόλη <0,01%
Ευλοκέρατα	Μέχρι 0,3% του Ζ.Β	Μέχρι 5% του σιτηρεσίου	Μέχρι 0,5% του Ζ.Β	Περιέχουν ταννίνες
Βελανίδια	Μέχρι του 1% του Ζ.Β			Περιέχουν ταννίνες
Κάστανα	Μέχρι 1% του Ζ.Β			Περιέχουν ταννίνες & σαπωνίνες
Βιομηχανικά υπολείμματα				
Κτηνοτροφική γλουτένη	Μέχρι 0,8% του Ζ.Β	Στους νεοσσούς μέχρι 10% του σιτηρεσίου, στις όρνιθες μέχρι 20% του σιτηρεσίου	Μέχρι 0,6% του Ζ.Β	Περιέχει ξανθοφύλλες αν προέρχεται από κίτρινο αραβόσιτο
Γλουτένη	Μέχρι 1% του Ζ.Β	Στους νεοσσούς μέχρι	Μέχρι 0,5% του Ζ.Β	Περιέχει αζιόλογες

αραβοσίτου	Z.B	5% (4) του σιτηρεσίου, στις όρνιθες μέχρι 10% του σιτηρεσίου	Z.B	ποσότητες σε ξανθοφύλλες (4). Χωρίς περιορισμούς αν γίνει εξισορρόπηση σιτηρεσίου σε αμινοξέα
Ζωοτροφές ζωικής προέλευσης				
Ιχθυάλευρο	Μέχρι 2% του σιτηρεσίου	Μέχρι 1% του σιτηρεσίου (5)	Αποφεύγεται γιατί μεταδίδει άσχημη οσμή στο γάλα	(5) Αν το άλευρο είναι καλής ποιότητας, το ποσοστό μπορεί να αυξηθεί μέχρι 20%

- Πηγή: Καλαΐσας (1975)

4.1 Διατροφή πτηνών και χοίρων στη βιολογική κτηνοτροφία

Στη βιολογική κτηνοτροφία η κατάρτιση ενός ορθολογιστικού σιτηρεσίου για πτηνά και χοίρους συναντά δυσκολίες στην κάλυψη των αναγκών των ζώων αυτών σε πρωτεΐνη (απαραίτητα αμινοξέα), ιδιαίτερα αν ανήκουν σε φυλές ή υβρίδια υψηλών αποδόσεων. Τα ελλειμματικά, συνήθως σε πρωτεΐνη, σιτηρέσια των βιολογικώς εκτρεφόμενων υπογαστρικών έχουν ως αποτέλεσμα χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης και εναπόθεσης σωματικής πρωτεΐνης, σε σχέση με τα συμβατικά εκτρεφόμενα μονογαστρικά. Ο χαμηλότερος όμως αυτός ο ρυθμός ανάπτυξης και εναπόθεσης σωματικής πρωτεΐνης, αντισταθμίζεται από την κατά κανόνα ευνοϊκή επίδραση του στα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του κρέατος. (Sundrum et al 2005).

4.1.1 Διατροφή ορνιθίων κρεοπαραγωγής-broilers

Στη βιολογική εκτροφή ορνιθίων κρεοπαραγωγής, η ελάχιστη ημερομηνία σφαγής, όπως καθορίζεται από τον Κανονισμό είναι 81 ημέρες, αποκλείοντας έτσι τη χρήση υβριδίων ταχείας ανάπτυξης, τα οποία φτάνουν το βάρος σφαγής πολύ συντομότερα (σε ηλικία 42 ημερών). Κάνοντας μια ιστορική ανασκόπηση, όσον αφορά την εξέλιξη του γονότυπου στα ορνίθια κρεοπαραγωγής στη συμβατική κτηνοτροφία, διαπιστώνουμε ότι μέσα σε 27 χρόνια, από 1962 μέχρι το 1989, το μέσο ZB σε μια περίοδο πάχυνσης 56 ημερών, αυξήθηκε από 800 σε 3000 γραμμάρια. Μέσω δηλαδή της γενετικής επιλογής η διάρκεια της περιόδου πάχυνσης και ο συντελεστής αξιοποίησης της τροφής σχεδόν υποδιπλασιάστηκαν (Havenstein et al 1994). Η επιλογή υβριδίων βραδείας ανάπτυξης στη βιολογική κτηνοτροφία (π.χ. broilers

Redbro), τα οποία έχουν μικρότερες απαιτήσεις σε πρωτεΐνη, επιβάλλεται και από το γεγονός ότι τα βιολογικά σιτηρέσια συνήθως χαρακτηρίζονται, όπως αναφέρθηκε, ως ελλειμματικά σε απαραίτητα αμινοξέα, συγκρινόμενα με τα αντίστοιχα σιτηρέσια των υβριδίων ταχείας ανάπτυξης των συμβατικών εκτροφών. Η εξισορρόπηση των σιτηρεσίων αυτών σε απαραίτητα αμινοξέα, μπορεί να γίνει με τη χρήση σιτηρεσίων χαμηλής ενεργειακής πυκνότητας, αυξάνοντας την πρόσληψη της τροφής και επιτρέποντας έτσι την αυξημένη προσθήκη καρπών ψυχανθών.

Η περίοδος πάχυνσης των βιολογικά εκτρεφόμενων ορνιθίων κρεοπαραγωγής μπορεί να χωριστεί είτε:

- **Σε τρεις φάσεις:** Η πρώτη φάση είναι η εναρκτήρια (0-14 ημέρες), η δεύτερη φάση είναι η φάση της ανάπτυξης (15-35 ημέρες) και η τρίτη φάση είναι η τελική (36 ημέρες έως τη σφαγή).
- **Σε δυο φάσεις:** Η πρώτη φάση είναι η εναρκτήρια (0-28 ημέρες), και η δεύτερη φάση είναι η τελική (29 ημέρες ως τη σφαγή).

Στη πράξη, κατά την κατάρτιση των σιτηρεσίων, προτιμάται ο διαχωρισμός της περιόδου πάχυνσης σε δυο φάσεις.

4.1.2 Διατροφή ωοπαραγωγών ορνιθίων

Οι ωοπαραγωγές όρνιθες αρχίζουν να ωοτοκούν σε ηλικία 20 έως 24 εβδομάδων.

Η περίοδος υποπαραγωγής χωρίζεται σε τρεις φάσεις. Η πρώτη φάση είναι από την έναρξη της ωοτοκίας έως την 36_η εβδομάδα, η δεύτερη φάση είναι από την 36_η – 52_η εβδομάδα και η τρίτη από την 52_η εβδομάδα μέχρι το τέλος της περιόδου ωοτοκίας (περίπου στις 80 εβδομάδες).

Οι διατροφικές απαιτήσεις των ορνιθίων εξαρτώνται από την ωοπαραγωγή, το ZB, τη φυλή ή το υβρίδιο, την ηλικία τις διαθέσιμες ζωοτροφές και την πεπτικότητα τους καθώς και από τις συνθήκες του περιβάλλοντος (π.χ. διάρκεια φωτισμού, θερμοκρασία). Το σιτηρέσιο πρέπει να καλύπτει τις ενεργειακές τους ανάγκες σε κάθε στάδιο, διαφορετικά παρατηρείται απώλεια σωματικού βάρους και μείωση της ωοτοκίας τους.

Ως προς την πρωτεΐνη, κρίσιμη θεωρείται η πρώτη φάση της ωοπαραγωγής, στην οποία η παραγωγή αυγών φτάνει το μέγιστο της (μέση ωοτοκία σμήνους 85 – 90%), ενώ παράλληλα το ZB, των ορνιθίων συνεχίζει να αυξάνεται. Σημαντική είναι και η

κάλυψη των αναγκών των ωοπαραγωγών ορνιθίων σε ανόργανα στοιχεία, για την ποιότητα του κελύφους και για την ωοτοκία.

4.1.3 Διατροφή χοίρων

Στη βιολογική χοιροτροφία, λόγω των ιδιαιτεροτήτων διατροφής, για να επιτευχθεί ικανοποιητική παραγωγή και καλή ποιότητα σφαγίου, σημαντική είναι η σωστή επιλογή φυλής. Στη χώρα μας, στις βιολογικές εκτροφές χοίρων χρησιμοποιούνται χοίροι της αυτόχθονης φυλής χοίρου με αγριόχοιρο ή και με ξένες βελτιωμένες φυλές αυξημένων αποδόσεων.

Η σωστή διατροφή των χοιρομητέρων και των χοίρων στα πρώτα στάδια πάχυνσης είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντική, λόγω των αυξημένων, διατροφικών αναγκών τους και της περιορισμένης ικανότητας πρόσληψης τροφής. Έχει διαπιστωθεί ότι η μη ισορροπημένη διατροφή της χοιρομητέρας περιορίζει την γαλακτοπαραγωγή της, με δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξη της τοκετοομάδας (Vaarst et al, 2004). Το ισορροπο της διατροφής της χοιρομητέρας, κρίνεται από παραμέτρους όπως η αναλογία των θρεπτικών συστατικών προς το ενεργειακό περιεχόμενο, το οποίο σχετίζεται θετικά με την πρόσληψη τροφής. Τα προβλήματα, που μπορεί να δημιουργηθούν από τη χορήγηση στα βιολογικά εκτρεφόμενα χοιρίδια ελλειμματικών σε αμινοξέα σιτηρεσίων, μπορούν να αντισταθμιστούν με επέκταση της περιόδου θηλασμού τους.

Βάσει του Κανονισμού, πρέπει να προστίθεται στο ημερήσιο σιτηρέσιο των χοίρων ένα ελάχιστο ποσοστό χονδροειδών ζωοτροφών. Η προσθήκη χονδροειδών ζωοτροφών στα σιτηρέσια των χοιρομητέρων στο στάδιο της κύησης βρέθηκε ότι αύξησε την πρόσληψη της τροφής στο στάδιο του θηλασμού και βελτίωσε την ανάπτυξη των θηλαζόντων χοιριδίων (Matte et al, 1994). Στους χοίρους πάχυνσης η προσθήκη χονδροειδών ζωοτροφών στα σιτηρέσια τους γίνεται σε μικρά ποσά, λόγω της πιθανής αρνητικής επίδρασης τους στην τελική ποιότητα σφαγίου.

Στις εκτατικού τύπου εκτροφές στη χώρα μας, στις οποίες περιλαμβάνεται και η βιολογική εκτροφή, πρέπει να ληφθεί υπόψη η δυνατότητα των χοίρων να αξιοποιούν ορισμένες θαμνώδεις ή δασώδεις εκτάσεις, όπου κυριαρχούν τα διάφορα είδη δρυός αλλά και η ικανότητα τους να ανασκάπτουν το έδαφος, αξιοποιώντας ρίζες και

βολβούς, μειώνοντας έτσι το κόστος διατροφής τους. (Παπαθεοδώρου και Ζωϊόπουλος, 2000).

4.1.4 Διατροφή αιγό-προβάτων και βοοειδών στη βιολογική κτηνοτροφία

Στα μηρυκαστικά (αιγό-πρόβατα και βοοειδή) η κατάρτιση ενός κανονικού σιτηρεσίου, στηρίζεται στην κατάλληλη επιλογή του είδους των χονδροειδών ζωοτροφών και στην αναλογία των χονδροειδών ζωοτροφών προς τις συμπυκνωμένες ζωοτροφές (Καλαϊσάκης, 1982).

Σύμφωνα με τον Κανονισμό, τα μηρυκαστικά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε βοσκότοπο καθ'όλη τη διάρκεια του χρόνου, όποτε το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες. Αυτό σημαίνει ότι η διατροφή των ζώων αυτών πρέπει να στηρίζεται στη βοσκή.

4.2 Διατροφή αιγό-προβάτων

Στις εκτροφές αιγό-προβάτων στη χώρα μας, δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην περίοδο των οχειών, στην περίοδο της εγκυμοσύνης (τελευταίος μήνας) και στην εναρκτήρια φάση της γαλακτοπαραγωγής (πρώτο δίμηνο μετά τον τοκετό). Η εκτροφή τους είναι επεκτατικού έως πλήρως εκτατικού τύπου και η διατροφή τους στηρίζεται:

- Στη βόσκηση σε φυσικούς πεδινούς ή ορεινούς κυρίως βοσκότοπους
- Στη χορήγηση συγκομισμένων χονδροειδών (π.χ. χόρτο μηδικής) και συμπυκνωμένων ζωοτροφών (δημητριακών καρπών & σπερμάτων ψυχανθών), ιδιαίτερα κατά τη χειμερινή περίοδο που οι θρεπτικές ανάγκες των ζώων είναι αυξημένες και υπάρχει έλλειψη τροφής στους βοσκότοπους.
- Στη συμπλήρωση της διατροφής τους με ανόργανα στοιχεία.

Έχει προσδιοριστεί ότι η συμμετοχή της βοσκής στην κάλυψη των αναγκών των αιγό-προβάτων της χώρας μας, δεν ξεπερνά σε ετήσια βάση, το 60% στην περίπτωση των εκστατικών εκτροφών και το 40% στην περίπτωση των εντατικών – εντατικών εκτροφών. Αντίθετα στις βόρειες ευρωπαϊκές χώρες, η βοσκή καλύπτει μεγαλύτερο ποσοστό.

Η διαθέσιμη βοσκήσιμη ύλη (φυσικών βοσκοτόπων) παρουσιάζει μια περιοδική διακύμανση φτάνοντας το μέγιστο της συνήθως το Μάιο ή Ιούνιο ανάλογα με την περιοχή, ενώ στη συνέχεια έχει μια φθίνουσα πορεία μέχρι το χειμώνα.

Οι βασικότεροι παράγοντες για τη βελτίωση της παραγωγικότητας των βοσκοτόπων και τη διατήρηση της αειφορίας τους είναι:

- Η προγραμματισμένη βόσκηση των φυσικών βοσκοτόπων
- Η συμπλήρωση αυτών με τεχνητούς λειμώνες, όπου είναι δυνατόν
- Ο εμπλουτισμός της φυσικής χλωρίδας με επίλεκτα είδη φυτών (π.χ. ψυχανθή)
- Η βόσκηση ή η συγκομιδή στο άριστο κατά περίπτωση βλαστικό στάδιο
- Η ορθολογική χρησιμοποίηση των βοσκοτόπων και κυρίως η αποφυγή της υπερνίκησης.

Τέλος, όσον αφορά τις πενίες ιχνοστοιχείων των αιγό-προβάτων στη χώρα μας, η πενία Se είναι η πλέον διαδεδομένη, προκαλώντας υψηλά επίπεδα θνησιμότητας στους νεογέννητους αμνούς και προβλήματα αναπαραγωγής στα ενήλικα μηρυκαστικά. Η πενία Se σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες προκαλεί τη μυϊκή δυστροφία (νόσος των λευκών μυών των μηρυκαστικών).

4.3 Διατροφή βοοειδών

Η βιολογική εκτροφή αγελάδων γαλακτοπαραγωγής δεν έχει αναπτυχθεί πολύ μέχρι σήμερα στη χώρα μας σε σύγκριση με άλλες βόρειες ευρωπαϊκές χώρες, κυρίως λόγω του αυξημένου κόστους διατροφής.

Απεναντίας, αυξημένη είναι η βιολογική εκτατική εκτροφή θηλαζουσών αγελάδων κρεοπαραγωγικού τύπου για την παράγωγή μόσχων πάχυνσης. Οι αγελάδες αυτές συνήθως αποτελούν διασταυρώσεις μεταξύ εγχώριων και ξένων φυλών (κυρίως Limousin, Hereford και Simmental). Ιδιαίτερη σημασία στη διατροφή τους δίνεται στον τελευταίο μήνα της κυοφορίας και στην περίοδο της γαλακτοπαραγωγής. Στα παραγόμενα μοσχάρια γίνεται ημιεντατική ή εκτατική πάχυνση μέχρι το επιθυμητό βάρος σφαγής. Τους πρώτους 5-6 μήνες της ζωής τους, τα μοσχάρια θηλάζουν τη μητέρα, καλύπτοντας παράλληλα μέρος των αναγκών τους από τη βοσκή.

Η διατροφή των αγελάδων και των μοσχαριών αυτών στηρίζεται:

- Στη βόσκηση ή και στη χορήγηση χονδροειδών ζωοτροφών (άχυρο, σανός μηδικής)

- Στη συμπλήρωση του σιτηρεσίου τους με ισόρροπο μίγμα συμπυκνωμένων ζωοτροφών και ανόργανων στοιχείων.

4.4 Ολιστική κτηνιατρική στη βιολογική κτηνοτροφία

Βασικής σημασίας παράγων σε μια βιολογική εκτροφή είναι η διασφάλιση της υγείας και η ενίσχυση της φυσικής άμυνας και η αντίσταση των ζώων έναντι των ασθενειών. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με τη σωστή διαχείριση, την ισορροπημένη διατροφή, την περιποίηση, την έγκαιρη και σωστή περίθαλψη και τη λήψη μέτρων προστασίας από κάθε βλαπτικό παράγοντα. Πρακτικές της βιολογικής κτηνοτροφίας που συνεισφέρουν στην πρόληψη των ασθενειών είναι η επιλογή κατάλληλων (ανθεκτικών) φυλών ή τύπων ζώων, η χρήση ζωοτροφών υψηλής ποιότητας, η τακτική άσκηση των ζώων, η δυνατότητα πρόσβασης τους σε βοσκοτόπους, η πρόσληψη μητρικού γάλακτος και ιδίως πρωτογάλακτος από τα νεαρά ζώα και η εξασφάλιση κατάλληλης πυκνότητας των ζώων, τόσο στο εσωτερικό των χώρων στολισμού, όσο και στους εξωτερικούς χώρους (χώροι άσκησης και βοσκότοποι).

Μια από τις σημαντικότερες απαιτήσεις της βιολογικής κτηνοτροφίας είναι η περιορισμένη χρήση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών και η **απαγόρευση της χορήγησης τους για προληπτικούς λόγους**.

Εξαίρεση αποτελούν οι κτηνιατρικές αγωγές στα ζώα, οι οποίες είναι υποχρεωτικές βάσει της εθνικής ή κοινοτικής νομοθεσίας. Σ αυτές συμπεριλαμβάνονται η χρήση ανοσοποιητικών κτηνιατρικών φαρμάκων (εμβολίων) σε περίπτωση που εντοπίζεται η παρουσία ασθενειών στην περιοχή στην οποία βρίσκεται η μονάδα παραγωγής.

Όταν ένα ζώο ή ομάδα ζώων υποβάλλονται σε περισσότερες των δυο ή τριών κατά ανώτατο όριο θεραπευτικές αγωγές με αλλοπαθητικά συνθετικά χημικά κτηνιατρικά φάρμακα ή αντιβιοτικά εντός ενός έτους (ή περισσότερες της μια θεραπευτικές αγωγές εάν ο κύκλος της παραγωγικής ζωής τους δεν υπερβαίνει το ένα έτος, όπως για παράδειγμα τα κοτόπουλα κρεοπαραγωγής, τα συγκεκριμένα ζώα ή προϊόντα τους δεν μπορούν να πουληθούν ως βιολογικά, αν δεν υποβληθούν εξαρχής σε μετατροπή. Εξαίρεση αποτελούν οι εμβολιασμοί, οι αντιπαρασιτικές αγωγές και τα τυχόν υποχρεωτικά προγράμματα εκρίζωσης ασθενειών που θεσπίζουν τα κ-μ.

Ο περιορισμός στο ελάχιστο της χρήσης αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών μπορεί να επιτευχτεί με τη συνδυασμένη χρήση εναλλακτικών θεραπειών και κατάλληλων πρακτικών διαχείρισης. Ο τρόπος όμως αυτός αντιμετώπισης των προβλημάτων υγείας απαιτεί πιο τακτική και προσεκτικότερη επίβλεψη των ζώων, καθώς και μεγαλύτερη φροντίδα των μεμονωμένων ζώων που παρουσιάζουν τέτοια προβλήματα.

Στην αντιμετώπιση των νοσημάτων των βιολογικά εκτρεφόμενων ζώων, βάσει του Κανονισμού, προτεραιότητα δίνεται σε εναλλακτικές θεραπείες, όπως είναι η χρήση:

- Ομοιοπαθητικών προϊόντων
- Φυτοθεραπευτικών ουσιών (π.χ. φυτικών εκχυλισμάτων και αποσταγμάτων)
- Ιχνοστοιχείων .

Η χρήση των αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών επιτρέπεται μόνο όταν αυτή κρίνεται απολύτως απαραίτητη για τη διασφάλιση της υγείας και της ευζωίας του ζώου.

Παρότι όμως επιβάλλεται η χρήση εναλλακτικών θεραπειών στη βιολογική κτηνοτροφία, στη χώρα μας αλλά και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες δεν έχει εντούτοις επεκταθεί η χρήση τους. Το γεγονός αυτό οφείλεται στη μη διαφοροποίηση της αντίληψης της θεραπείας μεταξύ των ζώων μιας συμβατικής και μιας βιολογικής μονάδας και στη συχνά επιφυλακτική αντιμετώπιση των εναλλακτικών θεραπειών. Στη βιολογική κτηνοτροφία, ένα ζώο που νοσεί προσεγγίζεται ολιστικά και η νόσος του θεωρείται ως μια φυσική αντίδραση ενός ισορροπημένου οργανισμού σε μη ισόρροπες συνθήκες διαβίωσης, οι οποίες πρέπει να βελτιωθούν. Για παράδειγμα, στη συμβατική κτηνοτροφία προβλήματα στην αναπαραγωγή σε μια γαλακτοπαραγωγό αγελάδα θα μπορούσαν να οφείλονται π.χ. στην αντίδραση της στις υψηλές παραγωγικές απαιτήσεις και η αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού με τη χρήση ορμονών αποτελεί μια παραβίαση της προσπάθειας του ζώου να διατηρήσει τη βιολογική του ισορροπία.

Ομοιοπαθητική

Στην ομοιοπαθητική, γίνεται ολιστική θεραπεία και όχι απλή καταστολή των συμπτωμάτων. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων υγείας στα ζώα στηρίζεται στη θεραπεία βάσει της ατομικής έκφρασης των συμπτωμάτων και όχι στην εστίαση στην ιδέα την νόσο.

Πολλές από τις ιδέες της ομοιοπαθητικής, στηρίζονται σε αρχαίες ελληνικές ιδέες για την υγεία και την θεραπεία. Η ομοιοπαθητική αναπτύχθηκε στα τέλη του 18^{ου} αιώνα, από τον γερμανό γιατρό Dr Samuel Hahnemann (Vaarst et al 2004). Εκείνος διατύπωσε για πρώτη φορά την αρχή των ομοίων: *similis similibus curenter* και δημοσίευσε τη *Materia Medica*. Η αρχή των ομοίων βασίζεται στο ότι η θεραπεία του ασθενούς ζώου ή και ανθρώπου μπορεί να γίνει με μικρές δόσεις ουσίας (φυτικής, ανόργανης ή ζωικής προέλευσης) η οποία μπορεί να δημιουργήσει σε έναν υγιή οργανισμό παρόμοια συμπτώματα με εκείνα της ασθένειας, αν του αν του χορηγηθεί σε μεγάλες δόσεις. Η ομοιοπαθητική στην κτηνιατρική πρωτοαναφέρθηκε από τον Dr Hahnemann, στις αρχές του 19^{ου} αιώνα και διαδόθηκε πολύ στο διάστημα 1830 με 1840, αλλά υποχώρησε με την εμφάνιση των αντιβιοτικών το 1920. Από το 1970, η κτηνιατρική ομοιοπαθητική άρχισε να αναπτύσσεται πάλι, ιδιαίτερα στα κατοικίδια ζώα, και κατά τη διάρκεια του 1900, στη βιολογική κτηνοτροφία, αποτελώντας πλέον στις μέρες μας μια διεθνώς αναγνωρισμένη πρακτική αντιμετώπισης των προβλημάτων υγείας των ζώων.

Σύμφωνα με την αριθ. 282371/31-5-2006 (ΦΕΚ Β'731) ΚΥΑ, ως **ομοιοπαθητικό κτηνιατρικό φάρμακο** ορίζεται κάθε κτηνιατρικό φάρμακο που παράγεται από ουσίες καλούμενες «ομοιοπαθητικές πηγές» σύμφωνα με ομοιοπαθητική παρασκευαστική πρακτική που περιγράφεται από την Ευρωπαϊκή Φαρμακοποιία ή, έλλειψη αυτής από τις φαρμακοποιίες που χρησιμοποιούνται σήμερα επίσημα στα κ-μ. Το ομοιοπαθητικό κτηνιατρικό φάρμακο δύναται να περιέχει περισσότερα του ενός συστατικά.

Για την παρασκευή ενός κτηνιατρικού ομοιοπαθητικού φαρμάκου, απαιτούνται διαδοχικές αραιώσεις και ισχυρή κρούση- ανάδευση κάθε αραιώσης για την ενεργοποίηση των δυνάμεων που περιέχονται στις χρησιμοποιούμενες ουσίες.

Το πιο δύσκολο στην ομοιοπαθητική, για την αντιμετώπιση ενός περιστατικού, είναι η καταγραφή του ιστορικού και η επιλογή του σωστού φαρμάκου. Το ιστορικό είναι πολύ σημαντικό και πρέπει να περιλαμβάνει πληροφορίες όπως η εκδήλωση της παθολογίας και οι αλλαγές που πρόεκυψαν στη συμπεριφορά του ζώου. Η

ομοιοπαθητική θεραπεία έχει μια δυναμική φύση και κάθε αλλαγή στην κλινική εικόνα μπορεί να συνοδεύεται και από αντίστοιχη αλλαγή στο ομοιοπαθητικό φάρμακο.

Η χρήση της ομοιοπαθητικής μπορεί να γίνεται σε συνδυασμό και με άλλες διορθωτικές πρακτικές διαχείρισης, π.χ. βελτίωση των συνθηκών σταβλισμού, υγιεινής, διατροφής (εξισορρόπηση του σιτηρεσίου σε βιταμίνες, ανόργανα στοιχεία και ιχνοστοιχεία) κλπ.

Φυτοθεραπευτικά σκευάσματα

Στη βιολογική κτηνοτροφία μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ορισμένα Φυτοθεραπευτικά σκευάσματα προερχόμενα από φυτά με γνωστές θεραπευτικές ιδιότητες (π.χ. ρίγανη, χαμομήλι, φασκόμηλο, σκόρδο). Οι δραστικές ουσίες που περιέχονται στα σκευάσματα αυτά ενισχύουν το ανοσοποιητικό σύστημα των ζώων, που είναι το κυριότερο όπλο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων υγείας. Η χρήση στην κτηνοτροφία φυτών ή εκχυλισμάτων αυτών με φαρμακοδυναμική δράση στηρίζεται, επί του παρόντος, κυρίως σε εμπειρικές πρακτικές. Τα τελευταία χρόνια όμως, έχει παρουσιαστεί μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον. Ενδεικτικά, μπορεί να αναφερθεί η έρευνα που έγινε:

- Για τη ρίγανη, όπου παρατηρήθηκε ότι, όταν χορηγηθεί ως αιθέριο έλαιο στην τροφή προσβεβλημένων από *Eimeria tenella* κρεοπαραγωγών ορνιθίων, έχει αντικκοκιδιοστατική δράση (Giannenas et al 2003). Επίσης, βρέθηκε ότι η χορήγηση της ρίγανης, με μορφή διαλύματος αποξηραμένων φύλλων, είχε ευεργετική επίδραση στη διάρροια νεογέννητων μοσχαριών που προκαλείται από *Escherichia Coli* (Bambidis et al, 2006).
- Για τα φυτά τα οποία περιέχουν συμπυκνωμένες ταννίνες, όπου διαπιστώθηκε ότι η χρήση τους στη διατροφή βιολογικώς εκτρεφόμενων αιγό-προβάτων έχει ευεργετικές ιδιότητες στην αντιμετώπιση των ενδοπαρασιτώσεων στα ζώα αυτά (Athanasiadou et al, 2005, 2000, Hoste et al 2004).

Τέλος, πρέπει να ληφθεί υπόψη και η πιθανή ικανότητα των ζώων για αυτό-ίαση, μέσω της επιλογής από τα ίδια θρεπτικών συστατικών, φυτών ή ουσιών (π.χ. ανόργανα συστατικά) που συμβάλλουν στη διατήρηση ή την επίτευξη της φυσιολογικής τους ισορροπίας (Engel, 2002).

4.5 Ευζωία των ζώων

Η ευζωία περιγράφεται ως ένα σύνολο προϋποθέσεων που πρέπει να υπάρχουν, έτσι ώστε να εξυπηρετούνται οι βασικές ανάγκες των ζώων, τόσο στο επίπεδο της εκτροφής τους, όσο και κατά τη μεταφορά και τη σφαγή τους, σύμφωνα με τον ορισμό που δίνεται από το Farm Animal Welfare Council (FAWC) στο Ηνωμένο Βασίλειο. Οι προϋποθέσεις αυτές που ονομάζονται «ελευθερίες» των ζώων είναι οι εξής:(Πίνακας Α3)

- Απουσία πείνας και δίψας,
- Απουσία καταπόνησης από το περιβάλλον,
- Απουσία τραυματισμού ή ασθένειας.
- Δυνατότητα έκφρασης φυσιολογικής συμπεριφοράς, και
- Απουσία φόβου ή stress

Πίνακας Ε3: Οι πέντε ελευθερίες των ζώων	
Προϋποθέσεις:	Συνθήκες
Απουσία πείνας & δίψας	Εύκολη πρόσβαση σε καθαρό νερό & τροφή για διατήρηση της υγείας & της ζωτικότητας
Απουσία καταπόνησης από το περιβάλλον	Εξασφάλιση κατάλληλου περιβάλλοντος (στέγαστρα, χώροι ανάπαυσης)
Απουσία τραυματισμού ή ασθένειας	Πρόληψη ή άμεση διάγνωση και θεραπεία
Δυνατότητα έκφρασης φυσιολογικής συμπεριφορά	Κατάλληλη πυκνότητα, κατάλληλες συνθήκες σταβλισμού, παρουσία και άλλων ζώων του ίδιου είδους
Απουσία φόβου ή stress	Χειρισμός των ζώων και εξασφάλιση συνθηκών για αποφυγή πόνου και ανεπιθύμητου stress

- Πηγή: Farm Animal Welfare Council, 2006

Η ποιότητα των ζωικών προϊόντων παρουσιάζει έντονη θετική συσχέτιση με τις συνθήκες διαβίωσης των ζώων, έτσι ώστε να θεωρείται ότι όσο καλύτερη είναι η υγεία των ζώων και οι συνθήκες σταβλισμού τους και όσο ορθολογικότερα γίνεται η

διατροφή και η αναπαραγωγική τους διαχείριση, τόσο υψηλότερη ποιότητα επιτυγχάνεται στα παραγόμενα προϊόντα.

Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος και η επίδραση του κτηνοτρόφου στην ευζωία και στην παραγωγικότητα των ζώων. Τα παραγωγικά ζώα είναι πολύ ευαίσθητα στην ανθρώπινη παρουσία και το χειρισμό τους από τον κτηνοτρόφο. Η κακομεταχείριση δημιουργεί στα ζώα φοβία προς τους ανθρώπους και stress, επιδρώντας αρνητικά στην ευζωία τους.

Αν η επίδραση στρεσογόνων παραγόντων, όπως ο φόβος και η πείνα, είναι διαρκείς και επίμονη, μπορεί να προκληθούν στα ζώα παθολογικές αλλαγές, όπως κλινικές ασθένειες, προβλήματα αναπαραγωγής και διαταραχές συμπεριφοράς.

Μια από τις βασικές αρχές τις IFOAM για τη βιολογική κτηνοτροφία είναι ότι στην εκτροφή των ζώων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι βιολογικές και ηθολογικές ανάγκες τους. Η ίδια απαίτηση τίθεται και από τον Κανονισμό στο Παράρτημα I, τμήμα Β, Παρ 8, σημείο 8.8.1. Ο κτηνοτρόφος πρέπει να διαθέτει την ικανότητα να διακρίνει γρήγορα συμπτώματα προβλημάτων στα ζώα και εξίσου γρήγορα να τα αντιμετωπίζει, είτε μόνος του, είτε με την βοήθεια γεωτεχνικού.

Η ευζωία των ζώων στη βιολογική κτηνοτροφία είναι σημαντική, όχι μόνο για τα ζώα και την παραγωγικότητα τους, αλλά και για τους καταναλωτές των βιολογικών προϊόντων (Harper and Makatouni, 2002), βρέθηκε ότι οι καταναλωτές συνδέουν τη βιολογική κτηνοτροφία με την ευζωία των ζώων.

Στα βιολογικά συστήματα παραγωγής υπάρχουν τρεις προσεγγίσεις της ευζωίας (Vaarst et al, 2004):

- Η προσέγγιση της **αποφυγής χρήσης χημικών**, η οποία στηρίζεται στις νομικές διατάξεις που διέπουν τη βιολογική παραγωγή, διαφοροποιώντας τη από τη συμβατική, λόγω μη χρήσης ειδικότερα χημικών φυτοφαρμάκων, συνθετικών λιπασμάτων, ΓΤΟ κλπ. Η προσέγγιση αυτή αφορά κυρίως το πρώτο στάδιο μετατροπής μιας συμβατικής μονάδας σε βιολογική.
- Η **αγρό-οικολογική** προσέγγιση, όπου η αειφορική διαχείριση του αγρό-οικοσυστήματος αποτελεί προτεραιότητα. Στη βιολογική παραγωγή, οι αγροτικές δραστηριότητες ενσωματώνονται στο οικολογικό σύστημα, σε αντίθεση με τη συμβατική παραγωγή, όπου γίνεται προσπάθεια ανεξάρτησης από τη φύση με τη χρήση της τεχνολογίας για τη δημιουργία τεχνητών συστημάτων εντατικής παραγωγής.

- Η **ολιστική** προσέγγιση της ενσωμάτωσης της φύσης στο βιολογικό σύστημα παραγωγής, με την αλληλένδετη σύνδεση των φυτών με τα ζώα, τους ανθρώπους και το οικοσύστημα.

Για την εξασφάλιση της ευζωίας στη βιολογική κτηνοτροφία πρέπει να γίνεται συνδυασμός των παραπάνω προσεγγίσεων. Επομένως, δεν αρκεί τα ζώα να τρέφονται με βιολογικές ζωοτροφές και να ικανοποιούν τις βιολογικές τους ανάγκες, αλλά πρέπει να έχουν και τη δυνατότητα ικανοποίησης των ηθολογικών τους αναγκών μέσα σε ένα ισόρροπο οικοσύστημα.

Στον Κανονισμό για τη βιολογική γεωργία, περιέχονται διατάξεις για την εξασφάλιση της ευζωίας των ζώων που αφορούν την πρόσβαση τους σε βοσκότοπους /υπαίθριους χώρους άσκησης, τις συνθήκες σταβλισμού τους, την ισόρροπη διατροφή τους, την καταγωγή τους κλπ. Στην πράξη όμως είναι δυνατόν να δημιουργηθούν συνθήκες με αρνητικές επιπτώσεις στην ευζωία των ζώων. Για παράδειγμα το φαινόμενο «feather pecking» (τσίμπημα φτερών) και το φαινόμενο του κανιβαλισμού – το οποίο είτε ακολουθεί το πρώτο είτε εμφανίζεται από μόνο του- παρουσιάζονται και στις βιολογικές εκτροφές πουλερικών, ιδιαίτερα σε μεγάλα σμήνη. Το φαινόμενο «feather pecking» μπορεί να οφείλεται στην εκδήλωση της φυσιολογικής συμπεριφοράς των πτηνών για εξασφάλιση της ιεραρχίας (σειρά τσιμπήματος) ή σε άλλους παράγοντες όπως μη ισόρροπη διατροφή (έλλειψη ορισμένων αμινοξέων π.χ. λυσίνη, μεθειονίνη, θρεονίνη), στρεσογόνες συνθήκες, υψηλή πυκνότητα ζώων, επιλογή υβριδίων για αυγοπαραγωγή που δεν προσαρμόζονται εύκολα στην επί δαπέδου βιολογική εκτροφή, ανία, έλλειψη επαρκούς στρωμνής ή βλάστησης, έντονος φωτισμός. Από τα παραπάνω καθίσταται προφανής η σημασία της ευζωίας, όπως επίσης και το γεγονός ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της και στα βιολογικά συστήματα εκτροφής.

Στην Αυστρία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Soil Association), εφαρμόζονται ήδη από τους πιστοποιητικούς οργανισμούς βιολογικών προϊόντων, μέθοδοι αξιολόγησης της ευζωίας στις βιολογικές κτηνοτροφικές μονάδες. Σε αυτές τις μεθόδους αξιολόγησης ελέγχονται:

- Έμμεσες παράμετροι που σχετίζονται με το περιβάλλον των ζώων, όπως είναι ο σταβλισμός, η διατροφή, οι γνώσεις, η πρακτική εμπειρία και η συμπεριφορά του κτηνοτρόφου, η επιλογή φυλής ή υβριδίου ζώου
- Άμεσες παράμετροι που σχετίζονται με τα ίδια τα ζώα, όπως είναι η σωματική κατάσταση τους και η υγεία τους (αριθμός κρουσμάτων μαστίτιδας, χωλότητας κλπ) καθώς επίσης και

- Η σωστή διαχείριση, με τη διαρκή ενημέρωση του σχεδίου εκτροφής και υγείας στη μονάδα.

Μέσω των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης της ευζωίας επωφελείται και ο ίδιος ο κτηνοτρόφος, βελτιώνοντας τις συνθήκες ενσταβλισμού περιβαλλοντικής διαχείρισης και υγιεινής (Leeb et al 2004).

Πέρα από τη διαχείριση των ζώων, στο χώρο μιας βιολογικής εκτροφής, ιδιαίτερα σημαντικό είναι το επίπεδο ευζωίας των ζώων κατά την μεταφορά και κατά τη σφαγή. Κατά τη μεταφορά των ζώων, πρέπει να τηρούνται κάποιες ελάχιστες προδιαγραφές όσο αφορά την πυκνότητα φόρτωσης, τα διαστήματα ποτίσματος και σίτισης, την ύπαρξη αντιολισθητικού δαπέδου, στρωμένης, κατάλληλου εξαερισμού κλπ. Με την τήρηση των προδιαγραφών αυτών, είναι δυνατό να μειωθεί το stress των ζώων και να αποφευχθεί η αρνητική επιβάρυνση στην υγεία τους. Συγκεκριμένα, στη βιολογική κτηνοτροφία, η φόρτωση και εκφόρτωση των ζώων πρέπει να πραγματοποιείται προσεκτικά, χωρίς τη χρησιμοποίηση κανενός είδους ηλεκτρικής διέγερσης για τον εξαναγκασμό των ζώων ή αλλοπαθητικών ηρεμιστικών πριν και κατά τη διάρκεια της μεταφοράς (σημείο 6.2, τμήμα Β, Παράρτημα Ι του Κανονισμού).

Κατά τις τελευταίες 24 ώρες της ζωής των ζώων, η μη τήρηση των κανόνων ευζωίας, δηλαδή η κακομεταχείριση τους, αυξάνει το stress με αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα του κρέατος (π.χ. χρώμα, στο χυμώδες, στην τρυφερότητα, στη γεύση, αλλά και στη ύπαρξη εκχυμώσεων και αιματωμάτων).

Στη βιολογική κτηνοτροφία, η σφαγή των ζώων πρέπει να γίνεται όσο το δυνατόν πιο κοντά στον τόπο εκτροφής τους. Όμως, σε πολλές χώρες της Ε.Ε τα σφαγεία δεν είναι αποκεντρωμένα, με αποτέλεσμα τα ζώα να μεταφέρονται σε μεγάλες αποστάσεις, με δυσμενείς επιπτώσεις στην ευζωία τους και κατά συνέπεια στην ποιότητα του βιολογικού κρέατος (Arsenos et al 2004).

4.5 Ορθολογική χρήση των βοσκοτόπων στη βιολογική κτηνοτροφία

Στην περίπτωση βόσκησης βιολογικά εκτρεφόμενων ζώων σε φυσικό βοσκότοπο, πρέπει να τηρούνται ορισμένες απαιτήσεις για την ορθολογική διαχείριση των φυσικών βοσκοτόπων και την αποφυγή της υπερβόσκησης. Οι απαιτήσεις αυτές εκφράζονται σε πυκνότητες βόσκησης, οι οποίες σύμφωνα με το ΕΠΑΑ ορίζονται στους ΚΟΓΠ (ΚΥΑ 568/125347/20-1-2004 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει).

Οι πυκνότητες βόσκησης κατά είδος ζώων φαίνονται στον πίνακα Ε4.

Κατά την Δ!ΠΠ (2007-2013) και στο πλαίσιο της νέας ΚΑΠ, εφαρμόζεται το καθεστώς της πολλαπλής συμμόρφωσης. Σύμφωνα με το καθεστώς αυτό ο παραγωγός για να λάβει την ενιαία αποδεδειγμένη ενίσχυση πρέπει να τηρεί τις Κοινοτικές Οδηγίες σχετικά με τη δημόσια υγεία, την υγεία των φυτών και των ζώων και την προστασία του περιβάλλοντος. Επομένως ο παραγωγός υποχρεούται, εκτός των άλλων, να τηρεί τις παρακάτω πυκνότητες βόσκησης:

- Ελαχίστη πυκνότητα 0,02 ΜΜΖ/στρέμμα για όλες τις κατηγορίες των ζώων, εκτός των περιπτώσεων όπου υπάρχουν ειδικότερες ρυθμίσεις κατά περιοχή και
- Μείγστη πυκνότητα 0,3 ΜΜΖ/στρέμμα για την αποφυγή υπερβόσκησης.

Όπως διαπιστώνεται από τα παραπάνω, οι απαιτούμενες πυκνότητες βόσκησης στο πλαίσιο των ΚΟΓΠ είναι σημαντικά αυστηρότερες, έναντι των αντίστοιχων της πολλαπλής συμμόρφωσης. Αυτό αποτελεί μια «παραδοξότητα», η οποία όμως εξηγείται από το γεγονός ότι οι ΚΟΓΠ εφαρμόζονται υποχρεωτικά σε όσους εντάσσονται σε αγροπεριβαλλοντικά προγράμματα (π.χ. βιολογική κτηνοτροφία) και για το λόγο αυτό είναι πιο αυστηροί. Προς άρση της παραδοξότητας αυτής και αποφυγής σύγχυσης, πρέπει να υπάρξει σύγκλιση των απαιτήσεων μεταξύ των ΚΟΓΠ και της πολλαπλής συμμόρφωσης.

Στη συνέχεια παρατίθεται ένα παράδειγμα υπολογισμού της απαιτούμενης έκτασης βοσκοτόπου, σύμφωνα με το καθεστώς της πολλαπλής συμμόρφωσης και τους ΚΟΓΠ:

Σε μια κτηνοτροφική μονάδα 100 αιγό-προβάτων ηλικίας άνω του έτους, η απαιτούμενη έκταση βοσκοτόπων για τη βόσκηση των ζώων υπολογίζεται με βάση την πυκνότητα βόσκησης (ΠΒ) που είναι $ΠΒ = \text{ΜΜΖ/στρέμμα} = 0,02-0,3$ στην πολλαπλή συμμόρφωση. Αν λάβουμε υπόψη, ότι ένα πρόβατο ηλικίας άνω του έτους

αντιστοιχεί σε 0,15 MMZ, τότε τα 100 αιγό-πρόβατα αντιστοιχούν σε 15 MMZ και επομένως η συγκεκριμένη μονάδα απαιτεί για βόσκηση 50-750 στρέμματα βοσκότοπου (15:0,3 και 15:0,02 αντίστοιχα). Η αντίστοιχη έκταση σύμφωνα με τους ΚΟΓΠ ανέρχεται σε 107-500 στρέμματα, αν ο βοσκότοπος βρίσκεται στην ηπειρωτική χώρα(15:0,14 και 15:0,03 αντίστοιχα) ή σε 150-1500 στρέμματα, αν ο βοσκότοπος βρίσκεται σε κάποιο μικρό νησί (15:0,1 και 15:0,01 αντίστοιχα).

Πίνακας Ε4: Πυκνότητες βόσκησης σύμφωνα με τους ΚΟΓΠ		
Είδος	Γεωγραφικό διαμέρισμα	Πυκνότητα σε MMZ/στρέμμα
Χοιροτροφία	Όλη η χώρα	0,03-0,2
Βοοτροφία	Όλη η χώρα	0,03-0,19
Αιγοπροβατοτροφία	Νησιωτική χώρα	0,01-0,1
	Εύβοια & Κρήτη	0,01-0,14
	Ηπειρωτική χώρα	0,03-0,14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

Συστήματα ελέγχου & πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων

5. Η Σημασία του ελέγχου

Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα του βιολογικού τρόπου παραγωγής φυτικών και ζωικών προϊόντων διασφαλίζεται μέσω ενός συστήματος ελέγχου, η οργάνωση και ο τρόπος λειτουργίας του οποίου προβλέπονται από τη σχετική κοινοτική και εθνική νομοθεσία.

Η σημασία του ελέγχου είναι ιδιαίτερος σημαντική για το κύρος των βιολογικών προϊόντων και αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του όλου συστήματος παράγωγης, μεταποίησης και εμπορίας των προϊόντων αυτών.

Τα βιολογικά προϊόντα, παράγονται και διατίθενται στην κατανάλωση ως προϊόντα με ειδικές προδιαγραφές (αποφυγή χρήσης αγροχημικών και φαρμάκων, χρήση βιολογικών ζωοτροφών κλπ) και για αυτό θεωρούνται από μεγάλη μερίδα του καταναλωτικού κοινού ως ποιοτικότερα και ασφαλέστερα προϊόντα. Η εμπιστοσύνη του καταναλωτή προς ένα προϊόν είναι πολύ σημαντικός παράγων για την καθιέρωση του στην αγορά, πόσο μάλλον για τα βιολογικά προϊόντα, δεδομένου ότι τα προϊόντα αυτά απευθύνονται σε ενημερωμένους, ανήσυχους και ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένους σε θέματα περιβάλλοντος και δημόσιας υγείας καταναλωτές.

Η εμπιστοσύνη των καταναλωτών προς όλα τα προϊόντα γενικά και ειδικότερα προς τα τρόφιμα κτίζεται πολύ δύσκολα και απαιτεί μακρά και επίμονη προσπάθεια μέρους των παραγωγών, μεταποιητών και διακινητών, αλλά διαταράσσεται και καταρρέει εύκολα, τόσο εξαιτίας μεμονωμένων περιστατικών, όσο και στις περιπτώσεις γενικευμένων διατροφικών κρίσεων, λόγω της ιδιαιτερότητας των προϊόντων αυτών (προϊόντα για κατανάλωση).

Στη σημερινή εποχή, όπου υπάρχει διάχυτη ανησυχία για την ποιότητα και την ασφάλεια των τροφίμων και ο καταναλωτής γίνεται όλο και περισσότερο επιφυλακτικός και ενίοτε καχύποπτος ως προς το θέμα αυτό, η αξία των βιολογικών προϊόντων ενισχύεται ακόμα περισσότερο. Στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης επίσης, που συνεπάγεται την απελευθέρωση των αγορών και το δραστικό περιορισμό των προστατευτικών μέτρων που επιβάλλονται στα εισαγόμενα στην Ε.Ε προϊόντα, διαμορφώνονται μια συνεχώς εντεινόμενη ανησυχία ως προς την ποιότητα και την

ασφάλεια των προϊόντων αυτών. Το γεγονός αυτό ενισχύει ακόμα περισσότερο την αξία των βιολογικών προϊόντων, που η παραγωγή, η μεταποίηση και εμπορία τους γίνεται στη βάση συγκεκριμένων κανόνων και υπό ένα οργανωμένο και αποτελεσματικό καθεστώς επιτήρησης και ελέγχου.

Ο έλεγχος επομένως για τα βιολογικά προϊόντα, ο οποίος πρέπει να σημειωθεί ότι γίνεται πέραν όλων των άλλων προβλεπόμενων από την ισχύουσα νομοθεσία ελέγχων (υγειονομικών, φυτοϋγειονομικών, κτηνιατρικών κλπ), αποτελεί μια πρόσθετη διασφάλιση της αξιοπιστίας των προϊόντων αυτών και ένα προσθετό εχέγγυο ποιότητας και ασφάλειας για τον καταναλωτή.

Σημειώνεται ότι και τα συμβατικά προϊόντα (τρόφιμα) θεωρούνται ασφαλή και υγιεινά, αφού και για αυτά προβλέπονται και διεξάγονται έλεγχοι, όπως προαναφέρθηκε. Για τα βιολογικά όμως προϊόντα διεξάγεται πρόσθετος έλεγχος, στο πλαίσιο ενός ιδιαίτερα απαιτητικού συστήματος, με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση της διασφάλισης ότι τηρούνται όλες οι ειδικές απαιτήσεις για την παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία των προϊόντων αυτών.

Από τα παραπάνω καταδεικνύεται σαφώς η σημασία και η αξία του ελέγχου των βιολογικών προϊόντων σε όλα τα στάδια, από το χωράφι ή το στάβλο μέχρι αυτά να καταλήξουν στον καταναλωτή. Ακριβώς σε αυτό τον διεξοδικό και αυστηρό έλεγχο οφείλεται το γεγονός ότι τα προϊόντα αυτά βρίσκονται σήμερα υψηλά στην εκτίμηση των ενημερωμένων καταναλωτών. Λόγο επομένως της μεγάλης σημασίας που έχει ο έλεγχος για την αξιοπιστία των βιολογικών προϊόντων, η ευθύνη της τήρησης των προβλεπόμενων απαιτήσεων πρέπει να βαρύνει εξίσου όλους τους εμπλεκόμενους στο κύκλωμα, δηλαδή παραγωγούς, μεταποιητές, εμπόρους, Οργανισμούς Ελέγχου, τον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.-AGROCERT, το ΥπΑΑΤ, αλλά και τους αγοραστές που είναι άμεσα ενδιαφερόμενοι ως τελικοί αποδέκτες και καταναλωτές των προϊόντων αυτών.

5.1 Βασικές αρχές του ελέγχου

Ένα σύστημα ελέγχου, για να είναι αποτελεσματικό και αξιόπιστο, πρέπει να στηρίζεται σε ορισμένες αρχές, οι οποίες απαραίτητα εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση χωρίς εξαιρέσεις και διακρίσεις

Οι κυριότερες αρχές είναι:

- **Η αποτελεσματικότητα:** Οποιοδήποτε σύστημα ελέγχου πρέπει κατ' αρχήν να είναι αποτελεσματικό, δηλαδή να λειτουργεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να οδηγεί ευχερώς σε αποτέλεσμα και να μην περιλαμβάνει αοριστίες και γενικότητες, δηλαδή να μην είναι ευχολόγιο, αλλά ουσιαστικό εργαλείο για τον ελεγκτή και να προστατεύει τον καταναλωτή και το κοινωνικό σύνολο γενικότερα.
- **Η αξιοπιστία:** Ένα σύστημα ελέγχου πρέπει να είναι επίσης αξιόπιστο, δηλαδή να πείθει άμεσα για την εγκυρότητα του, η οποία πρέπει να προκύπτει μέσα από τη σαφήνεια και τη διαφάνεια των ελεγκτικών διαδικασιών που το χαρακτηρίζουν.
- **Η αντικειμενικότητα:** Αποτελεί θεμελιώδη αρχή οποιουδήποτε συστήματος ελέγχου. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η υποκειμενικότητα ή και ο επηρεασμός του ελεγκτή πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο δυνατό, ώστε να αποφεύγεται η εξαγωγή τυχών λανθασμένων συμπερασμάτων, να γίνονται ορθές διαγνώσεις και να διασταυρώνονται, όσο το δυνατό περισσότερο, τα στοιχεία του ελέγχου, με στόχο την καλύτερη θωράκιση του συστήματος.
- **Η ευρύτητα (πεδίο ελέγχου) :** Όσο μεγαλύτερο είναι το πεδίο ελέγχου, τόσο πιο αξιόπιστο είναι το σύστημα. Ωστόσο, δεν είναι δυνατόν να γίνονται πάντοτε έλεγχοι στο 100% των περιπτώσεων, δεδομένου του κόστους που συνεπάγεται κάτι τέτοιο. Γι' αυτό, το δείγμα έλεγχου πρέπει πάντοτε να καθορίζεται με γνώμονα την κρισιμότητα, τη σοβαρότητα, το ιστορικό, τις ανάγκες και το κόστος ελέγχου που τελικά επιβαρύνει το προϊόν ή τα προϊόντα.
- **Η εποπτεία:** Η εποπτεία ενός συστήματος ελέγχου είναι σημαντική αρχή για την ασφαλή και αποτελεσματική λειτουργία του και είναι μια αρχή που εγγυάται επίσης την αξιοπιστία του συστήματος. Η εποπτεία πρέπει να ασκείται με οριζόντιο τρόπο σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, σε όλες τις ασκούμενες δραστηριότητες και τομείς και σε όλα τα στάδια, έως ότου ένα προϊόν φτάσει στον καταναλωτή.
- **Η οργάνωση:** Η καλή οργάνωση του συστήματος ελέγχου θεωρείται επίσης πολύ σημαντικός παράγων για την αποτελεσματική λειτουργία του. Στο πλαίσιο αυτό, ο σωστός προγραμματισμός των ελέγχων, η σωστή ενημέρωση

και εκπαίδευση των ελεγκτών, η χορήγηση σε αυτούς των αναγκαίων μέσων για τη διεξαγωγή του ελέγχου ή των ελέγχων και τη προστασία κατά την άσκηση του έργου τους, συντελούν τα μέγιστα στη διασφάλιση της καλής λειτουργίας και της αποτελεσματικότητας του ελέγχου.

Η μη τήρηση των ανώτερων αρχών με επιμέλεια και σχολαστικότητα δεν διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα και αξιοπιστία του συστήματος που στην περίπτωση των βιολογικών προϊόντων είναι βασικής σημασίας παράγοντες, λόγω της ιδιαιτερότητας των προϊόντων αυτών.

Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε κάθε περίπτωση ότι το κόστος της λειτουργίας του συστήματος ελέγχου στη βιολογική γεωργία (φυτική και ζωική παράγωγή) επιβαρύνει τελικά τους καταναλωτές, οι οποίοι απαιτούν, σε ανταπόδοση του αυξημένου κόστους των προϊόντων αυτών, αυτά να είναι αξιόπιστα

5.2 Έλεγχοι – Δειγματοληψίες

Ο έλεγχος που διεξάγεται σε όλα τα στάδια παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας των βιολογικών προϊόντων αποσκοπεί στην πιστοποίηση, στη διαπίστωση δηλαδή της εφαρμογής των κανόνων που πρέπει να τηρούν οι παραγωγοί, οι παρασκευαστές – μεταποιητές και οι εισαγωγείς τέτοιων προϊόντων και τη χορήγηση της σχετικής βεβαίωσης. Με την πιστοποίηση δίνεται η δυνατότητα στα βιολογικά προϊόντα να φέρουν τις προβλεπόμενες ενδείξεις (επισημάνσεις), βάσει των οποίων διακρίνονται από τα υπόλοιπα ομοειδή προϊόντα και καθίσταται έτσι ευχερής η αναγνώριση τους από τους καταναλωτές. Η διαδικασία ελέγχου περιγράφεται αναλυτικά στο Παράρτημα ΙΙΙ του Κανονισμού και στην ΚΥΑ 245090/31.01.06 (ΦΕΚ 157Β/06). Στο Παράρτημα αυτό αναφέρονται οι ελάχιστες απαιτήσεις ελέγχου και τα μέτρα ασφάλειας που πρέπει να ισχύουν σε όλα τα κ-μ της Ε.Ε για τα βιολογικά προϊόντα, χωρίς να αποκλείεται και η θέσπιση αυστηρότερων διατάξεων από τις παραπάνω, εάν κάποιο κ-μ το επιθυμεί.

Οι προβλεπόμενες διατάξεις ελέγχου διακρίνονται σε γενικές και ειδικές και αφορούν σε όλους τους επιχειρηματίες. Με τον όρο «επιχειρηματίας» στον τομέα των βιολογικών προϊόντων νοείται, σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 8 του Κανονισμού, «κάθε φορέας ο οποίος παράγει, παρασκευάζει, αποθηκεύει ή εισάγει από τρίτη χώρα τα

προϊόντα που ορίζονται στο άρθρο 1 του Κανονισμού με σκοπό τη μεταγενέστερη διάθεση τους στο εμπόριο ή όποιος διαθέτει στο εμπόριο παρόμοια προϊόντα.».

α) Γενικές Διατάξεις:

Περιλαμβάνουν επί μέρους διατάξεις που αφορούν συγκεκριμένα:

- Τις ελάχιστες απαιτήσεις του ελέγχου
- Λεπτομέρειες εφαρμογής του ελέγχου
- Τον αρχικό έλεγχο που προηγείται της ένταξης στο σύστημα παραγωγής.
- Τις γνωστοποιήσεις στις οποίες πρέπει να προβαίνει κάθε επιχειρηματίας
- Τις επισκέψεις ελέγχου, δειγματοληψίες κλπ
- Την τήρηση των λογιστικών βιβλίων και οικονομικών λογαριασμών
- Την συσκευασία, μεταφορά παραλαβή και αποθήκευση προϊόντων
- Τα προϊόντα, για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι δεν πληρούν τις απαιτήσεις του Κανονισμού
- Την πρόσβαση στις εγκαταστάσεις κάθε επιχειρηματία και
- Την ανταλλαγή πληροφοριών.

β) Ειδικές Διατάξεις

Οι ειδικές διατάξεις εφαρμόζονται στις μονάδες παραγωγής σε φυτά και φυτικά ή ζώα και ζωικά προϊόντα, σε μονάδες παρασκευής (μεταποίησης), σε επιχειρήσεις εισαγωγής, σε επιχειρήσεις που αναθέτουν υπεργολαβικά διαδικασίες παραγωγής, παρασκευής ή εισαγωγής βιολογικών προϊόντων σε άλλες μονάδες και σε μονάδες παρασκευής ζωοτροφών.

Οι ειδικές διατάξεις περιλαμβάνουν επίσης επί μέρους διατάξεις, οι οποίες εξειδικεύονται ανάλογα σε ποια από τις ανωτέρω περιπτώσεις εφαρμόζονται και περιλαμβάνουν κατά προτίμηση :

- Τον αρχικό έλεγχο
- Τις γνωστοποιήσεις
- Τις περιπτώσεις ύπαρξης περισσότερων της μιας μονάδων υπό κοινή διαχείριση
- Την ταυτοποίηση (σήμανση) των ζώων

- Την τήρηση φακέλων για τα ζώα, με πληροφορίες σχετικά με την διαχείριση του κοπαδιού ή της αγέλης ή του σμήνους, είσοδο-έξοδο ζώων, απώλειες, χορηγούμενες ζωοτροφές, φάρμακα, εμβόλια κλπ.
- Τις μονάδες παραγωγής, τις μονάδες παραγωγής ζώων ή κτηνοτροφικών προϊόντων μη βιολογικών υπό τη διαχείριση του ίδιου επιχειρηματία.
- Τις μονάδες παρασκευής που τυχόν χειρίζονται μη βιολογικά προϊόντα
- Τη συσκευασία και μεταφορά προϊόντων σε μονάδες παρασκευής
- Την τήρηση λογιστικών βιβλίων
- Πληροφορίες για τα εισαγόμενα φορτία
- Επισκέψεις ελέγχου κλπ.

Κάθε κ-μ της Ε.Ε έχει υποχρέωση από την κοινοτική νομοθεσία να οργάνωση ένα σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων στην επικράτεια του.

Στο πλαίσιο του ανωτέρου συστήματος περιλαμβάνεται η διεξαγωγή ελέγχων και δειγματοληψιών στις μονάδες παραγωγής, εμπορίας παρασκευής, αποθήκευσης ή και εισαγωγής βιολογικών προϊόντων. Σκοπός των ελέγχων αυτών είναι η διαπίστωση της πιστής εφαρμογής των δεσμεύσεων και υποχρεώσεων που αναλαμβάνει ο επιχειρηματίας και οι οποίες απορρέουν από την εθνική ή κοινοτική νομοθεσία.

Οι προβλεπόμενοι έλεγχοι αρχίζουν αμέσως μετά την υπογραφή της σύμβασης ένταξης στο σύστημα μεταξύ του επιχειρηματία και του ΟΕ&Π που αυτός έχει επιλέξει.

Οι έλεγχοι αυτοί είναι οι εξής

Αρχικός έλεγχος

Διενεργείται μέσα σε διάστημα το πολύ 60 ημερών από την υπογραφή της σύμβασης και έχει ως σκοπό την επαλήθευση των στοιχείων που έχουν δηλωθεί στην αίτηση ένταξης, καθώς και τη λήψη τυχόν πρόσθετων μέτρων που κρίνονται απαραίτητα από τον ελεγκτή. Μετά τον έλεγχο συντάσσεται έκθεση σε δυο αντίγραφα που υπογράφονται από ελεγκτή και ελεγχόμενο. Οι δυο πλευρές λαμβάνουν από ένα αντίγραφο της έκθεσης αυτής.

Τακτικός ή πλήρης ή ετήσιος έλεγχος

Ο έλεγχος αυτός γίνεται τουλάχιστον μια φορά το χρόνο και αφορά τον πλήρη φυσικό έλεγχο όλων των μονάδων παραγωγής, μεταποίησης κλπ, καθώς και των λοιπών χώρων που αυτές χρησιμοποιούν. Πρέπει να πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια της καλλιεργητικής περιόδου ή εκτροφής ζώων ή παρασκευής προϊόντων και όχι σε νεκρό χρόνο. Σημεία που ελέγχονται κατά τους ετήσιους ελέγχους, ειδικά στη

βιολογική κτηνοτροφία, είναι τα στοιχεία της επιχείρησης – εκμετάλλευσης, το υπάρχον ζωικό κεφάλαιο, η πρόληψη και η αντιμετώπιση των ασθενειών, ο χειρισμός των αποβλήτων, η ύπαρξη ενημερωμένων λογιστικών βιβλίων, ώστε να διαπιστώνεται το ισοζύγιο μεταξύ εισροών – εκροών.

Αιφνιδιαστικός έλεγχος

Διεξάγεται επιπλέον των τακτικών ελέγχων σε ποσοστό τουλάχιστον 10% των επιχειρηματιών που έχουν υπογράψει συμβάσεις με το συγκεκριμένο ΟΕ&Π.

Το ποσοστό αυτό μπορεί να αυξηθεί δίνοντας έμφαση σε περιπτώσεις που κατά το προηγούμενο έτος διαπιστώθηκαν σοβαρές αποκλίσεις, παρατυπίες ή παραβάσεις. Για την διευκόλυνση των ελεγκτών στο έργο τους, μπορεί να χρησιμοποιείται ο κατάλογος των μη συμμορφώσεων που υπάρχει στο Παράρτημα ΙΙΙ της ανωτέρω ΚΥΑ.

Δειματοληψίες

Οι δειματοληψίες διεξάγονται σε ποσοστό τουλάχιστον 5% του συνόλου των επιχειρηματιών και διενεργούνται βάσει προγράμματος που καταρτίζεται από το αρμόδιο ΟΕ&Π, σύμφωνα με την επικινδυνότητα, το είδος του προϊόντος, το μέγεθος και τη θέση της μονάδας, καθώς και τυχόν καταγγελίες καταναλωτών. Τα δείγματα ελέγχονται σε εγκεκριμένα εργαστήρια για τη πιθανότητα να περιέχουν μη επιτρεπόμενες ουσίες. Μετά τα περάς κάθε τακτικού ή αιφνιδιαστικού ελέγχου ή δειματοληψίας συντάσσεται από τον ελεγκτή, όπως και στην περίπτωση του αρχικού ελέγχου, πρακτικό. Στο πρακτικό αυτό, που συντάσσεται σε δυο αντίγραφα και υπογράφεται επίσης από ελεγκτή και ελεγχόμενο, καταγράφονται με σαφήνεια όλα τα ευρήματα ή οι διαπιστώσεις του ελέγχου ή της δειματοληψίας και οι τυχόν επιφυλάξεις του ελεγχόμενου και λαμβάνουν από ένα αντίγραφο ο καθένας.

5.3 Συστήματα ελέγχου και πιστοποίησης

Κάθε κ-μ της Ε.Ε, είναι υποχρεωμένο, βάσει του Κανονισμού (άρθρο 9), να θεσπίσει στην επικράτεια του ένα σύστημα ελέγχου, στο οποίο θα υπάγονται όλοι οι επιχειρηματίες που παράγουν, παρασκευάζουν, αποθηκεύουν ή εισάγουν από τρίτη χώρα βιολογικά προϊόντα με σκοπό τη μεταγενέστερη διάθεση τους στο εμπόριο. . Το

σύστημα ελέγχου που εγκαθιδρύουν τα κ-μ μπορεί να ασκείται από μια ή περισσότερες Αρχές ή και εγκεκριμένους Ιδιωτικούς Φορείς Ελέγχου που λειτουργούν ως διαχειριστές του συστήματος. Κατά συνέπεια ένα σύστημα ελέγχου μπορεί να είναι **δημόσιο**, όταν ασκείται μόνο από δημόσιες αρχές, **ιδιωτικό** όταν ασκείται μόνο από ιδιωτικούς φορείς (οργανισμούς) ή **μεικτό**, όταν συνυπάρχουν και τα δυο, δηλαδή δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς . Έτσι διαμορφώνονται οι ακόλουθοι τρεις τύποι (Α,Β,Γ) συστημάτων ελέγχου που εφαρμόζονται στα κ-μ της Ε.Ε.

Τύπος Α: Σύστημα που προβλέπει τη λειτουργία ιδιωτικών φορέων ελέγχου. Εφαρμόζεται στα κ-μ Αυστρία, Βέλγιο, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Πορτογαλία, Σουηδία, Κύπρο, Λετονία, Ουγγαρία, Λιθουανία, Σλοβακία και Σλοβενία.

Τύπος Β: Σύστημα που προβλέπει τη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών ελέγχου. Εφαρμόζεται στα κ-μ Δανία, Φιλανδία, Ολλανδία, Εσθονία, Τσεχία, και Μάλτα.

Τύπος Γ: Σύστημα μεικτό που δραστηριοποιούνται δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς ελέγχου. Εφαρμόζεται στα κ-μ Λουξεμβούργο, Ηνωμένο Βασίλειο, Πολωνία και Ισπανία.

Κάθε σύστημα ελέγχου πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα μέτρα ελέγχου που αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Κανονισμού, ενώ μπορεί να προστίθεται αν ένα κ-μ το επιθυμεί, και άλλα, ώστε αυτό να καταστεί αυστηρότερο ή αποτελεσματικότερο. Οι φορείς (δημόσιοι και ιδιωτικοί) που εμπλέκονται στο σύστημα ελέγχου πρέπει να τηρούν απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία ή αποτελέσματα των ελέγχων, τα οποία κοινοποιούν μόνο στους υπευθύνους της εκμετάλλευσης που αφορά ο έλεγχος και στις αρμόδιες αρχές.

Προκειμένου ένας Ιδιωτικός Οργανισμός να εκκριθεί ως ΟΕ&Π εξετάζονται από τις Αρμόδιες Αρχές (ΑΕ) τα εξής:

- Η διαδικασία ελέγχου που εφαρμόζεται, ως προς την πληρότητα και την αποτελεσματικότητα της.
- Οι κυρώσεις που προβλέπονται σε περίπτωση μη συμμορφώσεων.
- Η επάρκεια σε εξειδικευμένο και διοικητικό προσωπικό, το επίπεδο του τεχνικού εξοπλισμού (πχ γραφεία, εργαστήρια), η εμπειρία σε θέματα ελέγχου και η αξιοπιστία.
- Η αντικειμενικότητα του Οργανισμού απέναντι στους ελεγχόμενους.

Όλες οι εγκεκριμένες ΑΕ ή ΟΕ&Π λαμβάνουν από τα κ-μ έναν κωδικό αριθμό και ενημερώνουν σχετικά τα υπόλοιπα κ-μ. Η Ε.Επ καταρτίζει ένα κατάλογο στον οποίο καταχωρούνται όλες οι ΑΕ ή ΟΕ&Π όλων των κ-μ. Ο κατάλογος αυτός ενημερώνεται κατ' έτος.

Τέλος, όλοι οι εγκεκριμένοι ΟΕ&Π, από 01.01.1998 πληρούν τις απαιτήσεις του προτύπου EN45011 και έχουν λάβει πιστοποίηση για αυτό. Για τους νεοεισερχόμενους Οργανισμούς γίνεται δεκτή, κατά παρέκκλιση, έκθεση αξιολόγησης από το ΕΣΥΔ, που βεβαιώνει την ικανοποίηση του ανωτέρω προτύπου, ως μέρος της διαδικασίας διαπίστευσης που θα ολοκληρωθεί εντός χρονικού διαστήματος 18 μηνών και επέχει θέση προκαταρκτικής διαπίστευσης.

5.2. Το Ελληνικό σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης

Το σύστημα ελέγχου που εφαρμόζει η χώρα μας είναι ιδιωτικό (τύπου Α), στηρίζεται δηλαδή στην ύπαρξη και λειτουργία ιδιωτικών φορέων (Οργανισμών) Ελέγχου. Για την εποπτεία και διασφάλιση της καλής λειτουργίας του συστήματος προβλέπεται η λειτουργία, εκτός των Οργανισμών Ελέγχου και μιας ή και περισσότερων Αρμόδιων Αρχών.

5.2.1 Αρμόδιες αρχές ελέγχου Οι αρμόδιες αρχές ελέγχου που διαχειρίζονται το σύστημα βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και τροφίμων στην Ελλάδα είναι οι εξής:

Α) Η διεύθυνση Βιολογικής Γεωργίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΔΒΓ/Υπ ΑΑΤ) με αρμοδιότητες:

- Την εποπτεία του συστήματος ελέγχου
- Την εισήγηση για έγκριση από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων των ΟΕ&Π, ύστερα από αιτιολογημένη γνώμη του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π – AGROCERT.
- Τη χορήγηση αδειών παρέκκλισης για χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού που δεν έχει παραχθεί με βιολογική μέθοδο και τήρηση της αντίστοιχης βάσης δεδομένων βιολογικού πολλαπλασιαστικού υλικού.

- Την έγκριση μείωσης ή επιμήκυνσης της περιόδου μετατροπής εκτάσεων.
- Την εισήγηση στον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων των κανόνων παραγωγής, παρασκευής, σήμανσης, ελέγχου, πιστοποίησης, αποθήκευσης, συντήρησης και εμπορίας προϊόντων βιολογικής γεωργίας και την αναγνώριση – αποδοχή των ιδιωτικών πρότυπων
- Την τήρηση του μητρώου εγκεκριμένων ΟΕ&Π και την χορήγηση κωδικού αριθμού σε αυτούς.
- Τη σύνταξη ενιαίων εγγράφων του Συστήματος Ελέγχου και Πιστοποίησης (π.χ. Συμβάσεων, Πιστοποιήσεων κτλ)
- Την εισήγηση στον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, μετά από αιτιολογημένη γνώμη του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π – AGROCERT, για την ισοδυναμία των κανόνων βιολογικής παραγωγής, παρασκευής ελέγχου σε τρίτες χώρες προκειμένου να πραγματοποιηθεί η εισαγωγή.
- Τη συμμετοχή στην Α βάρθια και Β βάρθια Επιτροπή Εξέτασης Παρατυπιών και Παραβάσεων.
- Την κατάρτιση, σε συνεργασία με τον Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α – ΔΗΜΗΤΡΑ και τον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π – AGROCERT, εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τη βιολογική γεωργία – κτηνοτροφία.

Β) Ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων, γνωστός από τα αρχικά του ως Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π – AGROCERT, με τις εξής αρμοδιότητες:

- Την επίβλεψη του συστήματος ελέγχου και πιστοποίησης προϊόντων βιολογικής γεωργίας.
- Τη σύνταξη και υποβολή αιτιολογημένης γνώμης για την έγκριση ή την ανάκληση έγκρισης των ΟΕ&Π βιολογικής γεωργίας.
- Την πραγματοποίηση ελέγχων (τακτικών και αιφνιδιαστικών) στους εγκεκριμένους ΟΕ&Π προϊόντων βιολογικής γεωργίας, στους ενταγμένους επιχειρηματίες που παράγουν, παρασκευάζουν, εμπορεύονται, αποθηκεύουν και εισάγουν από τρίτες χώρες προϊόντα βιολογικής γεωργίας, στους χώρους εμπορίας των προϊόντων αυτών, σε κάθε σημείο χονδρικής ή λιανικής πώλησης και στους μη ενταγμένους επιχειρηματίες που κάνουν χρήση των ορών βιολογικής γεωργίας.
- Τη χορήγηση των αδειών εισαγωγής προϊόντων βιολογικής γεωργίας από τρίτες χώρες (άρθρο 11 του Κανονισμού και άρθρο 9 της ΚΥΑ)

- Την τήρηση μητρώου επιχειρηματιών ενταγμένων στο Σύστημα Ελέγχου.
- Τη δημιουργία Εθνικού Σήματος αναγνώρισης πιστοποιημένων ελληνικών προϊόντων βιολογικής γεωργίας.

5.2.2 Οργανισμοί Ελέγχου και Πιστοποίησης

Οι οργανισμοί Ελέγχου και Πιστοποίησης (ΟΕ&Π) που, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, είναι ιδιωτικοί φορείς στη χώρα μας, σηκώνουν το βάρος των ελέγχων σε πρωτοβάθμιο επίπεδο δηλαδή σε επίπεδο εκμετάλλευσης – επιχείρησης. Έχουν ακόμα αρμοδιότητα για τον έλεγχο των επιχειρήσεων που εμπορεύεται, παρασκευάζουν, αποθηκεύουν ή εισάγουν προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας από τρίτες χώρες. Χορηγούν επίσης το ενιαίο σήμα αναγνώρισης πιστοποιημένων βιολογικών προϊόντων.

Στην Ελλάδα έχουν αναγνωριστεί επίσημα και λειτουργούν σήμερα (μέχρι τον Απρίλιο του 2009) 8 ΟΕ&Π βιολογικών προϊόντων. Οι οργανισμοί αυτοί είναι οι εξής κατά σειρά χορήγησης κωδικού αριθμού από το ΥΠΑΑΤ:

- **ΔΗΩ:** Ο οργανισμός ΔΗΩ, έχει έδρα την Αθήνα, ιδρύθηκε τον Ιανουάριο του 1993 και αναγνωρίστηκε επίσημα τον Ιούλιο του ίδιου έτους. Η ΔΗΩ έχει επίσης διαπιστευτεί (αναγνωριστεί) από τις αρμόδιες αρχές του Καναδά, των ΗΠΑ και της Ν. Κορέας και είναι μέλος Οργανισμών Πιστοποίησης άλλων κ – μ, όπως του Ιταλικού ICEA, του Κροατικού AGRIBIOCERT κλπ. Τέλος η ΔΗΩ είναι μέλος της IFOAM και του Ευρωπαϊκού Γραφείου (E.U Group) της και του μεσογειακού τμήματος της επίσης (ABM). Η ΔΗΩ ασκεί πολύπλευρη δράση σχετικά με την βιολογική γεωργία στη χώρα μας οργανώνοντας εκθέσεις, συνέδρια, ημερίδες κλπ.
- **ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΠΕ:** Ο Οργανισμός λειτουργεί υπό την σημερινή του νομική μορφή, από το 1994. Έχει έδρα την Αλεξάνδρεια του νομού Ημαθίας και δραστηριοποιείται κυρίως στην Β. Ελλάδα. Ο σκοπός του Οργανισμού είναι ο έλεγχος και η πιστοποίηση βιολογικών προϊόντων και η προαγωγή της βιολογικής γεωργίας και της οικολογικής ανάπτυξης. Είναι από τους παλαιότερους Οργανισμούς στη χώρα μας με σημαντική δράση στα θέματα βιολογικής γεωργίας και στην διαχείριση των φυσικών πόρων γενικότερα.

- **BIOΕΛΛΑΣ:** Το ινστιτούτο Ελέγχου Βιολογικών Προϊόντων ΑΕ ΒΙΟΕΛΛΑΣ λειτουργεί με την σημερινή του μορφή από το 2001. Αποτελεί μετεξέλιξη του Συλλόγου Οικολογικής Γεωργίας Ελλάδας (Σ.Ο.ΓΕ) που ιδρύθηκε από το 1985. Ο ΒΙΟΕΛΛΑΣ έχει έδρα την Αθήνα και εγκρίθηκε το 1993. Είναι μέλος της IFOAM και έχει συνεργασία με τους Οργανισμούς BIOCERT – CYPRUS LTD και BIOCERT – ROMANIA SRL. Παρέχει επίσης υπηρεσίες επιθεώρησης σε συνεργασία με διαπιστευμένους φορείς πιστοποίησης του εξωτερικού, σχετικά με τα πρότυπα NOP του USDA (ΗΠΑ), BIOSWISSE (Ελβετίας), JAS (Ιαπωνίας), Naturland (Γερμανίας).

Οι τρεις αυτοί ΟΕ&Π είναι οι παλιότεροι και οι μεγαλύτεροι στη χώρα μας με βάση τον αριθμό των επιχειρήσεων που ελέγχουν. Κατά την διάρκεια των ετών 2005-2007 εγκρίθηκαν και 5 νέοι ΟΕ&Π. Αυτοί είναι οι εξής:

- **Q Ways SA:** Ο Οργανισμός αυτός με πλήρη ονομασία «Διαδρομές Ποιότητας ΑΕ» ιδρύθηκε το 2005 και έλαβε έγκριση από το ΥπΑΑΤ τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους. Ο οργανισμός έχει έδρα την Αθήνα, δραστηριοποιείται στον έλεγχο και την πιστοποίηση προϊόντων και συστημάτων που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με τον ευρύτερο αγροπεριβαλλοντολογικό χώρο, βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών – προτύπων ποιότητας εθνικών και διεθνών, συμπεριλαμβανομένων και των βιολογικών.
- **A Cert :** Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Πιστοποίησης ΑΕ, όπως είναι ο πλήρης τίτλος του ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2005 έχει έδρα την Θεσσαλονίκη και διαθέτει μέχρι στιγμής δυο περιφερειακά γραφεία, ένα στην Αθήνα και ένα στην Λάρισα. Ο Οργανισμός αυτός έχει ως κύρια δραστηριότητα του τον έλεγχο και την πιστοποίηση προϊόντων βιολογικής γεωργίας, σύμφωνα με τον Κανονισμό, αλλά και τα πρότυπα NOP του USDA και JAS. Στις υπόλοιπες δραστηριότητες του περιλαμβάνονται ο έλεγχος και η πιστοποίηση συστημάτων διαχειρίσεις υγιεινής και ασφάλειας τροφίμων κατά ISO 22000:2005, HACCP/GHP/Codex Alimentarius κ.α, συστημάτων διαχειρίσεις ποιότητας κατά ISO 9001:2000 κλπ.
- **IRIS:** Ο Οργανισμός Α. ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ & ΣΙΑ Ε.Ε με διακριτικό τίτλο IRIS έχει την έδρα του στο Ηράκλειο και είναι ο πρώτος με έδρα την

Κρήτη. Ιδρύθηκε και εγκρίθηκε το 2006 και καλύπτει το χώρο της βιολογικής γεωργίας και της παραγωγής βιολογικών προϊόντων για την κάλυψη της συνεχώς αυξανόμενης ζήτησης τέτοιων προϊόντων.

Τέλος δυο Οργανισμοί Έλεγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών που εγκρίθηκαν τελευταία (2007) είναι:

- **ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ:** Ο πλήρης τίτλος του Οργανισμού είναι ΕΛΕΓΧΟΣ – ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ «ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ» ΘΩΜΑΣ ΜΙΣΑΗΛΙΔΗΣ Ο.Ε. Ο Οργανισμός έχει έδρα του την περιοχή της Νάουσας. Οι υπηρεσίες που παρέχει είναι ο έλεγχος και η πιστοποίηση προϊόντων βιολογικής γεωργίας. Ο κύριος στόχος του Οργανισμού είναι να αυξήσει το κύρος και την αξιοπιστία των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- **ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΕ:** Ο Οργανισμός αυτός έχει έδρα του τον νόμο Ημαθίας. Οι στόχοι του είναι η Πιστοποίηση μονάδων παραγωγής αγροτικών προϊόντων, καθώς επίσης και μονάδων τυποποίησης, μεταποίησης, διακινήσεις και εισαγωγής βιολογικών προϊόντων. Διαθέτει επίσης ανεξάρτητο εργαστήριο αναλύσεων.

Τα στοιχεία των εγκεκριμένων ΟΕ&Π στη χώρα μας φαίνονται συγκεντρωτικά στον παρακάτω πίνακα.

Στοιχεία οργανισμών ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων						
	Διακριτικός Τίτλος	Κωδικός Αριθμός	Έδρα	Τηλέφωνο	Fax	e-mail ιστοσελίδα
1	ΔΗΩ	EL-01-BIO	Αθήνα, Αριστοτέλους 38	2108224384	2108218117	info@dionet.gr

2	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΠΕ	EL-02-BIO	Αλεξάνδρεια Ημαθίας. Ν. Πλαστήρα 24	2333022113	2333024970	fysicert@can.gr
3	ΒΙΟΕΛΛΑΣ	EL-03-BIO	Αθήνα Κοδριγκτώνο ς 118	2108211940	2108211015	www.bio-hellas.gr
4	Q Ways SA	EL-04-BIO	Αθήνα, Δημοκρατίας 8	2106130070	2106136071	www.qways.gr
5	A Cert	EL-05-BIO	Θεσσαλονίκη Τήλου 8	2310210777	2310210417	www.a-cert.org
6	IRIS	EL-06-BIO	Ηράκλειο Κρήτης. Α. Παπανδρέου 52	2810360718	2810360718	info@irisbio.gr
7	ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	EL-07-BIO	10, χλμ Βέροιας - Σκύδρας Νάουσα.	2332043508	2332043509	www.greencontor.gr
8	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΕ	EL-08-BIO	Παλαιοχώρι Δ. Πλατέας Ημαθίας.	2333064387	2333053807	www.bio-geolab.gr

Πίνακας 1: οργανισμών ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων

5.3 Διαδικασία ένταξης στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης

Σε ότι αφορά τη διαδικασία ένταξης στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης (φυτική και ζωική παραγωγή), αυτή ξεκινά από την καλή ενημέρωση του ενδιαφερόμενου. (Ζωιοπουλος και Παπαθεοδώρου 2000). Η σε βάθος ενημέρωση έχει ως σκοπό να συνειδητοποιήσει πλήρως ο ενδιαφερόμενος τις απαιτήσεις, τις δυσκολίες και τα προβλήματα που τυχόν θα αντιμετωπίσει στην πορεία του, ώστε να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος για αυτά και να μην εγκαταλείψει πρόωρα την προσπάθεια του.

Πρέπει να διευκρινιστεί ότι η διαδικασία ένταξης στη βιολογική γεωργία που περιγράφεται παρακάτω δεν πρέπει να συγχέεται με τη διαδικασία ένταξης στα επιδοτούμενα προγράμματα – μέτρα της Βιολογικής Κτηνοτροφίας της Δ! ΠΠ 2007-2013. Η διαδικασία ένταξης στη Βιολογική Κτηνοτροφία αποσκοπεί πρωτίστως στη δυνατότητα παραγωγής βιολογικών προϊόντων και όχι απαραίτητα στη λήψη οικονομικών ενισχύσεων που προβλέπονται από τα παραπάνω ή αλλά μέτρα. Η λήψη των εισοδηματικών αυτών ενισχύσεων είναι μια πρόσθετη διαδικασία. Η διαδικασία ένταξης στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης περιγράφεται αναλυτικά στην ΚΥΑ με αρ. 245090/31.01.06 (ΦΕΚ 157 Β!) και συγκεκριμένα στο άρθρο 7 αυτής.

Τα διαδοχικά στάδια της ενταξιακής αυτής διαδικασίας αναφέρονται στην συνέχεια

1. Επιλογή του ΟΕ&Π με τον οποίο ο ενδιαφερόμενος θα συνάψει σύμβαση και ο οποίος πρέπει να είναι επίσημα εγκεκριμένος.
2. Κατάθεση στον ΟΕ&Π αίτησης και υπεύθυνης δήλωσης με την οποία θα δηλώνεται η ανάληψη συγκεκριμένων δεσμεύσεων
3. Σύναψη σύμβασης με τον ΟΕ&Π. Η ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης θεωρείται ως ημερομηνία έναρξης της δραστηριότητας παραγωγής βιολογικών προϊόντων. Κάθε ενδιαφερόμενος επιχειρηματίας συνάπτει σύμβαση ελέγχου με ένα και μόνο ΟΕ&Π, ασχέτως του αριθμού ή του είδους των δραστηριοτήτων που ασκεί (παραγωγή, μεταποίηση εμπορία, εισαγωγή κλπ)
4. Γνωστοποίηση της έναρξης δραστηριότητας προς την αρμόδια ΔΑΑ/Γ της ΝΑ στα διοικητικά όρια της, βρίσκεται η έδρα της εκμετάλλευσης ή της επιχείρησης του ενδιαφερομένου. Το έντυπο γνωστοποίησης συνοδεύεται υποχρεωτικά από οδοιπορικό και τοπογραφικό σκαρίφημα των αγροτεμαχίων, των εγκαταστάσεων και των αποθηκευτικών χώρων που χρησιμοποιεί ο ενδιαφερόμενος, καθώς και από το διάγραμμα ροής, όταν πρόκειται για παρασκευαστικές μονάδες. Η γνωστοποίηση πρέπει να γίνει το πολύ 10 ημερών από την υπογραφή της σύμβασης με τον ΟΕ&Π προκειμένου να είναι έγκυρη. Ένα θεωρημένο αντίγραφο του εντύπου γνωστοποίησης πρέπει να προσκομιστεί στον ΟΕ&Π με τον οποίο ο ενδιαφερόμενος έχει συνάψει σύμβαση.

Με την ολοκλήρωση της παραπάνω διαδικασίας ο παραγωγός, μεταποιητής κλπ, θεωρείται ότι έχει ενταχθεί επίσημα πλέον στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης

της χώρας για την βιολογική γεωργία, είτε πρόκειται για φυτική, είτε για ζωική παραγωγή είτε και για τα δυο.

5.4 Πιστοποίηση

Σκοπός των διεξαγομένων ελέγχων στο πλαίσιο του εφαρμοζόμενου συστήματος ελέγχου είναι η πιστοποίηση, η διαπίστωση δηλαδή της τήρησης από τους ασχολούμενους με τα βιολογικά προϊόντα των απαιτήσεων που τίθενται από την εθνική ή κοινοτική νομοθεσία.

Αφού διαπιστωθεί ότι όλα «έχουν καλώς», τότε ο ΟΕ&Π που ελέγχει κάθε παραγωγό, μεταποιητή, εισαγωγέα κλπ εκδίδει τα επίσημα έγγραφα πιστοποίησης. Τα έγγραφα πιστοποίησης (πιστοποιητικά), εκδίδονται κατά προϊόν και πρέπει σε αυτό να αναφέρονται τα εξής στοιχεία, σύμφωνα με την ΚΥΑ 336650/22.12.06 (ΦΕΚ 1927Β/06):

- a. Το είδος του προϊόντος (π.χ. κρέας, μέλι, γάλα, κ.α) και το είδος της συσκευασίας (π.χ. μεταλλικό δοχείο 4 λίτρων).
- b. Η κατηγορία του προϊόντος (π.χ. γάλα πρόβειο, κρέας βόειο κ.α)
- c. Η ποσότητα του προϊόντος που αναμένεται να παραχθεί κατ εκτίμηση.

Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι από την συνολική εκτιμώμενη ποσότητα που αναμένεται να παραχθεί πρέπει να αφαιρείται κάθε φορά η ποσότητα που πωλείται βάσει των παραστατικών (τιμολόγια, δελτία Αποστολής) που εκδίδονται, ώστε να μην πωλούνται με το ίδιο πιστοποιητικό απεριόριστες ποσότητες.

- Η περίοδος κατά την οποία έχει παραχθεί το προϊόν .
- Το στάδιο της καλλιέργειας, δηλ αν η καλλιέργεια βρίσκεται σε πλήρως βιολογικό ή μεταβατικό στάδιο.
- Η διάρκεια ισχύος του πιστοποιητικού, η οποία διαφέρει κατά περίπτωση. Για κτηνοτροφικά προϊόντα (π.χ. γάλα) το πιστοποιητικό εκδίδεται στην αρχή της παρασκευαστικής τους περιόδου και ισχύει όσο διαρκεί η περίοδος παρασκευής λαμβανομένης υπόψη, στην περίπτωση του γάλακτος και των προϊόντων με βάση το γάλα και την περίοδο άρμεξης των ζώων.

Το πιστοποιητικό είναι το έγγραφο εκείνο που, πέραν όλων των άλλων στοιχείων αποδεικνύει ότι ένα προϊόν έχει παραχθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις της βιολογικής κτηνοτροφίας και μπορεί να διατίθεται στην αγορά ως τέτοιο. Γι αυτό σε περιπτώσεις αμφιβολιών πρέπει να αναζητείται από κάθε ενδιαφερόμενο προκειμένου να διαπιστώνεται η γνησιότητα των βιολογικών προϊόντων.

5.5 Επισήμανση

Μετά την έγκριση τους από τον ΟΕ&Π με τον οποίο έχουν συνάψει σύμβαση και την έκδοση από αυτόν του πιστοποιητικού ή των πιστοποιητικών συμμόρφωσης, οι παραγωγοί και μεταποιητές μπορούν να χρησιμοποιούν στις επισημάνσεις των προϊόντων τους τις σχετικές ενδείξεις περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής – παρασκευής τους. Τις ίδιες επισημάνσεις μπορούν να χρησιμοποιούν και στις διαφημίσεις των προϊόντων τους. Για τα διάφορα κ – μ της Ε.Ε, έχουν αναγνωριστεί, βάσει του Κανονισμού οι παρακάτω αντίστοιχοι επίσημοι όροι για τα βιολογικά προϊόντα.

- 4.1 Ισπανία: ecologico
- 4.2 Δανία: ø kologisk
- 4.3 Γερμανία: ökologisch, biologisch
- 4.4 Ελλάδα: βιολογικό
- 4.5 Ηνωμένο Βασίλειο: organic
- 4.6 Γαλλία: biologique
- 4.7 Ιταλία: biologico
- 4.8 Ολλανδία: biologisch
- 4.9 Πορτογαλία: biologico
- 4.10 Φιλανδία: luonnonmukainen
- 4.11 Σουηδία: ekologisk

Αυτό σημαίνει ότι στην χώρα μας η επίσημη ονομασία των προϊόντων αυτών είναι **βιολογικά** και όχι οποιαδήποτε άλλη π.χ. οικολογικά ή οργανικά. Οι επισημάνσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν μπορεί να έχουν την μορφή αναφορών, ενδείξεων, σημάτων, εικόνων, εγγράφων, επιγραφών, ετικετών, δακτυλίου ή ταινιών. Οι

ενδείξεις και οι όροι που επιτρέπεται να φέρουν στην επισήμανση (ετικέτα, ταινία κλπ) τα πιστοποιημένα βιολογικά προϊόντα είναι υποχρεωτικά οι παρακάτω:

A) Το εθνικό σήμα αναγνώρισης τους

B) Οι όροι: - «Προϊόν βιολογικής γεωργίας» σε συνδυασμό με το όνομα του προϊόντος (πχ βόειο κρέας) για τα μη μεταποιημένα (νωπά) προϊόντα και για τα μεταποιημένα προϊόντα που το 95% τουλάχιστον των συστατικών τους είναι βιολογικά, ενώ το υπόλοιπο 5% προέρχεται από τον κατάλογο των επιτρεπομένων ουσιών.

- «X% των συστατικών γεωργικής προέλευσης έχουν παραχθεί σύμφωνα με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής» σε συνδυασμό με την ονομασία πάλησης για τα μεταποιημένα προϊόντα που τα συστατικά γεωργικής προέλευσης αποτελούν ποσοστό 70 – 95% (X) και είναι ταυτόχρονα βιολογικά π.χ. κρεατοσκευάσματα

- «Προϊόν βιολογικής γεωργίας σε μεταβατικό στάδιο» για τα προϊόντα που βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο. Η ένδειξη αυτή αφορά μόνο τα φυτικά προϊόντα καθώς για τα ζωικά δεν προβλέπεται μεταβατικό στάδιο.

Γ) Ο κωδικός αριθμός έγκρισης του ΟΕ&Π που πραγματοποίησε τους ελέγχους και πιστοποίησε το προϊόν . (π.χ. EL- 01-BIO κλπ).

Δ) Εκτός από τις ανωτέρω υποχρεωτικές ενδείξεις, τα βιολογικά προϊόντα μπορούν να φέρουν προαιρετικά και την ένδειξη « Βιολογική Γεωργία- Σύστημα Ελέγχου ΕΚ» σε συνδυασμό με το κοινοτικό λογότυπο. Ο κοινοτικός λογότυπος μπορεί να είναι έγχρωμος (τετραχρωμία ή σε pantone) ή μονόχρωμος (ασπρόμαυρος) όταν η χρήση χρώματος δεν είναι ευχερής και πρέπει να φέρει μόνο την ένδειξη «ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ».

Πέραν των ανωτέρων ενδείξεων τα βιολογικά προϊόντα δεν επιτρέπεται να φέρουν στην επισήμανση τους άλλους όρους, σήματα ή ονόματα (π.χ. οίκο, βίο, κλπ) που μπορεί να παραπλανήσουν τους καταναλωτές . Επίσης δεν επιτρέπεται να φέρουν αναφορές ή αναγραφές ότι τα προϊόντα αυτά είναι ανώτερης ποιότητας ή μεγαλύτερης θρεπτικής αξίας ή είναι πιο υγιεινά από τα αντίστοιχα αλλά προϊόντα (συμβατικά, ολοκληρωμένης διαχειρίσεις κλπ).

Σε περίπτωση αμφιβολιών, σχετικά με την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και επομένως και την γνησιότητα τους, πρέπει να ζητείται το πιστοποιητικό (έγγραφο πιστοποίησης) που αναφέρθηκε παραπάνω.

5.6 Εισαγωγές Βιολογικών Προϊόντων

Σε μια προσπάθεια απλοποίησης των διαδικασιών αναγνώρισης των εισαγόμενων στην Ε.Ε, από τρίτες χώρες βιολογικών προϊόντων και προκειμένου να διασφαλιστούν σε ολόκληρη την επικράτεια αυτής ενιαίες διαδικασίες ελέγχου και πιστοποίησης, τέθηκε σε εφαρμογή ένα **νέο καθεστώς εισαγωγών** με τον Καν.(ΕΚ) αριθ. 1991/2006 του Συμβουλίου, ο οποίος τροποποίησε τον αρχικό Κανονισμό. Το νέο αυτό καθεστώς τέθηκε σε εφαρμογή από την 1^η Ιανουαρίου 2007.

Σύμφωνα με το παλαιό καθεστώς, προβλεπόταν οι παρακάτω δυο περιπτώσεις σχετικά με τις εισαγωγές:

- Η πρώτη περίπτωση, η οποία έχει διατηρηθεί και στο νέο καθεστώς εισαγωγών, αφορά τη δυνατότητα εισαγωγής προϊόντων βιολογικής παράγωγης από τρίτες χώρες που υπάρχουν στον εγκεκριμένο κατάλογο τρίτων χωρών που η Ε.Επ αναγνωρίζει ότι διαθέτουν πρότυπα παραγωγής και ελεγκτικές ρυθμίσεις ισοδύναμα με τα προβλεπόμενα από την κοινοτική νομοθεσία. Ο έλεγχος των προϊόντων αυτών πρέπει να γίνει από ΟΕ&Π που καθορίζεται στην απόφαση σχετικά με την εν λόγω τρίτη χώρα.
- Η δεύτερη περίπτωση, η οποία έχει πάρει παράταση εφαρμογής στο νέο καθεστώς εισαγωγών όπως αναφέρεται παρακάτω, αφορά το 70% περίπου των εισαγόμενων προϊόντων βιολογικής παράγωγης και βασίζεται στις αποκαλούμενες «άδειες εισαγωγής». Οι άδειες εισαγωγής χορηγούνται από τις αρμόδιες αρχές των κ-μ και οι διαδικασίες χορήγησης διαφέρουν σε πολλά σημεία μεταξύ των κ-μ. Το γεγονός αυτό προκαλεί δυσκολίες στους εισαγωγείς, ενώ επιπλέον οι επιμέρους διατάξεις των κ-μ για τους ελέγχους και την πιστοποίηση είναι δυνατό να ερμηνεύονται με διαφορετικό τρόπο. Οι άδειες εισαγωγής έχουν μονοετή ισχύ και αφορά μόνο ορισμένη ποσότητα ενός συγκεκριμένου προϊόντος. Η τήρηση των διατάξεων παραγωγής και των ποσοτήτων ελέγχονται από τις αρχές μόνο με βάση έγγραφα και όχι μέσω επιτόπιας εξέτασης και δειγματοληψίας. Για τους λόγους αυτούς η διαδικασία χορήγησης αδειών εισαγωγής θεωρείται αφενός υπερβολικά γραφειοκρατική και αφετέρου αναποτελεσματική.

Στο νέο καθεστώς εισαγωγών, η παροχή πρόσβασης των βιολογικών προϊόντων προέλευσης τρίτων χωρών στην αγορά της Ε.Ε γίνεται με βάση, είτε τη συμμόρφωση προς τους κανόνες της Ε.Ε, είτε ισοδύναμες εγγυήσεις, προερχόμενες από τις αρμόδιες αρχές των τρίτων χωρών ή από ΟΕ&Π που έχουν εγκριθεί από την Ε.Ε. Οι εκτιμήσεις της ισοδυναμίας βασίζονται στον Κανονισμό, ενώ λαμβάνονται υπόψη και οι κατευθυντήριες γραμμές του Codex Alimentarius.

Ο κατάλογος των αναγνωρισμένων από την Ε.Επ τρίτων χωρών που προβλεπόταν και από το παλαιό καθεστώς διατηρείται. Για τις τρίτες χώρες που δεν συμπεριλαμβάνονται στον παραπάνω κατάλογο, η Ε.Επ θα καταρτίσει κατάλογο φορέων ελέγχου και αρχών ελέγχου, που αναγνωρίζονται ως αρμόδιοι για την διενέργεια ελέγχων και πιστοποιήσεων στις χώρες αυτές. Τόσο οι φορείς ελέγχου με κύρια έδρα την Ε.Ε, όσο και οι φορείς ελέγχου με κύρια έδρα εκτός Ε.Ε. υποβάλλονται σε διαδικασία διαπίστευσης, εάν επιθυμούν να πιστοποιούν εισαγωγές από τρίτες χώρες.

Η πρόσβαση στην αγορά της Ε.Ε. για μεμονωμένο βιολογικό προϊόν, γίνεται με βάση, είτε την τήρηση των προτύπων της Ε.Ε. και την υπαγωγή στο σύστημα ελέγχου αυτής, είτε ισοδύναμες εγγυήσεις εκ μέρους φορέων ελέγχου ή αρχών ελέγχου που έχουν εγκριθεί από την Κοινότητα για το σκοπό αυτό, με κάλυψη του προϊόντος από το αντίστοιχο πιστοποιητικό ελέγχου.

Για την εξασφάλιση της αναγκαίας εποπτείας των αναγνωρισμένων τρίτων χωρών ή φορέων ελέγχου και αρχών ελέγχου, προβλέπονται ετήσιες εκθέσεις και έλεγχοι παρακολούθησης με τη συμμετοχή των κ-μ της Ε.Ε.

Στην Ελλάδα, βάσει της εθνικής νομοθεσίας [άρθρο 9 της ΚΥΑ αριθ. 245090/31.01.06(ΦΕΚ Β'157)] προκειμένου να εισαχθούν προϊόντα που προέρχονται από τρίτες χώρες που δεν υπάρχουν στον εγκεκριμένο κοινοτικό κατάλογο τρίτων χωρών, ο εισαγωγέας πρέπει να λάβει ειδική άδεια εισαγωγής, αφού προσκομίσει προηγουμένως τα απαραίτητα δικαιολογητικά στον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π- AGROCERT. Η άδεια αυτή εκδίδεται εφόσον από τα προσκομιζόμενα δικαιολογητικά αποδειχτεί η ισοδυναμία των προτύπων παραγωγής, παρασκευής και ελέγχου που ισχύουν και εφαρμόζονται στην τρίτη χώρα, με τις αντίστοιχες απαιτήσεις του Κανονισμού. Η ισοδυναμία, κρίνεται με υπουργική απόφαση, ύστερα από εισήγηση της ΔΒΓ/ΥπΑΑΤ. Προκειμένου βέβαια να καθοριστούν οι λεπτομέρειες εφαρμογής του νέου καθεστώτος εισαγωγών για τα βιολογικά προϊόντα σε εθνικό επίπεδο, απαιτείται να γίνει τροποποίηση της εθνικής μας νομοθεσίας.

Τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας έχουν εκδοθεί άδειες εισαγωγής από τις τρίτες χώρες για βιολογικές ζωτροφές (Βουλγαρία), σουσάμι (Σουδάν), γάλα και τυρί (Ρουμανία).

5.7 Παρατυπίες – Κυρώσεις

Όταν κατά τους διεξαγόμενους ελέγχους διαπιστώνονται μη συμμορφώσεις προς τις προϋποθέσεις και τις απαιτήσεις που τίθενται από την κοινοτική και εθνική νομοθεσία περί βιολογικών προϊόντων, τότε επιβάλλονται από τα αρμόδια όργανα κυρώσεις στους υπευθύνους επιχειρηματίες.

Οι μη συμμορφώσεις διακρίνονται, ανάλογα με την σοβαρότητα τους σε:

- Αποκλίσεις
- Παρατυπίες
- Παραβάσεις

Οι οποίες ερμηνεύονται ως εξής για τις ανάγκες του συστήματος ελέγχου των βιολογικών προϊόντων:

Απόκλιση: είναι μια μικρής σημασίας και βαρύτητας μη συμμόρφωση. Ως αποκλίσεις μπορεί να θεωρηθούν π.χ. η μη τήρηση των απαιτήσεων για την μεταφορά των ζώων ή των απαιτήσεων για τη βιολογική μελισσοκομία και τα μελισσοκομικά προϊόντα.

Παρατυπία: είναι μια αρκετά σοβαρή έλλειψη συμμόρφωσης σχετικά με τις απαιτήσεις του Παραρτήματος III και των άρθρων 5,6,6^α,10 &11 του Κανονισμού και της ΚΥΑ 245090/31.01.06. Για να χαρακτηριστεί μια μη συμμόρφωση ως παρατυπία δεν πρέπει να οφείλεται σε παραπλανητική και δόλια πράξη και δεν πρέπει να έχει παρατεταμένο ή και διαρκή δυσμενή αποτελέσματα που επηρεάζουν την αξιοπιστία, αντικειμενικότητα και την αποτελεσματικότητα του συστήματος ελέγχου. Ως παρατυπίες θεωρούνται π.χ. η μη τήρηση των διατάξεων του Κανονισμού σχετικά με τη πρόληψη των ασθενειών και τις κτηνιατρικές αγωγές ή τη διατροφή των βιολογικώς εκτρεφόμενων ζώων κλπ.

Παραβάσεις: είναι μια πολύ σοβαρή μη συμμόρφωση που έχει καταφανείς, παρατεταμένες και διαρκείς επιπτώσεις που επηρεάζουν σημαντικά την αξιοπιστία, αντικειμενικότητα και αποτελεσματικότητα του συστήματος ελέγχου και οφείλεται σε παραπλανητικές πράξεις που έχουν γίνει από πρόθεση. Ως παραβάσεις μπορούν να

θεωρηθούν π.χ. η μη τήρηση των προβλεπομένων περιόδων αναμονής μετά την χρήση κτηνιατρικών φαρμάκων, ή μη ύπαρξη διαχωρισμού σε χώρο ή χρόνο κατά την διαδικασία παρασκευής βιολογικών προϊόντων, η διάθεση στην αγορά προϊόντων ως βιολογικών από επιχειρηματία που δεν έχει εγκριθεί για αυτό το σκοπό και δεν ελέγχεται.

Οι κυριότερες περιπτώσεις αποκλίσεων, παρατυπιών και παραβάσεων αναφέρονται, χωρίς να είναι κλειστός ο κατάλογος, στο Παράρτημα ΙΙΙ της ΚΥΑ 245090/31.01.06.

Σε ότι αφορά τις επιβαλλόμενες κυρώσεις αυτές διαφέρουν, ανάλογα προς τη διαπιστούμενη κατά περίπτωση μη συμμόρφωση. Έτσι, όταν διαπιστώνονται απλώς αποκλίσεις από τα αρμοδία ελεγκτικά όργανα, τότε ο ΟΕ&Π με τον οποίο έχει συμβληθεί ο επιχειρηματίας επιβάλλει σ αυτόν κατ αρχάς τις διορθωτικές πράξεις ή ενέργειες που αυτός κρίνει κατάλληλες και ορίζει το χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο πρέπει αυτές να έχουν υλοποιηθεί προκειμένου να εξαιρεθούν οι αποκλίσεις.

Εάν, παρά ταύτα διαπιστωθεί επανάληψη μιας απόκλισης μέσα στο ίδιο έτος ή μη εφαρμογή των μέτρων που έχουν υποδειχθεί, τότε ο ΟΕ&Π δεν χορηγεί πιστοποίηση, ούτε βεβαιώνει σχετικά με την τήρηση της νομοθεσίας για την παραγωγή βιολογικών προϊόντων κλπ. Σε περίπτωση που ο επιχειρηματίας διαθέτει ήδη πιστοποίηση, αυτή ανακαλείται άμεσα, τα πιστοποιημένα προϊόντα υποβαθμίζονται (π.χ. από βιολογικά σε μεταβατικού σταδίου) και τα προϊόντα που έχουν ήδη τεθεί σε κυκλοφορία (εμπορία) αποσύρονται και ενημερώνονται σχετικά οι καταναλωτές με ευθύνη και δαπάνες του ίδιου του επιχειρηματία.

Οι πιο σοβαρές μη συμμορφώσεις, δηλαδή οι παρατυπίες και παραβάσεις παραπετόνται για εξέταση στις Επιτροπές Εξέτασης Παρατυπιών και Παραβάσεων (ΕΠ&Π). Οι επιτροπές αυτές είναι δυο, η Α΄ βάρθια και η Β΄ βάρθια και συγκροτούνται από κατώτερους και ανώτερους υπαλλήλους του ΥπΑΑΤ.

Η διαδικασία που ακολουθείται σε αυτές τις περιπτώσεις έχει εν συντομία ως εξής:

Όταν ο αρμόδιος ΟΕ&Π διαπιστώνει, στο πλαίσιο των ελέγχων που διεξάγει, κάποια παρατυπία ή παράβαση συντάσσει το πρακτικό ελέγχου και το αποστέλλει άμεσα στην Επιβλέπουσα Αρχή (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π – AGROCERT). Αυτή με τη σειρά της το διαβιβάζει στην Α΄ βάρθια Επιτροπή ΕΠ&Π για εξέταση και επιβολή τυχόν κυρώσεων. Κατά την διαδικασία εξέτασης καλείται να εκθέσει τις απόψεις του και ο ενδιαφερόμενος.

Οι αποφάσεις της επιτροπής κοινοποιούνται με αποδεικτικό παραλαβής και υπάρχει δυνατότητα άσκησης ένστασης εντός 10 το πολύ εργάσιμων ημερών από την

κοινοποίηση τους. Αν δεν υποβληθεί ένσταση εντός του διαστήματος αυτού, τότε οι αποφάσεις της Α΄ βάθμιας Επιτροπής ΕΠ&Π καθίστανται οριστικές. Σε περίπτωση υποβολής της ένστασης στη Β΄ βάθμια Επιτροπή ΕΠ&Π, καλείται πάλι ο ενδιαφερόμενος να εκθέσει τις απόψεις του, η απόφαση όμως αυτή τη φορά είναι τελεσίδικη (οριστική) και εφαρμόσιμη άμεσα.

Από την στιγμή που διαπιστώνεται μια παρατυπία ή παράβαση και ανεξάρτητα από την έκβαση της παραπομπής της υπόθεσης στις Επιτροπές ΕΠ&Π, ο αρμόδιος ΟΕ&Π προβαίνει στις δικές του ενέργειες που είναι:

- Μη χορήγηση πιστοποιητικού συμμόρφωσης για τα προϊόντα που επηρεάζονται
- Αναστολή του πιστοποιητικού ή και της άδειας χρήσης του εθνικού - κοινοτικού σήματος ή και των βεβαιώσεων που έχουν χορηγηθεί για τα προϊόντα αυτά.
- Ανάκληση των παραπάνω
- Εισήγηση στην Επιβλέπουσα Αρχή για υποβιβασμό του σταδίου πιστοποίησης ζώων και αγροτεμαχίων της εκμετάλλευσης.
- Εισήγηση στην Επιβλέπουσα Αρχή για αποβολή του επιχειρηματία από το σύστημα ελέγχου μέχρι 3 χρόνια ή αφαίρεση του δικαιώματος να εμπορεύεται βιολογικά προϊόντα μέχρι 1 έτος, όταν η αξιοπιστία του θεωρείται χαμηλή ή υπάρχουν ενδείξεις για δόλιες και παραπλανητικές πράξεις του.

Για τις ενέργειες αυτές πρέπει να ενημερώνεται η Επιβλέπουσα Αρχή μέσα σε 5 μέρες από τη λήψη της σχετικής απόφασης.

Οι διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται από τις Επιτροπές ΕΠ&Π περιλαμβάνουν από αφαίρεση των ενδείξεων, όρων, σημάτων, λογότυπων κλπ από όλη την παρτίδα προϊόντων ή όλα τα προϊόντα στα οποία διαπιστώθηκε η παρατυπία, μέχρι και απαγόρευση της εμπορίας και επιβολή χρηματικού προστίμου από 300 μέχρι 30.000 Ευρώ, ανάλογα προς το είδος και τη βαρύτητα της περίπτωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ

Ευρωπαϊκό σχέδιο δράση, Νέος Ευρωπαϊκός κανονισμός & εθνικό πρότυπο των ΗΠΑ

6. Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την βιολογική γεωργία

6.1 Εισαγωγή

Η διαδικασία σύνταξης του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Δράσης (ΕΣΔ) για τα βιολογικά τρόφιμα και τη βιολογική γεωργία ξεκίνησε το 2001 από την Ε.Επ, μετά από αντίστοιχο κάλεσμα του Συμβουλίου. Στόχος του σχεδίου δράσης είναι να θέσει τις βάσεις για την χάραξη πολιτικής στον τομέα των βιολογικών προϊόντων για τα επόμενα έτη, ώστε να προσφέρει μια συνολική στρατηγική θεώρηση της συμβολής της βιολογικής γεωργίας στην ΚΑΠ. Για την εκπόνηση του, έλαβαν χώρα εκτενείς διαβουλεύσεις, μεταξύ των οποίων συνεδριάσεις επιτροπών εμπειρογνώμων, διάλογος με το ευρύ κοινό μέσω Διαδικτύου και τέλος, δημόσια ακρόαση τον Ιανουάριο του 2004. Η Επιτροπή εξέδωσε την ανακοίνωση για το ΕΣΔ τον Ιούνιο του 2004, ενώ στα συμπεράσματα του Συμβουλίου (Οκτώβριος του 2004) ζητήθηκε από την Επιτροπή να προχωρήσει στην εφαρμογή του ΕΣΔ με συγκεκριμένα μέτρα, και να υποβάλει σχετικές προτάσεις εντός του 2005.

Τα βασικά σημεία του ΕΣΔ επικεντρώνονται στα ακόλουθα:

- Ανάπτυξη της αγοράς των βιολογικών τροφίμων μέσω της καλύτερης πληροφόρησης και προβολής τους σε καταναλωτές και επιχειρήσεις, τόνωση της χρήσης του λογοτύπου της Ε.Ε. στα προϊόντα και αύξηση της διαφάνειας, όσον αφορά τα διάφορα πρότυπα (εθνικά, ιδιωτικά).
- Αύξηση της αποδοτικότητας της δημόσιας χρηματοδότησης της βιολογικής γεωργίας, με ενθάρρυνση των κ-μ να αξιοποιήσουν περισσότερο και με μεγαλύτερη συνέπεια τα διάφορα μέσα αγροτικής ανάπτυξης, μέσω των εθνικών σχεδίων δράσης και με ενίσχυση της έρευνας για τη βιολογική γεωργία.
- Βελτίωση και ενίσχυση των κοινοτικών προτύπων για τη βιολογική γεωργία και των απαιτήσεων που αφορούν τις εισαγωγές και τους ελέγχους.

6.1 Δράσεις του ΕΣΔ

Το ΕΣΔ αποσκοπεί, μέσω της εφαρμογής του, στην ενδυνάμωση και στην εξάπλωση του βιολογικού τομέα και περιλαμβάνει συνολικά 2 δράσεις οι οποίες περιληπτικά είναι οι εξής:

Δράση 1

Διοργάνωση **εκστρατειών ενημέρωσης για τους καταναλωτές** και άλλους βασικούς παράγοντες της τροφικής αλυσίδας, σχετικά με τις αρχές, τις πρακτικές, την αξία και τα περιβαλλοντικά οφέλη της βιολογικής γεωργίας στην Ε.Ε., καθώς και **εκστρατειών προώθησης των ευρωπαϊκών βιολογικών προϊόντων σε τρίτες χώρες**.

Δράση 2

Δημιουργία και συντήρηση βάσης δεδομένων στο Διαδίκτυο, για παράθεση των διαφόρων ιδιωτικών και εθνικών προτύπων (συμπεριλαμβανομένων των διεθνών προτύπων και εθνικών προτύπων που τηρούνται στις κυριότερες αγορές εξαγωγών) σε αντιπαραβολή με το κοινοτικό πρότυπο, για καλύτερη ενημέρωση των παραγωγών, καταναλωτών και εμπόρων και την αύξηση της διαφάνειας, όσον αφορά τα διάφορα πρότυπα

Δράση 3

Τα στατιστικά δεδομένα που αφορούν την αγορά των βιολογικών προϊόντων είναι ελλειμματικά, ιδίως όσον αφορά τις πώλησης και τις παραγόμενες ποσότητες. Υπάρχει επομένως ανάγκη **βελτίωσης των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων** για την παραγωγή, την προσφορά και τη συζήτηση των βιολογικών προϊόντων.

Δράση 4

Παροχή στα κ-μ της δυνατότητας να **συμπληρώνουν με εθνικές ενισχύσεις** τη στήριξη από την Ε.Ε. των οργανώσεων που εφαρμόζουν βιολογικές μεθόδους παραγωγής.

Δράση 5

Δημιουργία από την Επιτροπή **καταλόγου επιλογής** σε δικτυακό τόπο, όπου θα απαριθμούνται όλα τα μέτρα της Ε.Ε., τα οποία αφορούν τον κλάδο της βιολογικής γεωργίας στους τομείς της παράγωγης, της εμπορίας και της ενημέρωσης.

Δράση 6

Στήριξη της βιολογικής γεωργίας, μέσα από τα οικεία προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης, που αποσκοπούν:

- Στην τόνωση της ζήτησης με χρήση των νέων προγραμμάτων που έχουν ως στόχο την βελτίωση ποιότητας
- Στην παροχή κινήτρων στους κτηνοτρόφους που εφαρμόζουν βιολογικές μεθόδους για τη μετατροπή του συνόλου αντί μέρους της εκμετάλλευσης.
- Στην παροχή στους κτηνοτρόφους που εφαρμόζουν βιολογικές μεθόδους των ίδιων δυνατοτήτων λήψης στήριξης για επενδύσεις, όπως και στους υπόλοιπους γεωργούς.
- Στην παροχή κινήτρων στους παραγωγούς για τη διευκόλυνση της διανομής και της εμπορίας.
- Στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση όλων των επιχειρηματιών του κλάδου της βιολογικής γεωργίας.

Δράση 7

Για την αύξηση του τομέα της βιολογικής γεωργίας, σημαντική είναι η **ενίσχυση της έρευνας** σχετικά με τις βιολογικές μεθόδους παραγωγής. Η εκπαίδευση και η έρευνα είναι πολύ σημαντικές σε όλα τα επίπεδα, από την υιοθέτηση ερευνητικών προγραμμάτων στα πανεπιστήμια ή άλλα ερευνητικά κέντρα, μέχρι την εκπαίδευση σε επίπεδο μονάδας για τη μετάδοση της κατάλληλης τεχνογνωσίας στους παραγωγούς.

Δράση 8

Αύξηση της διαφάνειας του Κανονισμού και της εμπιστοσύνης του καταναλωτή μέσω του **σαφή ορισμού** των βασικών αρχών και στόχων της βιολογικής γεωργίας. Με την εστίαση στις βασικές αρχές και στόχους της βιολογικής γεωργίας και όχι σε συγκεκριμένες λεπτομέρειες της παραγωγικής διαδικασίας, ο Κανονισμός γίνεται πιο ευπροσάρμοστος στις διαφοροποιήσεις που μπορεί να παρατηρηθούν από τόπο σε τόπο.

Δράση 9

Διασφάλιση της ακεραιότητας της βιολογικής γεωργίας με ενίσχυση των προτύπων και διατήρηση των προβλεπομένων καταληκτικών ημερομηνιών των μεταβατικών περιόδων. Για να είναι δυνατή η ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας σε όλα τα κ-μ της Ε.Ε., προβλέπονται στον Κανονισμό διάφορες εξαιρέσεις για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα. Κάποιες από αυτές τις εξαιρέσεις έληξαν το 2003, ενώ άλλες θα συνεχίσουν να ισχύουν μέχρι το 2011. Για παράδειγμα στον τομέα της ζωικής παραγωγής ίσχυε αρχικά στο Κανονισμό η δυνατότητα χορήγησης στα ζώα ποσοστού συμβατικών ζωοτροφών μέχρι και 20% στα παμφάγα, στην συνέχεια επιτρεπόταν

ποσοστό 15% μέχρι τις 31.12.2007, το οποίο μειώθηκε σε 10% από 31.12.2009 και πρέπει να φτάσει σε ποσοστό 5% από 1.1.2010 μέχρι τις 31.12.2011 και στην συνέχεια να μηδενιστεί.

Δράση 10

Συμπλήρωση και περαιτέρω εναρμόνιση των προτύπων της βιολογικής γεωργίας με:

- Κατάρτιση καταλόγου επιτρεπομένων πρόσθετων και βοηθημάτων επεξεργασίας για τα μεταποιημένα ζωικά προϊόντα.
- Εξέταση του ενδεχομένου εκπόνησης ειδικών προτύπων για τους βιολογικούς οίνους
- Βελτίωση των προτύπων που αφορούν τις συνθήκες διαβιώσεις των ζώων.
- Επέκταση του πεδίου εφαρμογής σε άλλους τομείς, όπως οι υδατοκαλλιέργειες κλπ.

Στον Κανονισμό, όπως ισχύει σήμερα, σχετικά με τα μεταποιημένα ζωικά προϊόντα υπάρχει ανάγκη καθορισμού λίστας επιτρεπομένων πρόσθετων και βοηθητικών μέσων επεξεργασίας για να είναι δυνατή η βιολογική παραγωγή τους. Η λίστα αυτή καθοριστική τελικά μετά την εφαρμογή του ΕΣΔ, με Καν (ΕΚ) αριθ. 780/2006 της Επιτροπής, ο οποίος τροποποίησε το Παράρτημα VI του Κανονισμού και εφαρμόζεται από 1.12.2007.

Στο άμεσο μέλλον θα υπάρξει επίσης ανάγκη ανάπτυξης προτύπων για την ευζωία στα βιολογικά σύστημα εκτροφής και βελτίωσης των προτύπων, όσο αφορά το περιβάλλον (χρήση ενέργειας, ενίσχυση βιοποικιλότητας κλπ)

Δράση 11

Σύσταση **ανεξάρτητης επιτροπής εμπειρογνώμων**, η οποία θα αποτελείται από επιστήμονες και τεχνικούς για την παροχή τεχνικών συμβούλων. Η τεχνική αυτή επιτροπή θα βοηθάει τη μόνιμη Επιτροπή της Βιολογικής Γεωργίας σε τεχνικά θέματα (π.χ. αξιολόγηση καινούργιων ουσιών για προσθήκη τους ή μη στον Κανονισμό) και στην ανάπτυξη κανόνων παραγωγής σε νέο προστιθέμενα πεδία εφαρμογής στην βιολογική γεωργία.

Δράση 12

Προσθήκη στον Κανονισμό διατάξεων που θα διευκρινίζουν ότι:

- Τα προϊόντα, στην ετικέτα των οποίων αναγράφεται ότι **περιέχουν ΓΤΟ**, δεν μπορούν να επισημαίνονται ως βιολογικά.

- Τα γενικά όρια επισήμανσης ισούνται με τα όρια συμπτωματικής παρουσίας ΓΤΟ σε προϊόντα (πλην των σπόρων προς σπορά) που χρησιμοποιούνται στη βιολογική γεωργία, ένα θα εξεταστεί από την Επιτροπή και το ενδεχόμενο καθορισμού ειδικών ορίων για τους σπόρους προς σπορά που χρησιμοποιούνται στη βιολογική γεωργία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αρκετά κ-μ (Αυστρία, Κύπρος, Ελλάδα, Δανία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο και Σλοβενία) εξέδωσαν κοινή ανακοίνωση τονίζοντας τη σημασία της συγκεκριμένης δράσης και ιδιαίτερα το θέμα της συνύπαρξης των ΓΤΟ και βιολογικών καλλιεργειών.

Δράση 13

Ο Κανονισμός υποχρεώνει τα κ-μ να καθιερώσουν ένα **αποτελεσματικό σύστημα ελέγχου** για τη βιολογική γεωργία, βάσει συγκεκριμένων αρχών και προδιαγραφών. Το υπάρχον σύστημα επιθεώρησης λειτουργεί αποτελεσματικά στις περισσότερες περιπτώσεις. Παρόλα αυτά, υπάρχει περιθώριο βελτίωσης των επιδόσεων των ελεγκτικών οργανισμών και αρχών με την εισαγωγή προσέγγισης βασισμένης στον κίνδυνο (risk-based approach), με στόχο τους επιχειρηματίες που αντιπροσωπεύουν τον υψηλότερο κίνδυνο δόλιων πρακτικών, μέσω συμπερίληψης στον Κανονισμό διασταυρωμένων ελέγχων.

Δράση 14

Η δειγματοληψία και η ανάλυση είναι χρήσιμα εργαλεία για τις αρχές ελέγχου, ιδίως όταν υπάρχει ένδειξη παρατυπίας ή και παράβασης. Είναι σημαντικό επομένως να αναπτυχθούν **επικυρωμένες μέθοδοι δειγματοληψίας και ανάλυσης** για τη χρήση τους στο σύστημα ελέγχου της βιολογικής γεωργίας.

Δράση 15

Εξέταση από τα κ-μ της δυνατότητας χρήσης του **συστήματος ταυτοποίησης αγροτεμαχίων**, που έχει καθιερωθεί στο πλαίσιο της διαχείρισης της ΚΑΠ, για τον εντοπισμό και την παρακολούθηση των γαιών στις οποίες ασκούνται δραστηριότητες βιολογικής γεωργίας.

Δράση 16

Βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των ΟΕ&Π, καθώς και μεταξύ αυτών και των αρμοδίων για την εφαρμογή ΑΕ στο πλαίσιο του Κανονισμού. Στο παρελθόν, για παράδειγμα, σε κάποιες περιπτώσεις διαπίστωσης παρατυπιών ή και παραβάσεων, το γεγονός ότι τα προϊόντα διακινούνταν μεταξύ εταιριών, που βρίσκονται υπό το καθεστώς ελέγχου διαφορετικών Ελεγκτικών Οργανισμών δυσκόλευε την εξέταση

της υπόθεσης λόγω μη ικανοποιητικού συντονισμού μεταξύ Ελεγκτικών Οργανισμών και Αρμοδίων Αρχών.

Δράση 17

Ανάπτυξη ειδικού συστήματος διαπίστευσης των Ελεγκτικών Οργανισμών στο πλαίσιο του Κανονισμού. Βάσει του Κανονισμού, πέρα από την υποχρέωση των ελεγκτικών οργανισμών για τήρηση των απαιτήσεων του προτύπου EN 45011, θεμιτή είναι η ανάπτυξη ενός προτύπου αξιολόγησης τους βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων αξιολόγησης που αφορούν το σύστημα πιστοποίησης και ελέγχου της βιολογικής γεωργίας.

Δράση 18

Για την αύξηση της διαφάνειας του συστήματος ελέγχου, συνιστάται η **δημοσίευση από την Επιτροπή των ετήσιων εκθέσεων** που υποβάλλουν τα κ-μ σχετικά με την εποπτεία των εγκεκριμένων ΟΕ&Π. Η δημοσίευση θα περιλαμβάνει στατιστικά στοιχεία για το είδος και τον αριθμό των παρατυπιών ή και των παραβάσεων.

Δράση 19

Τροποποίηση του Κανονισμού, όσο αφορά το παρόν σύστημα εισαγωγής από τρίτες χώρες, λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη στον προσδιορισμό της ισοδυναμίας τις διαφορετικές γεωργό-κλιματικές συνθήκες και το στάδιο ανάπτυξης της βιολογικής γεωργίας στην κάθε τρίτη χώρα.

Δράση 20

Διευκόλυνση του εμπορίου βιολογικών προϊόντων από αναπτυσσόμενες χώρες, με την ενίσχυση των προσπαθειών για την παγκόσμια εναρμόνιση και τη διατύπωση πολυμερούς έννοιας της ισοδυναμίας με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές του Codex Alimentarius σε συνεργασία με τα κ-μ της Ε.Ε., τις τρίτες χώρες και τον ιδιωτικό τομέα. Στο σκοπό αυτό σημαντικά θα συνέισφερε και μια λεπτομερής σύγκριση μεταξύ του Κανονισμού, του προτύπου της IFOAM και των προδιαγραφών του Codex Alimentarius, για την εύρεση των σημαντικών διαφορών μεταξύ τους και για την ανάπτυξη μιας στρατηγικής εκμηδενισμού των διαφορών αυτών.

Δράση 21

Ενίσχυση της αναγνώρισης των προτύπων της Ε.Ε. για την βιολογική γεωργία και των οικείων συστημάτων ελέγχου σε χώρες εκτός Ε.Ε., με τη λήψη διαπραγματευτικής εντολής από το Συμβούλιο. Το ενδιαφέρον των καταναλωτών σε βιολογικά προϊόντα, έχει αυξηθεί σημαντικά σε πολλές χώρες εκτός Ε.Ε. και ιδιαίτερα σε χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ιαπωνία. Για τη διασφάλιση

της πρόσβασης στις αγορές αυτές είναι σημαντικό να αναγνωριστεί παγκοσμίως το ευρωπαϊκό πρότυπο βιολογικής γεωργίας. Παράλληλα πρέπει να χρησιμοποιηθούν οι υπάρχουσες δυνατότητες για προωθητικές ενέργειες των βιολογικών προϊόντων.

6.2 Τροποποίηση του Ευρωπαϊκού Κανονισμού (ΕΟΚ) Αρ. 2092/91 (Νέος Ευρωπαϊκός Κανονισμός)

Σε συνέχεια του ΕΣΔ για τα βιολογικά τρόφιμα, και τη βιολογική γεωργία ξεκίνησε το 2005 σε επίπεδο Ε.Ε., διαδικασία έκδοσης νέου **Κανονισμού** για την κατάρτιση και αντικατάσταση του Κανονισμού (2092/01). Ο νέος αυτός κανονισμός (ΕΚ) 834/2007 « για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91» ψηφίστηκε τελικά από το Συμβούλιο των Υπουργών τον Ιούνιο του 2007. Επειδή όμως δεν περιείχε τους λεπτομερείς κανόνες που αναφέρονται στα Παραρτήματα, έπρεπε να προβλεφτεί επαρκής χρόνος για την εφαρμογή του, ώστε να είναι ομαλή η μετάβαση από το ισχύον σύστημα στο μελλοντικό. Η περίοδος αυτή διήρκησε μέχρι την 1 Ιανουαρίου 2009, ώστε να καταστεί δυνατή η επανεπεξεργασία και μεταφορά των υφισταμένων λεπτομερειών κανόνων στον νέο Κανονισμό. Όσο αφορά τις σχετικές με τις εισαγωγές διατάξεις του Κανονισμού επειδή έπαυσαν να ισχύουν στις 31 Δεκεμβρίου 2006.

Συγκεκριμένα λοιπόν, το νέο νομοθετικό Κανονιστικό πλαίσιο:

- Καθορίζει και συγκεντρώνει τους στόχους, τις αρχές και τους κανόνες παραγωγής για όλα τα προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των βιολογικών οίνων, προϊόντων υδατοκαλλιέργειας και μεταποιημένων τροφίμων, σε έναν απλούστερο, σαφέστερο και χαρακτηριζόμενο από μεγαλύτερη διαφάνεια Κανονισμό του Συμβουλίου.

Οι **στόχοι** που διατυπώνονται στο νέο Κανονισμό είναι οι εξής:

- Παραγωγή των βιολογικών προϊόντων στο πλαίσιο ενός βιώσιμου συστήματος, με μεθόδους οι οποίες:
 - Ελαχιστοποιούν τις δυσμενείς επιδράσεις στο περιβάλλον
 - Διατηρούν και ενισχύουν ένα υψηλό επίπεδο βιοποικιλότητας στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και στις περιοχές που τις περιβάλλουν.

- Διατηρούν, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, τους φυσικούς πόρους όπως ύδατα, έδαφος, οργανικές ύλες και ατμοσφαιρικό αέρα.
 - Τηρούν υψηλό επίπεδο προτύπων μεταχείρισης των ζώων, τα οποία καλύπτουν πλήρως τις ιδιαίτερες ανάγκες των διαφόρων ειδών.
- Καθιέρωση της παραγωγής τροφίμων και άλλων γεωργικών προϊόντων που καλύπτουν την καταναλωτική ζήτηση για προϊόντα παραγόμενα με φυσικές ή συγκρίσιμες με τις φυσικές διεργασίες και από ουσίες που υπάρχουν στη φύση.
 - Παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας

Όσον αφορά τις **βασικές αρχές**, οι περισσότερες περιλαμβάνονται ήδη στις ισχύουσες λεπτομερείς διατάξεις των παραρτημάτων του υφιστάμενου Κανονισμού. Οι αρχές αυτές αναδιατυπώνονται στα άρθρα του νέου Κανονισμού, σύμφωνα με τους παραπάνω στόχους.

Ο νέος Κανονισμός ορίζει επίσης τους **βασικούς κανόνες παραγωγής**, μη περιέχοντας όμως τους λεπτομερείς κανόνες, όπως αυτοί υπάρχουν στα παραρτήματα του υπάρχοντος Κανονισμού. Οι λεπτομερείς αυτοί κανόνες παράγωγης θα θεσπιστούν με άλλους Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

- Εισάγει την έννοια της **ευελιξίας**, ώστε να είναι δυνατή η προσαρμογή των βιολογικών προτύπων και απαιτήσεων στις τοπικές κλιματικές ή γεωγραφικές συνθήκες, ειδικές κτηνοτροφικές πρακτικές και στα τοπικά στάδια ανάπτυξης. Η ευελιξία αυτή πρέπει να επιτρέπει την εφαρμογή λιγότερο περιοριστικών προτύπων, μόνο όμως υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις που θα ορίζει η κοινοτική νομοθεσία, αποσκοπώντας έτσι στη μετατροπή της σημερινής πληθώρας παρεκκλίσεων-εξαιρέσεων σε ένα γενικό, αλλά αυστηρά ρυθμισμένο σύστημα.

- Εξακολουθεί να **απαγορεύει τη χρήση**, στη γεωργία, ΓΤΟ και προϊόντων που παράγονται από ή με ΓΤΟ και τη χρήση του όρου «βιολογικό» σε προϊόντα που φέρουν επισήμανση ως ΓΤΟ. Το κατώτατο όριο για την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων πρέπει να είναι το ίδιο όπως και για τα μη βιολογικά.

- Όσον αφορά τις **υποχρεωτικές ενδείξεις** στην ετικέτα των βιολογικών που παράγονται στην Κοινότητα καθιστά υποχρεωτική:

α. την αναγραφή του κωδικού αριθμού του αρμοδίου φορέα για τη διενέργεια των ελέγχων της επιχείρησης που είναι υπεύθυνη για τα συγκεκριμένα προϊόντα.

β. τη χρήση του κοινοτικού λογότυπου βιολογικής παραγωγής στα προ-συσκευασμένα βιολογικά τρόφιμα.

γ. την αναγραφή του τόπου προέλευσης των γεωργικών πρώτων υλών από τις οποίες αποτελείται το προϊόν, όταν γίνεται χρήση του κοινοτικού λογότυπου, έτσι ώστε να φαίνεται αν η προέλευση του προϊόντος είναι κοινοτική ή μη κοινοτική, ενώ παρέχει τη δυνατότητα χρήσης και εθνικών ή ιδιωτικών λογότυπων στην επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση των προϊόντων που παράγονται και ελέγχονται ή εισάγονται, σύμφωνα με τον κανονισμό.

Η χρήση του παραπάνω κοινοτικού λογότυπου είναι προαιρετική στην περίπτωση μη προ-συσκευασμένων βιολογικών προϊόντων που παράγονται εντός της Κοινότητας ή βιολογικών προτύπων που εισάγονται από τρίτες χώρες και ανταποκρίνεται πλήρως στις Κοινοτικές ρυθμίσεις της Ε.Ε., ενώ δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιείται σε προϊόντα μεταβατικού σταδίου.

- Καταργεί την κατηγορία των προϊόντων, ο κατάλογος των συστατικών των οποίων επιτρέπεται να περιλαμβάνει αναφορά στη βιολογική μέθοδο παραγωγής, εφόσον το 70 έως 95% των γεωργικών συστατικών του προϊόντος είναι βιολογικής προέλευσης, ενώ διατηρεί την ισχύουσα διάταξη που απαιτεί να είναι το γεωργικό προϊόν βιολογικό τουλάχιστον σε 95%.

- Αναφέρει ότι, για τη εξασφάλιση ότι τα βιολογικά προϊόντα παράγονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις που καθορίζονται από το κοινοτικό νομικό πλαίσιο για τη βιολογική παραγωγή, οι δραστηριότητες που εκτελούνται από επιχειρήσεις σε όλα τα στάδια παραγωγής, παρασκευής και διανομής βιολογικών προτύπων πρέπει να υπόκεινται σε σύστημα ελέγχου. Το σύστημα αυτό θα λειτουργεί σύμφωνα και με το σύστημα επισήμων ελέγχων των τροφίμων και των ζωοτροφών, καθώς και με τους κανόνες για τη υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων.

- Προβλέπει ότι τα βιολογικά προϊόντα που εισάγονται στην Ε.Ε. μπορούν να διατίθενται στην κοινοτική αγορά ως βιολογικά, εφόσον παράγονται με τήρηση κανόνων παραγωγής και υπόκεινται σε ελεγκτικές ρυθμίσεις, που είναι σύμφωνες με την κοινοτική νομοθεσία ή ισοδύναμες με εκείνες που ορίζει η τελευταία.

6.3 Σύγκριση κανονισμού & εθνικού προτύπου των ΗΠΑ

Στην Ε.Ε., παράλληλα προς τον κοινοτικό Κανονισμό, ισχύουν και εφαρμόζονται και άλλα εθνικά ή ιδιωτικά πρότυπα, στα οποία κάποιες από τις προδιαγραφές είναι επιπρόσθετες ή πιο αυστηρές από εκείνες που περιγράφονται στον ανώτερο Κανονισμό. Τέτοια πρότυπα είναι το πρότυπο του ιδιωτικού οργανισμού πιστοποίησης Soil Association (SA) στο Ηνωμένο Βασίλειο, το σουηδικό πρότυπο KRAV και τα γερμανικά πρότυπα Bioland και Naturland.

Σε διεθνές επίπεδο, ισχύουν επίσης διάφορες προδιαγραφές για την παραγωγή των βιολογικών προϊόντων όπως εκείνες:

- Του προτύπου της IFOAM και του FAO/WHO Codex Alimentarius, τα οποία είναι λιγότερο λεπτομερή από τα υπόλοιπα, υποδεικνύοντας τις βασικές αρχές της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας.
- Του εθνικού προτύπου NOP των ΗΠΑ (για το οποίο πιστοποιούνται και παραγωγοί στη χώρα μας προκειμένου να εξάγουν στην Αμερική).
- Του εθνικού γιαπωνέζικου προτύπου JAS και
- Του ελβετικού προτύπου BIO SUISSE.

Οι προδιαγραφές των παραπάνω προτύπων έχουν μεταξύ τους αρκετές ομοιότητες αλλά και διαφορές.

Για την αναζήτηση περισσότερων πληροφοριών σχετικά με τα ανωτέρω πρότυπα παρατίθενται οι αντίστοιχες ηλεκτρονικές διευθύνσεις (Πίνακας Ζ1)

Πίνακας Ζ1: Ηλεκτρονικές διευθύνσεις προτύπων βιολογικής γεωργίας

Βιολογικό πρότυπο/ προδιαγραφές	Ιστοσελίδα
Ευρωπαϊκό (Καν.(ΕΟΚ) αρ. 2092/91)	http://ec.europa.eu/agriculture/qual/organic/index_en.html
Soil Association (βρετανικό)	http://www.soilassociation.org/web/sa/saweb.nsf/home/index.html
KRAV (σουηδικό)	http://www.krav.se/english.asp
Bioland (γερμανικό)	http://bioland.de
Naturland (γερμανικό)	http://naturland.de/english/n2/seite2_2html
BIOSUISSE	http://bio-suisse.ch/en/consumer/bud/index.php

(ελβετικό) JAS	http://www.pure-foods.co.jp/index2.html
(γιαπωνέζικο) USDA(NOP – αμερικάνικο)	http://www.ams.usda.gov/nop/indexIE.htm
Προδιαγραφές IFOAM	http://www.ifoam.org
Προδιαγραφές του FAO/WHO Codex Alimentarius	ftp://ftp.fao.org/codex/Publication/Booklets/organics/organic_2005e.pdf

Τα βασικότερα σημεία σύγκρισης μεταξύ των προδιαγραφών για τη βιολογική κτηνοτροφία του ευρωπαϊκού Κανονισμού και αυτών του εθνικού προτύπου (NOP) των ΗΠΑ είναι:

- Στο NOP, για να χαρακτηριστούν τα ζώα ή τα προϊόντα τους ως βιολογικά, πρέπει να έχουν εκτραφεί τα μεν ζώα κρεοπαραγωγής από το τελευταίο 1/3 της κυοφορίας τους, τα δε πουλερικά από τη δεύτερη ημέρα ηλικίας τους και τα ζώα γαλακτοπαραγωγής τουλάχιστον ένα χρόνο πριν, ενώ στο ευρωπαϊκό πρότυπο τα αντίστοιχα χρονικά διαστήματα είναι ένας χρόνος βιολογικής εκτροφής για τα βοοειδή και ιπποειδή, έξι μήνες για τα μικρά μηρυκαστικά και τα χοιρινά, δέκα εβδομάδες για τα πουλερικά κρεοπαραγωγής που εισάγονται πριν την τρίτη μέρα της ζωής τους στη μονάδα και έξι εβδομάδες για τα πουλερικά ωοπαραγωγής.
- Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το NOP, επιτρέπεται η εισαγωγή συμβατικών ζώων ανά παραγωγή χωρίς να υπάρχει περιορισμός στον αριθμό τους, όπως στο ευρωπαϊκό πρότυπο, με μόνη προϋπόθεση ότι αν τα ζώα κυοφορούν, πρέπει να εισάγονται πριν το τελευταίο 1/3 της κυοφορίας τους.
- Και στα δυο πρότυπα, η χρήση διαφόρων αλλοπαθητικών κτηνιατρικών φαρμάκων (αντιβιοτικών, αντιπαρασιτικών, αγωγών κλπ) απαγορεύεται ή περιορίζεται. Αξιοσημείωτο είναι όμως ότι, ενώ στο πρότυπο NOP η οποιαδήποτε χρήση αντιβιοτικών συνεπάγεται απένταξη του ζώου από το βιολογικό σύστημα εκτροφής, στο ευρωπαϊκό πρότυπο είναι δυνατόν να χαρακτηριστεί το ζώο ή το προϊόν του ως βιολογικό, αρκεί να τηρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις (αριθμός αγωγών εντός παραγωγικής ζωής του

ζώου) και να υπάρχει ο απαραίτητος χρόνος αναμονής (διπλάσιος από ότι σε μια συμβατική εκτροφή).

- Στο πρότυπο NOP δεν καθορίζεται ελάχιστη ηλικία σφαγής στα κοτόπουλα κρεοπαραγωγής, οπότε γίνεται χρήση και υβριδίων ταχείας ανάπτυξης, ενώ βάσει του ευρωπαϊκού Κανονισμού, καθορίζει τέτοια ηλικία στις 81 ημέρες, με αποτέλεσμα να χρησιμοποιούνται ως επί το πλείστον υβρίδια ταχεία ανάπτυξης.
- Η διατροφή των ζώων στο πρότυπο NOP, πρέπει να γίνεται μόνο με ζωοτροφές γεωργικής προέλευσης βιολογικά παραγόμενες (με εξαίρεση τα πρόσθετα ζωοτροφών και συμπληρωμάτων διατροφής), ενώ στο ευρωπαϊκό Κανονισμό, μπορεί να γίνει ακόμα χρήση ζωοτροφών μεταβατικού σταδίου και συμβατικών ζωοτροφών γεωργικής προέλευσης σε περιορισμένο ποσοστό (η χρήση των συμβατικών ζωοτροφών, επιτρεπόταν στα μηρυκαστικά μέχρι το 2007, ενώ στα παμφάγα γίνεται σταδιακή μείωση μέχρι το 2011).
- Στον ευρωπαϊκό Κανονισμό, απαγορεύεται η χρήση συνθετικών αμινοξέων σε όλα τα είδη των ζώων και συνθετικών βιταμινών στα μηρυκαστικά (με εξαίρεση τις βιταμίνες A, D και E υπό όρους), ενώ στο πρότυπο NOP επιτρεπόταν η χρήση συνθετικής μεθειονίνης στα πουλερικά μέχρι 1.1.2008 (λόγω δυνατότητας χρήσης ταχείας ανάπτυξης πουλερικών κρεοπαραγωγής, τα οποία έχουν υψηλές απαιτήσεις σε θρεπτικά συστατικά, ιδιαίτερα σε αμινοξέα) και η χρήση συνθετικών βιταμινών σε όλα τα είδη ζώων.
- Στις προδιαγραφές κατά NOP, σε αντίθεση με τις ευρωπαϊκές, δεν περιγράφονται επιτρεπόμενες πυκνότητες εκτροφής των ζώων, ενδεδειγμένες συνθήκες σταβλισμού, όροι διαχείρισης αποβλήτων για την προστασία του περιβάλλοντος και ενδεδειγμένες συνθήκες μεταφοράς των ζώων (π.χ. μη χρήση κανενός είδους ηλεκτρικής διέγερσης για τον εξαναγκασμό τους).
- Στο πρότυπο NOP, δεν υπάρχουν προδιαγραφές για τη βιολογική μελισσοκομία σε αντίθεση με τον ευρωπαϊκό Κανονισμό.

Τα τελευταία χρόνια γίνονται διαπραγματεύσεις μεταξύ Ε.Ε. και ΗΠΑ για αμοιβαία αναγνώριση του ευρωπαϊκού Κανονισμού και του εθνικού προτύπου NOP, αλλά λόγω εμπορικών συμφερόντων και διαφορών στις προδιαγραφές, οι διαπραγματεύσεις δεν έχουν επί του παρόντος καταλήξει σε συμφωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ

Αγορά βιολογικών προϊόντων

7. Η εξέλιξη της αγοράς των βιολογικών προϊόντων

Η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής αγοράς βιολογικών προϊόντων ξεκίνησε στην αρχή με αργά βήματα, ενώ τα τελευταία χρόνια θεωρείται ως η μεγαλύτερη σε σχέση με τις αντίστοιχες αγορές παγκοσμίως. Πιο συγκεκριμένα, ο τζίρος στην ευρωπαϊκή αγορά των βιολογικών προϊόντων υπολογίζεται ότι έφτασε περίπου τα 11 δις. εκ € το 2009, ενώ για το ίδιο έτος η συνολική αξία της γεωργικής παραγωγής σε επίπεδα Ε.Ε.15 κ-μ υπολογίζεται σε 225 δις. εκ €.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ε.Επ., για το 2009, τη μεγαλύτερη αγορά βιολογικών προϊόντων σε εθνικό επίπεδο στην Ευρώπη διαθέτει η Γερμανία με ποσοστό περίπου 30% και συνολικό τζίρο 3,5 δις. εκ €, ενώ άλλες εθνικές αγορές με πωλήσεις βιολογικών προϊόντων άνω του 1 δις εκ € είναι το Ηνωμένο Βασίλειο (1,6 δις εκ €), η Ιταλία (1,4 δις εκ €) και η Γαλλία (1,2 δις εκ €).

Όσον αφορά την κατά κεφαλή δαπάνη για την αγορά βιολογικών προϊόντων, τα στοιχεία είναι πολύ ενθαρρυντικά. Πιο αναλυτικά, η Δανία κατατάσσεται πρώτη με μέσο όρο αγορών ανά κάτοικο τα 60€ και ακολουθούν η Σουηδία με 45€, η Αυστρία με 41€ και η Γερμανία με περίπου 40€. Μάλιστα στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες η δαπάνη αυτή βρίσκεται πάνω από τα 20€ (Πίνακας Η1).

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το ποσοστό των βιολογικών προϊόντων στο σύνολο των τροφίμων ποικίλει σημαντικά από προϊόν σε προϊόν. Μάλιστα σε ορισμένα επί μέρους προϊόντα το ποσοστό αυτό είναι αρκετά υψηλότερο σε σύγκριση με κάποια άλλα. Σύμφωνα με στοιχεία από το ερευνητικό πρόγραμμα Organic Marketing Initiatives and Rural Development (OMIaRD), σε επίπεδο Ε.Ε.15 κ-μ, για το 2008, ο μέσος όρος βιολογικών τροφίμων ήταν μεγαλύτερος στα δημητριακά με 1,8% και ακολουθούν το βόειο κρέας με 1,6%, τα φρούτα και λαχανικά και τα αυγά με 1,3% και τέλος το γάλα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα με 1,2%.

Μεγάλες διαφορές εμφανίζονται ανάμεσα στις ευρωπαϊκές χώρες στην επί μέρους κατανάλωση βιολογικών τροφίμων. Για παράδειγμα η μεγαλύτερη κατανάλωση

βιολογικών δημητριακών, σε σύγκριση με τη συνολική κατανάλωση δημητριακών, εμφανίζεται στην Δανία με ποσοστό 8,8%. Το αντίστοιχο ποσοστό για τα βιολογικά λαχανικά εμφανίζεται επίσης υψηλό στη Δανία (8,8%), Αυστρία 6,6%) και Λουξεμβούργο (5,1%), ενώ στην Πορτογαλία, Ισπανία και Ελλάδα καταγράφονται σχετικά χαμηλά ποσοστά στα περισσότερα τρόφιμα (European Commission, Report 2009).

Η αγορά των βιολογικών προϊόντων στην Ευρώπη εμφανίζει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια. Όμως σε εθνικό επίπεδο οι επί μέρους αγορές βρίσκονται σε διαφορετικό στάδιο, ανάπτυξης – ωρίμανσης. Οι αγορές που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη ανάπτυξη και ωριμότητα είναι της Αυστρίας, της Δανίας, της Γερμανίας, της Ολλανδίας και της Σουηδίας.

Σε ότι αφορά το ρυθμό ανάπτυξης έχει καταγραφεί, για την περίοδο 2002-2004, μέσος ετήσιος ρυθμός μεγαλύτερος του 40% για το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γαλλία. Ακολουθούν η Ιταλία και η Ολλανδία με αντίστοιχα ποσοστά που κυμαίνονται μεταξύ 20 με 30%, ενώ στη Γερμανία το ποσοστό αυτό είναι 15%.

Αντίθετα στην Αυστρία και τη Δανία, ο ρυθμός ανάπτυξης της βιολογικής αγοράς ήταν σχετικά χαμηλός κατά την ίδια χρονική περίοδο. Μάλιστα, σύμφωνα με εκτιμήσεις ειδικών αναλυτών, σε αγορές που ήδη είναι σε στάδιο ωρίμανσης, όπως η Αυστρία, Δανία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο και Γαλλία, ο ρυθμός αυτός δεν πρόκειται να ξεπεράσει το 10% ανά έτος για την περίοδο 2004-2010 (European Commission, Report 2009).

Η στροφή της προτίμησης των καταναλωτών στα βιολογικά προϊόντα, εκτός από τις ευρωπαϊκές χώρες, είναι πλέον έντονα αισθητή και σε πολλές άλλες χώρες ανά τον κόσμο, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την Κίνα. Πιο συγκεκριμένα και σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του 2009 οι πωλήσεις των βιολογικών προϊόντων στην Κίνα παρουσίασαν ραγδαία αύξηση. Οι μεγάλες αλυσίδες supermarket Wal Mart και Carrefour, που διαθέτουν καταστήματα στην Κίνα, αναγνώρισαν νωρίς την στροφή των καταναλωτών στα βιολογικά τρόφιμα και προσπαθούν να επωφεληθούν από αυτή την τάση. Οι πωλήσεις βιολογικών λαχανικών σε ένα μόνο κατάστημα της Wal Mart στο Πεκίνο αυξήθηκαν, μέσα σε ένα δωδεκάμηνο κατά 88%. Τα αίτια αυτής της ανοδικής τάσης οφείλονται σε μεγάλο ποσοστό στην αυξημένη ανησυχία των καταναλωτών της μεγάλης αυτής χώρας που αποδίδεται στα διατροφικά σκάνδαλα. Συγκεκριμένα και σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Υγείας της Κίνας, στο χρονικό διάστημα Οκτώβριος 2007 -Νοέμβριος 2008 υπήρξαν 144 περίπου

περιστατικά δηλητηρίασης από τα τρόφιμα που οδήγησαν στο νοσοκομείο 4.900 περίπου ανθρώπους, αύξηση κατά 42% σε σχέση με τα αντίστοιχα στοιχεία του 2006, ενώ από κυβερνητική έρευνα υπολογιστικά πως οι δηλητηριάσεις από φυτοφάρμακα πλήττουν μισό εκατομμύριο Κινέζους κάθε χρόνο και προκαλούν 500 περίπου θανάτους.

Επίσης και στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, η εξέλιξη της αγοράς βιολογικών προϊόντων γίνεται με ιδιαίτερα ταχείς ρυθμούς. Από την δεκαετία του 90 οι μεγάλες βιομηχανίες τροφίμων στις ΗΠΑ άρχισαν να επενδύουν στην αγορά βιολογικών προϊόντων. Συγκεκριμένα βιομηχανίες όπως η Heinz, η Gerber's, η Dole, η ConAgra και η ADM, είτε αγόρασαν, είτε δημιούργησαν επιχειρήσεις παραγωγής βιολογικών προϊόντων. Τα τελευταία χρόνια, η αμερικανική αγορά βιολογικών προϊόντων παρουσιάζει το μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης, καθώς οι πωλήσεις τροφίμων και ποτών έφτασαν τα 10,8 δις δολάρια το 2006, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 20%. Μάλιστα στην περιοχή της Καλιφόρνιας πέντε μεγάλες γεωργικές επιχειρήσεις ελέγχουν πλήρως το ήμισυ της τοπικής αγοράς βιολογικών προϊόντων αξίας 400 εκ δολαρίων (Παπαδόπουλος 2007).

Η μεγαλύτερη πρόσοδος, με ποσοστό 49,4%, ανήκει στην Ευρώπη και ακολουθούν με μικρή διαφορά η Βόρεια Αμερική (ΗΠΑ & Καναδάς) με 46,8% και οι υπόλοιπες χώρες με ποσοστό 3,8%. Αν και οι πωλήσεις είναι συγκεντρωμένες σε Ευρώπη και Βόρεια Αμερική, η ζήτηση των βιολογικών προϊόντων διευρύνεται και σε άλλες περιοχές του πλανήτη. Μάλιστα η ραγδαία οικονομική ανάπτυξη κάποιων χωρών έχει ως συνέπεια την αύξηση της αγοραστικής δύναμης των εν δυνάμει βίο-καταναλωτών, δηλαδή καταναλωτών που ανήκουν στη μεσαία οικονομική τάξη, έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο και ανεπτυγμένη περιβαλλοντική συνείδηση. Παραδείγματα τέτοιων χωρών αποτελούν η Κίνα, η Μαλαισία κ.α (Sahota, 2008).

Στην Ελλάδα, η εγχώρια αγορά βιολογικών προϊόντων, υπολογίζεται σε τιμές λιανικής, σε 39,8 εκ € το 2009 και σημείωσε αύξηση πάνω από 29,6% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά (ICAP, 2010). Λόγω της μικρής εγχώριας παραγωγής βιολογικών προϊόντων, η χώρα μας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό, για την κάλυψη της ζήτησης από τις εισαγωγές, είτε από τα υπόλοιπα κ-μ της Ε.Ε. π.χ. βιολογικό βοδινό κρέας εισάγεται από την Γερμανία, βιολογικό τυρί από την Γαλλία, αλλαντικά και τυριά από την Ιταλία, είτε από τρίτες χώρες.

Καλά οργανωμένα δίκτυα διακίνησης βιολογικών προϊόντων του κλάδου, εκτός από την εισαγωγή, δραστηριοποιούνται και στην εξαγωγή εγχώριων βιολογικών

προϊόντων κυρίως σε ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Τα κύρια προϊόντα εξαγωγής στο ζωικό τομέα είναι τα γαλακτοκομικά, όπως το τυρί και το γιαούρτι. Πιο συγκεκριμένα, η βιολογική φέτα ήταν το πρώτο κτηνοτροφικό βιολογικό προϊόν που παρήγαγε η Ελλάδα και το εξήγαγε σε Γερμανία και Ηνωμένο Βασίλειο (Arsenos et al, 2009). Στο φυτικό τομέα τα κύρια βιολογικά προϊόντα εξαγωγής είναι το ελαιόλαδο, το κρασί, η σταφίδα κλπ.

7.1 Εμπορία και μεταποίηση βιολογικών προϊόντων

Τα βιολογικά προϊόντα, παρά την αδιαμφισβήτητη ποιοτική τους υπεροχή, δεν έχουν πάντα απρόσκοπτη διέξοδο στην αγορά. Στο παρελθόν έγιναν προσπάθειες για δημιουργία ιδιαίτερου κυκλώματος εμπορίας τέτοιων προϊόντων. Οι προσπάθειες αυτές όμως δεν απέδωσαν, λόγω της περιορισμένης ποικιλίας, της περιοδικής διάθεσης και της έλλειψης συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ παραγωγών, αλλά και της αντίδρασης που εκδηλώθηκε από ορισμένους μεγάλους διακινητές συμβατικών προϊόντων.

Για να ξεφύγουν λοιπόν τα βιολογικά προϊόντα από το περιθώριο της αγοράς έπρεπε να διεκδικήσουν δυναμικά τα μερίδιό τους μέσα στα πλαίσια του συστήματος supermarkets που λειτουργεί σήμερα η αγορά (Σέκκας, 2008). Έτσι στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες όλο και μεγαλύτερο ποσοστό βιολογικών προϊόντων διακινούνται μέσω supermarkets, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Ποσοστό πωλήσεων βιολογικών προϊόντων από super markets	
Χώρα	Ποσοστό βιολογικών προϊόντων που πωλούνται από τα super markets % στο σύνολο των πωλήσεων τέτοιων προϊόντων
Σουηδία	80
Δανία	75
Ελβετία	75
Μεγ. Βρετανία	70
Βέλγιο	65
Αυστρία	65
Γαλλία	38
Γερμανία	24
Ιταλία	23
Ολλανδία	20

Στην Ελλάδα η προώθηση και διακίνηση των βιολογικών προϊόντων γίνεται σήμερα κυρίως από τους ίδιους τους παραγωγούς στο αγρόκτημα ή μέσω των λαϊκών αγορών (στην Αθήνα λειτουργούν 10 λαϊκές αγορές βιολογικών προϊόντων). Τελευταία άρχισαν να λειτουργούν ορισμένες οργανωμένες εταιρίες εμπορίας και διακίνησης βιολογικών προϊόντων, π.χ. *Βίο-Ζέυς ΑΕ* (Θουρία Μεσσηνίας), *Βίο-Φύση* (Μελισσοχώρι Βοιωτίας), *Γεράνια* (Λουτράκι Κορινθίας), *Βίο-Αγρός* (Κρύα Βρύση Ημαθίας), *Bio-Forum* (Ηράκλειο Κρήτης) κλπ, που ο αριθμός τους αυξάνει συνεχώς, σε μια προσπάθεια εφοδιασμού της αγοράς με μεγαλύτερη ποικιλία προϊόντων.

Από την άλλη πλευρά, μεγάλες αλυσίδες supermarkets έχουν οργανώσει τμήματα βιολογικών προϊόντων στα μεγαλύτερα καταστήματα τους.

Σημαντικό ρόλο στην εμπορία, ιδιαίτερα των ζωικών βιολογικών προϊόντων, θα παίζει η τυποποίηση και η μεταποίηση τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αναγνωρίζοντας πόσο πολύπλοκο και ευαίσθητο είναι το θέμα της μεταποίησης των προϊόντων αυτών, παρότι το συμπεριέλαβε στον Κανονισμό, άφησε για αργότερα τα σχετικά παραρτήματα.

Όμως η μεταποίηση και τυποποίηση όλων των βιολογικών προϊόντων και ιδιαίτερα των ζωικών είναι κεφαλαιώδους σημασίας παράγοντας για την επιτυχή λειτουργία των εκμεταλλεύσεων, αφού θα προσπορίζει σε αυτές επιπλέον έσοδα, αλλά και για το λόγο ότι οι καταναλωτές των προϊόντων αυτών τα έχουν συνδέσει απόλυτα με τη μονάδα (φάρμα) παραγωγής τους.

Από την άλλη πλευρά, είναι γνωστό ότι η μεταποίηση ευπαθών προϊόντων (π.χ. γάλα, κρέας) δεν μπορεί να γίνει σύμφωνα με τους σύγχρονους κανόνες της τεχνολογίας και της υγιεινής, σε μικρές και πρόχειρες μεταποιητικές μονάδες, χωρίς να θίγεται η ποιότητα των προϊόντων που θα παραχθούν (π.χ. τυριά).

Κατά συνέπεια η ίδρυση και λειτουργία μικρών μεταποιητικών μονάδων στο επίπεδο της εκμετάλλευσης ή μικρού αριθμού συνεργαζομένων εκμεταλλεύσεων θα βοηθήσει σημαντικά στην προώθηση των ζωικών βιολογικών προϊόντων.

Έτσι το παράδειγμα της Αυστρίας, όπου ένα κεντρικό συνεταιριστικό εργοστάσιο βιολογικού αγελαδινού γάλακτος στην περιοχή των Άλπειων συγκεντρώνει και επεξεργάζεται το γάλα μιας ευρύτατης περιοχής, μπορεί να είναι το επόμενο βήμα.

7.2 Προβλήματα της αγοράς

Παρ όλες τις ευοίωνες προοπτικές ανάπτυξης της παραγωγής βιολογικών προϊόντων σύμφωνα με τα στοιχεία αρμόδιων υπηρεσιών, καθώς και τις αισιόδοξες εκτιμήσεις ειδικών του κλάδου, το μέλλον των προϊόντων αυτών παραμένει αβέβαιο.

Από τη μέχρι τώρα πορεία τους, τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε εθνικό επίπεδο, έχουν καταγράψει σοβαρά προβλήματα, που αν δεν λυθούν στα επόμενα χρόνια, η περαιτέρω ανάπτυξη της αγοράς βιολογικών προϊόντων θα ανακοπεί και το ανωτέρω ερώτημα θα παραμένει εσαεί αναπάντητο.

Πιο αναλυτικά τα κυριότερα προβλήματα της αγοράς των βιολογικών προϊόντων που μπορεί να αποτελέσουν τροχοπέδη στην περαιτέρω ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας, αν δεν αντιμετωπιστούν έγκαιρα και ουσιαστικά είναι τα εξής:

- Ανεπαρκή δίκτυα διανομής
- Υψηλές τιμές
- Ελλιπή ενημέρωση των καταναλωτών.

7.2.1 Δίκτυα διανομής βιολογικών προϊόντων

Με βάση την επικρατούσα σήμερα κατάσταση στη βιολογική αγορά, οι πωλήσεις των βιολογικών προϊόντων γίνονται μέσω των εξής δικτύων:

- Εξειδικευμένα καταστήματα βιολογικών προϊόντων
- Αλυσίδες supermarket
- Λαϊκές αγορές
- Απευθείας πώληση από την εκμετάλλευση
- Μη εξειδικευμένα καταστήματα
- Άλλοι τρόποι

Η σπουδαιότητα των δικτύων διανομής διαφέρει σημαντικά μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. Σε χώρες όπως το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο, η Ιταλία, η Ολλανδία και η Ισπανία, οι πωλήσεις των βιολογικών προϊόντων γίνονται, είτε μέσα από άμεσες πωλήσεις, είτε μέσω εξειδικευμένων καταστημάτων. Μονό το

2008 στην Γερμανία άνοιξαν 40 νέα καταστήματα πωλήσεις βιολογικών προϊόντων. Μάλιστα το ποσοστό των λιανικών πωλήσεων τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί σημαντικά σε αυτές τις χώρες συγκρινόμενο με προηγούμενες χρονιές.

Από την άλλη πλευρά, σε χώρες όπως η Δανία, η Φιλανδία, η Σουηδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ουγγαρία, η Ιρλανδία και η Τσεχία το μεγαλύτερο μέρος των πωλήσεων πραγματοποιείται από supermarket (>60%) και από μη εξειδικευμένα καταστήματα.

Πιο συγκεκριμένα στη Σουηδία και τη Δανία το ποσοστό των πωλήσεων των βιολογικών τροφίμων μέσω των supermarket είναι πιο υψηλό από αυτό των συμβατικών. Ειδικοί αναλυτές εκτιμούν ότι στα κ-μ της Ε.Ε. που η εμπορία των βιολογικών προϊόντων γίνεται κυρίως μέσω των supermarket, η ανάπτυξη και το μερίδιο της αγοράς είναι και θα παραμείνει υψηλότερο, σε σύγκριση με αλλά κ-μ που χρησιμοποιούν διαφορετικό δίκτυο διανομής και σημεία πώλησης προϊόντων (European Commission Report 2008).

Στην Αυστρία, που θεωρείται αγορά που βρίσκεται σε στάδιο ωρίμανσης, ένα πολύ σημαντικό δίκτυο πώλησης των βιολογικών προϊόντων είναι οι καντίνες που λειτουργούν σε δημοσίους χώρους, όπως νοσοκομεία, σχολεία, στρατιωτικές μονάδες κλπ. Περίπου 80 τέτοιες καντίνες διαθέτουν βιολογικά προϊόντα για την εξυπηρέτηση 15.000 πελατών την ημέρα. Η υποχρεωτική διάθεση βιολογικών προϊόντων από αυτές στηρίζεται σε απόφαση της αυστριακής κυβέρνησης, σύμφωνα με την οποία τουλάχιστον 25% όλων των αγαθών που πωλούνταν σε αυτές πρέπει να είναι βιολογικά.

Τα κυριότερα βιολογικά προϊόντα που πωλούν είναι γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα, ψωμί, μοσχαρίσιο κρέας και εποχιακά φρούτα και λαχανικά. Μάλιστα σύμφωνα με εκτιμήσεις της αγοράς, έχει υπολογιστεί ότι το ποσοστό του βιολογικού βοδινού κρέατος που πωλείται σε αυτές τις καντίνες αποτελεί το 27% του συνολικού βοδινού που διατίθεται στην αγορά (Wlcek et al, 2008).

Στη χώρα μας, οι πρώτοι βίο-καλλιεργητές διοχέτευαν την παραγωγή τους στο εξωτερικό, ενώ μέχρι να αναπτυχθούν στο εσωτερικό δίκτυα, διανομής γινόταν απευθείας πωλήσεις από τις βιολογικές εκμεταλλεύσεις.

Στο πρώτο μισό της δεκαετίας του 90 έχουμε τη δημιουργία μιας μικρής αγοράς βιολογικών προϊόντων και την εμφάνιση ενός υποτυπώδους δικτύου διακίνησης βιολογικών προϊόντων κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα. Μάλιστα στην Αθήνα και στην Θεσσαλονίκη την περίοδο αυτή εμφανίστηκαν και τα πρώτα εξειδικευμένα καταστήματα πώλησης βιολογικών προϊόντων. Ο αριθμός αυτών των καταστημάτων

εμφάνισε σημαντική άνοδο, ώστε στα τέλη του 1998 να υπολογίζονται σε περίπου 30, ενώ στα τέλη του 2000 να φτάνουν τα 70, παρουσιάζοντας αύξηση 100%.

Σήμερα, σύμφωνα με εκτιμήσεις ο αριθμός των εξειδικευμένων καταστημάτων υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε 200. Τα καταστήματα αυτά είναι διεσπαρμένα και σε μικρότερες πόλεις της χώρας μας, εκτός από τα μεγάλα αστικά κέντρα.

Η διακίνηση των βιολογικών προϊόντων από τα supermarket στην Ελλάδα ξεκίνησε με δειλά βήματα το 1998. Τα βιολογικά προϊόντα που πωλούνταν αρχικά ήταν τόσο νωπά όσο και μεταποιημένα ελληνικής προέλευσης, αλλά ο μεγαλύτερος όγκος των προϊόντων αυτών προερχόταν από άλλες χώρες. Η επιλογή αυτή αποδείχθηκε επικερδής για τις μεγάλες αλυσίδες supermarket. Από στοιχεία της εταιρίας Α.Β Μαρινόπουλος, η κατανάλωση βιολογικών προϊόντων το πρώτο 5μηνο του 2003 παρουσίασε αύξηση 86% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά (ICAP, 2005).

Το σημαντικότερο δίκτυο διανομής με ποσοστό 50% των πωλήσεων του κλάδου αποτελούν τα εξειδικευμένα καταστήματα πώλησης βιολογικών προϊόντων (μεμονωμένα και αλυσίδες). Το ποσοστό που καταλαμβάνουν τα supermarket είναι της τάξεως του 40%, θεωρείται σημαντικό αλλά, συγκρινόμενο με ορισμένες ευρωπαϊκές αγορές όπου αποτελούν το κυρίαρχο δίκτυο διακίνησης βιολογικών προϊόντων, είναι σχετικά χαμηλό. Εκτός από τις πωλήσεις μέσω λαϊκών αγορών, το υπόλοιπο περιλαμβάνει τις απευθείας πωλήσεις από τις εκμεταλλεύσεις και το «πράσινο ταχυδρομείο», δηλαδή την αποστολή βιολογικών προϊόντων στο σπίτι.

Οι λαϊκές αγορές βιολογικών προϊόντων ή αγορά βίο-καλλιεργητών λειτουργούν σε εβδομαδιαία βάση, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπως η Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Βόλο, Τρίκαλα, Ηράκλειο, αλλά και σε ορισμένες μικρές πόλεις όπως στην Αριδαία-Πέλλας. Στις αγορές αυτές συμμετέχουν αποκλειστικά βίο-καλλιεργητές που διαθέτουν τα πιστοποιημένα βιολογικά προϊόντα, που οι ίδιοι παράγουν, δημιουργώντας έτσι έναν τρόπο απευθείας διάθεσης των προϊόντων τους στους καταναλωτές. Αυτός ο τρόπος διάθεσης έχει ως συνέπεια την άμεση επαφή των παραγωγών με τους καταναλωτές βιολογικών προϊόντων, καλλιεργώντας και ενισχύοντας έτσι μια σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης και συνεργασίας, ενώ βοηθάει επίσης στην άμεση ενημέρωση των καταναλωτών από τους ίδιους τους παραγωγούς σχετικά με τα προϊόντα αυτά.

Συμπερασματικά πρέπει να τονιστεί ότι τα δίκτυα διανομής παίζουν το σημαντικότερο ρόλο για να φτάσουν τα βιολογικά προϊόντα στο τελικό αποδέκτη, δηλαδή τον καταναλωτή. Πολλοί βίο-καλλιεργητές αντιμετωπίζουν σημαντικό

πρόβλημα διάθεσης των προϊόντων τους, ενώ λαμβάνοντας υπόψη ότι οι περισσότεροι βίο-καλλιεργητές ζουν σε μεγάλες πόλεις, είναι πολύ σημαντικό τα βιολογικά προϊόντα να είναι διαθέσιμα και προσβάσιμα στα σημεία που αυτοί κάνουν τις καθημερινές τους αγορές. Επιτόπιες μελέτες (Kristensen and Thamsborg, 2008) έδειξαν ότι η μεγάλη αύξηση των πωλήσεων βιολογικών προϊόντων είναι στενά συνδεδεμένη με την αύξηση των πωλήσεων μέσω των συμβατικών supermarket όπου, λόγω του σύγχρονου τρόπου ζωής, πολλοί καταναλωτές πραγματοποιούν τις αγορές τροφίμων.

7.2.2 Τιμολόγηση των βιολογικών προϊόντων

Σημαντικός παράγοντας της αγοράς βιολογικών προϊόντων είναι η τιμή τους, που είναι αρκετά υψηλότερη των αντίστοιχων συμβατικών (30 έως 1000%). Το άνοιγμα αυτό είναι σταθερά μεγαλύτερο στα ζωικά προϊόντα (π.χ. η τιμή των βιολογικών κοτόπουλων στο Βέλγιο είναι σχεδόν τριπλάσια των αντίστοιχων συμβατικών) απ' ό τι στα φυτικά που παρουσιάζουν έντονες διακυμάνσεις. Σύμφωνα με σχετική έρευνα που έγινε στις αρχές της δεκαετίας του 2000 στη Γερμανία, το 50% των καταναλωτών δεν επιθυμούσε να πληρώσει παραπάνω για τα βιολογικά προϊόντα. Το 2008 όμως το ποσοστό αυτό είχε μειωθεί στο 20%.

Η σχετικά περιορισμένη ζήτηση των βιολογικών προϊόντων οφείλεται κατά κύριο λόγο στις αρκετά υψηλότερες τιμές τους, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα συμβατικά. Από πρόσφατη έρευνα του Πανεπιστημίου της Βόννης προκύπτει ότι:

- Το 30% περίπου των αγοραστών είναι πρόθυμο να πληρώσει για τα βιολογικά προϊόντα έως και 30% επιπλέον της τιμής των αντίστοιχων συμβατικών.
- Μόνο το 10% των αγοραστών δέχεται να καταβάλει μεγαλύτερες τιμές.
- Οι νέοι καταναλωτές που δεν έχουν καταναλώσει ποτέ πριν βιολογικά προϊόντα εμφανίζονται πολύ διστακτικοί στο θέμα της τιμής τους.

Το συμπέρασμα της έρευνας αυτής δείχνει σαφώς ότι, παρότι τα βιολογικά προϊόντα απευθύνονται σε συγκεκριμένη μερίδα του καταναλωτικού κοινού, το θέμα της τιμής παραμένει σοβαρό εμπόδιο για την κατάκτηση μεγαλύτερου ποσοστού στην αγορά.

Το 42,5% των ερωτηθέντων στη χώρα μας θεωρεί τις τιμές των βιολογικών προϊόντων λογικές και το 9,7% πολύ καλές (Μπίστη & Νόνικας, 2009). Οι τιμές των βιολογικών προϊόντων βρίσκονται σε απόλυτη συνάρτηση με το κόστος παραγωγής τους που ούτως ή άλλως στην Ελλάδα είναι υψηλό, ιδιαίτερα για τα κτηνοτροφικά προϊόντα .

Το πρόβλημα των υψηλών τιμών των βιολογικών προϊόντων έχει απασχολήσει σοβαρά χώρες με παράδοση στον τομέα αυτών όπως π.χ. η Δανία. Εκεί λοιπόν το καλοκαίρι του 2008 οι λιανικές τιμές των προϊόντων αυτών μειώθηκαν κατά 20% με αποτέλεσμα να διπλασιαστούν οι πωλήσεις βιολογικού γάλακτος και να τριπλασιαστούν οι πωλήσεις οπωροκηπευτικών. Η αύξηση όμως αυτή του μεριδίου της αγοράς προκάλεσε την αντίδραση των «συμβατικών» παραγωγών που είναι οι κύριοι μέτοχοι των εταιριών διακίνησης. Το γεγονός αυτό δείχνει πόσο περίπλοκη και ευαίσθητη είναι η αγορά των βιολογικών προϊόντων.

7.2.3 Ενημέρωση των καταναλωτών

Η αγοραστική συμπεριφορά των καταναλωτών απέναντι στα βιολογικά προϊόντα αποτέλεσε αντικείμενο πολλών ερευνών, τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Στην πλειοψηφία αυτών των ερευνών εμφανίζεται διάχυτη η άποψη ότι ο βίο-καταναλωτής βρίσκεται συχνά σε καθεστώς σύγχυσης και αντλεί πληροφορίες για τα προϊόντα αυτά αποσπασματικά και από πηγές αμφιβόλου κύρους. Απόρροια της κακής ενημέρωσης του αγοραστικού κοινού είναι η δυσκολία απάντησης μεγάλης μερίδας των καταναλωτών στο ερώτημα «τι είναι βιολογικά προϊόντα ?».

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο (M&S) οι καταναλωτές που αγοράζουν βιολογικά προϊόντα μπορεί να κατηγοριοποιηθούν σε τρεις τύπους (Brown, 2008). Στον πρώτο τύπο ανήκει ο αφοσιωμένος που αντιπροσωπεύει περίπου το 20% των βίο-καταναλωτών και είναι υπεύθυνος για το 80% των αγορών. Πιο συγκεκριμένα ο καταναλωτής του τύπου αυτού αγοράζει τουλάχιστον 6 βιολογικά προϊόντα σε καθημερινή βάση, ενώ οι γνώσεις του για τις απαιτήσεις του βιολογικού τρόπου παραγωγής είναι αρκετά καλές. Δεύτερος τύπος είναι ο υπό δοκιμή καταναλωτής, ο οποίος, πριν προβεί σε αγορά, εξετάζει αρχικά

όλα τα είδη των βιολογικών προϊόντων, ενώ η συχνότητα αγορών του είναι σε τακτική βάση, αγοράζοντας περίπου 3 είδη βιολογικών προϊόντων. Ο τελευταίος τύπος καταναλωτή είναι ο αρχάριος που ενδιαφέρεται μόνο για περιστασιακή αγορά βιολογικών προϊόντων.

Στη χώρα μας, με την πανελλήνια έρευνα marketing που πραγματοποιήθηκε από τους Φωτόπουλο και Κρυστάλλη (2008), ως μια προσπάθεια περιγραφής της υπάρχουσας κατάστασης όσον αφορά την αντίληψη των ελλήνων καταναλωτών για τα βιολογικά προϊόντα, καταγράφηκαν πολύ ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Τα πιο σημαντικά είναι τα εξής:

- Οι έλληνες καταναλωτές βιολογικών προϊόντων μπορούν να ταξινομηθούν σε 3 κατηγορίες. Αυτές είναι οι ενημερωμένοι μη αγοραστές με ποσοστό 73,1%, οι μη ενημερωμένοι με ποσοστό 18,8% και τέλος οι ενημερωμένοι καταναλωτές με ποσοστό 8,1%
- Κύρια πηγή πληροφόρησης των καταναλωτών για τα βιολογικά προϊόντα αποτελούν οι φίλοι, η οικογένεια και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), ενώ αξιοσημείωτη είναι η έλλειψη κρατικών ή και ιδιωτικών διαφημιστικών εκστρατειών για αυτό το θέμα.
- Με βάση τα ανωτέρω ποσοστά προκύπτει ότι η πλειοψηφία των βιοκαταναλωτών διαθέτει επαρκείς γνώσεις σχετικά με τα βιολογικά προϊόντα.
- Ο κύριος όμως παράγοντας διάκρισης μεταξύ των ανωτέρω κατηγοριών είναι το μορφωτικό επίπεδο. Η μόρφωση μπορεί να αποτελεί τη λέξη κλειδί που μπορεί να μετατρέψει ένα μη ενημερωμένο καταναλωτή σε ενεργό υποστηρικτή των αρχών της βιολογικής κτηνοτροφίας.

7.3 Μέτρα ενίσχυσης της αγοράς

Η αγορά των βιολογικών προϊόντων στη χώρα μας μπορεί να θεωρείται σήμερα μικρή, αλλά υπάρχουν περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης της. Πιο συγκεκριμένα, παράγοντες του κλάδου εκτιμούν ότι, σύμφωνα με τις υπάρχουσες προϋποθέσεις και τις καταγεγραμμένες τάσεις, η αξία της εγχώριας αγοράς βιολογικών προϊόντων θα

εξακολουθεί να κινείται ανοδικά τα επόμενα χρόνια αγγίζοντας το ποσοστό του 50% (ICAP, 2008).

Στο πλαίσιο της ανωτέρω εκτίμησης παρουσιάζεται μια δέσμη μέτρων που στόχο έχουν να απελευθερώσουν την εγχώρια αγορά από τις σημερινές αγκυλώσεις της και να την οδηγήσουν σε υψηλότερο επίπεδα, πιο κοντά σε αυτά των προοδευμένων στον τομέα αυτό χωρών. Τα σημαντικότερα από τα μετρά αυτά είναι:

- Δημιουργία επώνυμης εμπορικής ονομασίας με σκοπό τη δημιουργία «πιστών» καταναλωτών.
- Κατάλληλη και αξιόπιστη σήμανση, ώστε η ετικέτα των βιολογικών προϊόντων να αποτελεί εγγύηση για το σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης των προϊόντων αυτών, διαλύοντας έτσι την οποιαδήποτε σύγχυση μεταξύ των καταναλωτών.
- Συνεχής ανάπτυξη και προσφορά νέων, καινοτόμων προϊόντων που να ανταποκρίνονται στις σημερινές αυξημένες απαιτήσεις των καταναλωτών, έτσι ώστε και αυτοί που αγοράζουν περιστασιακά βιολογικά προϊόντα να μετατραπούν σε τακτικούς αγοραστές.
- Διαφοροποίηση των βιολογικών από τα συμβατικά σε σχέση με την ποιότητα, ώστε να αποκτήσει η υψηλότερη τιμή τους ουσιαστικό αντίκρισμα, δηλαδή να ικανοποιείται απόλυτα η σχέση ποιότητας/κόστους.
- Βελτίωση και επέκταση των δικτύων πώλησης των βιολογικών προϊόντων, είτε με μεγαλύτερη παρουσία τους στις μεγάλες αλυσίδες supermarket, είτε με αύξηση των εξειδικευμένων καταστημάτων, για να είναι ευχερέστερη η πρόσβαση των καταναλωτών στα προϊόντα αυτά.
- Διαρκής επιμόρφωση και συστηματική ενημέρωση των καταναλωτών, όχι μόνο για τον τρόπο παραγωγής των βιολογικών προϊόντων, αλλά και επί γενικότερων θεμάτων διατροφής και υγείας.
- Προσπάθεια μείωσης της διαφοράς τιμής μεταξύ των βιολογικών και των αντιστοίχων συμβατικών προϊόντων στο 20-30%, εφόσον η τιμή αγοράς αποτελεί το σημαντικότερο ίσως πρόβλημα προτίμησης των βιολογικών τροφίμων από την πλειοψηφία του καταναλωτικού κοινού.

Ο απώτερος στόχος των ανωτέρω μέτρων ενίσχυσης της αγοράς είναι η διαμόρφωση και διατήρηση μιας εν δυνάμει ισορροπίας μεταξύ της ζήτησης και της προσφοράς των βιολογικών προϊόντων. Οι ενέργειες που απαιτητέ να γίνουν από τους αρμοδίους φορείς προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να έχουν χαρακτήρα, τόσο βραχυπρόθεσμο

όσο και μακροπρόθεσμο, ούτως ώστε να αποτραπεί ο κίνδυνος της υπερπαραγωγής βιολογικών προϊόντων με όλα τα συνεπακόλουθα που αυτό μπορεί να έχει π.χ. μη απορρόφηση των προϊόντων από την αγορά, χαμηλές τιμές παραγωγού με τελικό αποτέλεσμα την αποθάρρυνση των παραγωγών. Στην αντίθετη περίπτωση, τα αποτελέσματα θα είναι αρνητικά για τους καταναλωτές, εφόσον η έλλειψη προσφοράς θα συμπαρασύρει τις τιμές των βιολογικών προϊόντων σε υψηλά επίπεδα που θα τα καταστήσει απαγορευτικά για αυτούς.

Στο πλαίσιο της Δ!ΠΠ (2007-2013) έχουν προταθεί μέτρα που αποσκοπούν στην ενίσχυση της αγοράς. Συγκεκριμένα βάση του Άξονα 3 του Καν(ΕΚ)1698/2005 του Συμβουλίου ενισχύεται η διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας, μέσω στήριξης της δημιουργίας και ανάπτυξης πολύ μικρών επιχειρήσεων, με στόχο την προώθηση της επιχειρηματικότητας. Τέλος, η προώθηση των προϊόντων στην εσωτερική αγορά και στις τρίτες χώρες, που αποτελούσε μέτρο προηγούμενου ΚΠΣ βάσει των Καν(ΕΚ)2826/2000 και Καν(ΕΚ)2702/1999, θα συνεχιστεί ως μέτρο ενίσχυσης και σε αυτή την Προγραμματική Περίοδο.

7.4 Τάσεις και προοπτικές της αγοράς.

Βρετανοί ειδικοί, σκιαγραφώντας το προφίλ του σύγχρονου καταναλωτή βιολογικών προϊόντων, επισημαίνουν ότι προέρχεται από τις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες του «G7»- με τον όρο «G7», εννοούμε τις 7 πλουσιότερες χώρες του κόσμου δηλαδή: ΗΠΑ, Ιαπωνία, Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία και Καναδά- και αγοράζει κυρίως βιολογικά οπωροκηπευτικά, επιλέγοντας μεγάλα supermarket. Μάλιστα το 80% των συνολικών πωλήσεων βιολογικών προϊόντων πραγματοποιούνται στις χώρες «G7», παρότι σε αυτές αντιστοιχεί μόλις το 12% των εκτάσεων που καλλιεργούνται με βιολογικό τρόπο παγκοσμίως.

Η συνεχής διεύρυνση της απόκλισης μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης των βιολογικών προϊόντων ενδέχεται να δημιουργήσει μια ευαίσθητη κατάσταση. Οι μεγαλύτερες ελλείψεις παρουσιάζονται στη Βόρεια Αμερική, λόγω της μεγάλης ζήτησης και της αδυναμίας κάλυψης της από την εγχώρια παραγωγή. Έτσι πολλές εταιρίες με έδρα τους τις ΗΠΑ αναζητούν βιολογικά προϊόντα στις διεθνείς αγορές (Sahota, 2006).

Βρήκαν επίσης, ότι η μεταποίηση των πρώτων υλών τροφίμων δεν εμπνέει εμπιστοσύνη στους βίο-καταναλωτές. Μάλιστα υπάρχει από πολλούς η άποψη ότι μόνο τα ακατέργαστα προϊόντα θεωρούνται ως βιολογικά, ενώ αυτά που παράγονται από μεταποίηση προκαλούν σύγχυση στον αγοραστή. Η νοοτροπία αυτή ίσως αλλάξει στο μέλλον, δεδομένου ότι επώνυμες εταιρίες αναμένεται να μπουν πιο δυναμικά στη βιολογική αγορά, όπως π.χ. η εταιρία Heinz που τα τελευταία χρόνια έχει λανσάρει στην αγορά των βιολογικών τροφίμων μια σειρά από μεταποιημένα προϊόντα, π.χ. μαγειρεμένα φασόλια.

Διάχυτη είναι επίσης η άποψη ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι καταλληλότερα για τα παιδιά. Μάλιστα η βιολογική αγορά παιδικών τροφίμων είχε παρουσιάσει αλματώδη ανάπτυξη της τάξεως του 50% σε αξία επί των πωλήσεων μέσα σε μια τριετία (1997-1999). Χαρακτηριστικό παράδειγμα στον τομέα αυτό αποτελεί η εταιρία βιολογικών παιδικών τροφίμων HIPP organic που ξεκίνησε τις δραστηριότητες της στη βρετανική αγορά το 1994. Σήμερα κατέχει μερίδιο αγοράς 50% σε όλα τα παιδικά τρόφιμα. Αυτό αποδεικνύει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως η παραπάνω, η υψηλότερη τιμή των βιολογικών προϊόντων έρχεται σε δεύτερη μοίρα, ενώ προηγείται η ανάγκη διασφάλισης της υγείας ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων όπως π.χ. τα παιδιά (Brown, 2008).

Πρέπει να τονιστεί ότι, αν δεν αντιμετωπιστούν έγκαιρα και αποτελεσματικά τα προβλήματα που έχουν ανακύψει στη αγορά βιολογικών προϊόντων, τότε ελλοχεύει ο κίνδυνος πολλοί παραγωγοί να αποχωρήσουν από τη βιολογική παραγωγή και να επιστρέψουν ξανά στη συμβατική. Τέτοια παραδείγματα εμφανίστηκαν τελευταία στην Αυστρία και σε μερικές περιοχές της Γερμανίας, όπου, πολλοί παραγωγοί οδηγήθηκαν σε μετατροπή της ζωικής τους εκμετάλλευσης από βιολογική ξανά σε συμβατική. Είναι ενδεχόμενο το γεγονός αυτό να εμφανιστεί και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες π.χ. στη Δανία, τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, λόγω των μεγάλων προβλημάτων που παρατηρούνται στο βιολογικό γάλα και βοδινό κρέας. Αντίθετα σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες παρατηρείται ζήτηση για βιολογικό χοιρινό κρέας, πουλερικά και αυγά υψηλότερη από την προσφορά που καλύφθηκε με ανάλογες εισαγωγές κατά τα έτη 2007 και 2008. Επίσης σε ορισμένες χώρες όπως Ισπανία, Ελλάδα, Γαλλία, Φιλανδία και Λουξεμβούργο το έλλειμμα εντοπίζεται κυρίως στο βοδινό κρέας (Hamm & Gronfeld, 2008).

Η καθιέρωση του Ευρωπαϊκού Μοντέλου Διατροφής (E.M.Δ) αποτελεί μια «χρυσή ευκαιρία» για την προβολή και ανάδειξη του Ελληνικού διατροφικού μοντέλου που

στηρίζεται, κατά κύριο λόγο, στην παραδοσιακή διατροφή, περιορίζοντας στο ελάχιστο τα προβλήματα υγείας των καταναλωτών. Μέσα στα πλαίσια του Ε.Μ.Δ υπάρχει δυνατότητα προώθησης των ειδικών προϊόντων ανάμεσα στα οποία τα βιολογικά κατέχουν εξέχουσα θέση, προϊόντα που η χώρα μας μπορεί να παράγει σε μεγάλη ποικιλία.

Αν επομένως η Ελληνική κτηνοτροφία θέλει να έχει μέλλον και προοπτική, θα πρέπει να αναζητήσει μέσα από τη νέα αυτή γενιά τροφίμων, αξιοποιώντας με αυτόν τον τρόπο τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα έναντι άλλων χωρών.

7.5 Καταναλωτικά κίνητρα

Ο προσδιορισμός και η καταγραφή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και της αξίας των βιολογικών προϊόντων, που αποτελούν για πολλούς και τα κίνητρα προσέλκυσης καταναλωτών, έχουν αποτελέσει κατά καιρούς αντικείμενο πολλών ερευνών.

Εξετάζοντας αρχικά τα κοινωνικό-οικονομικά χαρακτηριστικά των βιοκαταναλωτών, όπως ηλικία, μόρφωση, εισόδημα, ποσοστό που ξοδεύεται από τον οικογενειακό προϋπολογισμό για την αγορά τροφίμων σε μηνιαία βάση κλπ, σχετικές έρευνες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το προφίλ του καταναλωτή βιολογικών προϊόντων αποτελούν κυρίως οι γυναίκες γιατί αγοράζουν μεγαλύτερες ποσότητες προϊόντων και σε μεγαλύτερη συχνότητα από τους άνδρες. Ο παράγοντας ηλικία δεν φαίνεται να παίζει σημαντικό ρόλο, αν και οι νεαρής ηλικίας καταναλωτές εμφανίζονται εμφανώς πιο διατεθειμένοι να αγοράσουν περισσότερα βιολογικά τρόφιμα, παρά την υψηλότερη τιμή τους, λόγω της μεγαλύτερης περιβαλλοντικής συνείδησης που διαθέτουν. Αυτή η διάθεση δεν μεταφράζεται όμως πάντοτε και σε ζήτηση, εξαιτίας της χαμηλής αγοραστικής τους δύναμης. Από την άλλη πλευρά, η ύπαρξη παιδιών στην οικογένεια παίζει σημαντικό ρόλο και επηρεάζει θετικά την αγορά βιολογικών προϊόντων (Krystallis and Chryssohoidis, 2008).

Στη χώρα μας, σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘ.Ι.Α.Γ.Ε) το 2007, όπου διερευνήθηκε το προφίλ του Έλληνα καταναλωτή βιολογικών προϊόντων, διαπιστώθηκε ταύτιση με τα παραπάνω συμπεράσματα. Η πλειονότητα των βιοκαταναλωτών αποτελείται από άτομα νεαρής ηλικίας με ανώτερη μόρφωση, κυρίως γυναίκες, ενώ η ύπαρξη παιδιών στην

οικογένεια επηρεάζει επίσης σε σημαντικό βαθμό την αγορά ή μη βιολογικών προϊόντων. Ένας ακόμη καθοριστικός παράγοντας είναι το οικονομικό εισόδημα. Ωστόσο, η μεγαλύτερη οικονομική ευχέρεια ορισμένων κοινωνικών ομάδων δεν μεταφράζεται κατ' ανάγκη σε αγορά τέτοιων προϊόντων.

Η προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας είναι θέματα που έχουν απασχολήσει την Ευρώπη από τα μέσα της δεκαετίας του 80, ενώ στις ΗΠΑ οι καταναλωτές είναι ευαισθητοποιημένοι για αυτά τα θέματα από τη δεκαετία του 1960 (Krystallis and Chryssohoidis, 2008).

Μάλιστα στο Ηνωμένο Βασίλειο, μετά την κρίση της BSE, (Cambelli et al, 2003) υπήρξε μια μεγάλη αύξηση του αριθμού των βιολογικών αγελαδοτροφικών εκμεταλλεύσεων, αν και ορισμένοι παραγωγοί το είδαν μάλλον ως μια καλή επιχειρηματική ευκαιρία και όχι ως μια προσπάθεια στροφής προς την παραγωγή υγιεινών προϊόντων.

Το κίνητρο της προστασίας της ανθρώπινης υγείας και της ασφάλειας των τροφίμων επηρεάζει κυρίως τους καταναλωτές μεγαλύτερης ηλικίας, αφού παρατηρείται μεγαλύτερη ευαισθησία για το θέμα αυτό στην κοινωνική αυτή ομάδα, ενώ οι μικρότεροι σε ηλικία καταναλωτές εστιάζουν τα αγοραστικά τους κίνητρα για βιολογικά προϊόντα κυρίως στην προστασία του περιβάλλοντος (Torjusen et al, 2009).

Τα σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα, που παρουσιάστηκαν τα τελευταία χρόνια σε παγκόσμιο επίπεδο, αύξησαν το ενδιαφέρον των καταναλωτών για τα ζητήματα αυτά και οδήγησαν πολλούς καταναλωτές να αναπτύξουν μια ευαισθησία σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος. Η ευαισθησία αυτή είχε ως άμεση συνέπεια να εκδηλωθεί μια στροφή των καταναλωτών σε προϊόντα που είναι φιλικά προς το περιβάλλον (environmentally friendly products) και κυρίως προς τα βιολογικά προϊόντα. Μάλιστα έρευνα σε καταναλωτές στην Ολλανδία επιβεβαίωσε το συμπέρασμα αυτό, ενώ οι Ιρλανδοί καταναλωτές εκδήλωσαν προτίμηση στα βιολογικά τρόφιμα, επειδή θεωρούν ότι η βιολογική γεωργία κάνει καλό στο έδαφος (Fotopoulos and Chryssohoidis, 2006).

Ένα ακόμη κίνητρο που λαμβάνεται υπόψη από τους καταναλωτές, κυρίως των βορείων ευρωπαϊκών χωρών, είναι η ευζωία των ζώων. Οι σχετικές απαιτήσεις που εφαρμόζονται στη βιολογική κτηνοτροφία αποτελούν εχέγγυα για τον ορθό τρόπο διαχείρισης των παραγωγικών ζώων από τον άνθρωπο. Πιο αναλυτικά, απαγορεύσεις όπως το δέσιμο των ζώων, η κοπή της ουράς, των δοντιών του ράμφους ή των

κεράτων, καθώς επίσης και απαιτήσεις για ύπαρξη επαρκούς χώρου ελεύθερης κίνησης και στέγασης, σφαγή των πουλερικών πάνω από ορισμένη ηλικία κλπ διασφαλίζουν την ευζωία των ζώων και διαφοροποιούν σημαντικά τη βιολογική εκτροφή σε σχέση με τους υπερεντατικούς τρόπους παραγωγής που εφαρμόζονται στις συμβατικές εκμεταλλεύσεις. Μάλιστα, από σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Ελβετία για την αγορά βιολογικών γαλακτοκομικών προϊόντων, πρόεκυψε ότι η ευζωία των ζώων είναι το πρωταρχικό κριτήριο επιλογής των προϊόντων αυτών από τους Ελβετούς καταναλωτές (Sanders and Richter, 2006).

Διάχυτη είναι και η άποψη πολλών καταναλωτών επίσης ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι ποιοτικά ανώτερα από τα αντίστοιχα συμβατικά. Σύμφωνα με τους Gambelli et al 2007 οι Ιταλοί καταναλωτές βιολογικού κρέατος και γαλακτοκομικών προϊόντων δεν εμπιστεύονται τα συμβατικά προϊόντα γιατί τα θεωρούν ως προϊόντα χαμηλότερης ποιότητας που δεν ικανοποιούν τις διατροφικές τους ανάγκες. Αυτή η κατηγορία καταναλωτών που χαρακτηρίζεται από μια γενικότερη αντίληψη απέναντι στην ποιότητα της ζωής θεωρεί ότι τα βιολογικά τρόφιμα είναι συνώνυμα με την υγιεινή διατροφή.

Επιπλέον, σύμφωνα με τους Angulo et al (2008), με βάση σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Ισπανία, ανάμεσα στους παράγοντες που επηρεάζουν την προθυμία των καταναλωτών να αγοράσουν πιστοποιημένο βιολογικό βόειο κρέας, περιλαμβάνονται κατά κύριο λόγο παράγοντες όπως η ικανοποίηση του αισθήματος της ασφάλειας και η υψηλή θρεπτική αξία του βιολογικού κρέατος (Krystallis and Chryssohoidis, 2005).

Τέλος, υπάρχουν έρευνες σε καταναλωτές, που έχουν αποκαλύψει ένα πλήθος καταναλωτικών κινήτρων που αφορούν κυρίως εθνικές ιδιαιτερότητες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι Γερμανοί καταναλωτές, για τους οποίους η αγορά βιολογικών προϊόντων αποτελεί εκτός των άλλων, και μια ενέργεια συμπαράστασης και βοήθειας προς τους βίο-καλλιεργητές (Krystallis and Chryssohoidis, 2005). Πολλοί καταναλωτές ασπάζονται την άποψη πως οι παραγωγοί που ασχολούνται με τη βιολογική παράγωγή είναι κυρίως μικροί, ανεξάρτητοι παραγωγοί των αναπτυσσόμενων χωρών. Έτσι, αγοράζοντας βιολογικά προϊόντα, βοηθούν έμμεσα αυτούς τους ανθρώπους να παραμείνουν στον τόπο τους και να συνεχίζουν να καλλιεργούν τη γη τους με βιολογικό τρόπο, ενισχύοντας σημαντικά το εισόδημα τους.

Παρατηρώντας τη συμπεριφορά των Βρετανών καταναλωτών στην αγορά βιολογικών προϊόντων (Milne, 2007), διαπιστώνεται εμφανής μειωμένη ελκυστικότητα των προϊόντων αυτών. Πιο αναλυτικά το 2005, σε σύγκριση με το 2000, μικρότερος αριθμός καταναλωτών θεωρούσε ότι τα βιολογικά τρόφιμα είναι καλύτερα για την υγεία του από τα αντίστοιχα συμβατικά. Παράλληλα διαπιστώθηκε και μια μικρή μείωση του αριθμού αυτών που πίστευαν πως η επιπλέον τιμή των βιολογικών προϊόντων είχε πραγματικό αντίκρισμα. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα αποτελέσματα αυτά δεν θεωρούνται ως αντιπροσωπευτικά του συνόλου των βίο-καταναλωτών, διότι υπάρχει ένα «πιστό κοινό» των βιολογικών προϊόντων που είναι πρακτικά αδύνατο να αλλάξει αγοραστική συμπεριφορά. Όμως πρέπει να διευκρινιστεί ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο μόνο το 7% των βίο-καταναλωτών θεωρούνται ως πιστοί αγοραστές βιολογικών προϊόντων, αν και υπάρχει πρόβλεψη ότι το ποσοστό αυτό θα αυξηθεί σημαντικά στο άμεσο μέλλον.

Ανακεφαλαιώνοντας τα προηγούμενα, προκύπτει ότι τα σημαντικότερα κίνητρα που ωθούν τους καταναλωτές να προτιμούν τα βιολογικά προϊόντα είναι:

- Η προστασία του περιβάλλοντος
- Η προστασία της υγείας τους
- Η ευζωία των ζώων
- Η ανώτερη ποιότητα και
- Η καλύτερη γεύση των προϊόντων αυτών.

Από την άλλη πλευρά τα σημαντικότερα αντικίνητρα είναι η υψηλότερη τιμή των βιολογικών προϊόντων και η αδυναμία εφοδιασμού της αγοράς με μεγάλη ποικιλία και επαρκείς ποσότητες βιολογικών προϊόντων καθ'όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Γεωργοπούλου Τάνια 2006. Βιολογική κτηνοτροφία ανθεί μόνο στα νούμερα. Περιοδικό «Οίκο» Καθημερινής, Τεύχος Δεκεμβρίου.
- Δημητρίου, Π., Ζωϊόπουλος, Π. και Μπιζέλης, Ι. 2006. Η κοινωνικό – οικονομική διάσταση της θεσμικής άρσης των εκκρεμοτήτων κατά την πορεία εφαρμογής του κοινοτικού Κανονισμού για τη βιολογική κτηνοτροφία. Πρακτικά 9^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΤΑΓΡΟ, Αθήνα 2-5 Νοεμβρίου.
- Ζέρβας, Γ., Φεγγερός, Κ., Μιχαλοχρήστας, Δ., Βασταρδής, Ι . 1993. Εκτίμηση διαιτητικής αξίας Ενσιρωμένων Ελαιοφύλλων. Επιθ.Ζωοτ.Επιστήμης, 17, σελ 39-55.
- Ζωϊόπουλος, Π, και Παπαθεοδώρου, Α. 2000. Βιολογική κτηνοτροφία, Εκδόσεις ΑγροΤύπος, Αθήνα.
- ICAP ΑΕ. Κλαδική μελέτη για τις βιολογικές καλλιέργειες & Βιολογικά Προϊόντα Δεκέμβριος 2005, 2010 σελ 53-55, 60-69.
- Καλαϊσιάκης, Π. (1982): Εφαρμοσμένη Διατροφή αγροτικών ζώων, Εκδότης: Αθαν. Σταμούλης, Αθήνα.
- Καρανδεινός, Μ. 2000. Ernst Haeckel. Ο «νονός» του ορισμού της Οικολογίας δεν είναι Οικολόγος. Τριπτολέμος, 11, σελ 2-5.
- Κράσσος, Δ., Σκούφος, Ι., Βόιδαρου, Χ., Αναστασίου, Ι., Τσόλκας, Φ., Τζώρα, Α., Μάργαρης Ν., 2005. Η βιολογική κτηνοτροφία και το προφίλ των κτηνοτρόφων βιολογικών εκτροφών. 2^ο Διεθνές Συνέδριο Βιολογικής Κτηνοτροφίας «Βιολογική Κτηνοτροφία και βιώσιμη Ανάπτυξη της Υπαίθρου», Αγρίνιο.
- Λιάκος, Β. (2006). Επαγγελματική Βιολογική Μελισσοκομία. Εκδόσεις Λιάκος Βασίλης Θεσσαλονίκη.
- Μπουρδάρας, Δ. 2005. Η μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Σημειώσεις, Αθήνα.
- Παπαδόπουλος Απόστολος 2007. Χαρακτηριστικά του κινήματος της βιολογικής γεωργίας- κτηνοτροφίας στη σύγχρονη Ευρώπη. Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου «Προβλήματα & Προοπτικές της Βιολογικής Αιγοπροβατοτροφίας». Αγρίνιο., σελ 213-229.

- Παπαθεοδώρου, Α. και Ζωιόπουλος, Π. 2000. Η βιολογική χοιροτροφία στα πλαίσια της Κοινοτικής νομοθεσίας. Αφιέρωμα στη χοιροτροφία. Γεωργία-κτηνοτροφία, (8), σελ 90-92.
- Φερμανζής, Ι., 2006. Η περιβαλλοντική παράμετρος της γεωργίας στις νέες πολιτικές της Ε.Ε για την αγροτική ανάπτυξη. Σημειώσεις, Αθήνα.
- Φωτόπουλος, Χ., και Κρυστάλλης Α., 2008. Ο έλληνας καταναλωτής βιολογικών προϊόντων – Μια πανελλήνια έρευνα marketing. Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα σελ 53-62.

Ξενόγλωσση

- Angulo, A. M., Gil, J.M and Tamduro, L. 2008. Food safety and consumers willingness to pay for labeled beef in Spain. Paper presented at the 83th EAAE Seminar, Chania, 4-6 September.
- Arsenos, G., Fortomaris, P., Banos, G. and Zygoiannis, D. 2008. Current practice and prospects of organic livestock production in Greece, In: socio economic aspects of animal health and food safety in organic farming systems. Proceedings of the 1st SAFO Workshop, Hovi, M. Martini, A. and Padel, S (editors), Florence Italy, pp 67-83.
- Arsenos, G., et al. 2009. Proposed husbandry practices to ensure animal health and product quality in organic sheep and goat production systems. In: Proceedings of the 2nd SAFO Workshop. SAFO, Witzenhausen, Germany, pp 101-113.
- Athanasiadou, S., Kyriazakis, I., Jackson, F., Coop, R.L. 2000. Consequences of long-term feeding with condensed tannins on sheep parasitized with *Trichostrongylus colubriformis*. *International Journal for Parasitology* 30, pp 1025-1033.
- Athanasiadou, S., Tzamaloukas, O., Kyriazakis, I., I., Jackson, F., Coop, R.L. 2005. Testing for direct anthelmintic effects of bioactive forages against *Trichostrongylus colubriformis* in grazing sheep. *Veterinary Parasitology* 127, pp 233-243.
- Bampidis, V.A., Cristodoulou, V., Florou-Paneri, P., Christaki, E. 2006. Effect of Dried Oregano Leaves Versus Neomycin in Treating Newborn Calves with Colibacillosis. *Journal of Veterinary Medicine*. A 53 (3), pp 154-156.
- Brown C.M. 2008. Marketing and consumer awareness for organic produce, EAAP publication No 106, 2009, Athens, Greece, pp 65-71.

- Engel, C.R. 2002. Acknowledging the potential role of animal self-medication. In: Proceedings of UK Organic Research 2002, Colloquium of Organic Researchers. Aberystwyth, 26-28th March, 2002, University of Wales, Aberystwyth, UK, pp. 355-358.
- European Commission Report, 2008, 2009. Organic Farming in the European Union- Facts and figures, pp. 9-28.
- Fotopoulos, C. and Cryssohoidis, G. 2006. Factors affecting the decision to purchase organic food. *Journal of Euromarketing*, vol 9 (3), pp 45-66.
- Gambelli, D., Naspetti, S. and Vairo, D. 2003, 2007. Why are consumers buying organic meat and milk? A qualitative study of the Italian market. In: socio economic aspects of animal health and food safety in organic farming systems. Proceedings of the 1st SAFO Workshop, Hovi, M. Martini, A. and Padel, S (editors), Florence Italy, pp 125-141.
- Giannenas, I., Florou-Paneri, P., Papazahariadou, M., Christaki, E., Botsoglou, NA, Spais AB 2008. Effect of dietary supplementation with oregano essential oil on performance of broilers after experimental infection with *Eimeria tenella*. *Arch Tierernahr.* 57 (2), pp 96-106.
- Hamm, U. and Gronefeld, F. 2008. Market situation for organic livestock products in Europe. In: socio economic aspects of animal health and food safety in organic farming systems. Proceedings of the 1st SAFO Workshop, Hovi, M. Martini, A. and Padel, S (editors), Florence Italy, pp 27-34.
- Harper, G.C., and Makatouni, A. 2002. Consumer perception of organic food production and farm animal welfare. *British Food Journal*, 104: pp 287-299.
- Havenstein, G.B., Ferket, P.R., Scheideler, S.E., Larson, B.T (1994a): Growth viability and feed conversion of 1957 vs 1991 broilers when fed “typical” 1957 and 1991 broiler diets. *Poultry Sci.* 73, pp 1795-1804.
- Hoste H., Athanasiadou S., Paolini V., Jackson F., Coop R.L., Kyriazakis I., Barrau E., Fouraste I., Vlalderrabono J., Uriarte J., Larsen M., Mejer H. and S. Thamsborg. 2004. Nutritional aspects of bioactive forages for worm control in organic sheep and goats. In: Proceedings of the 2nd SAFO Workshop. SAFO, Witzenhausen, Germany, pp 123-127.
- Kristensen, E., and Thamsborg, S. 2008. Future European market for organic products from ruminants. EAAP publication No 106, 2009, Athens Greece, pp 5-13.

Krystallis, A. and Chysohoidis, G. 2005, 2008.???? Consumers willingness to pay organic food. *British Food Journal* vol. 107 no 5, pp 320-343.

Leeb, C., Whay, H.R., Hovi, M., Main, D.C.J. 2004. Incorporation of existing animal welfare assessment techniques into organic certification and farming. In: *Proceedings of the 2nd SAFO Workshop*. SAFO, Witzenhausen, Germany, pp 169-176.

Matte, J.J., Robert, S., Girard, C.L., Farmer, C., Martineau, G.P. (1994): Effect of bulky diets based on wheat bran or oat hulls on reproductive performance of sows during their first two parities. *J. Anim. Sci.* 72, pp 1754-1760.

Milne, C. E, 2007. Consumer perceptions and production realities. In: *Socio economic aspects of animal health and food safety in organic farming systems*. *Proceedings of the 1st SAFO Workshop*, Hovi, M. Martini, A. and Padel, S (editors), Florence Italy, pp 191-199.

Sahota, Amarjit 2006, 2008. Overview of the global market for organic food and drink. *World of organic agriculture. Statistics and emerging trends 2006, 2008*. FiBL, SÖL, IFOAM, chapter 8, pp 69-73.

Sundrum, A. 2006. Protein supply in Organic Poultry and Pig Production. In: *Proceeding of the 1st IFOAM. International Conference on Animal in Organic Production*. IFOAM, St. Paul, Minnesota, U.S., pp 105-199.

Sundrum, A., Schneider, K., & Richter, U. 2005. Possibilities and limitations of protein supply in organic poultry and pig production. *Organic Revision (SSPE- CT-2004-502397)*. Witzenhausen, Department of Animal Nutrition and Animal Health, University of Kassel.

Torjusen, H., Sangstad, L., Jensen, K. and Kjaernes, U. 2009. European Consumers conceptions of organic food: A review of available research. *National institute for consumer research*. Oslo, chapter 8, pp 107-121.

Vaarst, M., Roderick, S., Lund, V., Lockeretz, W. (2004). *Animal health and welfare in Organic Agriculture*. Publisher: CAB International, Oxon, UK.

Wlcek S., Eder M. and Zollitsch W, 2008. Organic livestock production and marketing of organic animal products in Austria. *Proceeding of the 1st SAFO Workshop*, Florence, Italy, pp 259-262

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

www.a-cert.org

www.agronews.gr

www.agrocert.gr

www.bio-hellas.gr

www.dionet.gr

www.et.gr

www.minagric.gr

www.opekepe.gr

Το έγγραφο αυτό συνιστά βοήθημα τεκμηρίωσης και δεν δεσμεύει τα κοινοτικά όργανα

► **B**

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 889/2008 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 5ης Σεπτεμβρίου 2008

σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων

(ΕΕ L 250 της 18.9.2008, σ. 1)

Τροποποιείται από:

		Επίσημη Εφημερίδα		
		αριθ.	σελίδα	ημερομηνία
► <u>M1</u>	Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1254/2008 της Επιτροπής της 15ης Δεκεμβρίου 2008	L 337	80	16.12.2008
► <u>M2</u>	Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 710/2009 της Επιτροπής της 5ης Αυγούστου 2009	L 204	15	6.8.2009

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 889/2008 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 5ης Σεπτεμβρίου 2008

σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων όσον αφορά τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,

τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 2007, για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91⁽¹⁾, και ιδίως το άρθρο 9 παράγραφος 4, το άρθρο 11 παράγραφος 2, το άρθρο 12 παράγραφος 3, το άρθρο 14 παράγραφος 2, το άρθρο 16 παράγραφος 3 στοιχείο γ), το άρθρο 17 παράγραφος 2 και το άρθρο 18 παράγραφος 5, το άρθρο 19 παράγραφος 3 δεύτερο εδάφιο, το άρθρο 21 παράγραφος 2, το άρθρο 22 παράγραφος 1, το άρθρο 24 παράγραφος 3, το άρθρο 25 παράγραφος 3, το άρθρο 26, το άρθρο 28 παράγραφος 6, το άρθρο 29 παράγραφος 3 και το άρθρο 38 στοιχεία α), β), γ) και ε) και το άρθρο 40,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και ιδίως οι τίτλοι III, IV και V θεσπίζουν τις βασικές απαιτήσεις όσον αφορά την παραγωγή, την επισήμανση και τον έλεγχο των βιολογικών προϊόντων φυτικής και ζωικής παραγωγής. Πρέπει να θεσπιστούν οι κανόνες εφαρμογής αυτών των απαιτήσεων.
- (2) Απαιτείται περισσότερος χρόνος για την επεξεργασία των νέων λεπτομερών κανόνων παραγωγής όσον αφορά ορισμένα είδη ζώων, τη βιολογική υδατοκαλλιέργεια, τα φύκια και τις ζύμες που χρησιμοποιούνται ως τρόφιμα ή ζωοτροφές σε κοινοτικό επίπεδο, η οποία πρέπει συνεπώς να γίνει σε μεταγενέστερο στάδιο. Πρέπει, άρα, να εξαιρεθούν αυτά τα προϊόντα από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού. Εντούτοις, σε ορισμένα είδη ζώων, στα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας και τα φύκια πρέπει να εφαρμόζονται, τηρουμένων των αναλογιών, οι κοινοτικοί κανόνες παραγωγής, ελέγχου και επισήμανσης, σύμφωνα με το άρθρο 42 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007.
- (3) Κρίνεται σκόπιμο να διατυπωθούν ορισμένοι ορισμοί για να αποφευχθούν οι ασάφειες και να διασφαλιστεί η ενιαία εφαρμογή των κανόνων βιολογικής παραγωγής.
- (4) Η βιολογική φυτική παραγωγή βασίζεται στην θρέψη των φυτών κατ' εξοχήν μέσω του εδαφικού οικοσυστήματος. Κατά συνέπεια, πρέπει να απαγορευτεί η υδροπονική καλλιέργεια κατά την οποία τα φυτά αναπτύσσονται έχοντας τις ρίζες τους σε αδρανές θρεπτικό μέσο με διαλυτές ανόργανες και θρεπτικές ουσίες.
- (5) Η βιολογική φυτική παραγωγή απαιτεί ποικίλες καλλιεργητικές πρακτικές και περιορισμένη χρήση λιπασμάτων και βελτιωτικών του εδάφους χαμηλής διαλυτότητας και, ως εκ τούτου, οι εν λόγω πρακτικές πρέπει να προσδιορίζονται. Συγκεκριμένα, πρέπει να καθοριστούν οι όροι χρησιμοποίησης ορισμένων μη συνθετικών προϊόντων.
- (6) Πρέπει να περιοριστεί σημαντικά η χρήση φυτοφαρμάκων με δυνητικές βλαβερές επιπτώσεις στο περιβάλλον ή με αποτέλεσμα την παρουσία καταλοίπων στα γεωργικά προϊόντα. Πρέπει να λαμβάνονται κατά προτίμηση προληπτικά μέτρα για την καταπο-

(¹) EE L 189 της 20.7.2007, σ. 1.

▼ B

λέμψη των παρασίτων, των ασθeneιών και των ζιζανίων. Ακόμα, πρέπει να καθοριστούν οι όροι χρησιμοποίησης ορισμένων προϊόντων φυτοπροστασίας.

- (7) Για τους σκοπούς της βιολογικής γεωργίας εγκρίθηκε η χρησιμοποίηση ορισμένων προϊόντων φυτοπροστασίας, λιπασμάτων, βελτιωτικών του εδάφους και ορισμένων μη βιολογικών πρώτων υλών ζωοτροφών, πρόσθετων υλών ζωοτροφών και βοηθητικών μέσωσ επεξεργασίας, καθώς και ορισμένων προϊόντων καθαρισμού και απολύμανσης, βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 του Συμβουλίου και με σαφώς προσδιορισμένους όρους. Για να διασφαλιστεί η συνέχεια της βιολογικής γεωργίας, πρέπει να εξακολουθήσει να ισχύει η έγκριση της χρησιμοποίησης των εν λόγω προϊόντων και ουσιών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 παράγραφος 3 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007. Επιπλέον, για λόγους σαφήνειας, πρέπει να περιληφθούν στα παραρτήματα του παρόντος κανονισμού τα προϊόντα και οι ουσίες που είχαν εγκριθεί βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91. Στους καταλόγους αυτούς είναι δυνατό να προστεθούν στο μέλλον, με διαφορετική νομική βάση, και άλλα προϊόντα και ουσίες, ιδίως βάσει του άρθρου 16 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007. Πρέπει, συνεπώς, να προσδιοριστεί το χωριστό καθεστώς κάθε κατηγορίας προϊόντων και ουσιών με τη βοήθεια ενός συμβόλου στον κατάλογο των προϊόντων.
- (8) Ένα ολοκληρωμένο σύστημα βιολογικής γεωργίας απαιτεί η ζωική παραγωγή να είναι συνδεδεμένη με τη γη, όπου η παραγόμενη κόπρος χρησιμοποιείται ως λίπασμα για την καλλιέργεια των φυτών. Επειδή η κτηνοτροφία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την διαχείριση της γεωργικής γης, πρέπει να προβλεφθεί η απαγόρευση της κτηνοτροφίας εκτός εδάφους. Στην βιολογική κτηνοτροφία, η επιλογή φυλών πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ικανότητα προσαρμογής τους στις τοπικές συνθήκες, τη ζωτικότητα τους και την αντοχή τους σε ασθένειες και πρέπει να ενθαρρύνεται η ευρεία βιοποικιλότητα.
- (9) Ορισμένες φορές, οι επιχειρήσεις ενδέχεται να αντιμετωπίζουν δυσκολίες προμήθειας ζώων αναπαραγωγής βιολογικής εκτροφής από ένα περιορισμένο απόθεμα γονιδίων, γεγονός που θα μπορούσε να εμποδίσει την ανάπτυξη του τομέα. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να προβλεφθεί η δυνατότητα εισαγωγής στην εκμετάλλευση περιορισμένου αριθμού ζώων μη βιολογικής εκτροφής για τους σκοπούς της αναπαραγωγής.
- (10) Η βιολογική κτηνοτροφία πρέπει να διασφαλίζει την ικανοποίηση των ιδιαίτερων αναγκών της συμπεριφοράς των ζώων. Ως προς αυτό, οι συνθήκες σταβλισμού όλων των ειδών ζώων πρέπει να ικανοποιούν τις ανάγκες των ζώων όσον αφορά τον αερισμό, τον φωτισμό, τον διαθέσιμο χώρο και την άνεση και πρέπει, κατά συνέπεια, να διατίθεται επαρκής χώρος που θα παρέχει ελευθερία κίνησης του κάθε ζώου και θα επιτρέπει την ανάπτυξη της φυσικής κοινωνικής συμπεριφοράς του ζώου. Πρέπει να θεσπιστούν ειδικές συνθήκες σταβλισμού και μέθοδοι εκτροφής για ορισμένα είδη ζώων, περιλαμβανομένων των μελισσών. Αυτές οι ειδικές συνθήκες σταβλισμού πρέπει να εξασφαλίζουν υψηλό επίπεδο όσον αφορά την καλή μεταχείριση των ζώων, η οποία αποτελεί προτεραιότητα για τη βιολογική κτηνοτροφία και υπερβαίνει ενδεχομένως τα κοινοτικά πρότυπα για την καλή μεταχείριση των ζώων τα οποία εφαρμόζονται στην κτηνοτροφία γενικά. Με βάση τις πρακτικές βιολογικής κτηνοτροφίας πρέπει να απαγορεύεται η υπερβολικά ταχεία εκτροφή πουλερικών. Συνεπώς, πρέπει να θεσπισθούν ειδικές διατάξεις αποτροπής μεθόδων εντατικής εκτροφής. Ειδικότερα, τα πουλερικά πρέπει είτε να εκτρέφονται μέχρι να φθάσουν σε μια ελάχιστη ηλικία είτε να προέρχονται από στελέχη πουλερικών βραδείας ανάπτυξης, έτσι ώστε να μην παρέχονται κίνητρα για την χρησιμοποίηση μεθόδων εντατικής εκτροφής σε καμία από τις δύο περιπτώσεις.

▼ B

- (11) Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα ζώα πρέπει να έχουν μόνιμη πρόσβαση σε υπαίθριες εκτάσεις βοσκής, εφόσον το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες, και αυτές οι υπαίθριες εκτάσεις θα πρέπει κατά βάση να οργανώνονται στο πλαίσιο κατάλληλου συστήματος εναλλαγής.
- (12) Για να αποτραπεί η περιβαλλοντική ρύπανση των φυσικών πόρων, ιδίως του εδάφους και των υδάτων, από θρεπτικές ουσίες, πρέπει να καθοριστεί ένα ανώτατο όριο χρησιμοποιούμενης κόπρου ανά εκτάριο και πυκνότητας ζώων ανά εκτάριο. Το όριο αυτό πρέπει να σχετίζεται με την περιεκτικότητα της κοπριάς σε άζωτο.
- (13) Πρέπει να απαγορευθούν οι ακρωτηριασμοί που επιφέρουν άγχος, βλάβη, ασθένεια ή ταλαιπωρία στα ζώα. Ορισμένες, ωστόσο, επεμβάσεις που είναι απαραίτητες για ορισμένους τύπους παραγωγής και για την ασφάλεια των ζώων και των ανθρώπων μπορεί να επιτρέπονται με συγκεκριμένους περιορισμούς.
- (14) Τα ζώα πρέπει να τρέφονται με χλόη, χορτονομή και ζωοτροφές που παράγονται σύμφωνα με τους κανόνες της βιολογικής γεωργίας και προέρχονται κατά προτίμηση από την ίδια εκμετάλλευση, με βάση τις φυσιολογικές ανάγκες τους. Επιπλέον, για να ικανοποιηθούν οι βασικές διατροφικές ανάγκες των ζώων, ενδέχεται να απαιτηθεί η χρησιμοποίηση ορισμένων ανόργανων ουσιών, ιχνοστοιχείων και βιταμινών με σαφώς προσδιορισμένους όρους.
- (15) Επειδή εκτιμάται ότι θα εξακολουθήσουν να υφίστανται οι τρέχουσες περιφερειακές διαφορές ως προς την δυνατότητα να λαμβάνουν τα μηρυκαστικά ζώα βιολογικής εκτροφής τις ζωτικά απαραίτητες βιταμίνες Α, D και Ε μέσω της τροφής τους, λόγω των κλιματικών συνθηκών και των διαθέσιμων πηγών ζωοτροφών, θα πρέπει να επιτραπεί η χρήση αυτών των βιταμινών για τα μηρυκαστικά.
- (16) Η μέριμνα για την υγεία των ζώων πρέπει να βασίζεται κυρίως στην πρόληψη των ασθενειών. Πρέπει ακόμη να λαμβάνονται ειδικά μέτρα καθαρισμού και απολύμανσης.
- (17) Απαγορεύεται η προληπτική χορήγηση συνθετικών αλλοπαθητικών φαρμακευτικών σκευασμάτων στην βιολογική κτηνοτροφία. Εντούτοις, σε περίπτωση ασθένειας ή τραύματος ενός ζώου που απαιτεί άμεση θεραπευτική αγωγή, η χρησιμοποίηση συνθετικών αλλοπαθητικών φαρμακευτικών σκευασμάτων πρέπει να περιορίζεται στο απολύτως απαραίτητο. Επιπλέον, για να διασφαλιστεί η πληρότητα της βιολογικής παραγωγής προς όφελος των καταναλωτών, πρέπει να λαμβάνονται περιοριστικά μέτρα, όπως ο διπλασιασμός της περιόδου απόσυρσης μετά την χρησιμοποίηση χημικά συνθετικών αλλοπαθητικών φαρμακευτικών σκευασμάτων.
- (18) Πρέπει να θεσπιστούν ειδικοί κανόνες πρόληψης των ασθενειών και κτηνιατρικής αγωγής στην μελισσοκομία.
- (19) Οι επιχειρήσεις παραγωγής ζωοτροφών ή τροφίμων πρέπει να ακολουθούν τις ενδεδειγμένες διαδικασίες με βάση το συστηματικό προσδιορισμό των κρίσιμων σταδίων μεταποίησης, για να εξασφαλιστεί ότι τα παραγόμενα μεταποιημένα προϊόντα είναι σύμφωνα με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής.
- (20) Είναι απαραίτητη η χρησιμοποίηση ορισμένων μη βιολογικών προϊόντων και ουσιών για να διασφαλιστεί η παραγωγή ορισμένων μεταποιημένων τροφίμων και ζωοτροφών βιολογικής παραγωγής. Απαιτείται περισσότερος χρόνος για την εναρμόνιση των κανόνων επεξεργασίας του οίνου σε κοινοτικό επίπεδο. Συνεπώς, τα προαναφερθέντα προϊόντα πρέπει να εξαιρεθούν όσον αφορά την επεξεργασία οίνου μέχρις ότου καθορισθούν ειδικοί κανόνες σε μελλοντικό στάδιο.

▼ B

- (21) Για τους σκοπούς της μεταποίησης βιολογικών τροφίμων, ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 ενέκρινε, με σαφώς προσδιορισμένους όρους, την χρησιμοποίηση ορισμένων βοηθητικών μέσων επεξεργασίας και μη βιολογικών συστατικών γεωργικής προέλευσης. Για να εξασφαλιστεί η συνέχεια της βιολογικής γεωργίας, πρέπει να εξακολουθήσει να επιτρέπεται η χρησιμοποίηση των εν λόγω προϊόντων και ουσιών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007. Για λόγους σαφήνειας, πρέπει ακόμη να περιληφθούν στα παραρτήματα του παρόντος κανονισμού τα προϊόντα και οι ουσίες που είχαν εγκριθεί βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91. Στους καταλόγους αυτούς μπορούν να προστεθούν στο μέλλον και άλλα προϊόντα και ουσίες σύμφωνα με διαφορετική νομική βάση, συγκεκριμένα το άρθρο 21 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007. Πρέπει, λοιπόν, να προσδιοριστεί το διακριτό καθεστώς κάθε κατηγορίας προϊόντων και ουσιών με την προσθήκη ενός συμβόλου στον κατάλογο.
- (22) Υπό ορισμένους όρους, επιτρέπεται η ταυτόχρονη συλλογή και μεταφορά βιολογικών και μη βιολογικών προϊόντων. Πρέπει να θεσπιστούν ειδικές διατάξεις για τον σωστό διαχωρισμό των βιολογικών και των μη βιολογικών προϊόντων κατά τον χειρισμό τους και για να αποτραπεί κάθε ανάμειξή τους.
- (23) Για την μετατροπή από την συμβατική στην βιολογική γεωργία απαιτούνται ορισμένες περιόδους προσαρμογής όλων των χρησιμοποιούμενων μέσων. Πρέπει να καθοριστούν ειδικά χρονικά διαστήματα για τους διάφορους τομείς παραγωγής σε συνάρτηση με τον προηγούμενο τύπο της παραγωγής.
- (24) Βάσει του άρθρου 22 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, πρέπει να καθοριστούν ειδικοί όροι εφαρμογής των προβλεπόμενων στο ίδιο άρθρο εξαιρέσεων. Αυτοί οι κανόνες πρέπει να καθοριστούν σε συνάρτηση με τη μη διαθεσιμότητα ζώων βιολογικής παραγωγής, ζωοτροφών, κεριού μελισσών, σπόρων για σπορά και κονδύλων γεωμήλων προς φύτευση και οργανικών συστατικών καθώς και με ειδικά προβλήματα που συνδέονται με τη διαχείριση του ζωικού κεφαλαίου και συνθήκες καταστροφών.
- (25) Οι γεωγραφικές και διαρθρωτικές διαφορές ως προς τις γεωργικές και κλιματικές δυσκολίες ενδέχεται να εμποδίζουν την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής σε ορισμένες περιοχές και για τον λόγο αυτό απαιτούνται εξαιρέσεις για ορισμένες πρακτικές όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των κτιρίων σταβλισμού των ζώων και των εγκαταστάσεων. Συνεπώς, πρέπει να επιτρέπεται η πρόσδεση των ζώων σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις μικρού μεγέθους, υπό σαφώς προσδιορισμένες συνθήκες που σχετίζονται με την γεωγραφική τους θέση και διαρθρωτικές δυσκολίες, ιδίως σε ορεινές περιοχές, και αυτό μόνο όταν δεν είναι εφικτός ο ομαδικός σταβλισμός των ζώων με βάση τις ανάγκες της συμπεριφοράς τους.
- (26) Για να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη σε πρώτο στάδιο ενός τομέα βιολογικής κτηνοτροφίας, χορηγήθηκαν ορισμένες παρεκκλίσεις προσωρινού χαρακτήρα όσον αφορά την πρόσδεση ζώων, τις συνθήκες σταβλισμού και τον δείκτη πυκνότητας των ζώων σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91. Οι παρεκκλίσεις αυτές πρέπει να διατηρηθούν, σε μεταβατική βάση, μέχρι την ημερομηνία λήξεώς τους για να μην διαταραχθεί ο τομέας της βιολογικής γεωργίας.
- (27) Λαμβανομένης υπόψη της σημασίας της επικοινωνίας στον τομέα της βιολογικής μελισσοκομίας, πρέπει να προβλεφθούν παρεκκλίσεις που επιτρέπουν την παράλληλη παραγωγή βιολογικών και μη βιολογικών προϊόντων μελισσοκομίας στην ίδια εκμετάλλευση.
- (28) Σε ορισμένες περιστάσεις, οι κάτοχοι εκμεταλλεύσεων ενδέχεται να αντιμετωπίζουν δυσκολίες να προμηθευτούν ζώα βιολογικής

▼B

εκτροφής και βιολογικές ζωτροφές και, ως εκ τούτου, πρέπει να επιτραπεί η χρησιμοποίηση περιορισμένου αριθμού μη βιολογικών εισροών σε περιορισμένες ποσότητες.

- (29) Οι παραγωγοί που εφαρμόζουν μεθόδους βιολογικής παραγωγής έχουν καταβάλει μεγάλες προσπάθειες για την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής σπόρων και πολλαπλασιαστικού υλικού με στόχο να δημιουργηθεί ένα μεγάλο φάσμα φυτικών ποικιλιών για τις οποίες υπάρχουν βιολογικοί σπόροι και αγενές φυτικό πολλαπλασιαστικό υλικό. Παρόλα αυτά, για πολλά είδη δεν υπάρχουν ακόμη αρκετοί σπόροι βιολογικής παραγωγής και αγενές φυτικό πολλαπλασιαστικό υλικό και, σε αυτές τις περιπτώσεις, πρέπει να επιτρέπεται η χρησιμοποίηση μη βιολογικών σπόρων και φυτικού πολλαπλασιαστικού υλικού.
- (30) Για τον εφοδιασμό των επιχειρήσεων με βιολογικούς σπόρους για σπορά και σπόρους γεωμήλων, κάθε κράτος μέλος πρέπει να διασφαλίζει ότι υπάρχει βάση δεδομένων η οποία περιλαμβάνει τις ποικιλίες βιολογικών σπόρων για σπορά και κονδύλων γεωμήλων προς φύτευση που είναι διαθέσιμοι στην αγορά.
- (31) Η διαχείριση ενηλίκων βοοειδών μπορεί να θέτει σε κίνδυνο τον εκτροφέα και άλλα πρόσωπα που χειρίζονται τα ζώα. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να προβλεφθούν παρεκκλίσεις κατά το τελικό στάδιο πάχυνσης των θηλαστικών, ιδίως των βοοειδών.
- (32) Οι καταστροφικές περιστάσεις ή η εξάπλωση ασθενειών των ζώων ή των φυτών μπορεί να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στη βιολογική παραγωγή των περιοχών στις οποίες συμβαίνουν. Πρέπει να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλιστεί η διατήρηση ή η αποκατάσταση της γεωργικής δραστηριότητας. Πρέπει, συνεπώς, να επιτραπεί, για περιορισμένο διάστημα, η χρησιμοποίηση ζώων μη βιολογικής εκτροφής ή μη βιολογικών σπόρων για σπορά στις περιοχές που πλήττονται.
- (33) Σύμφωνα με τα άρθρα 24 παράγραφος 3 και 25 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, πρέπει να θεσπιστούν ειδικά κριτήρια σχετικά με την εμφάνιση, τη σύνθεση, το μέγεθος και το σχέδιο του κοινοτικού λογότυπου καθώς και την παρουσίαση και τη σύνθεση του κωδικού της αρχής ελέγχου ή του φορέα ελέγχου και της αναφοράς του τόπου στον οποίο έχει παραχθεί το γεωργικό προϊόν.
- (34) Σύμφωνα με το άρθρο 26 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, πρέπει να καθοριστούν ειδικές απαιτήσεις για την επισήμανση των βιολογικών ζωτροφών, λαμβανομένων υπόψη των ποικιλιών και της σύνθεσης των ζωτροφών και των οριζόντιων διατάξεων επισήμανσης που εφαρμόζονται στις ζωτροφές.
- (35) Εκτός από το σύστημα ελέγχου του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη διενέργεια επισήμων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων⁽¹⁾, πρέπει να θεσπιστούν και ειδικά μέτρα ελέγχου, ειδικότερα λεπτομερείς απαιτήσεις για όλα τα στάδια παραγωγής, επεξεργασίας και διανομής βιολογικών προϊόντων.
- (36) Τα κοινοποιούμενα στοιχεία από τα κράτη μέλη στην Επιτροπή πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούνται άμεσα και όσο το δυνατό αποτελεσματικότερα για τη διαχείριση των στατιστικών δεδομένων και των στοιχείων αναφοράς. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, όλες οι πληροφορίες πρέπει να είναι διαθέσιμες ή να κοινοποιούνται μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής σε ηλεκτρονική ή ψηφιακή μορφή.

⁽¹⁾ ΕΕ L 165 της 30.4.2004, σ. 1, όπως διορθώθηκε με την ΕΕ L 191 της 28.5.2004, σ. 1.

▼ B

- (37) Οι ανταλλαγές πληροφοριών και εγγράφων μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών και η παροχή και η κοινοποίηση πληροφοριών από τα κράτη μέλη στην Επιτροπή γενικά πραγματοποιούνται ηλεκτρονικά ή σε ψηφιακή μορφή. Για να βελτιωθούν ο τρόπος και ο βαθμός χρησιμοποίησης αυτών των ανταλλαγών πληροφοριών σχετικά με τους κανόνες της βιολογικής παραγωγής, είναι απαραίτητο να προσαρμοστούν τα υφιστάμενα ή να δημιουργηθούν νέα μηχανογραφικά συστήματα. Πρέπει να προβλεφθούν διατάξεις από την Επιτροπή προς το σκοπό αυτό και να εφαρμοστούν αφού ενημερωθούν τα κράτη μέλη μέσω της επιτροπής βιολογικής παραγωγής.
- (38) Οι όροι επεξεργασίας των πληροφοριών από αυτά τα μηχανογραφικά συστήματα και η μορφή και το περιεχόμενο των κοινοποιούμενων βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 εγγράφων πρέπει να προσαρμόζονται συχνά, σύμφωνα με τις τροποποιήσεις των εφαρμοστέων κανόνων ή των απαιτήσεων διαχείρισης. Είναι επίσης απαραίτητη η ομοιόμορφη παρουσίαση των εγγράφων που αποστέλλονται από τα κράτη μέλη. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, να απλουστευθούν οι διαδικασίες και να εξασφαλιστεί η άμεση λειτουργία αυτών των ηλεκτρονικών συστημάτων, πρέπει να καθοριστούν η μορφή και το περιεχόμενο των εγγράφων βάσει υποδειγμάτων ή ερωτηματολογίων, τα οποία πρέπει να προσαρμόζονται και να επικαιροποιούνται από την Επιτροπή, αφού προηγουμένως ενημερώνεται η επιτροπή βιολογικής παραγωγής.
- (39) Πρέπει να θεσπισθούν μεταβατικά μέτρα για ορισμένες διατάξεις που θεσπίστηκαν με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 για να μην τεθεί σε κίνδυνο η συνέχεια της γεωργικής παραγωγής.
- (40) Ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 207/93 της Επιτροπής, της 29ης Ιανουαρίου 1993, για τον καθορισμό του περιεχομένου του παραρτήματος VI του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής και για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 5 παράγραφος 4 του εν λόγω κανονισμού ⁽¹⁾, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1452/2003 της Επιτροπής, της 14ης Αυγούστου 2003, για διατήρηση της παρέκκλισης που προβλέπεται από το άρθρο 6 παράγραφος 3 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 του Συμβουλίου όσον αφορά ορισμένες ποικιλίες σπόρων προς σπορά και το πολλαπλασιαστικό υλικό και την καθιέρωση διαδικαστικών κανόνων και κριτηρίων σχετικά με αυτή την παρέκκλιση ⁽²⁾ και ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2003 της Επιτροπής, της 5ης Φεβρουαρίου 2003, για τις απαιτήσεις στον τομέα της επισήμανσης τις συναφείς με τον βιολογικό τρόπο παραγωγής ζωοτροφών, σύνθετων ζωοτροφών και πρώτων υλών ζωοτροφών και για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 ⁽³⁾ πρέπει να καταργηθούν και να αντικατασταθούν από νέο κανονισμό.
- (41) Ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 καταργείται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 834/2007 με ημερομηνία εφαρμογής την 1η Ιανουαρίου 2009. Ορισμένες από τις διατάξεις του, ωστόσο, πρέπει να συνεχίσουν να εφαρμόζονται, με ορισμένες προσαρμογές, και πρέπει, συνεπώς, να προσαρμοστούν στο πλαίσιο του παρόντος κανονισμού. Για λόγους σαφήνειας, είναι απαραίτητο να δηλωθεί η αντιστοιχία ανάμεσα σε εκείνες τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 και τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού.

⁽¹⁾ ΕΕ L 25 της 2.2.1993, σ. 5.

⁽²⁾ ΕΕ L 206 της 15.8.2003, σ. 17.

⁽³⁾ ΕΕ L 31 της 6.2.2000, σ. 3.

▼B

- (42) Τα μέτρα που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό είναι σύμφωνα με τη γνώμη της κανονιστικής επιτροπής βιολογικής παραγωγής,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

▼ **B****Περιεχόμενα**

Τίτλος I	Εισαγωγικές διατάξεις
Τίτλος II	Κανόνες παραγωγής, μεταποίησης, συσκευασίας, μεταφοράς και αποθήκευσης των προϊόντων
Κεφάλαιο 1	Φυτική παραγωγή
Κεφάλαιο 2	Ζωική παραγωγή
Τμήμα 1	Καταγωγή των ζώων
Τμήμα 2	Συνθήκες σταβλισμού και κτηνοτροφικές πρακτικές
Τμήμα 3	Ζωοτροφές
Τμήμα 4	Κτηνιατρική αγωγή
Κεφάλαιο 3	Μεταποιημένα προϊόντα
Κεφάλαιο 4	Συσκευασία, μεταφορά, αποθήκευση προϊόντων
Κεφάλαιο 5	Κανόνες μετατροπής της παραγωγής
Κεφάλαιο 6	Έκτακτοι κανόνες παραγωγής
Τμήμα 1	Κλιματικοί, γεωγραφικοί ή διαρθρωτικοί περιορισμοί
Τμήμα 2	Μη διαθεσιμότητα βιολογικών γεωργικών εισροών
Τμήμα 3	Ειδικά προβλήματα διαχείρισης της κτηνοτροφίας
Τμήμα 3α	Έκτακτοι κανόνες παραγωγής όσον αφορά τη χρήση συγκεκριμένων προϊόντων και ουσιών στη μεταποίηση σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο ε) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007
Τμήμα 4	Περιπτώσεις καταστροφών
Κεφάλαιο 7	Βάση δεδομένων για τους σπόρους
Τίτλος III	Επισήμανση
Κεφάλαιο 1	Κοινοτικός λογότυπος
Κεφάλαιο 2	Ειδικές απαιτήσεις επισήμανσης ζωοτροφών
Κεφάλαιο 3	Άλλες ειδικές απαιτήσεις επισήμανσης
Τίτλος IV	Έλεγχοι
Κεφάλαιο 1	Ελάχιστα μέτρα ελέγχου
Κεφάλαιο 2	Απαιτήσεις ελέγχου των φυτών και των φυτικών προϊόντων
Κεφάλαιο 3	Απαιτήσεις ελέγχου των ζώων και των ζωικών προϊόντων
Κεφάλαιο 4	Απαιτήσεις ελέγχου της παρασκευής των προϊόντων
Κεφάλαιο 5	Απαιτήσεις ελέγχου των εισαγωγών
Κεφάλαιο 6	Απαιτήσεις ελέγχου των μονάδων που αναθέτουν δραστηριότητες σε τρίτους
Κεφάλαιο 7	Απαιτήσεις ελέγχου των μονάδων παραγωγής ζωοτροφών
Κεφάλαιο 8	Παραβάσεις και ανταλλαγή πληροφοριών
Τίτλος V	Διαβίβαση πληροφοριών, μεταβατικές και τελικές διατάξεις
Κεφάλαιο 1	Διαβίβαση στοιχείων στην Επιτροπή
Κεφάλαιο 2	Μεταβατικές και τελικές διατάξεις

▼ B

ΤΙΤΛΟΣ I
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής

1. Ο παρών κανονισμός θεσπίζει ειδικούς κανόνες για τη βιολογική παραγωγή, την επισήμανση και τον έλεγχο των προϊόντων τα οποία αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007.
2. Ο παρών κανονισμός δεν εφαρμόζεται στα ακόλουθα προϊόντα:
 - α) προϊόντα υδατοκαλλιέργειας·
 - β) φύκια·
 - γ) είδη ζώων, εκτός από αυτά που αναφέρονται στο άρθρο 7.

▼ M1▼ B

Εντούτοις, οι τίτλοι II, III και ο τίτλος IV εφαρμόζονται κατ' αναλογία στα προϊόντα τα οποία αναφέρονται στα στοιχεία α), β) και γ) του πρώτου εδαφίου μέχρι να θεσπιστούν λεπτομερείς κανόνες παραγωγής των προϊόντων αυτών βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Συμπληρωματικά προς τους ορισμούς του άρθρου 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

- α) «μη βιολογικό»: προϊόντα που δεν προέρχονται από ή δεν συνδέονται με τρόπο παραγωγής σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και τον παρόντα κανονισμό·
- β) «κτηνιατρικά φάρμακα»: τα προϊόντα που ορίζονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 της οδηγίας 2001/82/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁾ σχετικά με τον κοινοτικό κώδικα κτηνιατρικών φαρμάκων·
- γ) «εισαγωγέας»: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο στο εσωτερικό της Κοινότητας που παρουσιάζει φορτίο εμπορεύματος για ελεύθερη κυκλοφορία στην Κοινότητα, είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω αντιπροσώπου·
- δ) «πρώτος παραλήπτης»: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο στο οποίο παραδίδεται το εισαγόμενο φορτίο και το οποίο λαμβάνει το προϊόν για περαιτέρω επεξεργασία ή/και για διάθεση στην αγορά·
- ε) «εκμετάλλευση»: όλες οι μονάδες παραγωγής που λειτουργούν υπό ενιαία διαχείριση με στόχο την παραγωγή γεωργικών προϊόντων·
- στ) «μονάδα παραγωγής»: όλα τα στοιχεία ενεργητικού που χρησιμοποιούνται για ένα τομέα παραγωγής, όπως εγκαταστάσεις παραγωγής, αγροτεμάχια, βοσκότοποι, υπαίθριοι χώροι, κτίρια σταβλισμού των ζώων, κτίρια αποθήκευσης των προϊόντων, φυτικών προϊόντων, ζωικών προϊόντων, πρώτων υλών και κάθε άλλης εισροής που συνδέεται με αυτό τον συγκεκριμένο τομέα παραγωγής·
- ζ) «υδροπονική παραγωγή»: η μέθοδος καλλιέργειας φυτών με τις ρίζες τους σε ανόργανο θρεπτικό διάλυμα μόνο ή σε αδρανές μέσο, όπως ο περλίτης, το χαλίκι ή οι ορυκτές ίνες, στο οποίο προστίθεται θρεπτικό διάλυμα·
- η) «κτηνιατρική αγωγή»: όλα τα στάδια μιας θεραπευτικής ή προληπτικής αγωγής για την καταπολέμηση μιας ειδικής νόσου·
- θ) «ζωοτροφές σε μετατροπή»: οι ζωοτροφές που παράγονται κατά την περίοδο μετατροπής από την συμβατική προς τη βιολογική

⁽¹⁾ ΕΕ L 311 της 28.11.2001, σ. 1.

▼ B

παραγωγή, εξαιρουμένων των ζωοτροφών που συγκομίζονται κατά τους δώδεκα μήνες μετά την έναρξη της μετατροπής, όπως αναφέρεται στο άρθρο 17 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007.

ΤΙΤΛΟΣ II

ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ, ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ, ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ, ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Φυτική παραγωγή*Άρθρο 3***Διαχείριση του εδάφους και λίπανση**

1. Όταν οι διατροφικές ανάγκες των φυτών δεν είναι δυνατόν να ικανοποιηθούν με τα μέτρα τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 12 παράγραφος 1 στοιχεία α), β) και γ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, στην βιολογική παραγωγή μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο τα αναφερόμενα στο παράρτημα I του παρόντος κανονισμού λιπάσματα και βελτιωτικά του εδάφους και μόνο στο βαθμό που είναι απαραίτητα. Οι επιχειρήσεις διατηρούν έγγραφα που αποδεικνύουν την ανάγκη χρησιμοποίησης του προϊόντος.

2. Η συνολική ποσότητα ζωικής κόπρου, όπως ορίζεται στην οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου ⁽¹⁾ για την προστασία των υδάτων από την νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης, που διασπείρεται στην εκμετάλλευση πρέπει να μην υπερβαίνει τα 170 χιλιόγραμμα αζώτου ετησίως ανά εκτάριο χρησιμοποιήσιμης γεωργικής γης. Το όριο αυτό ισχύει μόνο στην χρήση κοπριάς αγροκτήματος, αποξηραμένης κοπριάς αγροκτήματος και αφυδατωμένης κοπριάς πουλερικών, κομποστοποιημένων ζωικών περιττωμάτων, περιλαμβανομένων της κόπρου πουλερικών, της κομποστοποιημένης ζωικής κοπριάς και των υγρών ζωικών περιττωμάτων.

3. Οι εκμεταλλεύσεις βιολογικής παραγωγής μπορούν να συνάπτουν γραπτές συμφωνίες συνεργασίας αποκλειστικά με άλλες εκμεταλλεύσεις και επιχειρήσεις οι οποίες συμμορφώνονται με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής, με σκοπό τη διασπορά πλεονάζουσας κόπρου βιολογικής παραγωγής. Το ανώτατο όριο που αναφέρεται στην παράγραφο 2 υπολογίζεται βάσει του συνόλου των μονάδων βιολογικής παραγωγής που συμμετέχουν σε αυτή την συνεργασία.

4. Επιτρέπεται η χρήση των κατάλληλων παρασκευασμάτων μικροοργανισμών για τη βελτίωση της συνολικής κατάστασης του εδάφους ή της διαθεσιμότητας θρεπτικών ουσιών στο έδαφος ή στις καλλιέργειες.

5. Για την ενεργοποίηση των οργανικών λιπασμάτων επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται κατάλληλα παρασκευάσματα με βάση φυτά ή παρασκευάσματα μικροοργανισμών.

*Άρθρο 4***Απαγόρευση της υδροπονικής παραγωγής**

Απαγορεύεται η υδροπονική παραγωγή.

*Άρθρο 5***Διαχείριση παρασίτων, ασθενείων και ζιζανίων**

1. Όταν δεν είναι δυνατή η επαρκής προστασία των φυτών από επιβλαβείς οργανισμούς και ασθένειες με την λήψη των μέτρων τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 12 παράγραφος 1 στοιχεία α), β), γ) και ζ) και σύμφωνα με το άρθρο 12 στοιχείο η) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται μόνο προϊόντα που

⁽¹⁾ ΕΕ L 375 της 31.12.1991, σ. 1.

▼B

αναφέρονται στο παράρτημα II του παρόντος κανονισμού, στη βιολογική γεωργία. Οι επιχειρήσεις τηρούν έγγραφα που αποδεικνύουν την ανάγκη χρησιμοποίησης του προϊόντος.

2. Για προϊόντα που χρησιμοποιούνται σε παγίδες και διανομείς, με εξαίρεση τις συσκευές φερομόνης, οι παγίδες ή/και διανομείς δεν εκλύουν τις ουσίες στο περιβάλλον και αποτρέπουν την επαφή ανάμεσα στις ουσίες και τις καλλιέργειες. Μετά την χρήση, πραγματοποιείται ασφαλής συλλογή και διάθεση των παγίδων.

*Άρθρο 6***Ειδικοί κανόνες παραγωγής μανιταριών**

Για την παραγωγή μανιταριών επιτρέπεται η χρησιμοποίηση υποστρωμάτων εδάφους, εφόσον αυτά αποτελούνται μόνο από τα ακόλουθα συστατικά:

- α) κοπριά αγροκτήματος και ζωικά περιττώματα:
 - i) είτε από εκμεταλλεύσεις που εφαρμόζουν την μέθοδο βιολογικής παραγωγής,
 - ii) είτε αναφέρονται στο παράρτημα I, μόνο όταν το αναφερόμενο στο σημείο i) προϊόν δεν είναι διαθέσιμο και υπό τον όρο ότι δεν υπερβαίνουν το 25 % του βάρους των συνολικών συστατικών του υποστρώματος, εκτός από το υλικό επικάλυψης και πρόσθετο νερό, πριν από την κομποστοποίηση.
- β) προϊόντα γεωργικής προέλευσης, εκτός από αυτά που αναφέρονται στο σημείο α), από εκμεταλλεύσεις που εφαρμόζουν μέθοδο βιολογικής παραγωγής·
- γ) τύρφη που δεν έχει υποστεί χημική επεξεργασία·
- δ) ξύλο που δεν έχει υποστεί επεξεργασία με χημικά προϊόντα μετά την υλοτόμηση·
- ε) ανόργανα προϊόντα που αναφέρονται στο παράρτημα I, νερό και χώμα.

*ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2***Ζωική παραγωγή***Άρθρο 7***Πεδίο εφαρμογής**

Το παρόν κεφάλαιο ορίζει λεπτομερείς κανόνες παραγωγής για τα ακόλουθα είδη: βοοειδή, περιλαμβανομένων των ειδών *bubalus* και *bison*, ιπποειδή, χοιροειδή, προβατοειδή, αιγοειδή, πουλερικά (είδη που αναφέρονται στο παράρτημα III) και μέλισσες.

Τμήμα 1

Προέλευση των ζώων*Άρθρο 8***Καταγωγή ζώων βιολογικής εκτροφής**

1. Κατά την επιλογή φυλών ή τύπων ζώων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ικανότητα προσαρμογής των ζώων στις τοπικές συνθήκες, η ζωτικότητα τους και η αντοχή τους σε ασθένειες. Ακόμη, πρέπει να επιλέγονται φυλές ή τύποι ζώων κατά τρόπο που να αποφεύγονται ειδικές ασθένειες ή προβλήματα υγείας τα οποία συνδέονται με ορισμένες φυλές ή τύπους που χρησιμοποιούνται στην εντατική παραγωγή, όπως το σύνδρομο του στρες των χοίρων, το σύνδρομο PSE (ωχρότητα, μαλακότητα, εξίδρωση), το σύνδρομο αιφνίδιου θανάτου, οι αυτόματες αποβολές και η δυστοκία που απαιτεί καισαρική τομή. Πρέπει να προτιμώνται οι αυτόχθονες φυλές και τύποι ζώων.

▼B

2. Για τις μέλισσες, πρέπει να προτιμάται η χρησιμοποίηση του είδους *Apis mellifera* και των τοπικών οικοτύπων τους.

Άρθρο 9

Καταγωγή ζώων μη βιολογικής εκτροφής

1. Σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 1 στοιχείο α) σημείο ii) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, τα ζώα μη βιολογικής εκτροφής επιτρέπεται να εισάγονται για λόγους αναπαραγωγής σε μια εκμετάλλευση, μόνο όταν δεν υφίσταται επαρκής αριθμός ζώων βιολογικής εκτροφής και με την επιφύλαξη των όρων που προβλέπονται στις παραγράφους 2 έως 5 του παρόντος άρθρου.

2. Κατά την πρώτη συγκρότηση μιας αγέλης ή κοπαδιού, η εκτροφή των νεαρών θηλαστικών μη βιολογικής εκτροφής πρέπει να είναι σύμφωνη με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής αμέσως μετά τον απογαλακτισμό τους. Ακόμη, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι περιορισμοί από την ημέρα εισαγωγής των ζώων στην αγέλη:

- α) τα βουβάλια, οι μόσχοι και τα πουλάρια πρέπει να είναι ηλικίας κατώτερης των 6 μηνών·
- β) οι αμνοί και τα ερίφια πρέπει να είναι ηλικίας κατώτερης των 60 ημερών·
- γ) το βάρος των χοιριδίων πρέπει να είναι κατώτερο των 35 χιλιογράμμων.

3. Τα ενήλικα αρσενικά και τα άτοκα θηλυκά θηλαστικά μη βιολογικής εκτροφής, για τους σκοπούς της ανανέωσης μιας αγέλης ή ενός κοπαδιού, πρέπει να εκτρέφονται στη συνέχεια σύμφωνα με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής. Ακόμη, ο αριθμός θηλυκών θηλαστικών υπόκειται στους ακόλουθους περιορισμούς ετησίως:

- α) δεν δύναται να υπερβαίνει το 10 % των ενηλίκων υποειδών ή βοοειδών, περιλαμβανομένων των ειδών *bubalus* και *bison*, και το 20 % του πληθυσμού των ενηλίκων χοιροειδών, προβατοειδών και αιγοειδών, ως θηλυκά άτοκα ζώα·
- β) για τις μονάδες παραγωγής με λιγότερα από 10 υποειδή ή βοοειδή, ή με λιγότερα από πέντε χοιροειδή, προβατοειδή ή αιγοειδή, η προαναφερόμενη ανανέωση του πληθυσμού περιορίζεται κατ' ανώτατο όριο σε ένα ζώο ετησίως.

Η διάταξη της παρούσας παραγράφου θα αναθεωρηθεί το 2012 με σκοπό να καταργηθεί σταδιακά.

4. Τα αναφερόμενα στην παράγραφο 3 ποσοστά είναι δυνατόν να αυξηθούν έως το 40 %, εφόσον υπάρχει προηγούμενη άδεια της αρμόδιας αρχής στις ακόλουθες ειδικές περιπτώσεις:

- α) σημαντικής επέκτασης της κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης·
- β) αλλαγής φυλής·
- γ) έναρξης νέας κτηνοτροφικής δραστηριότητας·
- δ) απειλής εξάφaniσης φυλών από την κτηνοτροφία, όπως αναφέρεται στο παράρτημα IV του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1974/2006 της Επιτροπής⁽¹⁾ σε αυτή την περίπτωση τα ζώα αυτών των φυλών δεν πρέπει να είναι υποχρεωτικά άτοκα.

5. Για την ανασύσταση των μελισσιών, επιτρέπεται να αντικαθίστανται το 10 % ετησίως των βασιλισσών και των σμηνών από βασιλισσες και σμήνη μη βιολογικής εκτροφής στη μονάδα βιολογικής παραγωγής, υπό τον όρο ότι οι βασιλισσες και τα σμήνη τοποθετούνται σε κυνέλες με κηρήθρες ή φύλλα κηρηθρών που προέρχονται από μονάδες βιολογικής παραγωγής.

(¹) ΕΕ L 368 της 23.12.2006, σ. 15.

Τμήμα 2

Συνθήκες σταβλισμού και κτηνοτροφικές πρακτικές

Άρθρο 10

Κανόνες σχετικά με τις συνθήκες σταβλισμού

1. Η μόνωση, η θέρμανση και ο αερισμός του κτιρίου πρέπει να εξασφαλίζουν ότι η κυκλοφορία του αέρα, το επίπεδο της σκόνης, η θερμοκρασία, η σχετική υγρασία της ατμόσφαιρας και η συγκέντρωση αερίων διατηρούνται εντός ορίων μη επιβλαβών για τα ζώα. Τα κτίρια πρέπει να επιτρέπουν την είσοδο άφθονου φυσικού αερισμού και φωτός.
2. Τα κτίρια για τα ζώα δεν είναι υποχρεωτικά σε περιοχές με κατάλληλες κλιματικές συνθήκες που επιτρέπουν την υπαίθρια διαβίωση των ζώων.
3. Η πυκνότητα των ζώων εντός των ενδαιτημάτων πρέπει να επιτρέπει την άνεση, την καλή διαβίωση και να ικανοποιεί τις ειδικές ανάγκες των ζώων που σχετίζονται κυρίως με τα είδη, τη φυλή και την ηλικία των ζώων. Πρέπει να λαμβάνει επίσης υπόψη τις ανάγκες της συμπεριφοράς των ζώων που εξαρτώνται ιδίως από το μέγεθος της ομάδας και το φύλο των ζώων. Η πυκνότητα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες άνετης διαβίωσης των ζώων, παρέχοντας σε αυτά επαρκή χώρο για φυσική στάση, να ξαπλώνουν με ευκολία, να κυλιούνται, να περιπολούνται τον εαυτό τους, να λαμβάνουν όλες τις φυσικές στάσεις και να κάνουν όλες τις φυσικές κινήσεις, όπως να τεντώνονται και να φτερουγίζουν.
4. Το ελάχιστο εμβαδόν εντός των κτιρίων και των υπαίθριων χώρων και τα λοιπά χαρακτηριστικά σταβλισμού για τα διάφορα είδη και τις κατηγορίες ζώων καθορίζονται στο παράρτημα III.

Άρθρο 11

Ειδικές συνθήκες σταβλισμού και κτηνοτροφικές πρακτικές για τα θηλαστικά

1. Το δάπεδο των ενδαιτημάτων των ζώων πρέπει να είναι ομαλό αλλά όχι ολισθηρό. Το μισό τουλάχιστον εμβαδόν του δαπέδου πρέπει να είναι συνεχές, δηλαδή όχι υπό μορφή γρίλιας ή δικτυωτού.
2. Τα ενδαιτήματα πρέπει να είναι εφοδιασμένα με άνετο, καθαρό και στεγνό χώρο ωοτοκίας/ανάπαυσης, επαρκών διαστάσεων, αποτελούμενο από στερεή κατασκευή χωρίς δάπεδο υπό μορφή γρίλιας. Ο χώρος ανάπαυσης πρέπει να περιέχει άφθονο στεγνό υλικό κατάκλισης με στρωμνή. Η στρωμνή πρέπει να περιλαμβάνει άχυρο ή άλλο κατάλληλο φυσικό υλικό. Η στρωμνή είναι δυνατό να βελτιώνεται και να εμπλουτίζεται με οποιοδήποτε ανόργανο προϊόν του παραρτήματος I.
3. Παρά τις διατάξεις του άρθρου 3 παράγραφος 3 της οδηγίας 91/629/EΚ του Συμβουλίου⁽¹⁾, απαγορεύεται ο σταβλισμός των μόσχων σε ατομικούς χώρους μετά την ηλικία της μίας εβδομάδας.
4. Παρά τις διατάξεις του άρθρου 3 παράγραφος 8 της οδηγίας 91/630 του Συμβουλίου⁽²⁾, οι θηλυκοί χοίροι πρέπει να διατηρούνται σε ομάδες, εκτός από τα τελευταία στάδια της κηφίσεως και την περίοδο του θηλασμού.
5. Απαγορεύεται ο σταβλισμός χοιριδίων σε επίπεδα δάπεδα ή σε κλωβούς χοιριδίων.
6. Οι χώροι άσκησης πρέπει να επιτρέπουν στους χοίρους να κοπρίζουν και να σκάβουν με το ρύγχος τους. Για να έχουν τη δυνατότητα τα ζώα να σκάβουν με το ρύγχος τους, μπορούν να χρησιμοποιούνται διάφορα υποστρώματα.

⁽¹⁾ ΕΕ L 340 της 11.12.1991, σ. 28.

⁽²⁾ ΕΕ L 340 της 11.12.1991, σ. 33.

Άρθρο 12

Ειδικοί όροι σταβλισμού και πρακτικές εκτροφής πουλερικών

1. Τα πουλερικά δεν πρέπει να διατηρούνται σε κλωβούς.
2. Τα νηκτικά πτηνά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε ρυάκι, τεχνητή λίμνη ή γούρνα, όποτε το επιτρέπουν οι καιρικές συνθήκες και οι συνθήκες υγιεινής, ώστε να ικανοποιούνται οι ειδικές ανάγκες του είδους και οι απαιτήσεις καλής διαβίωσης των ζώων.
3. Τα ενδιαιτήματα όλων των πουλερικών πρέπει να πληρούν τους ακόλουθους όρους:
 - α) τουλάχιστον το ένα τρίτο του εμβαδού του δαπέδου πρέπει να είναι συμπαγές, δηλαδή όχι σε μορφή γρίλιας ή δικτυωτού, και να καλύπτεται με στρωμένη από άχυρα, ροκανίδια, άμμο ή τύρφη·
 - β) στα ενδιαιτήματα των ωοπαραγωγών ορνίθων, ένα επαρκώς μεγάλο τμήμα του δαπέδου στο οποίο έχουν πρόσβαση οι όρνιθες πρέπει να είναι διαθέσιμο για τη συλλογή των περιττωμάτων των πτηνών·
 - γ) πρέπει να διαθέτουν κούρνιες μεγέθους και αριθμού ανάλογου προς το μέγεθος του σμήνους και των πτηνών, όπως ορίζεται στο παράρτημα III·
 - δ) πρέπει να διαθέτουν ανοίγματα εισόδου/εξόδου μεγέθους επαρκούς για τα πτηνά, και συνολικού μήκους τουλάχιστον 4 μέτρων ανά 100 τετραγωνικά μέτρα εμβαδού του διαθέσιμου για τα πτηνά ενδιαιτήματος·
 - ε) σε κάθε ενδιαίτημα πουλερικών δεν μπορεί να στεγάζονται περισσότερα από:
 - i) 4 800 κοτόπουλα,
 - ii) 3 000 ωοπαραγωγές όρνιθες,
 - iii) 5 200 φραγκόκοτες,
 - iv) 4 000 θηλυκές πάπιες Βαρβαρίας ή Πεκίνου ή 3 200 αρσενικές πάπιες Βαρβαρίας ή Πεκίνου ή άλλες πάπιες,
 - v) 2 500 καπόνια, χήνες ή γαλοπούλες·
 - στ) σε κάθε μονάδα παραγωγής, η συνολική χρησιμοποιήσιμη επιφάνεια ορνιθώνων για κρεατοπαραγωγή δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 1 600 τετραγωνικά μέτρα·
 - ζ) οι ορνιθόνες πρέπει να είναι κατασκευασμένοι με τρόπο που να επιτρέπει την εύκολη πρόσβαση όλων των πτηνών σε υπαίθριο χώρο.
4. Στην περίπτωση των ωοπαραγωγών ορνίθων, ο φυσικός φωτισμός επιτρέπεται να συμπληρώνεται με τεχνητά μέσα για να εξασφαλίζεται φωτισμός επί 16 το πολύ ώρες ημερησίως με οκτάωρη τουλάχιστον συνεχής νυκτερινή περίοδο ανάπαυσης χωρίς τεχνητό φωτισμό.
5. Για να αποτραπεί η χρησιμοποίηση μεθόδων εντατικής εκτροφής, τα πουλερικά πρέπει να εκτρέφονται είτε μέχρις ότου αποκτήσουν μια ελάχιστη ηλικία είτε να προέρχονται από φυλές πουλερικών βραδείας ανάπτυξης. Όταν ο παραγωγός δεν χρησιμοποιεί φυλές πουλερικών βραδείας ανάπτυξης, η ελάχιστη ηλικία σφαγής είναι η ακόλουθη:
 - α) 81 ημέρες για τα κοτόπουλα,
 - β) 150 ημέρες για τα καπόνια,
 - γ) 49 ημέρες για τις πάπιες Πεκίνου,
 - δ) 70 ημέρες για τις θηλυκές πάπιες Βαρβαρίας,
 - ε) 84 ημέρες για τις αρσενικές πάπιες Βαρβαρίας,
- στ) 92 ημέρες για τις κοινές πλατύρρυγχες πάπιες (Mallard),
 - ζ) 94 ημέρες για τις φραγκόκοτες,
 - η) 140 ημέρες για τις αρσενικές γαλοπούλες και τις χήνες που προορίζονται για ψήσιμο (roasting geese),
 - θ) 100 ημέρες για τις θηλυκές γαλοπούλες.

▼B

Η αρμόδια αρχή πρέπει να ορίσει τα κριτήρια για τις φυλές βραδείας ανάπτυξης ή να συντάσσει κατάλογο αυτών των φυλών και παρέχει τις πληροφορίες αυτές στους επιχειρηματίες, σε άλλα κράτη μέλη και στην Επιτροπή.

*Άρθρο 13***Ειδικές απαιτήσεις και όροι για τους χώρους άσκησης της μελισσοκομίας**

1. Τα μελισσοκομεία πρέπει να είναι εγκατεστημένα κατά τέτοιο τρόπο ώστε, σε ακτίνα 3 χιλιομέτρων από τη θέση του μελισσοκομείου, οι πηγές νέκταρος και γύρης να αποτελούνται κυρίως από βιολογικές καλλιέργειες ή/και αυτοφυή βλάστηση ή/και καλλιέργειες στις οποίες εφαρμόζονται μέθοδοι παραγωγής περιορισμένων περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ισοδύναμες με αυτές που περιγράφονται στο άρθρο 36 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου ⁽¹⁾ ή στο άρθρο 22 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 του Συμβουλίου ⁽²⁾ οι οποίες δεν μπορούν να επηρεάσουν τον χαρακτηρισμό της μελισσοκομικής παραγωγής ως βιολογικής. Οι ανωτέρω απαιτήσεις δεν ισχύουν για περιοχές όπου δεν υπάρχει ανθοφορία ή όταν οι μέλισσες βρίσκονται σε διαχείμανση.
2. Τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν περιφέρειες ή περιοχές στις οποίες δεν είναι δυνατό να ασκηθεί μελισσοκομία σύμφωνη με τους κανόνες της βιολογικής παραγωγής.
3. Οι κυψέλες πρέπει να κατασκευάζονται βασικά από φυσικά υλικά που δεν παρουσιάζουν κίνδυνο μόλυνσης του περιβάλλοντος ή των προϊόντων της μελισσοκομίας.
4. Το κερί για τις νέες κηρήθρες πρέπει να προέρχεται από μονάδες βιολογικής παραγωγής.
5. Με την επιφύλαξη του άρθρου 25, εντός των κυψελών χρησιμοποιούνται μόνο φυσικά προϊόντα όπως πρόπολη, κερί και φυτικά έλαια.
6. Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση συνθετικών χημικών αποθητικών κατά τη διάρκεια των ενεργειών συλλογής μελιού.
7. Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση κηρηθρών που περιέχουν γόνο για εξαγωγή μελιού.

*Άρθρο 14***Πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους**

1. Οι υπαίθριοι χώροι μπορεί να είναι εν μέρει καλυμμένοι.
2. Σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 1 στοιχείο β) σημείο iii) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, τα φυτοφάγα ζώα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε βοσκότοπους για βοσκή όποτε το επιτρέπουν οι συνθήκες.
3. Όταν τα φυτοφάγα ζώα έχουν πρόσβαση σε βοσκότοπο κατά την περίοδο βοσκής και όταν το σύστημα χειμερινού σταβλισμού παρέχει ελευθερία κινήσεων στα ζώα, επιτρέπεται η εξαίρεση από την υποχρέωση εξασφάλισης υπαίθριων χώρων για τα ζώα κατά τους χειμερινούς μήνες.
4. Παρά τις διατάξεις της παραγράφου 2, οι ταύροι ηλικίας άνω του ενός έτους πρέπει να έχουν πρόσβαση σε βοσκότοπο ή σε υπαίθριο χώρο.
5. Τα πουλερικά πρέπει να έχουν πρόσβαση σε υπαίθριο χώρο τουλάχιστον κατά το ένα τρίτο της διάρκειας ζωής τους.
6. Οι υπαίθριοι χώροι για τα πουλερικά πρέπει να καλύπτονται κυρίως με βλάστηση, να διαθέτουν εγκαταστάσεις προστασίας και να παρέχουν στα πουλερικά ευχερή πρόσβαση σε επαρκή αριθμό ποτιστρών και ταγιστρών.

⁽¹⁾ ΕΕ L 277 της 21.10.2005, σ. 1.

⁽²⁾ ΕΕ L 160 της 26.6.1999, σ. 80.

▼B

7. Όταν τα πουλερικά διατηρούνται σε κλειστούς χώρους λόγω περιορισμών ή υποχρεώσεων που επιβάλλονται βάσει της κοινοτικής νομοθεσίας, πρέπει να έχουν διαρκή πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες ακατέργαστης χορτονομής και σε κατάλληλα υλικά για να ικανοποιούνται οι ηθολογικές ανάγκες τους.

*Άρθρο 15***Δείκτης πυκνότητας**

1. Ο συνολικός δείκτης πυκνότητας των ζώων δεν πρέπει να υπερβαίνει το όριο των 170 χιλιόγραμμων αζώτου ετησίως ανά εκτάριο γεωργικής γης, όπως αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 2.

2. Για τον καθορισμό του προαναφερόμενου ενδεδειγμένου δείκτη πυκνότητας των ζώων, η αρμόδια αρχή πρέπει να καθορίζει τις μονάδες ζώων που ισοδυναμούν με το προαναφερόμενο όριο λαμβάνοντας ως κατευθυντήρια οδηγία τους αριθμούς που ορίζονται στο παράρτημα IV ή τις συναφείς εθνικές διατάξεις που έχουν εκδοθεί βάσει της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ.

*Άρθρο 16***Απαγόρευση της βιολογικής εκτροφής**

Απαγορεύεται η βιολογική εκτροφή κατά την οποία ο επιχειρηματίας-κτηνοτρόφος δεν έχει ιδιότητες εκτάσεις και δεν διαχειρίζεται τη γεωργική γη ή/και δεν έχει συνάψει γραπτή συμφωνία συνεργασίας με άλλο επιχειρηματία σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 3.

*Άρθρο 17***Ταυτόχρονη παραγωγή βιολογικών και μη βιολογικών ζωικών προϊόντων**

1. Επιτρέπεται η παρουσία ζώων μη βιολογικής εκτροφής στην εκμετάλλευση, υπό τον όρο ότι αυτά εκτρέφονται σε μονάδες των οποίων τα κτίρια και αγροτεμάχια είναι σαφώς διαχωρισμένα από τις μονάδες που τηρούν τους κανόνες βιολογικής παραγωγής και ότι τα ζώα αυτά ανήκουν σε διαφορετικό είδος.

2. Τα ζώα μη βιολογικής εκτροφής μπορούν να χρησιμοποιούν βιολογικούς βοσκότοπους για περιορισμένο διάστημα κάθε έτος, υπό τον όρο ότι τα ζώα αυτά προέρχονται από σύστημα εκτροφής που ορίζεται στην παράγραφο 3 στοιχείο β) και ότι τα ζώα βιολογικής εκτροφής δεν είναι παρόντα στο βοσκότοπο την ίδια χρονική στιγμή.

3. Τα ζώα βιολογικής εκτροφής επιτρέπεται να βοσκούν σε κοινόκτητες γαίες υπό τον όρο ότι:

- α) η γη να μην έχει υποστεί, επί τρία τουλάχιστον έτη, χειρισμούς με μη επιτρεπόμενα προϊόντα για βιολογική παραγωγή·
- β) τα ζώα μη βιολογικής εκτροφής που χρησιμοποιούν αυτή τη γη προέρχονται από σύστημα κτηνοτροφίας, κατά την έννοια του άρθρου 36 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 ή του άρθρου 22 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999·
- γ) τα ζωικά προϊόντα που παράγονται από ζώα βιολογικής εκτροφής, ενόσω χρησιμοποιούν τις εν λόγω γαίες δεν πρέπει να θεωρούνται προϊόντα βιολογικής κτηνοτροφίας, εκτός εάν είναι δυνατό να αποδειχθεί ότι υπήρξε επαρκής διαχωρισμός από τα ζώα μη βιολογικής εκτροφής.

4. Κατά την περίοδο της εποχικής μετακίνησης, τα ζώα επιτρέπεται να βοσκούν σε μη βιολογικές εκτάσεις όταν μετακινούνται πεζή από ένα βοσκότοπο σε άλλο. Η κατανάλωση μη βιολογικών ζωοτροφών, με τη βόσκηση χλόης ή άλλων φυτών, στη διάρκεια της περιόδου αυτής δεν πρέπει να υπερβαίνει το 10 % του συνολικού σιτηρεσίου ανά έτος. Το εν λόγω αριθμητικό στοιχείο υπολογίζεται ως ποσοστό της ξηράς ουσίας των ζωοτροφών γεωργικής προέλευσης.

5. Οι κτηνοτροφικές επιχειρήσεις πρέπει να διατηρούν έγγραφα που αποδεικνύουν την τήρηση των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 18

Διαχείριση των ζώων

1. Ενέργειες όπως η τοποθέτηση ελαστικών ιμάντων στις ουρές των προβάτων, η κοπή της ουράς, η κοπή των οδόντων, του ράμφους ή των κεράτων δεν πρέπει να αποτελούν συνήθη πρακτική στη βιολογική κτηνοτροφία. Εντούτοις, η αρμόδια αρχή μπορεί να εγκρίνει, κατά περίπτωση, ορισμένες από αυτές τις πρακτικές για λόγους ασφάλειας ή εάν αυτές αποσκοπούν στη βελτίωση της υγείας, των συνθηκών διαβίωσης ή της υγιεινής των ζώων.

Τα ζώα πρέπει να υποφέρουν όσο το δυνατόν λιγότερο με τη χορήγηση της κατάλληλης αναισθησίας και/ή αναλγησίας και η επέμβαση πρέπει να πραγματοποιείται μόνο στην πλέον κατάλληλη ηλικία από ειδικευμένο προσωπικό.

2. Ο χειρουργικός ευνουχισμός επιτρέπεται προκειμένου να διατηρηθεί η ποιότητα των προϊόντων και οι παραδοσιακές πρακτικές παραγωγής, αλλά μόνο με τους όρους που ορίζονται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1.

3. Απαγορεύονται οι ακρωτηριασμοί όπως η κορυφοτομή των φτερών των βασιλισσών μελισσών.

4. Η φόρτωση και εκφόρτωση ζώων πρέπει να πραγματοποιούνται χωρίς τη χρησιμοποίηση κανενός είδους ηλεκτρικής διέγερσης για τον εξαναγκασμό των ζώων. Απαγορεύεται η χρήση αλλοπαθητικών ηρεμιστικών πριν ή κατά τη μεταφορά.

Τμήμα 3

Ζωοτροφές

Άρθρο 19

Ζωοτροφές από την ίδια εκμετάλλευση ή από άλλες εκμεταλλεύσεις βιολογικής παραγωγής

1. Όσον αφορά τα φυτοφάγα ζώα, εξαιρουμένης της περιόδου εποχικής διαχείμασης, με την επιφύλαξη του άρθρου 17 παράγραφος 4, τουλάχιστον το 50 % των ζωοτροφών πρέπει να προέρχεται από την ίδια κτηνοτροφική μονάδα ή, όταν αυτό δεν είναι εφικτό, παράγεται σε συνεργασία με άλλα αγροκτήματα βιολογικής παραγωγής κατά προτίμηση στην ίδια περιοχή.

2. Όσον αφορά τις μέλισσες, στο τέλος της περιόδου παραγωγής, πρέπει να διατηρούνται στις κυψέλες επαρκή αποθέματα μελιού και γύρης για την επιβίωση των μελισσιών τον χειμώνα.

3. Η τεχνητή διατροφή των μελισσιών επιτρέπεται μόνο αν απειλείται η επιβίωσή τους λόγω των κλιματικών συνθηκών και μόνο κατά το διάστημα μεταξύ της τελευταίας εσοδείας μελιού και 15 ημέρες πριν από την έναρξη της επόμενης περιόδου έκκρισης νέκταρος ή μελιτώματος. Η εκτροφή πρέπει να πραγματοποιείται με βιολογικό μέλι, βιολογικό σιρόπι ζάχαρης ή βιολογική ζάχαρη.

Άρθρο 20

Διατροφή που καλύπτει τις διατροφικές ανάγκες των ζώων

1. Όλα τα νεαρά θηλαστικά πρέπει να τρέφονται κατά προτίμηση με μητρικό γάλα σε σχέση με το φυσικό γάλα, για περίοδο τουλάχιστον τριών μηνών για τα βοοειδή, περιλαμβανομένων των ειδών *bubalus* και *bison*, και των ιπποειδών, 45 ημερών για τα αιγοπρόβατα και 40 ημερών για τους χοίρους.

2. Τα συστήματα εκτροφής των φυτοφάγων πρέπει να βασίζονται στην μέγιστη δυνατή χρησιμοποίηση βοσκής ανάλογα με τους διαθέσιμους βοσκότοπους στις διάφορες περιόδους του έτους. Τουλάχιστον 60 % της ξηράς ουσίας του ημερήσιου σιτηρέσιου των φυτοφάγων πρέπει να αποτελείται από χονδροαλεσμένη, νωπή ή αποξηραμένη ή ενσιρωμένη ζωοτροφή. Αυτό το ποσοστό επιτρέπεται να μειωθεί σε 50 % για τα ζώα γαλακτοπαραγωγής για μέγιστη περίοδο τριών μηνών στην αρχή της γαλακτοπαραγωγής.

▼ B

3. Στο ημερήσιο σιτηρέσιο των χοίρων και των πουλερικών πρέπει να προστίθεται χονδροαλεσμένη, νωπή, αποξηραμένη ή ενσιρωμένη ζωοτροφή.
4. Απαγορεύεται η εκτροφή των ζώων υπό συνθήκες διατροφής ή άλλες που να προάγουν την ανάπτυξη αναιμίας.
5. Οι πρακτικές πάχυνσης πρέπει να είναι αναστρέψιμες σε οποιοδήποτε στάδιο της εκτροφής. Απαγορεύεται η καταναγκαστική διατροφή.

*Άρθρο 21***Ζωοτροφές σε μετατροπή****▼ M1**

1. Μέχρι το 30 % της σύστασης των σιτηρεσίων, κατά μέσο όρο, επιτρέπεται να περιέχει ζωοτροφές σε μετατροπή. Όταν οι ζωοτροφές σε μετατροπή προέρχονται από μονάδα που ανήκει στην ίδια εκμετάλλευση, το ποσοστό αυτό μπορεί να αυξάνεται σε 100 %.

▼ M2

2. Ποσοστό μέχρι 20 % της συνολικής μέσης ποσότητας ζωοτροφών που χορηγείται στα ζώα μπορεί να προέρχεται από βόσκηση ή από τη συγκομιδή μόνιμων βοσκοτόπων ή από αγροτεμάχια με πολυετή κτηνοτροφικά φυτά ή από πρωτεϊνούχα φυτά που έχουν σπαρθεί στο πλαίσιο βιολογικής διαχείρισης των εκτάσεων κατά το πρώτο έτος της μετατροπής τους, υπό τον όρο ότι αποτελούν μέρος της εκμετάλλευσης και δεν αποτελούσαν τμήμα μονάδας βιολογικής παραγωγής της συγκεκριμένης εκμετάλλευσης κατά την τελευταία πενταετία. Όταν χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα ζωοτροφές σε μετατροπή και ζωοτροφές από αγροτεμάχια κατά το πρώτο έτος της μετατροπής τους, το συνδυασμένο συνολικό ποσοστό των ζωοτροφών αυτών δεν πρέπει να υπερβαίνει τα ανώτατα ποσοστά που καθορίζονται στην παράγραφο 1

▼ B

3. Τα αναφερόμενα στις παραγράφους 1 και 2 ποσοστά υπολογίζονται ετησίως σε εκατοστιαία ποσοστά επί της ξηράς ουσίας ζωοτροφών φυτικής προέλευσης.

*Άρθρο 22***Προϊόντα και ουσίες που αναφέρονται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 στοιχείο δ) (σημείο iv) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007**

1. Μη βιολογικές πρώτες ύλες φυτικής και ζωικής προέλευσης επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στη βιολογική παραγωγή, μόνο εάν τηρούνται οι περιορισμοί που αναφέρονται στο άρθρο 43 και μόνο εάν αναφέρονται στο παράρτημα V και τηρούνται οι περιορισμοί του παραρτήματος αυτού.
2. Βιολογικές πρώτες ύλες ζωοτροφών ζωικής προέλευσης και πρώτες ύλες ζωοτροφών ανόργανης προέλευσης επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στη βιολογική παραγωγή μόνο αν απαριθμούνται στο παράρτημα V και τηρούνται οι περιορισμοί που ορίζονται σε αυτό.
3. Προϊόντα και υποπροϊόντα της αλιείας επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στη βιολογική παραγωγή μόνο εάν απαριθμούνται στο παράρτημα V και τηρούνται οι περιορισμοί που ορίζονται σε αυτό.
4. Οι πρόσθετες ύλες ζωοτροφών, ορισμένα προϊόντα που χρησιμοποιούνται για τη διατροφή των ζώων και τα βοηθητικά μέσα επεξεργασίας επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στη βιολογική παραγωγή μόνο εάν απαριθμούνται στο παράρτημα VI και τηρούνται οι οριζόμενοι σε αυτό περιορισμοί.

Τμήμα 4

Πρόληψη ασθενειών και κτηνιατρική αγωγή*Άρθρο 23***Πρόληψη ασθενειών**

1. Απαγορεύεται χρήση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών για προληπτική αγωγή, με την επιφύλαξη του άρθρου 24 παράγραφος 3.

▼ B

2. Απαγορεύεται η χρήση ουσιών για την προώθηση της ανάπτυξης ή της παραγωγής, (περιλαμβανομένων αντιβιοτικών, κοκκιδιοστατικών και άλλων τεχνητών βοηθημάτων για την προώθηση της ανάπτυξης) και χρήση ορμονών ή παρόμοιων ουσιών για τον έλεγχο της αναπαραγωγής ή για άλλους σκοπούς (π.χ. πρόκληση ή συγχρονισμός οίστρου).

3. Όταν τα ζώα προέρχονται από μονάδες μη βιολογικής εκτροφής, επιτρέπεται να εφαρμόζονται ειδικά μέτρα, όπως εξετάσεις πρώιμης διάγνωσης ή περίοδοι απομόνωσης των ζώων, σε συνάρτηση με τις τοπικές συνθήκες.

4. Τα ενδαιτήματα, οι κλωβοί, ο εξοπλισμός και τα εργαλεία πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται κατάλληλα, ώστε να προλαμβάνονται οι επιμολύνσεις και η ανάπτυξη παθογόνων οργανισμών. Τα κόπρανα, τα ούρα και οι αχρησιμοποίητες ζωοτροφές πρέπει να απομακρύνονται όσο συχνά απαιτείται για να ελαχιστοποιούνται οι οσμές και να αποτρέπεται η προσέκλυση εντόμων ή τρωκτικών.

Για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 14 παράγραφος 1 στοιχείο στ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, μόνο τα απαριθμούμενα στο παράρτημα VII προϊόντα επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται για τον καθαρισμό και την απολύμανση των κτηνοτροφικών κτιρίων και εγκαταστάσεων των ζώων και των εργαλείων. Τα τρωκτικοκτόνα (που πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο μέσα σε παγίδες) και τα προϊόντα που απαριθμούνται στο παράρτημα II επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται για την εξάλειψη εντόμων και άλλων επιβλαβών οργανισμών στα κτίρια και τις άλλες εγκαταστάσεις σταβλισμού των ζώων.

5. Τα κτίρια πρέπει να εκκενώνονται από τα ζώα μεταξύ της εκτροφής δύο παρτίδων πουλερικών. Στο ενδιάμεσο, τα κτίρια και ο εξοπλισμός τους πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται. Επιπλέον, μετά την εκτροφή κάθε παρτίδας πουλερικών, πρέπει να τηρείται κενό διάστημα για τους υπαίθριους χώρους για να αναπτύσσεται βλάστηση. Τα κράτη μέλη καθορίζουν την περίοδο κατά την οποία οι εξωτερικοί χώροι πρέπει να παραμένουν κενοί. Η κτηνοτροφική επιχείρηση τηρεί αποδεικτικά στοιχεία για την εφαρμογή αυτής της περιόδου. Οι απαιτήσεις αυτές δεν εφαρμόζονται όπου τα πουλερικά δεν εκτρέφονται σε παρτίδες, δεν κρατούνται σε ειδικούς υπαίθριους χώρους και κυκλοφορούν ελεύθερα όλη την ημέρα.

Άρθρο 24

Κτηνιατρική αγωγή

1. Όταν, παρά τα προληπτικά μέτρα για τη διασφάλιση της υγείας των ζώων, τα οποία καθορίζονται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 στοιχείο ε) σημείο i) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, τα ζώα ασθενούν ή τραυματίζονται, πρέπει να τους παρέχονται αμέσως φροντίδες, εάν είναι απαραίτητο σε συνθήκες απομόνωσης και στον κατάλληλο στεγασμένο χώρο.

2. Πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά προτίμηση φυτοθεραπευτικά προϊόντα, ομοιοπαθητικά προϊόντα, ιχνοστοιχεία και προϊόντα που απαριθμούνται στο παράρτημα V, τμήμα 3 και στο παράρτημα VI, τμήμα 1.1, έναντι των αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή των αντιβιοτικών, υπό τον όρο ότι έχουν πραγματικό θεραπευτικό αποτέλεσμα για το συγκεκριμένο είδος ζώου και την παθολογική κατάσταση για την οποία χορηγούνται.

3. Εάν η εφαρμογή των αναφερόμενων στις παραγράφους 1 και 2 μέτρων δεν είναι αποτελεσματική για την καταπολέμηση της ασθένειας ή του τραύματος και η θεραπεία είναι απολύτως απαραίτητη για να μην υποφέρει το ζώο, επιτρέπεται η χορήγηση αλλοπαθητικών συνθετικών χημικών κτηνιατρικών φαρμάκων ή αντιβιοτικών υπό την ευθύνη κτηνιάτρου.

4. Με εξαίρεση τους εμβολιασμούς, τις αντιπαρασιτικές αγωγές και τα υποχρεωτικά προγράμματα εκρίζωσης ασθενειών, όταν ένα ζώο ή ομάδα ζώων υποβάλλονται σε περισσότερες από τρεις θεραπευτικές αγωγές με χημικά συνθετικά αλλοπαθητικά κτηνιατρικά φάρμακα ή αντιβιοτικά σε διάστημα 12 μηνών, ή σε περισσότερες από μία θεραπευτικές αγωγές, εάν ο παραγωγικός κύκλος ζωής τους είναι μικρότερος του ενός έτους, απαγορεύεται αυτά τα ζώα ή τα προϊόντα που παράγονται από αυτά να πωλούνται ως βιολογικά προϊόντα και τα ζώα υπόκει-

▼ B

νται στις προβλεπόμενες στο άρθρο 38 παράγραφος 1 περιόδους μετατροπής.

Πρέπει να τηρούνται μητρώα αποδεικτικών στοιχείων για την εμφάνιση τέτοιων περιστάσεων για τον φορέα ελέγχου ή την αρχή ελέγχου.

5. Η περίοδος αναμονής μεταξύ της τελευταίας χορήγησης αλλοπαθητικών κτηνιατρικών φαρμάκων σε ένα ζώο υπό κανονικές συνθήκες χρήσης και της παραγωγής βιολογικώς παραγόμενων τροφίμων από τα ζώα αυτά πρέπει να είναι διπλάσια από τη νόμιμη περίοδο αναμονής η οποία ορίζεται στο άρθρο 11 της οδηγίας 2001/82/EK ή, σε περίπτωση που η περίοδος αυτή δεν προσδιορίζεται, είναι 48 ώρες.

*Άρθρο 25***Ειδικοί κανόνες πρόληψης ασθενειών και κτηνιατρικής αγωγής στη μελισσοκομία**

1. Για την προστασία των πλαισίων, κυψελών και κηρηθρών, ιδίως έναντι επιβλαβών οργανισμών, επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται μόνο τροκτικοκτόνα (πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο σε παγίδες) και τα απαριθμούμενα στο παράρτημα II ενδεδειγμένα προϊόντα.

2. Επιτρέπεται η φυσική επεξεργασία για την απολύμανση των μελισσιών, όπως με ατμό ή γυμνή φλόγα.

3. Η πρακτική της εξόντωσης του αρσενικού γόνου επιτρέπεται μόνο για την περιστολή της βαρροϊκής ακαρίασης (*Varroa destructor*).

4. Εάν, παρ' όλα τα προληπτικά μέτρα, τα μελίσσια ασθενήσουν ή μολυνθούν, πρέπει να υποβάλλονται άμεσα σε θεραπευτική αγωγή και επιτρέπεται να τοποθετούνται, εάν είναι απαραίτητο, σε μελισσοκομικές εγκαταστάσεις απομόνωσης.

5. Επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται κτηνιατρικά φάρμακα στη βιολογική μελισσοκομία, όταν η αντίστοιχη χρήση επιτρέπεται στο κράτος μέλος με βάση τις σχετικές κοινοτικές διατάξεις ή με εθνικές διατάξεις σύμφωνες με την κοινοτική νομοθεσία.

6. Επιτρέπεται η χρήση μυρμηκικού οξέος, γαλακτικού οξέος, οξικού οξέος και οξαλικού οξέος καθώς και μενθόλης, θυμόλης, ευκαλυπτόλης ή καμφοράς σε περιπτώσεις βαρροϊκής ακαρίασης (*Varroa destructor*).

7. Σε περίπτωση αγωγής με αλλοπαθητικά συνθετικά χημικά προϊόντα, τα μελίσσια στα οποία εφαρμόζεται η αγωγή πρέπει να απομονώνονται κατά τη διάρκεια της εν λόγω αγωγής και όλο το κερί πρέπει να αντικαθίσταται με κερί που προέρχεται από βιολογική μελισσοκομία. Στη συνέχεια, τα μελίσσια αυτά θα υπόκεινται σε περίοδο μετατροπής διάρκειας ενός έτους που ορίζεται στο άρθρο 38 παράγραφος 3.

8. Οι απαιτήσεις της παραγράφου 7 δεν εφαρμόζονται στα αναφερόμενα στην παράγραφο 6 προϊόντα.

*ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3***Μεταποιημένα προϊόντα***Άρθρο 26***Κανόνες παραγωγής μεταποιημένων ζωοτροφών και τροφίμων**

1. Πρόσθετα, βοηθητικά μέσα επεξεργασίας και άλλες ουσίες και συστατικά που χρησιμοποιούνται για την επεξεργασία τροφίμων ή ζωοτροφών και κάθε εφαρμοζόμενη μέθοδος επεξεργασίας, όπως ο καπνισμός πρέπει να τηρούν τις αρχές της ορθής πρακτικής κατά την παραγωγή.

2. Οι επιχειρήσεις παραγωγής μεταποιημένων ζωοτροφών ή τροφίμων καθιερώνουν και επικαιροποιούν τις ενδεδειγμένες διαδικασίες βάσει συστηματικού εντοπισμού των κρίσιμων σταδίων μεταποίησης.

3. Η εφαρμογή των αναφερόμενων στην παράγραφο 2 διαδικασιών πρέπει να εγγυάται ανά πάσα στιγμή ότι τα παραγόμενα μεταποιημένα προϊόντα τηρούν τους κανόνες βιολογικής παραγωγής.

▼ B

4. Οι επιχειρήσεις πρέπει να συμμορφώνονται και να εφαρμόζουν τις αναφερόμενες στην παράγραφο 2 διαδικασίες. Συγκεκριμένα, οι επιχειρήσεις πρέπει να:

- α) λαμβάνουν μέτρα προφύλαξης για να αποτραπεί ο κίνδυνος μόλυνσης από μη επιτρεπόμενες ουσίες ή προϊόντα·
- β) εφαρμόζουν τα κατάλληλα μέτρα καθαρισμού, παρακολουθούν την αποτελεσματικότητά τους και καταγράφουν τις εργασίες αυτές·
- γ) εγγυώνται ότι τα μη βιολογικά προϊόντα δεν διατίθενται στην αγορά με ένδειξη που περιέχει αναφορά σε βιολογική μέθοδο παραγωγής.

5. Επιπλέον των διατάξεων των παραγράφων 2 και 4, όταν στην εξεταζόμενη μονάδα επεξεργασίας παρασκευάζονται ή αποθηκεύονται μη βιολογικά προϊόντα, ο επιχειρηματίας:

- α) πραγματοποιεί τις εργασίες αδιάκοπα μέχρι να ολοκληρωθεί η πλήρης σειρά, σε χωριστό τόπο ή χρονική στιγμή από παρόμοιες εργασίες οι οποίες πραγματοποιούνται σε μη βιολογικά προϊόντα·
- β) αποθηκεύει τα βιολογικά προϊόντα, πριν και μετά τις εργασίες, σε χωριστό τόπο ή χρόνο από τα μη βιολογικά προϊόντα·
- γ) ενημερώνει την αρχή ελέγχου ή το φορέα ελέγχου για τις εργασίες και τηρεί ενημερωμένο μητρώο όλων των εργασιών και των ποσοτήτων που υποβλήθηκαν σε επεξεργασία·
- δ) λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίζεται η ταυτοποίηση των παρτίδων και να αποτρέπονται οι προσμίξεις ή ανταλλαγές με μη βιολογικά προϊόντα·
- ε) πραγματοποιεί εργασίες σε βιολογικά προϊόντα μόνο αφού προηγουμένως έχει προβεί στον απαραίτητο καθαρισμό του εξοπλισμού παραγωγής.

*Άρθρο 27***Χρησιμοποίηση ορισμένων προϊόντων και ουσιών στη μεταποίηση τροφίμων**

1. Για τους σκοπούς του άρθρου 19 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται μόνο οι ακόλουθες ουσίες κατά τη μεταποίηση βιολογικών τροφίμων, με εξαίρεση τον οίνο.

- α) οι ουσίες που απαριθμούνται στο παράρτημα VIII του παρόντος κανονισμού·
- β) παρασκευάσματα μικροοργανισμών και ενζύμων που συνήθως χρησιμοποιούνται στη μεταποίηση τροφίμων· ► **M1** ωστόσο, τα ένζυμα που χρησιμοποιούνται ως πρόσθετα τροφίμων πρέπει να απαριθμούνται στο παράρτημα VIII τμήμα Α· ◀
- γ) ουσίες και προϊόντα που ορίζονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2 στοιχείο β) περίπτωση i) και παράγραφος 2 στοιχείο γ) της οδηγίας 88/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου ⁽¹⁾ και αναγράφονται ως φυσικές αρτυματικές ουσίες ή φυσικά αρτυματικά παρασκευάσματα, σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο δ) και παράγραφος 2 της ίδιας οδηγίας·
- δ) χρωστικές ουσίες για τη σφράγιση του κρέατος και του κελύφους αυγών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 παράγραφος 8 και του άρθρου 2 παράγραφος 9 αντίστοιχα της οδηγίας 94/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽²⁾
- ε) πόσιμο νερό και άλας (με βασικά συστατικά το χλωριούχο νάτριο ή το χλωριούχο κάλιο) που χρησιμοποιείται συνήθως στη μεταποίηση τροφίμων·
- στ) ανόργανες ουσίες (συμπεριλαμβανομένων των ιχνοστοιχείων), βιταμίνες, αμινοξέα και μικροθρεπτικά στοιχεία που επιτρέπονται μόνο εάν επιβάλλεται η χρήση τους στις τροφές στις οποίες είναι ενσωματωμένες.

⁽¹⁾ ΕΕ L 184 της 15.7.1988, σ. 61.

⁽²⁾ ΕΕ L 237 της 10.9.1994, σ. 13.

▼B

2. Για τους σκοπούς του υπολογισμού που αναφέρεται στο άρθρο 23 παράγραφος 4 στοιχείο α) περίπτωση ii) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007,

- α) τα πρόσθετα τροφίμων που απαριθμούνται στο παράρτημα VIII και επισημαίνονται με αστερίσκο στη στήλη του κωδικού του πρόσθετου τροφίμου, υπολογίζονται ως συστατικά γεωργικής προέλευσης·
- β) τα παρασκευάσματα και οι ουσίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 στοιχεία β), γ), δ), ε) και στ) του παρόντος άρθρου και δεν επισημαίνονται με αστερίσκο στη στήλη του κωδικού του πρόσθετου τροφίμου, δεν υπολογίζονται ως συστατικά γεωργικής προέλευσης·

▼M1

γ) η μαγιά και τα προϊόντα μαγιάς υπολογίζονται ως συστατικά γεωργικής προέλευσης από την 31η Δεκεμβρίου 2013.

▼B

3. Η χρήση των ακόλουθων ουσιών που αναφέρονται στο παράρτημα VIII θα επανεξεταστεί πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2010:

- α) νιτρώδες νάτριο και νιτρικό κάλιο στο τμήμα A.1 ενόψει της απόσυρσης αυτών των συμπληρωμάτων διατροφής·
- β) διοξείδιο του θείου και πυροθειώδες κάλιο του τμήματος A.1·
- γ) υδροχλωρικό οξύ στο τμήμα B για την επεξεργασία των τυριών Gouda, Edam και Maasdammer, Boerenkaas, Friese, και Leidse Nagelkaas.

Κατά την αναφερόμενη στο στοιχείο α) επανεξέταση θα συνεκτιμηθούν οι προσπάθειες των κρατών μελών να εξασφαλίσουν ακίνδυνες εναλλακτικές ουσίες αντί των νιτρωδών/νιτρικών και να υλοποιήσουν εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με τις εναλλακτικές μεθόδους μεταποίησης και υγιεινής για τους μεταποιητές/παρασκευαστές βιολογικού κρέατος.

▼M1

4. Για την παραδοσιακή διακοσμητική χρώση του κελύφους βραστάων αυγών που παράγονται με σκοπό να διατεθούν στην αγορά σε συγκεκριμένη περίοδο του έτους, η αρμόδια αρχή δύναται να επιτρέψει για την προαναφερόμενη περίοδο, τη χρήση φυσικών χρωστικών και φυσικών ουσιών επικάλυψης. Η άδεια μπορεί να καλύπτει συνθετικά οξείδια και υδροξείδια του σιδήρου έως τις 31 Δεκεμβρίου 2013. Οι άδειες κοινοποιούνται στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη.

Άρθρο 27α

Για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 20 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, οι ακόλουθες ουσίες μπορούν να χρησιμοποιούνται στην παραγωγή, παρασκευή και μορφοποίηση της μαγιάς:

- α) οι ουσίες που απαριθμούνται στο παράρτημα VIII τμήμα Γ του παρόντος κανονισμού·
- β) τα προϊόντα και οι ουσίες που αναφέρονται στο άρθρο 27 παράγραφος 1 στοιχεία β) και ε) του παρόντος κανονισμού.

▼B*Άρθρο 28***Χρησιμοποίηση ορισμένων μη βιολογικών συστατικών γεωργικής προέλευσης στην μεταποίηση τροφίμων**

Για τους σκοπούς του άρθρου 19 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, τα μη βιολογικά γεωργικά συστατικά που απαριθμούνται στο παράρτημα IX του παρόντος κανονισμού επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στην επεξεργασία βιολογικών τροφίμων.

Άρθρο 29

Έγκριση μη βιολογικών συστατικών γεωργικής προέλευσης από τα κράτη μέλη

1. Όταν ένα συστατικό γεωργικής προέλευσης δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα ΙΧ του παρόντος κανονισμού, το συστατικό αυτό επιτρέπεται να χρησιμοποιείται μόνο υπό τις εξής προϋποθέσεις:

- α) η επιχείρηση έχει κοινοποιήσει στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους όλα τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία ότι το εξεταζόμενο συστατικό δεν παράγεται σε επαρκείς ποσότητες στην Κοινότητα σύμφωνα με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής ή δεν είναι δυνατό να εισαχθεί από τρίτες χώρες·
- β) η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους έχει επιτρέψει προσωρινά την χρησιμοποίησή του, για μέγιστη περίοδο 12 μηνών, αφού προηγουμένως επαληθεύσει ότι η επιχείρηση έχει πραγματοποιήσει τις απαραίτητες επαφές με προμηθευτές στην Κοινότητα για να βεβαιωθεί ότι τα εν λόγω συστατικά δεν είναι διαθέσιμα με τις απαιτούμενες ποιοτικές προδιαγραφές·
- γ) δεν έχει ληφθεί απόφαση ανάκλησης, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 3 ή 4, μιας εκδοθείσας άδειας όσον αφορά το εν λόγω συστατικό.

Το κράτος μέλος μπορεί να παρατείνει την προβλεπόμενη στο στοιχείο β) έγκριση κατ' ανώτατο όριο τρεις φορές για διάστημα 12 μηνών την κάθε φορά.

2. Όταν χορηγήσει την αναφερόμενη στην παράγραφο 1 έγκριση, το κράτος μέλος κοινοποιεί άμεσα στα άλλα κράτη μέλη και στην Επιτροπή τα ακόλουθα στοιχεία:

- α) την ημερομηνία χορήγησης της έγκρισης και, σε περίπτωση παράτασης της έγκρισης, την ημερομηνία έκδοσης της πρώτης έγκρισης·
- β) την επωνυμία, τη διεύθυνση, τον αριθμό τηλεφώνου και, κατά περίπτωση, φαξ και ηλεκτρονική διεύθυνση του κατόχου της έγκρισης· το όνομα και τη διεύθυνση του υπεύθυνου επικοινωνίας της αρχής η οποία χορήγησε την άδεια·
- γ) την ονομασία και, εάν είναι απαραίτητο, την πλήρη περιγραφή και τις ποιοτικές προδιαγραφές του συστατικού γεωργικής προέλευσης·
- δ) τον τύπο των προϊόντων για την παρασκευή των οποίων είναι απαραίτητο το ζητούμενο συστατικό·
- ε) τις αιτούμενες ποσότητες και την αιτιολόγηση των ποσοτήτων αυτών·
- στ) τους λόγους της έλλειψης του συστατικού και την εκτιμώμενη διάρκειά της·
- ζ) την ημερομηνία αποστολής της εν λόγω κοινοποίησης από το κράτος μέλος στα άλλα κράτη μέλη και στην Επιτροπή. Η Επιτροπή ή/και τα κράτη μέλη μπορούν να κοινοποιήσουν τις πληροφορίες αυτές στο κοινό.

3. Εάν ένα κράτος μέλος υποβάλει στοιχεία στην Επιτροπή και στο κράτος μέλος που εξέδωσε την άδεια που αποδεικνύουν ότι υπάρχουν διαθέσιμες ποσότητες κατά την περίοδο της έλλειψης, το κράτος μέλος εξετάζει την ανάκληση της έγκρισης ή τη μείωση της προβλεφθείσας περιόδου ισχύος και ενημερώνει την Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη για τα μέτρα που έχει λάβει ή προτίθεται να λάβει, εντός δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία που έλαβε την πληροφορία.

4. Με αίτηση ενός κράτους μέλους ή με πρωτοβουλία της Επιτροπής, το θέμα παραπέμπεται για εξέταση στην επιτροπή του άρθρου 37 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007. Σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, μπορεί να αποφασιστεί η ανάκληση ή/και η τροποποίηση της περιόδου ισχύος της ή, κατά περίπτωση, να περιληφθεί το εξεταζόμενο συστατικό στο παράρτημα ΙΧ του παρόντος κανονισμού.

▼ B

5. Σε περίπτωση παράτασης της άδειας, όπως αναφέρεται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1, εφαρμόζονται οι διαδικασίες των παραγράφων 2 και 3.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

*Συλλογή, συσκευασία, μεταφορά και αποθήκευση προϊόντων**Άρθρο 30***Συλλογή προϊόντων και μεταφορά στις μονάδες επεξεργασίας**

Οι επιχειρήσεις μπορούν να πραγματοποιούν ταυτόχρονη συλλογή βιολογικών και μη βιολογικών προϊόντων, μόνο εφόσον λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη κάθε πιθανής ανάμιξης ή ανταλλαγής με μη βιολογικά προϊόντα και για να διασφαλιστεί η ταυτοποίηση των βιολογικών προϊόντων. Η επιχείρηση διατηρεί τα στοιχεία που αφορούν τις ημερομηνίες, ώρες, και το δίκτυο συλλογής και την ημέρα και ώρα παραλαβής των προϊόντων στη διάθεση του αρμόδιου φορέα ή της αρχής ελέγχου.

*Άρθρο 31***Συσκευασία και μεταφορά προϊόντων σε άλλες επιχειρήσεις ή μονάδες**

1. Οι επιχειρήσεις εξασφαλίζουν ότι τα βιολογικά προϊόντα μεταφέρονται σε άλλες μονάδες, περιλαμβανομένων των επιχειρήσεων χονδρικού και λιανικού εμπορίου, μόνο στην κατάλληλη συσκευασία, σε κλειστά κιβώτια ή οχήματα με τρόπο που να μην είναι δυνατή η αντικατάσταση του περιεχομένου χωρίς παραβίαση ή φθορά της σφραγίδας και με την ύπαρξη ετικέτας που αναφέρει, με την επιφύλαξη όλων των άλλων ενδείξεων που απαιτούνται από το νόμο:

- α) την επωνυμία και διεύθυνση της επιχείρησης και, εάν διαφέρει, του ιδιοκτήτη ή του πωλητή του προϊόντος·
- β) την ονομασία του προϊόντος ή περιγραφή της σύνθετης ζωτροφής που συνοδεύεται με αναφορά στη μέθοδο βιολογικής παραγωγής·
- γ) την επωνυμία ή/και τον κωδικό του φορέα ή της αρχής ελέγχου, στον οποίο υπάγεται η επιχείρηση και
- δ) κατά περίπτωση, το σήμα ταυτοποίησης της παρτίδας, σύμφωνα με σύστημα σήμανσης το οποίο είτε εγκρίνεται σε εθνικό επίπεδο είτε εγκρίνεται από τον φορέα ή την αρχή ελέγχου και επιτρέπει τη συσχέτιση της παρτίδας με τα αναφερόμενα στο άρθρο 66 αποδεικτικά έγγραφα.

Τα στοιχεία που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως δ) του πρώτου εδαφίου επιτρέπεται να αναγράφονται και σε συνοδευτικό έγγραφο, εάν το έγγραφο αυτό μπορεί να συσχετισθεί αδιαμφισβήτητα με τη συσκευασία, το εμπορευματοκιβώτιο ή το όχημα μεταφοράς του προϊόντος. Το εν λόγω συνοδευτικό έγγραφο περιέχει τα στοιχεία του προμηθευτή ή/και του μεταφορέα.

2. Δεν απαιτείται το κλείσιμο της συσκευασίας, των κιβωτίων ή των οχημάτων όταν:

- α) η μεταφορά πραγματοποιείται απευθείας μεταξύ μίας επιχείρησης και μίας άλλης επιχείρησης που αμφότερες υπόκεινται στο σύστημα βιολογικού ελέγχου και
- β) τα προϊόντα συνοδεύονται με έγγραφο που αναφέρει τα απαιτούμενα στην παράγραφο 1 στοιχεία και
- γ) τόσο ο αποστολέας όσο και ο παραλήπτης πρέπει να τηρούν μητρώα που καταγράφουν αυτές τις μεταφορές και είναι διαθέσιμα για τον φορέα ελέγχου ή την αρχή ελέγχου αυτών των μεταφορών.

Άρθρο 32

Ειδικοί κανόνες μεταφοράς ζωοτροφών σε άλλες μονάδες παραγωγής/παρασκευής ή εγκαταστάσεις αποθήκευσης

Συμπληρωματικά με τις διατάξεις του άρθρου 31, κατά τη μεταφορά ζωοτροφών σε άλλες μονάδες παραγωγής ή παρασκευής ή εγκαταστάσεις αποθήκευσης, οι επιχειρήσεις πρέπει να εξασφαλίζουν την τήρηση των ακόλουθων όρων:

- α) κατά τη μεταφορά, εφαρμόζεται αποτελεσματικός φυσικός διαχωρισμός των βιολογικών ζωοτροφών, των ζωοτροφών σε μετατροπή και των μη βιολογικών ζωοτροφών·
- β) τα οχήματα ή/και τα εμπορευματοκιβώτια που έχουν μεταφέρει μη βιολογικά προϊόντα χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά βιολογικών προϊόντων υπό τον όρο ότι:
 - i) έχουν ληφθεί τα δοκιμασμένης αποτελεσματικότητας κατάλληλα μέτρα καθαρισμού πριν την έναρξη της μεταφοράς των βιολογικών προϊόντων· οι επιχειρήσεις καταγράφουν αυτές τις εργασίες,
 - ii) λαμβάνονται όλα τα ενδεδειγμένα μέτρα, σε συνάρτηση με τους κινδύνους οι οποίοι αξιολογούνται σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 3 και, εάν είναι απαραίτητο, οι επιχειρήσεις εγγυώνται ότι μη βιολογικά προϊόντα δεν είναι δυνατόν να διατεθούν στην αγορά με ένδειξη που αναφέρεται σε βιολογική παραγωγή,
 - iii) οι επιχειρήσεις τηρούν μητρώα όπου καταγράφονται αυτές οι μεταφορικές εργασίες, τα οποία είναι διαθέσιμα στον φορέα ελέγχου ή την αρχή ελέγχου·
- γ) η μεταφορά των τελικών βιολογικών ζωοτροφών πραγματοποιείται χωριστά ή σε διαφορετικό χρόνο από τη μεταφορά άλλων τελικών προϊόντων·
- δ) καταγράφονται η ποσότητα των προϊόντων κατά την έναρξη της μεταφοράς και η ποσότητα της κάθε παράδοσης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας παράδοσης.

Άρθρο 33

Παραλαβή προϊόντων από άλλες μονάδες και επιχειρήσεις

Κατά την παραλαβή ενός βιολογικού προϊόντος, ο επιχειρηματίας ελέγχει το κλείσιμο της συσκευασίας ή του εμπορευματοκιβωτίου, όταν αυτό απαιτείται, και την ύπαρξη των αναφερόμενων στο άρθρο 31 ενδείξεων.

Ο επιχειρηματίας αντιπαραβάλλει τις πληροφορίες της αναφερόμενης στο άρθρο 31 σήμανσης με τα στοιχεία των συνοδευτικών εγγράφων. Το αποτέλεσμα των επαληθεύσεων αυτών καταγράφεται επακριβώς στα αναφερόμενα στο άρθρο 66 αποδεικτικά έγγραφα.

Άρθρο 34

Ειδικοί κανόνες παραλαβής προϊόντων από τρίτη χώρα

Τα βιολογικά προϊόντα εισάγονται από τρίτη χώρα στην κατάλληλη συσκευασία ή σε εμπορευματοκιβώτια που έχουν κλεισθεί κατά τρόπο που να αποκλείεται η αντικατάσταση του περιεχομένου και αναγράφουν τα στοιχεία ταυτότητας του εξαγωγέα και όλες τις άλλες ενδείξεις και αριθμούς που επιτρέπουν την ταυτοποίηση της παρτίδας και συνοδεύονται με το πιστοποιητικό ελέγχου για τις εισαγωγές από τρίτες χώρες.

Κατά την παραλαβή ενός εισαγόμενου από τρίτη χώρα βιολογικού προϊόντος, ο πρώτος παραλήπτης ελέγχει το κλείσιμο της συσκευασίας ή του εμπορευματοκιβωτίου και, εάν τα προϊόντα εισάγονται σύμφωνα με το άρθρο 33 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, ελέγχει αν το αναφερόμενο στο ίδιο άρθρο πιστοποιητικό καλύπτει τον τύπο του προϊόντος της αποστολής. Το αποτέλεσμα αυτού του ελέγχου καταγράφεται επακριβώς στα αναφερόμενα στο άρθρο 66 του παρόντος κανονισμού αποδεικτικά έγγραφα.

Άρθρο 35

Αποθήκευση προϊόντων

1. Η διαχείριση των χώρων αποθήκευσης των προϊόντων πρέπει να εξασφαλίζει τη δυνατότητα ταυτοποίησης των παρτίδων και να αποτρέπει κάθε ανάμειξη με ή επιμόλυνση από προϊόντα ή/και ουσίες που δεν συμμορφώνονται με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής. Πρέπει να είναι δυνατή ταυτοποίηση των βιολογικών προϊόντων ανά πάσα στιγμή.
2. Όσον αφορά τις μονάδες παραγωγής βιολογικών φυτικών και ζωικών προϊόντων, απαγορεύεται να αποθηκεύονται στη μονάδα παραγωγής άλλες πρώτες ύλες πέρα από τις επιτρεπόμενες βάσει του παρόντος κανονισμού.
3. Επιτρέπεται η αποθήκευση στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις αλλοπαθητικών κτηνιατρικών φαρμάκων και αντιβιοτικών, υπό τον όρο ότι έχουν συνταγογραφηθεί από κτηνίατρο σε σχέση με θεραπευτική αγωγή που αναφέρεται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 στοιχείο ε) περίπτωση ii) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, ότι αποθηκεύονται σε ελεγχόμενο χώρο και καταγράφονται στο αναφερόμενο στο άρθρο 76 του παρόντος κανονισμού μητρώο των ζώων.
4. Σε περίπτωση που οι επιχειρήσεις χειρίζονται ταυτόχρονα μη βιολογικά προϊόντα και βιολογικά προϊόντα και τα τελευταία αποθηκεύονται σε χώρους στους οποίους αποθηκεύονται και άλλα γεωργικά προϊόντα ή τρόφιμα:
 - α) τα βιολογικά προϊόντα διατηρούνται χωριστά από τα άλλα γεωργικά προϊόντα ή/και τρόφιμα·
 - β) λαμβάνονται όλα τα μέτρα για να είναι δυνατή η ταυτοποίηση των αποστολών και να αποφεύγονται οι αναμειξεις ή ανταλλαγές με μη βιολογικά προϊόντα·
 - γ) έχει διενεργηθεί ο κατάλληλος καθαρισμός, η αποτελεσματικότητα του οποίου έχει ελεγχθεί, πριν πραγματοποιηθεί η αποθήκευση των βιολογικών προϊόντων· ο επιχειρηματίας καταγράφει τις εργασίες αυτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Κανόνες μετατροπής της παραγωγής

Άρθρο 36

Φυτά και φυτικά προϊόντα

1. Για να μπορούν να θεωρούνται βιολογικά τα φυτά και τα φυτικά προϊόντα πρέπει να έχουν εφαρμοστεί στα αγροτεμάχια οι κανόνες παραγωγής που αναφέρονται στα άρθρα 9, 10, 11 και 12 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και στο κεφάλαιο 1 του παρόντος κανονισμού και, κατά περίπτωση, οι έκτακτοι κανόνες παραγωγής του κεφαλαίου 6 του παρόντος κανονισμού για μια περίοδο μετατροπής τουλάχιστον δύο ετών πριν την σπορά ή, στην περίπτωση των λιβαδιών ή πολυετών καλλιεργειών χορτονομής, τουλάχιστον δύο έτη πριν από τη χρησιμοποίησή τους ως ζωοτροφές βιολογικής παραγωγής ή, στην περίπτωση πολυετών καλλιεργειών εκτός από τις καλλιέργειες κτηνοτροφικών φυτών, τουλάχιστον τρία έτη πριν από την πρώτη συγκομιδή βιολογικών προϊόντων.
2. Η αρμόδια αρχή μπορεί να αποφασίσει να αναγνωρίσει αναδρομικά ότι αποτελεί μέρος της περιόδου μετατροπής οποιαδήποτε προηγούμενη περίοδος κατά την οποία:
 - α) στα αγροτεμάχια εφαρμόστηκαν μέτρα ενός προγράμματος που εφαρμόστηκε βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/99 του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 ή άλλου επίσημου προγράμματος, υπό τον όρο ότι τα εν λόγω μέτρα εξασφαλίζουν ότι στα αγροτεμάχια αυτά δεν χρησιμοποιήθηκαν μη επιτρεπόμενα προϊόντα για τη βιολογική παραγωγή· ή

▼ B

β) τα αγροτεμάχια ήταν φυσικές ή γεωργικές εκτάσεις στις οποίες δεν χρησιμοποιήθηκαν μη επιτρεπόμενα προϊόντα για τη βιολογική παραγωγή.

Η περίοδος που αναφέρεται στο στοιχείο β) του πρώτου εδαφίου μπορεί να ληφθεί υπόψη αναδρομικά μόνο εφόσον έχουν δοθεί στην αρμόδια αρχή ικανοποιητικές αποδείξεις βάσει των οποίων βεβαιώνεται ότι έχουν ικανοποιηθεί οι καθορισμένοι όροι για περίοδο τουλάχιστον τριών ετών.

3. Η αρμόδια αρχή μπορεί να αποφασίσει, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όταν το έδαφος έχει μολυνθεί από προϊόντα απαγορευμένα για τη βιολογική παραγωγή, να παρατείνει τη διάρκεια της προβλεπόμενης στην παράγραφο 1 περιόδου μετατροπής.

4. Σε αγροτεμάχια που έχουν ήδη μετατραπεί ή ήταν σε διαδικασία μετατροπής και στα οποία χρησιμοποιείται προϊόν που δεν επιτρέπεται για τη βιολογική παραγωγή, τα κράτη μέλη μπορεί να μειώσουν τη διάρκεια της αναφερόμενης στην παράγραφο 1 περιόδου μετατροπής στις ακόλουθες δύο περιπτώσεις:

α) σε αγροτεμάχια στα οποία έχει χρησιμοποιηθεί προϊόν μη επιτρεπόμενο για βιολογική παραγωγή στο πλαίσιο ενός υποχρεωτικού μέτρου εξάλειψης μιας ασθένειας ή παρασίτου το οποίο επιβάλλεται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους·

β) σε αγροτεμάχια στα οποία έχει χρησιμοποιηθεί προϊόν μη επιτρεπόμενο για τη βιολογική παραγωγή στο πλαίσιο επιστημονικών δοκιμών εγκεκριμένων από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους.

Στις περιπτώσεις που προβλέπονται στα στοιχεία α) και β) του πρώτου εδαφίου, για τον καθορισμό της διάρκειας της περιόδου μετατροπής λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι παράγοντες:

α) η διεργασία αποδόμησης του εν λόγω προϊόντος πρέπει να διασφαλίζει ότι, στο τέλος της περιόδου μετατροπής, το επίπεδο των καταλοίπων στο έδαφος θα είναι ασήμαντο και, στην περίπτωση πολυετούς καλλιέργειας, στο φυτό·

β) η συγκομιδή μετά τη χρησιμοποίηση του φυτοφαρμάκου δεν είναι δυνατόν να πωληθεί με ένδειξη βιολογικής μεθόδου παραγωγής.

Το οικείο κράτος μέλος ενημερώνει τα άλλα κράτη μέλη και την Επιτροπή για την απόφασή του να επιβάλει την εφαρμογή υποχρεωτικών μέτρων.

*Άρθρο 37***Ειδικοί κανόνες μετατροπής γαιών για την παραγωγή βιολογικών ζωικών προϊόντων**

1. Οι αναφερόμενοι στο άρθρο 36 του παρόντος κανονισμού κανόνες μετατροπής εφαρμόζονται σε ολόκληρη την έκταση της μονάδας παραγωγής στην οποία παράγονται ζωοτροφές.

2. Παρά την διάταξη της παραγράφου 1, η περίοδος μετατροπής μπορεί να μειωθεί σε ένα έτος για τους βοσκότοπους και τους υπαίθριους χώρους που χρησιμοποιούνται από μη φυτοφάγα είδη ζώων. Η περίοδος αυτή μπορεί να μειωθεί σε έξι μήνες όταν στην εν λόγω έκταση δεν έχουν χρησιμοποιηθεί κατά το τελευταίο έτος προϊόντα μη εγκεκριμένα για τη βιολογική παραγωγή.

*Άρθρο 38***Ζώα και ζωικά προϊόντα**

1. Σε περίπτωση που μη βιολογικά ζώα έχουν εισαχθεί σε μία εκμετάλλευση σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 1 στοιχείο α) σημείο ii) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και του άρθρου 9 και/ή του άρθρου 42 του εν λόγω κανονισμού και εάν πρόκειται τα ζωικά προϊόντα να πουληθούν ως βιολογικά προϊόντα, πρέπει να έχουν εφαρμοσθεί

▼B

οι κανόνες παραγωγής που αναφέρονται στα άρθρα 9, 10, 11 και 14 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και του κεφαλαίου 2 του τίτλου II και, κατά περίπτωση, του άρθρου 42 του παρόντος κανονισμού, για περίοδο τουλάχιστον:

- α) 12 μηνών προκειμένου για ιπποειδή και βοοειδή κρεατοπαραγωγής, συμπεριλαμβανομένων των ειδών *bubalus* και *bison*, και σε κάθε περίπτωση, τουλάχιστον κατά τρία τέταρτα της ζωής τους·
- β) 6 μηνών προκειμένου για μικρά μηρυκαστικά και χοίρους και ζώα γαλακτοπαραγωγής·
- γ) 10 εβδομάδων για τα πουλερικά κρεατοπαραγωγής που έχουν εισαχθεί πριν από την τρίτη ημέρα της ζωής τους·
- δ) 6 εβδομάδων προκειμένου για πουλερικά ωοπαραγωγής.

2. Εάν υπάρχουν μη βιολογικά ζώα σε μία εκμετάλλευση κατά την έναρξη της περιόδου μετατροπής, σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 1 στοιχείο α) σημείο iii) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, τα προϊόντα τους μπορούν να θεωρούνται βιολογικά σε περίπτωση ταυτόχρονης μετατροπής ολόκληρης της μονάδας παραγωγής, συμπεριλαμβανομένων των ζώων, των βοσκοτόπων ή/και της γης που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ζωοτροφής. Η συνολική συνδυασμένη περίοδος μετατροπής για τα υπάρχοντα ζώα και τους απογόνους τους, τους βοσκοτόπους ή/και τη γη που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ζωοτροφής μπορεί να μειωθεί σε 24 μήνες, εάν τα ζώα τρέφονται κυρίως με προϊόντα που προέρχονται από την ίδια μονάδα παραγωγής.

3. Τα προϊόντα μελισσοκομίας μπορεί να πωλούνται με αναφορές σε βιολογικές μεθόδους παραγωγής μόνο εφόσον έχουν τηρηθεί επί ένα τουλάχιστον έτος οι κανόνες βιολογικής παραγωγής.

4. Η περίοδος μετατροπής για τα μελίσσια δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση της εφαρμογής του άρθρου 9 παράγραφος 5 του παρόντος κανονισμού.

5. Κατά την περίοδο μετατροπής το κερύ πρέπει να αντικαθίσταται με κερύ που προέρχεται από βιολογική μελισσοκομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6**Έκτακτοι κανόνες παραγωγής****Τμήμα 1**

Έκτακτοι κανόνες παραγωγής που συνδέονται με τους κλιματικούς, γεωγραφικούς ή διαρθρωτικούς περιορισμούς, σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007

Άρθρο 39**Πρόσδεση των ζώων**

Όταν ισχύουν οι συνθήκες που ορίζονται στο άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να εγκρίνουν την πρόσδεση των βοοειδών σε μικρές εκμεταλλεύσεις, εάν δεν είναι δυνατό να διατηρούνται τα βοοειδή σε ομάδες που να ικανοποιούν τις ανάγκες της συμπεριφοράς τους, υπό τον όρο ότι έχουν πρόσβαση σε βοσκότοπους κατά την περίοδο βοσκής, σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 2, και τουλάχιστον δύο φορές την εβδομάδα πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους όταν η βόσκηση δεν είναι δυνατή.

Άρθρο 40**Παράλληλη παραγωγή**

1. Όταν ισχύουν οι συνθήκες που ορίζονται στο άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, ένας παραγω-

▼B

γός μπορεί να διατηρεί μονάδες βιολογικής και μη βιολογικής παραγωγής στην ίδια περιοχή:

- α) σε περίπτωση που οι παραγωγοί πολυετών καλλιεργειών, για την οποία απαιτείται περίοδος καλλιέργειας τουλάχιστον τριών ετών, όταν δεν είναι δυνατή η εύκολη διαφοροποίηση των ποικιλιών, υπό τον όρο ότι τηρούνται οι ακόλουθοι όροι:
 - i) η εν λόγω παραγωγή πραγματοποιείται στο πλαίσιο σχεδίου μετατροπής, για το οποίο ο παραγωγός δεσμεύεται επίσημα και το οποίο προβλέπει την έναρξη της μετατροπής σε βιολογική παραγωγή του τελευταίου μέρους των εν λόγω εκτάσεων, στο συντομότερο δυνατό διάστημα, το οποίο κατά κανένα τρόπο δεν είναι δυνατό να υπερβαίνει τα πέντε έτη,
 - ii) έχουν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλιστεί ο αδιάλειπτος διαχωρισμός των προϊόντων που προέρχονται από την κάθε μία από αυτές τις μονάδες,
 - iii) ο αρμόδιος φορέας ή η αρχή ελέγχου ενημερώνεται τουλάχιστον 48 ώρες πριν από τη συγκομιδή του καθενός από αυτά τα προϊόντα,
 - iv) όταν ολοκληρωθεί η συγκομιδή, ο παραγωγός ενημερώνει τον αρμόδιο φορέα ή η αρχή ελέγχου για τις ακριβείς ποσότητες της συγκομιδής στις εν λόγω μονάδες και τα μέτρα που ελήφθησαν για τον διαχωρισμό των προϊόντων,
 - v) το σχέδιο μετατροπής και τα μέτρα ελέγχου τα οποία αναφέρονται στο κεφάλαιο 1 και 2 του Τίτλου IV έχουν εγκριθεί από την αρμόδια αρχή. Η έγκριση αυτή πρέπει να επικυρώνεται κάθε έτος μετά την έναρξη του σχεδίου μετατροπής·
- β) όσον αφορά τις εκτάσεις που προορίζονται για γεωργική έρευνα ή τυπική εκπαίδευση, με την έγκριση των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών και υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι όροι που αναφέρονται στο στοιχείο α) σημεία ii), iii), iv) και στο σχετικό μέρος του σημείου v)·
- γ) όταν πρόκειται για την παραγωγή σπόρων για σπορά, αγενούς πολλαπλασιαστικού υλικού και μοσχευμάτων και υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι όροι που αναφέρονται στο στοιχείο α) σημεία ii), iii), iv) και στο σχετικό μέρος του σημείου v)·
- δ) στην περίπτωση λειμώνων που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τη βόσκηση.

2. Η αρμόδια αρχή μπορεί να επιτρέψει σε εκμεταλλεύσεις που πραγματοποιούν γεωργική έρευνα ή τυπική εκπαίδευση να εκτρέφουν ζώα βιολογικής και μη βιολογικής εκτροφής των ίδιων ειδών, όταν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

- α) έχουν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα, τα οποία έχουν κοινοποιηθεί προηγουμένως στον αρμόδιο φορέα ή την αρχή ελέγχου, για να εξασφαλιστεί ο αδιάλειπτος διαχωρισμός μεταξύ των ζώων, των ζωικών προϊόντων, της κόπρου και των ζωοτροφών της κάθε μιας από αυτές τις μονάδες·
- β) ο παραγωγός ενημερώνει εκ των προτέρων τον αρμόδιο φορέα αρχή ελέγχου για κάθε παράδοση ή πώληση των ζώων ή ζωικών προϊόντων·
- γ) ο επιχειρηματίας ανακοινώνει στον φορέα ή στην αρχή ελέγχου τις ακριβείς ποσότητες που παρήχθησαν στις μονάδες καθώς και όλα τα χαρακτηριστικά τα οποία επιτρέπουν την ταυτοποίηση των προϊόντων και επιβεβαιώνει ότι έχουν εφαρμοστεί τα μέτρα διαχωρισμού των προϊόντων.

Άρθρο 41

Διαχείριση μονάδων μελισσοκομίας για επικονίαση

Όταν ισχύουν οι όροι του άρθρου 22 παράγραφος 2 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, για τις εργασίες επικονίασης ένας επιχειρηματίας μπορεί να διατηρεί βιολογικές και μη βιολογικές μελισσοκομικές μονάδες στην ίδια εκμετάλλευση, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται όλες οι απαιτήσεις των κανόνων βιολογικής παραγωγής, με εξαίρεση τις διατάξεις για τη θέση των μελισσιών. Στην περίπτωση αυτή το προϊόν δεν είναι δυνατόν να πωλείται ως βιολογικό.

▼B

Ο επιχειρηματίας τηρεί αποδεικτικά στοιχεία για τους σκοπούς αυτής της διάταξης.

Τμήμα 2

Έκτακτοι κανόνες παραγωγής σε σχέση με τη μη διαθεσιμότητα βιολογικών γεωργικών εισροών σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007

*Άρθρο 42***Χρησιμοποίηση ζώων μη βιολογικής εκτροφής**

Όταν πληρούνται οι όροι του άρθρου 22 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και με προηγούμενη έγκριση της αρμόδιας αρχής,

- α) για την πρώτη συγκρότηση, την ανανέωση ή την ανασύσταση σμήνους πουλερικών, όταν δεν υπάρχει επαρκής ποσότητα βιολογικά εκτρεφόμενων πουλερικών, επιτρέπεται η εισαγωγή πουλερικών μη βιολογικής εκτροφής σε μονάδα βιολογικής παραγωγής πουλερικών, υπό τον όρο ότι οι πουλάδες που προορίζονται για την παραγωγή αυγών και οι νεοσσοί που προορίζονται για κρεατοπαραγωγή είναι ηλικίας μικρότερης των τριών ημερών·
- β) επιτρέπεται να εισάγονται σε μονάδα βιολογικής παραγωγής μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2011 πουλάδες μη βιολογικής εκτροφής για την παραγωγή αυγών, ηλικίας μικρότερης των 18 εβδομάδων, όταν δεν υπάρχει διαθεσιμότητα βιολογικά εκτρεφόμενων πουλάδων και υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι σχετικές διατάξεις που ορίζονται στο τμήμα 3 και 4 του κεφαλαίου 2.

*Άρθρο 43***Χρησιμοποίηση μη βιολογικών ζωοτροφών γεωργικής προέλευσης**

Όταν ισχύουν οι όροι του άρθρου 22 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, επιτρέπεται η χρησιμοποίηση περιορισμένης ποσότητας μη βιολογικών ζωοτροφών φυτικής ή ζωικής προέλευσης, όταν οι κάτοχοι εκμεταλλεύσεων δεν δύναται να προμηθευτούν ζωοτροφές αποκλειστικά βιολογικής παραγωγής. Το μέγιστο ποσοστό επιτρεπόμενης μη βιολογικής ζωοτροφής σε περίοδο 12 μηνών για είδη ζώων πλην των φυτοφάγων είναι:

- α) 10 % κατά την περίοδο από 1 Ιανουαρίου 2009 έως 31 Δεκεμβρίου 2009·
- β) 5 % κατά την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2010 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011.

Τα ποσοστά υπολογίζονται ετησίως ως ποσοστά ξηράς ουσίας των ζωοτροφών γεωργικής προέλευσης. Το επιτρεπόμενο ανώτατο ποσοστό μη βιολογικής ζωοτροφής στο ημερήσιο σιτηρέσιο είναι 25 % υπολογιζόμενο ως ποσοστό ξηράς ουσίας.

Ο επιχειρηματίας τηρεί αποδεικτικά στοιχεία για την ανάγκη χρήσης αυτής της διάταξης.

*Άρθρο 44***Χρησιμοποίηση μη βιολογικού κεριού μελισσών**

Σε περίπτωση νέων εγκαταστάσεων ή κατά τη διάρκεια μετατροπής, επιτρέπεται η χρησιμοποίηση μη βιολογικού κεριού μελισσών μόνο:

- α) αν δεν υπάρχει διαθέσιμο στην αγορά κεριό μελισσών βιολογικής εκτροφής·
- β) όταν αποδεικνύεται ότι το κεριό δεν έχει μολυνθεί με ουσίες οι οποίες δεν επιτρέπονται για βιολογική παραγωγή και
- γ) υπό τον όρο ότι αυτό προέρχεται από απολείσματα κηρηθρών.

Άρθρο 45

Χρησιμοποίηση σπόρων προς σπορά και αγενούς πολλαπλασιαστικού υλικού μη βιολογικής παραγωγής

1. Όταν ισχύουν οι όροι του άρθρου 22 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007,

α) επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται σπόροι για σπορά και αγενές πολλαπλασιαστικό υλικό από μονάδα παραγωγής σε διαδικασία μετατροπής προς τη βιολογική γεωργία·

β) όταν δεν εφαρμόζεται το στοιχείο α), τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέψουν τη χρησιμοποίηση μη βιολογικών σπόρων για σπορά ή αγενούς πολλαπλασιαστικού υλικού, εάν δεν υπάρχουν διαθέσιμα βιολογικά προϊόντα. Εντούτοις, για τη χρησιμοποίηση μη βιολογικών σπόρων προς σπορά και κονδύλων γεωμύλων προς φύτευση εφαρμόζονται οι ακόλουθες παράγραφοι 2 έως 9.

2. Επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται μη βιολογικοί σπόροι για σπορά και κόνδυλοι γεωμύλων προς φύτευση, υπό τον όρο οι σπόροι για σπορά ή οι κόνδυλοι γεωμύλων προς φύτευση δεν υποβάλλονται σε επεξεργασία με άλλα προϊόντα φυτοπροστασίας πέρα από τα επιτρεπόμενα για την επεξεργασία σπόρων προς σπορά σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 1, εκτός εάν η χημική επεξεργασία ζητείται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους βάσει των διατάξεων της οδηγίας 2000/29/ΕΚ του Συμβουλίου⁽¹⁾ για φυτοϋγειονομικούς σκοπούς, για όλες τις ποικιλίες ενός συγκεκριμένου είδους στην περιοχή στην οποία πρόκειται να χρησιμοποιηθούν οι σπόροι για σπορά ή οι κόνδυλοι γεωμύλων.

3. Τα είδη για τα οποία έχει διαπιστωθεί η ύπαρξη επαρκών ποσοτήτων σπόρων για σπορά ή κονδύλων γεωμύλων προς φύτευση και για σημαντικό αριθμό ποικιλιών σε όλα τα μέρη της Κοινότητας ορίζονται στο παράρτημα Χ.

Για τα είδη που αναφέρονται στο παράρτημα Χ δεν είναι δυνατό να χορηγούνται άδειες βάσει της παραγράφου 1 στοιχείο β), εκτός εάν αυτές αιτιολογούνται από έναν από τους λόγους οι οποίοι αναφέρονται στην παράγραφο 5 στοιχείο δ).

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να αναθέτουν την ευθύνη χορήγησης της αναφερόμενης στην παράγραφο 1 στοιχείο β) άδειας σε άλλη δημόσια υπηρεσία υπό την εποπτεία τους ή στις αρμόδιες αρχές ή φορείς ελέγχου που αναφέρονται στο άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007.

5. Η άδεια χρησιμοποίησης σπόρων προς σπορά και κονδύλων γεωμύλων προς φύτευση που δεν παράγονται με βιολογική μέθοδο μπορεί να χορηγηθεί μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν καμία ποικιλία του είδους που επιθυμεί να προμηθευθεί ο χρήστης δεν είναι καταχωρημένη στην προβλεπόμενη στο άρθρο 48 βάση δεδομένων·

β) όταν κανένας προμηθευτής, δηλαδή επιχειρηματίας που διαθέτει σπόρους για σπορά ή κονδύλους γεωμύλων για φύτευση σε άλλους επιχειρηματίες, δεν είναι σε θέση να προμηθεύσει τους σπόρους ή τους κονδύλους γεωμύλων πριν τη σπορά ή τη φύτευση, σε περιπτώσεις όπου ο χρήστης έχει παραγγείλει τους σπόρους ή τους κονδύλους γεωμύλων σε εύλογο χρόνο·

γ) όταν η ποικιλία την οποία επιθυμεί να προμηθευθεί ο χρήστης δεν είναι καταχωρημένη στην αναφερόμενη στο άρθρο 48 βάση δεδομένων και ο χρήστης είναι σε θέση να αποδείξει ότι καμία από τις άλλες καταχωρημένες ποικιλίες του ίδιου είδους δεν είναι κατάλληλη και, ως εκ τούτου, η χορήγηση της έγκρισης είναι σημαντική για την δική του παραγωγή·

⁽¹⁾ ΕΕ L 169 της 10.7.2000, σ. 1.

▼B

δ) όταν πρόκειται για λόγους που εξυπηρετούν την έρευνα και τις δοκιμές μικρής κλίμακας ή για λόγους διατήρησης που έχουν εγκριθεί από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους.

6. Η άδεια πρέπει να χορηγείται πριν από την σπορά.

7. Η άδεια πρέπει να χορηγείται μόνο σε μεμονωμένους χρήστες και μόνο για μία καλλιεργητική περίοδο, ενώ η αρμόδια αρχή ή ο φορέας που χορηγεί τις άδειες πρέπει να καταγράφει τις επιτρεπόμενες ποσότητες σπόρων για σπορά ή κονδύλων γεωμήλων για φύτευση.

8. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 7, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους μπορεί να χορηγήσει γενική άδεια για όλους τους χρήστες:

α) για ένα συγκεκριμένο είδος και εφόσον τηρείται ο όρος της παραγράφου 5 στοιχείο α)

β) για μια συγκεκριμένη ποικιλία και εφόσον πληρούνται οι όροι που ορίζονται στην παράγραφο 5 στοιχείο γ).

Οι αναφερόμενες στο πρώτο εδάφιο άδειες πρέπει να αναγράφονται με ευκρίνεια στην αναφερόμενη στο άρθρο 48 βάση δεδομένων.

9. Η άδεια μπορεί να χορηγηθεί μόνο κατά τη διάρκεια των περιόδων για τις οποίες έχει ήδη επικαιροποιηθεί η βάση δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 49 παράγραφος 3.

Τμήμα 3

Έκτακτοι κανόνες παραγωγής που συνδέονται με ειδικά προβλήματα διαχείρισης της βιολογικής κτηνοτροφίας σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο δ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007

*Άρθρο 46***Ειδικά προβλήματα διαχείρισης βιολογικού ζωικού κεφαλαίου**

Το τελικό στάδιο πάχυνσης ενηλίκων βοοειδών κρεατοπαραγωγής μπορεί να πραγματοποιείται εντός κτιρίων, υπό τον όρο ότι αυτή η περίοδος εσωτερικής εκτροφής δεν υπερβαίνει το ένα πέμπτο της διάρκειας ζωής των ζώων και σε καμία περίπτωση τους τρεις μήνες.

▼M1

Τμήμα 3α

Έκτακτοι κανόνες παραγωγής όσον αφορά τη χρήση συγκεκριμένων προϊόντων και ουσιών στη μεταποίηση σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο ε) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007

*Άρθρο 46α***Προσθήκη εκχυλίσματος μη βιολογικής μαγιάς**

Όταν ισχύουν οι όροι που καθορίζονται στο άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο ε) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, επιτρέπεται η προσθήκη στο υπόστρωμα (υπολογιζόμενο επί ξηρού) εκχυλίσματος ή προϊόντος autólυσης μη βιολογικής μαγιάς σε μέγιστο ποσοστό 5 % για την παραγωγή βιολογικής μαγιάς, όταν οι επιχειρήσεις δεν είναι σε θέση να αποκτήσουν εκχύλισμα ή προϊόν autólυσης μαγιάς από βιολογική παραγωγή.

Η διαθεσιμότητα εκχυλίσματος ή προϊόντος autólυσης βιολογικής μαγιάς θα επανεξεταστεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 2013 με σκοπό την κατάργηση της εν λόγω διάταξης.

Τμήμα 4

Έκτακτοι κανόνες παραγωγής σε περιπτώσεις καταστροφών σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο στ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007

Άρθρο 47

Περιπτώσεις καταστροφών

Η αρμόδια αρχή μπορεί να επιτρέψει σε προσωρινή βάση:

- α) σε περίπτωση υψηλής θνησιμότητας ζώων που προκαλείται από λόγους υγείας ή καταστροφικών συνθηκών, την ανανέωση ή ανασύσταση της αγέλης ή του σμήνους με ζώα μη βιολογικής εκτροφής, όταν δεν υπάρχουν ζώα βιολογικής εκτροφής·
- β) σε περίπτωση υψηλής θνησιμότητας μελισσών που προκαλείται από λόγους υγείας ή καταστροφικών συνθηκών, την ανασύσταση των μελισσιών με μέλισσες μη βιολογικής εκτροφής, όταν δεν υπάρχουν βιολογικά μελίσσια·
- γ) τη χρησιμοποίηση μη βιολογικών ζωοτροφών για περιορισμένο διάστημα και για συγκεκριμένη περιοχή από μεμονωμένους επιχειρηματίες, σε περίπτωση απώλειας της παραγωγής χορτονομής ή όταν επιβάλλονται περιορισμοί, ιδίως λόγω έκτακτων μετεωρολογικών συνθηκών, εκδήλωσης μολυσματικών ασθενειών, μόλυνσης με τοξικές ουσίες ή εξαιτίας πυρκαγιών·
- δ) την εκτροφή των μελισσών με βιολογικό μέλι, βιολογική ζάχαρη ή βιολογικό σιρόπι ζάχαρης σε περίπτωση παρατεταμένων έκτακτων καιρικών συνθηκών ή καταστροφικών συνθηκών που εμποδίζουν την παραγωγή νέктar ή μελιτώματος.

Με έγκριση της αρμόδιας αρχής, κάθε επιχείρηση τηρεί έγγραφα που αποδεικνύουν τη χρήση των ανωτέρω παρεκκλίσεων. Τα κράτη μέλη αλληλοενημερώνονται και ανακοινώνουν στην Επιτροπή τις παρεκκλίσεις που έχουν χορηγήσει βάσει του στοιχείου γ) του πρώτου εδαφίου εντός ενός μηνός από την έγκριση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Βάση δεδομένων για τους σπόρους

Άρθρο 48

Βάση δεδομένων

1. Κάθε κράτος μέλος οφείλει να δημιουργήσει ηλεκτρονική βάση δεδομένων για την καταγραφή των ποικιλιών για τις οποίες υπάρχουν στο έδαφός τους διαθέσιμοι σπόροι για σπορά ή κόνδυλοι γεωμήλων προς φύτευση που λαμβάνονται με τη μέθοδο της βιολογικής παραγωγής.
2. Τη βάση δεδομένων διαχειρίζεται είτε η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους ή αρχή ή φορέας που ορίζεται γι' αυτόν το σκοπό από το κράτος μέλος, η οποία στη συνέχεια θα αποκαλείται «ο διαχειριστής της βάσης δεδομένων». Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να ορίζουν μια αρχή ή ιδιωτικό οργανισμό ενός άλλου κράτους μέλους.
3. Κάθε κράτος μέλος κοινοποιεί στην Επιτροπή και στα άλλα κράτη μέλη την αρχή ή τον ιδιωτικό οργανισμό που έχει ορίσει διαχειριστή της βάσης δεδομένων.

Άρθρο 49

Καταχώρηση

1. Οι ποικιλίες των οποίων οι σπόροι για σπορά ή οι σπόροι γεωμήλων για φύτευση παράγονται με τη βιολογική μέθοδο και είναι διαθέσιμες καταχωρούνται στην αναφερόμενη στο άρθρο 48 βάση δεδομένων μετά από αίτηση του προμηθευτή.

▼B

2. Κάθε ποικιλία που δεν έχει καταγραφεί στη βάση δεδομένων θα θεωρείται ως μη διαθέσιμη σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 5.

3. Κάθε κράτος μέλος ορίζει την περίοδο του έτους κατά την οποία πρέπει να πραγματοποιείται η τακτική επικαιροποίηση της βάσης δεδομένων για κάθε είδος ή ομάδα ειδών που καλλιεργούνται στο έδαφός του. Η βάση δεδομένων περιέχει στοιχεία που αφορούν αυτή την απόφαση.

*Άρθρο 50***Όροι καταχώρησης**

1. Για την καταχώρηση ο προμηθευτής οφείλει:

- α) να αποδείξει ότι ο ίδιος ή ο τελευταίος επιχειρηματίας, στις περιπτώσεις που ο προμηθευτής ασχολείται μόνο με προσυσκευασμένους σπόρους για σπορά ή κόνδυλους γεωμήλων για φύτευση, έχουν υποβληθεί στο σύστημα που αναφέρεται στο άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 834/2007·
- β) να αποδείξει ότι ο σπόρος για σπορά ή οι κόνδυλοι γεωμήλων προς φύτευση που πρόκειται να διατεθούν στην αγορά πληρούν τις γενικές απαιτήσεις που ισχύουν για τους σπόρους προς σπορά και τους σπόρους γεωμήλων για φύτευση·
- γ) να διαθέτει όλες τις πληροφορίες που απαιτούνται βάσει του άρθρου 51 του παρόντος κανονισμού και να τις καταγράφει μετά από αίτηση του διαχειριστή της βάσης δεδομένων ή κάθε φορά που είναι απαραίτητη αυτή η επικαιροποίηση για να διασφαλίζεται η αξιοπιστία των στοιχείων.

2. Ο διαχειριστής της βάσης δεδομένων μπορεί, με την έγκριση της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους, να απορρίψει την αίτηση ενός προμηθευτή ή να διαγράψει μια προηγούμενη καταχώρηση, εάν ο προμηθευτής δεν συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις της παραγράφου 1.

*Άρθρο 51***Καταχωρούμενες πληροφορίες**

1. Για κάθε καταγεγραμμένη ποικιλία και για κάθε προμηθευτή, η αναφερόμενη στο άρθρο 48 βάση δεδομένων πρέπει να περιέχει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

- α) την επιστημονική ονομασία του είδους και την ονομασία της ποικιλίας·
- β) το όνομα και τα στοιχεία επικοινωνίας του προμηθευτή ή του αντιπροσώπου του·
- γ) τον τόπο στον οποίο ο προμηθευτής μπορεί να παραδώσει τους σπόρους ή τους κόνδυλους μέσα στο διάστημα που απαιτείται συνήθως για την παράδοση·
- δ) τη χώρα ή την περιφέρεια στην οποία έχει δοκιμαστεί η ποικιλία και εγκριθεί για να καταχωρηθεί στους κοινούς καταλόγους ποικιλιών ειδών γεωργικών φυτών και ειδών κηπευτικών, σύμφωνα με τις διατάξεις των οδηγιών του Συμβουλίου 2002/53/ΕΚ περί του κοινού καταλόγου ποικιλιών καλλιεργούμενων φυτικών ειδών⁽¹⁾ και 2002/55/ΕΚ περί εμπορίας σπόρων προς σπορά κηπευτικών⁽²⁾·
- ε) την ημερομηνία από την οποία θα είναι διαθέσιμοι οι σπόροι για σπορά ή οι κόνδυλοι γεωμήλων προς φύτευση·
- στ) την επωνυμία ή/και τον κωδικό της αρχής ή του φορέα ελέγχου που είναι υπεύθυνος για τον έλεγχο του επιχειρηματία, όπως προβλέπεται στο άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007.

2. Ο προμηθευτής ενημερώνει άμεσα τον διαχειριστή της βάσης δεδομένων σε περίπτωση που δεν είναι πλέον διαθέσιμη κάποια από

⁽¹⁾ ΕΕ L 193 της 20.7.2002, σ. 1.

⁽²⁾ ΕΕ L 193 της 20.7.2002, σ. 33.

▼B

τις καταχωρηθείσες ποικιλίες. Οι τροποποιήσεις καταγράφονται στη βάση δεδομένων.

3. Εκτός από τα στοιχεία που ορίζονται στην παράγραφο 1, η βάση δεδομένων περιέχει κατάλογο των ειδών του παραρτήματος X.

*Άρθρο 52***Πρόσβαση στις πληροφορίες**

1. Οι πληροφορίες της αναφερόμενης στο άρθρο 48 βάσης δεδομένων πρέπει να διατίθενται ατελώς μέσω του Διαδικτύου στους χρήστες σπόρων για σπορά ή σπόρων γεωμύλων καθώς και στο κοινό. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν ότι κάθε χρήστης που έχει κοινοποιήσει τη δραστηριότητά του σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 1) στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 μπορεί να λάβει, εάν το ζητήσει, από τον διαχειριστή της βάσης δεδομένων γραπτές πληροφορίες σχετικά με μία ή περισσότερες ομάδες ειδών.

2. Τα κράτη μέλη εγγυώνται την ενημέρωση όλων των αναφερόμενων στην παράγραφο 1 χρηστών, τουλάχιστον μία φορά το έτος σχετικά με το σύστημα και τον τρόπο πρόσβασης στις πληροφορίες της βάσης δεδομένων.

*Άρθρο 53***Τέλος καταχώρησης**

Για κάθε καταχώρηση μπορεί να εισπράττεται τέλος που αντιπροσωπεύει το κόστος καταχώρησης και διατήρησης της πληροφορίας στην αναφερόμενη στο άρθρο 48 βάση δεδομένων. Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εγκρίνει το ύψος του τέλους το οποίο χρεώνει ο διαχειριστής της βάσης δεδομένων.

*Άρθρο 54***Ετήσια έκθεση**

1. Οι αρμόδιες αρχές ή φορείς χορήγησης αδειών, σύμφωνα με το άρθρο 45, καταχωρούν όλες τις άδειες και συντάσσουν έκθεση με όλες τις σχετικές πληροφορίες, την οποία υποβάλλουν στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους και στο διαχειριστή της βάσης δεδομένων.

Η έκθεση περιλαμβάνει για κάθε είδος που αφορά η άδεια, σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 5, τα ακόλουθα στοιχεία:

- α) την επιστημονική ονομασία του είδους και την ονομασία της ποικιλίας·
- β) την αιτιολόγηση της άδειας με παραπομπή στο άρθρο 45 παράγραφος 5 στοιχεία α), β), γ) ή δ)·
- γ) τον συνολικό αριθμό των αδειών·
- δ) το σύνολο της σχετικής ποσότητας σπόρων για σπορά ή κονδύλων γεωμύλων προς φύτευση·
- ε) τα φυτοφάρμακα που χρησιμοποιήθηκαν για φυτοϋγειονομικούς λόγους, σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 2.

2. Για τις άδειες που χορηγούνται σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 8, η έκθεση περιέχει τα στοιχεία που αναφέρονται στο στοιχείο α) του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου και την περίοδο ισχύος των αδειών.

*Άρθρο 55***Ανακεφαλαιωτική έκθεση**

Η αρμόδια αρχή κάθε κράτους μέλους συγκεντρώνει, πριν την 31η Μαρτίου κάθε έτους, τις εκθέσεις και διαβιβάζει στην Επιτροπή και στα άλλα κράτη μέλη συνοπτική έκθεση που καλύπτει όλες τις άδειες που εκδόθηκαν από το κράτος μέλος κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Η έκθεση καλύπτει τις πληροφορίες που ορίζονται στο άρθρο 54. Οι πληροφορίες δημοσιοποιούνται στην αναφερόμενη στο

▼ B

άρθρο 48 βάση δεδομένων. Η αρμόδια αρχή μπορεί να αναθέσει τη συγκέντρωση των εκθέσεων στο διαχειριστή της βάσης δεδομένων.

*Άρθρο 56***Πληροφορίες κατόπιν αιτήσεως**

Εάν το ζητήσει ένα κράτος μέλος ή η Επιτροπή, πρέπει να κοινοποιούνται στα άλλα κράτη μέλη ή την Επιτροπή λεπτομερή στοιχεία για τις άδειες που έχουν χορηγηθεί σε μεμονωμένες περιπτώσεις.

ΤΙΤΛΟΣ III

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ*ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1***Κοινοτικός λογότυπος***Άρθρο 57***Κοινοτικός λογότυπος**

Σύμφωνα με το άρθρο 23 25 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, ο κοινοτικός λογότυπος είναι σύμφωνος με το υπόδειγμα του παραρτήματος XI του παρόντος κανονισμού.

Ο κοινοτικός λογότυπος χρησιμοποιείται σύμφωνα με τους οριζόμενους στο παράρτημα XI του παρόντος κανονισμού κανόνες τεχνικής αναπαραγωγής.

*Άρθρο 58***Όροι για τη χρησιμοποίηση του κωδικού και του τύπου καταγωγής**

1. Η ένδειξη του κωδικού της αρχής ελέγχου ή του φορέα ελέγχου που αναφέρεται στο άρθρο 24 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 πρέπει να:

- α) αρχίζει με το ακρωνύμιο του κράτους μέλους ή της τρίτης χώρας, όπως αναφέρεται στο διεθνές πρότυπο για τους διψήφιους κωδικούς χωρών βάσει του προτύπου ISO 3166 (*Κωδικοί αναπαράστασης των ονομάτων των χωρών και των υποδιαιρέσεών τους*).
- β) περιέχει όρο που δημιουργεί συσχετισμό με τη μέθοδο βιολογικής παραγωγής, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007.
- γ) περιέχει αριθμό αναφοράς που καθορίζεται από την αρμόδια αρχή και
- δ) τοποθετείται ακριβώς κάτω από τον κοινοτικό λογότυπο, όταν ο κοινοτικός λογότυπος χρησιμοποιείται στη σήμανση.

2. Η ένδειξη του τύπου παραγωγής των γεωργικών πρώτων υλών από τις οποίες αποτελούνται τα προϊόντα, σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, τοποθετείται ακριβώς κάτω από τον κωδικό που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

*ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2***Ειδικές απαιτήσεις επίσημης των ζωοτροφών***Άρθρο 59***Πεδίο, χρησιμοποίηση εμπορικών σημάτων και ονομασίες πώλησης**

Το παρόν κεφάλαιο δεν εφαρμόζεται σε ζωοτροφές για ζώα συντροφιάς, για γουνοφόρα ζώα και για ζώα υδατοκαλλιέργειας.

▼B

Τα εμπορικά σήματα και οι ονομασίες πώλησης που φέρουν ένδειξη αναφερόμενη στο άρθρο 23 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 μπορούν να χρησιμοποιούνται μόνον εάν τουλάχιστον το 95 % της ξηράς ουσίας του προϊόντος αποτελείται από πρώτες ύλες ζωοτροφών που παράγονται με βιολογική μέθοδο παραγωγής.

*Άρθρο 60***Ένδειξεις στις μεταποιημένες ζωοτροφές**

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 61 και της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 59 του παρόντος κανονισμού, οι όροι που αναφέρονται στο άρθρο 23 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 μπορεί να χρησιμοποιούνται στις μεταποιημένες ζωοτροφές υπό τον όρο ότι:

- α) η μεταποιημένη ζωοτροφή είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, και ιδίως του άρθρου 14 παράγραφος 1 στοιχείο δ) περίπτωση iv) και περίπτωση (v) και του άρθρου 18·
- β) η μεταποιημένη ζωοτροφή είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού, και ιδίως των άρθρων 22 και 26·
- γ) τουλάχιστον το 95 % της ξηράς ουσίας του προϊόντος παράγεται με βιολογικό τρόπο.

2. Με τη επιφύλαξη των απαιτήσεων που ορίζονται στα στοιχεία α) και β) της παραγράφου 1, επιτρέπεται η αναγραφή της ακόλουθης δήλωσης σε προϊόντα που περιέχουν μεταβαλλόμενες ποσότητες πρώτων υλών ζωοτροφών που προέρχονται από βιολογική μέθοδο παραγωγής ή/και πρώτες ύλες ζωοτροφών από προϊόντα σε μετατροπή στη βιολογική γεωργία ή/και μη βιολογικά υλικά:

«μπορούν να χρησιμοποιηθούν για βιολογική παραγωγή σύμφωνα με τους κανονισμούς (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και (ΕΚ) αριθ. 889/2008».

*Άρθρο 61***Όροι χρησιμοποίησης ενδείξεων στις μεταποιημένες ζωοτροφές**

1. Η αναφερόμενη στο άρθρο 60 ένδειξη:

- α) πρέπει να διαχωρίζεται από τις ενδείξεις που αναφέρονται στο άρθρο 5 της οδηγίας 79/373/ΕΟΚ του Συμβουλίου⁽¹⁾ ή στο άρθρο 5 παράγραφος 1 της οδηγίας 96/25/ΕΚ του Συμβουλίου⁽²⁾
- β) δεν είναι δυνατό να αναγράφεται με χρώμα, σχήμα ή τύπο χαρακτήρων που την καθιστούν εμφανέστερη από την περιγραφή ή την ονομασία της ζωοτροφής που προβλέπονται στο άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 79/373/ΕΟΚ και στο άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας 96/25/ΕΚ αντίστοιχα·
- γ) πρέπει να συνοδεύεται, στο ίδιο οπτικό πεδίο, από ένδειξη του βάρους ξηράς ουσίας, η οποία αναφέρεται:
 - i) στο ποσοστό σε πρώτη(-ες) ύλη(-ες) ζωοτροφών που παράγονται με τη μέθοδο βιολογικής παραγωγής,
 - ii) στο ποσοστό σε πρώτη(-ες) ύλη(-ες) ζωοτροφών που προέρχονται από προϊόντα μεταβατικού σταδίου,
 - iii) στο ποσοστό σε πρώτη(-ες) ύλη(-ες) ζωοτροφών που δεν καλύπτονται από τα σημεία i) και ii),
 - iv) στο συνολικό ποσοστό σε ζωοτροφές γεωργικής προέλευσης·
- δ) συνοδεύεται από κατάλογο των ονομασιών των υλικών των ζωοτροφών που παράγονται με τη μέθοδο της βιολογικής παραγωγής·
- ε) συνοδεύεται από κατάλογο των ονομασιών των υλικών των ζωοτροφών από προϊόντα που παράγονται κατά το στάδιο μετατροπής.

2. Η αναφερόμενη στο άρθρο 60 ένδειξη μπορεί επίσης να συνοδεύεται με αναφορά της απαίτησης να χρησιμοποιούνται οι ζωοτροφές σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 21 και 22.

⁽¹⁾ ΕΕ L 86 της 6.4.1979, σ. 30.

⁽²⁾ ΕΕ L 125 της 23.5.1996, σ. 35.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Άλλες ειδικές απαιτήσεις σήμανσης

Άρθρο 62

Προϊόντα φυτικής προέλευσης σε μετατροπή

Τα προϊόντα φυτικής προέλευσης που παράγονται κατά το στάδιο μετατροπής μπορούν να φέρουν την ένδειξη «προϊόντα υπό μετατροπή στη βιολογική γεωργία» υπό τον όρο ότι:

- α) έχει τηρηθεί περίοδος μετατροπής τουλάχιστον δώδεκα μηνών πριν από την εσοδεία·
- β) η ένδειξη δεν παρουσιάζεται με χρώμα, σχήμα ή τύπο χαρακτήρων που την καθιστούν εμφανέστερη από την ονομασία πώλησης του προϊόντος, και ολόκληρη έχει το ίδιο μέγεθος χαρακτήρων·
- γ) το προϊόν περιέχει μόνο ένα φυτικό συστατικό γεωργικής προέλευσης·
- δ) η ένδειξη συνδέεται με τον κωδικό του φορέα ελέγχου ή της αρχής ελέγχου, ο οποίος αναφέρεται στο άρθρο 27 παράγραφος 10 του κανονισμού 834/2007.

ΤΙΤΛΟΣ IV

ΕΛΕΓΧΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ελάχιστες απαιτήσεις ελέγχου

Άρθρο 63

Μέτρα ελέγχου και ανάληψη δεσμεύσεων από τον επιχειρηματία

1. Κατά την πρώτη εφαρμογή των μέτρων ελέγχου, ο επιχειρηματίας συντάσσει και διατηρεί στη συνέχεια:

- α) πλήρη περιγραφή της μονάδας ή/και των εγκαταστάσεων ή/και της δραστηριότητας·
- β) όλα τα πρακτικά μέτρα που θα ληφθούν στο επίπεδο της μονάδας ή/και των εγκαταστάσεων ή/και της δραστηριότητας προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής·
- γ) τα μέτρα προφύλαξης που πρέπει να ληφθούν για να περιοριστεί ο κίνδυνος μόλυνσης από μη εγκεκριμένα προϊόντα ή ουσίες καθώς και τα μέτρα καθαρισμού που πρέπει να εφαρμόζονται στις αποθήκες και σε όλη την αλυσίδα παραγωγής του επιχειρηματία.

Κατά περίπτωση, η περιγραφή και τα μέτρα που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο μπορεί να αποτελούν μέρος του συστήματος ποιότητας το οποίο καθορίζεται από τον επιχειρηματία.

2. Τα αναφερόμενα στην παράγραφο 1 περιγραφή και μέτρα περιέχονται σε δήλωση που υπογράφεται από τον υπεύθυνο επιχειρηματία. Η δήλωση αυτή πρέπει επιπλέον να περιέχει δέσμευση του επιχειρηματία:

- α) να ασκεί τις εργασίες σύμφωνα με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής·
- β) να αποδεχθεί, σε περίπτωση παραβάσεων ή παρατυπιών, την επιβολή των μέτρων τήρησης των κανόνων βιολογικής παραγωγής·
- γ) να ενημερώσει εγγράφως τους αγοραστές του προϊόντος, ώστε να απαλειφθούν από το προϊόν οι ενδείξεις που αναφέρονται στη βιολογική μέθοδο παραγωγής.

Η προβλεπόμενη στο πρώτο εδάφιο δήλωση επαληθεύεται από τον αρμόδιο φορέα ή την αρχή ελέγχου που εκδίδει έκθεση η οποία εντοπίζει τις πιθανές ελλείψεις και τη μη συμμόρφωση με τους κανόνες

▼ B

βιολογικής παραγωγής. Ο επιχειρηματίας οφείλει να προσυπογράψει την έκθεση και να λάβει τα αναγκαία διορθωτικά μέτρα.

3. Για την εφαρμογή του άρθρου 28 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, ο επιχειρηματίας κοινοποιεί τα ακόλουθα στοιχεία στην αρμόδια αρχή:

- α) όνομα και διεύθυνση του επιχειρηματία·
- β) γεωγραφική θέση των εγκαταστάσεων και, κατά περίπτωση, των αγροτεμαχίων (στοιχεία κτηματολογίου) όπου πραγματοποιούνται οι εργασίες·
- γ) τη φύση των εργασιών και τα προϊόντα·
- δ) τη δέσμευση του επιχειρηματία να πραγματοποιήσει τις εργασίες σύμφωνα με τη διάταξη που ορίζεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και στον παρόντα κανονισμό·
- ε) σε περίπτωση γεωργικής εκμετάλλευσης, την ημερομηνία κατά την οποία ο παραγωγός έπαψε να χρησιμοποιεί στα εν λόγω αγροτεμάχια προϊόντα τα οποία δεν επιτρέπονται για τη βιολογική παραγωγή·
- στ) το όνομα του εγκεκριμένου οργανισμού στον οποίο ο επιχειρηματίας έχει αναθέσει τον έλεγχο της εκμετάλλευσής του, όταν το εν λόγω κράτος μέλος έχει θέσει σε εφαρμογή το σύστημα ελέγχου που εγκρίνει αυτούς τους φορείς.

*Άρθρο 64***Τροποποίηση των διατάξεων ελέγχου**

Ο υπεύθυνος επιχειρηματίας κοινοποιεί έγκαιρα στην αρχή ελέγχου ή τον φορέα ελέγχου κάθε τροποποίηση της περιγραφής ή των μέτρων που αναφέρονται στο άρθρο 63 και των αρχικών απαιτήσεων ελέγχου που ορίζονται στα άρθρα 70, 74, 80, 82, 86 και 88.

*Άρθρο 65***Επισκέψεις ελέγχου**

1. Η αρμόδια αρχή ή ο φορέας ελέγχου διενεργεί, τουλάχιστον μία φορά το έτος, φυσικό έλεγχο όλων των επιχειρήσεων.
2. Η αρχή ή φορέας ελέγχου μπορεί να διενεργεί δειγματοληψίες για να ελέγξει αν υπάρχουν μη επιτρεπόμενα για βιολογική παραγωγή προϊόντα ή αν εφαρμόζονται μέθοδοι παραγωγής ασυμβίβαστες με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής. Είναι επίσης δυνατό να λαμβάνονται δείγματα και να υποβάλλονται σε ανάλυση για την ανίχνευση πιθανής μόλυνσης από απαγορευμένα για βιολογική παραγωγή προϊόντα. Εντούτοις, η ανάλυση αυτή πρέπει να διενεργείται όταν υπάρχουν υπόνοιες ότι έχουν χρησιμοποιηθεί απαγορευμένα για την βιολογική παραγωγή προϊόντα.
3. Μετά από κάθε επίσκεψη συντάσσεται έκθεση ελέγχου η οποία συνυπογράφεται από τον υπεύθυνο της ελεγχθείσας μονάδας ή τον αντιπρόσωπο του.
4. Ακόμη, η αρμόδια αρχή ή ο φορέας ελέγχου πρέπει να διενεργεί κυρίως αιφνιδιαστικές τυχαίες επισκέψεις ελέγχου, βάσει της γενικής εκτίμησης του κινδύνου μη συμμόρφωσης με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής, αφού λάβει υπόψη τουλάχιστον τα αποτελέσματα προηγούμενων ελέγχων, την ποσότητα των σχετικών προϊόντων και τον κίνδυνο ανταλλαγής προϊόντων.

*Άρθρο 66***Αποδεικτικά έγγραφα**

1. Στη μονάδα παραγωγής ή τις εγκαταστάσεις πρέπει να τηρούνται βιβλία αποθήκης και οικονομικοί λογαριασμοί, ώστε να είναι σε θέση ο επιχειρηματίας να αναγνωρίσει και η αρχή ή ο φορέας ελέγχου να επαληθεύσουν:

- α) τον προμηθευτή και, εάν είναι διαφορετικός, τον πωλητή ή τον εξαγωγέα των προϊόντων·

▼B

- β) το είδος και τις ποσότητες των βιολογικών προϊόντων που παραδόθηκαν στη μονάδα και, ενδεχομένως, όλων των πρώτων υλών που αγοράστηκαν, καθώς και τον τρόπο χρήσης των τελευταίων και, κατά περίπτωση, τη σύνθεση των σύνθετων ζωοτροφών·
- γ) τη φύση και τις ποσότητες βιολογικών προϊόντων που είναι αποθηκευμένες στις εγκαταστάσεις·
- δ) το είδος, τις ποσότητες και τους παραλήπτες και, εάν είναι διαφορετικοί, τους αγοραστές, εξαιρουμένων των τελικών καταναλωτών, των προϊόντων που εξήχθησαν από τη μονάδα ή από τις εγκαταστάσεις ή τις αποθήκες του πρώτου παραλήπτη·
- ε) εάν πρόκειται για επιχειρήσεις που δεν αποθηκεύουν ούτε χειρίζονται βιολογικά προϊόντα, το είδος και τις ποσότητες των συγκεκριμένων προϊόντων που αγοράστηκαν και πωλήθηκαν, καθώς και τους προμηθευτές ή, εάν αυτοί είναι διαφορετικοί, τους πωλητές ή εξαγωγείς και τους αγοραστές ή, αν διαφέρουν, τους παραλήπτες.

2. Τα αποδεικτικά έγγραφα πρέπει επίσης να αναγράφουν τα αποτελέσματα της επαλήθευσης κατά την παραλαβή των βιολογικών προϊόντων και κάθε άλλο στοιχείο που ζητεί ο φορέας ή η αρχή ελέγχου για τη διενέργεια σωστού ελέγχου. Τα στοιχεία των εγγράφων πρέπει να τεκμηριώνονται με τα κατάλληλα δικαιολογητικά έγγραφα. Οι λογαριασμοί πρέπει να παρουσιάζουν ισοσκελισμένες εισροές και εκροές.

3. Όταν ένας επιχειρηματίας διατηρεί περισσότερες μονάδες παραγωγής στην ίδια περιοχή, οι μονάδες παραγωγής μη βιολογικών προϊόντων και οι χώροι αποθήκευσης των εισροών πρέπει επίσης να υπόκεινται στις ελάχιστες απαιτήσεις ελέγχου.

*Άρθρο 67***Πρόσβαση στις εγκαταστάσεις**

1. Ο επιχειρηματίας:
- α) παρέχει στην αρμόδια αρχή ή τον φορέα ελέγχου, για τους σκοπούς του ελέγχου, πρόσβαση σε όλα τα μέρη της μονάδας και σε όλες τις εγκαταστάσεις καθώς και στους λογαριασμούς και στα σχετικά αποδεικτικά έγγραφα·
- β) παρέχει στην αρχή ή στον φορέα ελέγχου κάθε πληροφορία που είναι ευλόγως απαραίτητη για τη διενέργεια του ελέγχου·
- γ) υποβάλλει, εάν του ζητηθεί από την αρμόδια αρχή ή τον φορέα ελέγχου, τα αποτελέσματα των δικών του προγραμμάτων διασφάλισης της ποιότητας.
2. Συμπληρωματικά προς τις οριζόμενες στην παράγραφο 1 απαιτήσεις, οι εισαγωγείς και οι πρώτοι παραλήπτες κοινοποιούν τις αναφερόμενες στο άρθρο 84 πληροφορίες σχετικά με τις εισαγόμενες αποστολές.

*Άρθρο 68***Αποδεικτικά στοιχεία**

Για την εφαρμογή του άρθρου 21 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, οι αρχές ελέγχου και οι φορείς ελέγχου πρέπει να χρησιμοποιούν το υπόδειγμα του εντύπου του παραρτήματος XII του παρόντος κανονισμού.

*Άρθρο 69***Δήλωση του πωλητή**

Για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 9 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, η δήλωση του πωλητή ότι τα προϊόντα που παρέδωσε δεν έχουν παραχθεί από ή με γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς (ΓΤΟ) μπορεί να βασίζεται στο υπόδειγμα του παραρτήματος XIII του παρόντος κανονισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ειδικές απαιτήσεις ελέγχου για τα φυτά και τα φυτικά προϊόντα που παράγονται ή συλλέγονται σε αγρόκτημα

Άρθρο 70

Διατάξεις ελέγχου

1. Η αναφερόμενη στο άρθρο 63 παράγραφος 1 στοιχείο α) περιγραφή της μονάδας πρέπει:

- α) να συντάσσεται ακόμη και όταν ο παραγωγός περιορίζει τη δραστηριότητά του στη συλλογή άγριων φυτών·
- β) να αναφέρει τους χώρους αποθήκευσης και παραγωγής και τα αγροτεμάχια ή/και περιοχές συλλογής και, ενδεχομένως, τους χώρους όπου πραγματοποιούνται ορισμένες εργασίες μεταποίησης ή/και συσκευασίας και
- γ) να προσδιορίζει την ημερομηνία της τελευταίας χρήσης στα αγροτεμάχια ή/και στις συγκεκριμένες περιοχές συλλογής προϊόντων η χρήση των οποίων δεν είναι συμβατή με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής.

2. Στην περίπτωση της συλλογής άγριων φυτών, τα πρακτικά μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 63 παράγραφος 1 στοιχείο β) περιλαμβάνουν εγγυήσεις τρίτων μερών τις οποίες ο επιχειρηματίας μπορεί να παρουσιάσει για να εξασφαλίσει την τήρηση των διατάξεων του άρθρου 12 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007.

Άρθρο 71

Κοινοποιήσεις

Κάθε έτος, πριν από την ημερομηνία που ορίζεται από τον αρμόδιο φορέα ή την αρχή ελέγχου, ο επιχειρηματίας πρέπει να γνωστοποιεί στον φορέα ή την αρχή ελέγχου το λεπτομερές πρόγραμμα του παραγωγής φυτικών προϊόντων ανά αγροτεμάχιο.

Άρθρο 72

Μητρώα φυτικής παραγωγής

Καταγράφονται τα στοιχεία της φυτικής παραγωγής υπό μορφή μητρώου το οποίο βρίσκεται στη διάθεση των αρχών ή φορέων ελέγχου ανά πάσα στιγμή στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης. Συμπληρωματικά προς τις διατάξεις του άρθρου 71, τα μητρώα αυτά πρέπει να περιέχουν τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

- α) όσον αφορά την χρήση λιπασμάτων: ημερομηνία διασποράς, τύπο και ποσότητα του λιπάσματος, αγροτεμάχιο·
- β) όσον αφορά την χρήση προϊόντων φυτοπροστασίας: ημερομηνία εφαρμογής, τύπο προϊόντος, μέθοδο θεραπείας·
- γ) όσον αφορά την αγορά γεωργικών υλικών: ημερομηνία, τύπο και ποσότητα των αγορασθέντων προϊόντων·
- δ) όσον αφορά την συγκομιδή: ημερομηνία, τύπος και ποσότητα βιολογικής ή ευρισκόμενης σε φάση μετατροπής καλλιέργεια.

Άρθρο 73

Λειτουργία περισσότερων μονάδων παραγωγής του ίδιου επιχειρηματία

Όταν ένας επιχειρηματίας διατηρεί περισσότερες μονάδες παραγωγής στην ίδια περιοχή, οι μονάδες παραγωγής μη βιολογικών φυτικών προϊόντων και οι χώροι αποθήκευσης γεωργικού υλικού υπόκεινται στους γενικούς και ειδικούς κανόνες ελέγχου που ορίζονται στο Κεφάλαιο I και στο παρόν κεφάλαιο αυτού του τίτλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Απαιτήσεις ελέγχου για τα ζώα και τα ζωικά προϊόντα που παράγονται από κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις

Άρθρο 74

Διατάξεις ελέγχου

1. Όταν το σύστημα ελέγχου ειδικά για τα προϊόντα ζωικής παραγωγής εφαρμόζεται για πρώτη φορά, η πλήρης περιγραφή της μονάδας που περιγράφεται στο άρθρο 63 παράγραφος 1 στοιχείο α) περιλαμβάνει:
 - α) πλήρη περιγραφή των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων, βοσκοτόπων, υπαίθριων χώρων και, κατά περίπτωση, των κτιρίων αποθήκευσης, συσκευασίας και μεταποίησης ζωικών προϊόντων, τα ζωικά προϊόντα, τις πρώτες ύλες και τις εισροές·
 - β) πλήρη περιγραφή των εγκαταστάσεων για την αποθήκευση της ζωικής κόπρου.
2. Τα αναφερόμενα στο άρθρο 63 παράγραφος 1 στοιχείο β) πρακτικά μέτρα περιλαμβάνουν:
 - α) σχέδιο διασποράς της κόπρου, εγκεκριμένο από τον φορέα ή την αρχή ελέγχου, μαζί με πλήρη περιγραφή των εκτάσεων που χρησιμοποιούνται για φυτικές καλλιέργειες·
 - β) κατά περίπτωση, όσον αφορά τη διασπορά της κοπριάς, τις γραπτές συμφωνίες, με άλλες εκμεταλλεύσεις, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 3, που είναι σύμφωνες με τις διατάξεις των κανόνων βιολογικής παραγωγής·
 - γ) σχέδιο διαχείρισης της μονάδας βιολογικής κτηνοτροφικής παραγωγής.

Άρθρο 75

Ταυτοποίηση των ζώων

Πρέπει να είναι δυνατή η ταυτοποίηση των ζώων ανά πάσα στιγμή με τη χρησιμοποίηση μεθόδων προσαρμοσμένων στο κάθε είδος ζώων, ατομικά για τα μεγάλα θηλαστικά και ατομικά ή ανά παρτίδα για τα πουλερικά και τα μικρά θηλαστικά.

Άρθρο 76

Μητρώα ζώων

Πρέπει να καταγράφονται τα στοιχεία των ζώων υπό μορφή μητρώου και να είναι διαθέσιμα στις αρχές ή τους φορείς ελέγχου ανά πάσα στιγμή στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης. Τα μητρώα αυτά περιέχουν πλήρη περιγραφή του συστήματος διαχείρισης της αγέλης ή του σμήνους και να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

- α) όσον αφορά τα ζώα που εισάγονται στην εκμετάλλευση: προέλευση και ημερομηνία άφιξης, περίοδο μετατροπής, σήμα ταυτοποίησης και κτηνιατρικό φάκελο·
- β) για ζώα που εξέρχονται από την εκμετάλλευση: ηλικία, αριθμό ζώων, βάρος εάν προορίζονται για σφαγή, σήμα ταυτοποίησης και προορισμό·
- γ) στοιχεία των ζώων που έχουν απολεσθεί και τις σχετικές αιτίες·
- δ) όσον αφορά τις ζωοτροφές: είδος, συμπεριλαμβανομένων των συμπληρωμάτων ζωοτροφών, αναλογίες των διαφόρων συστατικών της ημερήσιας τροφής και περιόδους πρόσβασης σε χώρους ελεύθερης βοσκής, περιόδους εποχικής μετακίνησης, όταν εφαρμόζονται περιορισμοί·
- ε) όσον αφορά την πρόληψη των ασθενειών και την κτηνιατρική αγωγή και φροντίδα: ημερομηνία αγωγής, λεπτομερή στοιχεία της διάγνωσης, ποσολογία φαρμάκου· τύπο φαρμακευτικού προϊόντος, αναφορά των δραστικών φαρμακολογικών ουσιών, μέθοδο αγωγής και

▼B

κτηνιατρική συνταγή για κτηνιατρική φροντίδα με τους λόγους και περιόδους αναμονής που εφαρμόζονται πριν τη διάθεση των ζωικών προϊόντων στην αγορά με επισήμανση ως βιολογικό .

*Άρθρο 77***Μέτρα ελέγχου των κτηνιατρικών φαρμάκων**

Όταν χρησιμοποιούνται κτηνιατρικά φάρμακα, πρέπει τα σχετικά στοιχεία να δηλώνονται στην αρχή ή τον φορέα ελέγχου, σύμφωνα με το άρθρο 76 στοιχείο ε), πριν τα ζώα ή τα ζωικά προϊόντα διατεθούν στην αγορά ως βιολογικά προϊόντα. Τα ζώα που υποβάλλονται σε θεραπευτική αγωγή πρέπει να ταυτοποιούνται σαφώς, ατομικά στην περίπτωση των μεγάλων ζώων, ατομικά ή ομαδικά ή ανά κυψέλη στην περίπτωση των πουλερικών, των μικρών ζώων και των μελισσών.

*Άρθρο 78***Ειδικά μέτρα ελέγχου της μελισσοκομίας**

1. Ο μελισσοκόμος παρέχει στην αρχή ή τον φορέα ελέγχου χάρτη ενδεδειγμένης κλίμακας που καταγράφει την θέση των μελισσιών. Όταν δεν προσδιορίζονται οι τοποθεσίες, σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 2, ο μελισσοκόμος παρέχει στην αρχή ή τον φορέα ελέγχου επαρκή έγγραφα και αποδεικτικά στοιχεία, μαζί με τις κατάλληλες αναλύσεις εάν είναι απαραίτητο, ότι οι τοποθεσίες στις οποίες έχουν πρόσβαση τα μελίσσια του πληρούν τους όρους του παρόντος κανονισμού.
2. Τα ακόλουθα στοιχεία πρέπει να καταχωρούνται στο μελισσοκομικό μητρώο όσον αφορά τις ζωοτροφές: τύπος του προϊόντος, ημερομηνίες, ποσότητες και κυψέλες στις οποίες χρησιμοποιείται η τροφή.
3. Κάθε φορά που πρόκειται να χορηγηθούν κτηνιατρικά φαρμακευτικά προϊόντα, ο τύπος του προϊόντος, συμπεριλαμβανομένης της ένδειξης της δραστικής φαρμακολογικής ουσίας, καθώς και λεπτομερής διάγνωση, η ποσολογία, ο τρόπος χορήγησης, η διάρκεια της αγωγής και η προβλεπόμενη από το νόμο περίοδος απόσυρσης πρέπει να καταγράφονται σαφώς και να δηλώνονται στην αρμόδια αρχή ή το φορέα ελέγχου πριν τα προϊόντα διατεθούν στην αγορά ως βιολογικά προϊόντα.
4. Η ζώνη στην οποία βρίσκεται το μελισσοκομείο πρέπει να καταγράφεται μαζί με τα στοιχεία ταυτοποίησης των κυψελών. Ο φορέας ή η αρχή ελέγχου πρέπει να ενημερώνονται για τη μετακίνηση των μελισσιών εντός προθεσμίας που εγκρίνεται από την αρμόδια αρχή ή τον φορέα ελέγχου.
5. Λαμβάνεται ειδική μέριμνα για να εξασφαλιστεί η κατάλληλη συλλογή, επεξεργασία και αποθήκευση των μελισσοκομικών προϊόντων. Καταγράφονται όλα τα μέτρα που λαμβάνονται για την ικανοποίηση αυτών των απαιτήσεων.
6. Οι αφαιρέσεις των πλαισίων μελιού και οι ενέργειες συλλογής μελιού πρέπει να καταχωρούνται στο ειδικό μητρώο του μελισσοκομείου.

*Άρθρο 79***Λειτουργία περισσότερων μονάδων παραγωγής του ίδιου επιχειρηματία**

Όταν ένας επιχειρηματίας διατηρεί περισσότερες μονάδες παραγωγής, σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφος 1, τα άρθρα 40 και 41, οι μονάδες μη βιολογικής παραγωγής ζώων ή ζωικών προϊόντων υπόκεινται στο σύστημα ελέγχου που ορίζεται στο κεφάλαιο I και στο παρόν κεφάλαιο του παρόντος τίτλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Απαιτήσεις ελέγχου για τις μονάδες παρασκευής φυτικών και ζωικών προϊόντων και τροφίμων τα οποία αποτελούνται από φυτικά και ζωικά προϊόντα

Άρθρο 80

Διατάξεις ελέγχου

Όταν μία μονάδα που παρασκευάζει για δικό της λογαριασμό ή για λογαριασμό τρίτου, συμπεριλαμβανομένων ιδίως μονάδων που ασκούν δραστηριότητες συσκευασίας ή/και ανασυσκευασίας παρόμοιων προϊόντων ή μονάδων που συμμετέχουν στη σήμανση ή/και εκ νέου σήμανση αυτών των προϊόντων, η αναφερόμενη στο άρθρο 63 παράγραφος 1 στοιχείο α) πλήρης περιγραφή της μονάδας πρέπει να παρουσιάζει τις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται για την παραλαβή, τη μεταποίηση, τη συσκευασία, τη σήμανση και την αποθήκευση γεωργικών προϊόντων πριν και μετά την πραγματοποίηση των εργασιών καθώς και τις διαδικασίες μεταφοράς των προϊόντων .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Απαιτήσεις ελέγχου για τις εισαγωγές φυτών, φυτικών προϊόντων, ζώων, ζωικών προϊόντων και τροφίμων που περιέχουν φυτικά ή/και ζωικά προϊόντα, ζωοτροφών, σύνθετων ζωοτροφών και πρώτων υλών ζωοτροφών από τρίτες χώρες

Άρθρο 81

Πεδίο εφαρμογής

Το παρόν κεφάλαιο εφαρμόζεται σε κάθε επιχείρηση που δραστηριοποιείται με την ιδιότητα του εισαγωγέα ή/και του πρώτου παραλήπτη στην εισαγωγή ή/και παραλαβή βιολογικών προϊόντων για δικό της λογαριασμό ή για λογαριασμό άλλης επιχείρησης.

Άρθρο 82

Διατάξεις ελέγχου

1. Όσον αφορά τους εισαγωγείς, η αναφερόμενη στο άρθρο 63 παράγραφος 1 στοιχείο α) πλήρης περιγραφή της μονάδας περιλαμβάνει τις εγκαταστάσεις του εισαγωγέα και τις δραστηριότητες εισαγωγής του, αναφέροντας τα σημεία εισόδου των προϊόντων στην Κοινότητα και όλες τις άλλες εγκαταστάσεις τις οποίες προτίθεται να χρησιμοποιήσει ο εισαγωγέας για την αποθήκευση των εισαγομένων προϊόντων, μέχρι την παράδοσή τους στον πρώτο παραλήπτη.

Ακόμη, η αναφερόμενη στο άρθρο 63 παράγραφος 2 δήλωση πρέπει να περιέχει δέσμευση του εισαγωγέα που εγγυάται ότι όλες οι εγκαταστάσεις τις οποίες θα χρησιμοποιήσει για την αποθήκευση των προϊόντων υπόκεινται σε έλεγχο, ο οποίος διενεργείται είτε από τον αρμόδιο φορέα ή την αρχή ελέγχου ή, όταν οι εν λόγω εγκαταστάσεις αποθήκευσης βρίσκονται σε άλλο κράτος μέλος ή περιφέρεια, από τον εγκεκριμένο φορέα ή αρχή ελέγχου του εν λόγω κράτους μέλους ή περιφέρειας.

2. Στην περίπτωση του πρώτου παραλήπτη, η αναφερόμενη στο άρθρο 63 παράγραφος 1 στοιχείο α) πλήρης περιγραφή της μονάδας παρουσιάζει τις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται για παραλαβή και αποθήκευση των προϊόντων.

3. Όταν ο εισαγωγέας και ο πρώτος παραλήπτης είναι το ίδιο νομικό πρόσωπο και ασκεί τις δραστηριότητές του σε μία ενιαία εγκατάσταση, οι αναφερόμενες στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 63 εκθέσεις μπορούν να συντάσσονται ως ενιαία έκθεση.

Άρθρο 83

Αποδεικτικά έγγραφα

Ο εισαγωγέας και ο πρώτος παραλήπτης τηρούν χωριστά βιβλία αποθεμάτων και οικονομικούς λογαριασμούς, εκτός εάν λειτουργούν σε μια ενιαία μονάδα.

Εάν το ζητήσει ο αρμόδιος φορέας ή η αρχή ελέγχου, πρέπει να παρέχονται λεπτομερή στοιχεία για τις συμφωνίες μεταφοράς από τον εξαγωγέα της τρίτης χώρας στον πρώτο παραλήπτη και από τις εγκαταστάσεις ή τις αποθήκες του πρώτου παραλήπτη στους παραλήπτες εντός της Κοινότητας.

Άρθρο 84

Στοιχεία για τις εισαγόμενες αποστολές

Ο εισαγωγέας ενημερώνει έγκαιρα την αρχή ή τον φορέα ελέγχου για κάθε αποστολή που πρόκειται να εισαχθεί στην Κοινότητα αναφέροντας:

- α) το όνομα και τη διεύθυνση του πρώτου παραλήπτη·
- β) όσα στοιχεία μπορεί ευλόγως να ζητήσει ο αρμόδιος φορέας ή η αρχή ελέγχου,
 - i) στην περίπτωση προϊόντων που εισάγονται σύμφωνα με το άρθρο 32 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, τα αναφερόμενα στο ίδιο άρθρο έγγραφα·
 - ii) στην περίπτωση των προϊόντων που εισάγονται σύμφωνα με το άρθρο 33 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, αντίγραφο του αναφερόμενου στο ίδιο άρθρο πιστοποιητικού ελέγχου.

Εάν το ζητήσει ο φορέας ή η αρχή ελέγχου του εισαγωγέα, ο εισαγωγέας κοινοποιεί τα αναφερόμενα στην πρώτη παράγραφο στοιχεία στον φορέα ή την αρχή ελέγχου του πρώτου παραλήπτη.

Άρθρο 85

Επισκέψεις ελέγχου

Η αρχή ή ο φορέας ελέγχου πρέπει να ελέγχουν τα αναφερόμενα στο άρθρο 83 του παρόντος κανονισμού έγγραφα και λογαριασμούς και το πιστοποιητικό που αναφέρεται στο άρθρο 33 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 ή τα αποδεικτικά στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 32 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ίδιου κανονισμού.

Όταν ο εισαγωγέας εκτελεί τις εργασίες εισαγωγής από διαφορετικές μονάδες ή εγκαταστάσεις, οφείλει να διαθέσει, εάν του ζητηθεί, τις εκθέσεις οι οποίες αναφέρονται στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 63 παράγραφος 2 του παρόντος κανονισμού για καθεμία από τις εγκαταστάσεις αυτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Απαιτήσεις ελέγχου για μονάδες που ασκούν δραστηριότητες παραγωγής, παρασκευής ή εισαγωγής βιολογικών προϊόντων και οι οποίες αναθέτουν σε τρίτους μέρος ή το σύνολο αυτών των δραστηριοτήτων

Άρθρο 86

Διατάξεις ελέγχου

Σε περίπτωση ανάθεσης εργασιών σε τρίτους, η πλήρης περιγραφή της μονάδας που αναφέρεται στο σημείο 63 παράγραφος 1 στοιχείο α) πρέπει να περιλαμβάνει:

- α) κατάλογο των υπεργολάβων με περιγραφή των δραστηριοτήτων τους και αναφορά των φορέων ή αρχών ελέγχου στις οποίες υπάγονται·

▼ B

- β) γραπτή συμφωνία των υπεργολάβων ότι η επιχείρησή τους θα υπόκειται στο καθεστώς ελέγχου του τίτλου V του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007·
- γ) όλα τα συγκεκριμένα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων του κατάλληλου συστήματος τήρησης αποδεικτικών εγγράφων, τα οποία πρέπει να ληφθούν στο επίπεδο της μονάδας για να διασφαλιστεί ο έλεγχος της διαδρομής των προϊόντων τα οποία διαθέτει ο επιχειρηματίας στην αγορά και, κατά περίπτωση, τους προμηθευτές, πωλητές, παραλήπτες και αγοραστές.

*ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7**Διατάξεις ελέγχου για τις μονάδες παρασκευής ζωοτροφών**Άρθρο 87***Πεδίο εφαρμογής**

Το παρόν κεφάλαιο εφαρμόζεται σε κάθε μονάδα η οποία επεξεργάζεται προϊόντα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 για δικό της λογαριασμό ή για λογαριασμό τρίτου.

*Άρθρο 88***Διατάξεις ελέγχου**

1. Η προβλεπόμενη στο άρθρο 63 παράγραφος 1 στοιχείο α) πλήρης περιγραφή της μονάδας αναφέρει:
 - α) τις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται για την παραλαβή, την παρασκευή και αποθήκευση των προϊόντων τα οποία προορίζονται για τη διατροφή των ζώων πριν και μετά τις εργασίες·
 - β) τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης άλλων προϊόντων που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή των ζωοτροφών·
 - γ) τις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται για την αποθήκευση των προϊόντων καθαρισμού και απολύμανσης·
 - δ) εάν είναι απαραίτητο, περιγραφή των σύνθετων ζωοτροφών που προτίθεται να παράγει η επιχείρηση, σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 79/373/ΕΟΚ, και το είδος ή την κατηγορία των ζώων για τα οποία προορίζεται η σύνθετη ζωοτροφή·
 - ε) εάν είναι απαραίτητο, την ονομασία των πρώτων υλών για ζωοτροφές που σκοπεύει να παρασκευάσει ο επιχειρηματίας.
2. Τα αναφερόμενα στο άρθρο 63 παράγραφος 1 στοιχείο β) μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν οι επιχειρήσεις για να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής πρέπει να περιέχουν αναφορές στα προβλεπόμενα στο άρθρο 26 μέτρα.
3. Η αρχή ή ο φορέας ελέγχου χρησιμοποιεί τα μέτρα αυτά, για να διενεργήσει γενική αξιολόγηση των κινδύνων που συνδέονται με κάθε μονάδα παρασκευής και για να καταρτίσει σχέδιο ελέγχου. Το σχέδιο αυτό ελέγχου πρέπει να προβλέπει ελάχιστο αριθμό τυχαίων δειγματολημιών με βάση τους δυνητικούς κινδύνους.

*Άρθρο 89***Αποδεικτικά έγγραφα**

Για τους σκοπούς του σωστού ελέγχου των εργασιών, τα αναφερόμενα στο άρθρο 66 αποδεικτικά έγγραφα περιέχουν στοιχεία όσον αφορά την προέλευση, τη φύση και τις ποσότητες των πρώτων υλών, των προσθέτων, των πωλήσεων και των τελικών προϊόντων.

Άρθρο 90

Επισκέψεις ελέγχου

Η αναφερόμενη στο άρθρο 65 επίσκεψη ελέγχου περιλαμβάνει πλήρη φυσικό έλεγχο όλων των εγκαταστάσεων. Ακόμη, η αρχή ή ο φορέας ελέγχου πραγματοποιούν στοχευμένες επισκέψεις βάσει γενικής αξιολόγησης των δυνητικών κινδύνων μη συμμόρφωσης με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής.

Ο φορέας ή η αρχή ελέγχου δίνει ιδιαίτερη προσοχή στα κρίσιμα σημεία ελέγχου που επισημαίνονται για τον επιχειρηματία, για να διαπιστωθεί αν διενεργούνται σωστά οι εργασίες επιτήρησης και ελέγχου.

Όλοι οι χώροι που χρησιμοποιούνται από τον επιχειρηματία για άσκηση των δραστηριοτήτων του μπορούν να ελέγχονται με τη συχνότητα που απαιτούν οι δυνητικοί κίνδυνοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Παραβάσεις και ανταλλαγές πληροφοριών

Άρθρο 91

Μέτρα σε περίπτωση υποψίας για παραβάσεις και παρατυπίες

1. Όταν ένας επιχειρηματίας πιστεύει ή έχει υπόνοιες ότι ένα προϊόν που έχει παραγάγει, παρασκευάσει, εισαγάγει ή παραλάβει από άλλον επιχειρηματία δεν είναι σύμφωνο με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής, κινεί διαδικασίες είτε για να αφαιρέσει από το εν λόγω προϊόν κάθε αναφορά στη μέθοδο βιολογικής παραγωγής είτε για να διαχωρίσει και να ταυτοποιήσει το προϊόν. Μπορεί να το μεταποιήσει ή να το συσκευάσει ή να το διαθέσει στην αγορά μόνον αφού εξαλειφθούν οι αμφιβολίες, εκτός εάν το προϊόν διατεθεί στην αγορά χωρίς αναφορά στη μέθοδο βιολογικής παραγωγής. Εάν υπάρχει παρόμοια αμφιβολία, ο επιχειρηματίας ενημερώνει άμεσα τον αρμόδιο φορέα ή την αρχή ελέγχου. Η αρχή ή ο φορέας ελέγχου μπορεί να απαιτήσει να μην διατεθεί το προϊόν στην αγορά με ενδείξεις βιολογικής μεθόδου παραγωγής μέχρι να βεβαιωθεί, βάσει των πληροφοριών που λαμβάνει από τον επιχειρηματία ή από άλλες πηγές, ότι δεν υπάρχουν πλέον αμφιβολίες.

2. Όταν η αρχή ή ο φορέας ελέγχου έχει βάσιμες υπόνοιες ότι ένας επιχειρηματίας προτίθεται να διαθέσει στην αγορά προϊόν που δεν είναι σύμφωνο με τους κανόνες βιολογικής παραγωγής αλλά φέρει ένδειξη βιολογικού τρόπου παραγωγής, η αρχή ή ο φορέας ελέγχου μπορεί να ζητήσει από τον επιχειρηματία να μην διαθέσει προσωρινά το προϊόν στην αγορά με αυτή την ένδειξη, για χρονικό διάστημα που ορίζει η εν λόγω αρχή ή ο φορέας ελέγχου. Πριν λάβει αυτή την απόφαση, η αρχή ή ο φορέας ελέγχου δίνει στον επιχειρηματία την δυνατότητα να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του. Η απόφαση αυτή συμπληρώνεται με την υποχρέωση να αφαιρεθεί από το προϊόν κάθε αναφορά στη βιολογική μέθοδο παραγωγής, εάν ο φορέας ή η αρχή ελέγχου έχει τη βεβαιότητα ότι το προϊόν δεν ικανοποιεί τις απαιτήσεις της βιολογικής παραγωγής.

Εάν, όμως, η υπόνοια δεν επιβεβαιωθεί εντός της ορισθείσας προθεσμίας, η αναφερόμενη στο πρώτο εδάφιο απόφαση ακυρώνεται το αργότερο μέχρι τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας. Ο επιχειρηματίας συνεργάζεται πλήρως με την αρμόδια αρχή ή τον φορέα ελέγχου για να εξαλειφθεί η υπόνοια.

3. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για την αποτροπή δόλιας χρήσης των ενδείξεων που αναφέρονται στον τίτλο IV του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και στον τίτλο II ή/και στο παράρτημα XI του εν λόγω κανονισμού.

Άρθρο 92

Ανταλλαγή πληροφοριών

1. Όταν ο επιχειρηματίας και οι υπεργολάβοι του ελέγχονται από διαφορετικές αρχές ή φορείς ελέγχου, η αναφερόμενη στο άρθρο 63 παράγραφος 2 δήλωση πρέπει να περιλαμβάνει την συγκατάθεση του επιχειρηματία, για λογαριασμό δικό του και των υπεργολάβων του, να μπορούν οι διάφοροι φορείς ή αρχές ελέγχου να ανταλλάσσουν πληρο-

▼ B

φορίες σχετικά με τις εργασίες που υπόκεινται στον έλεγχό τους και να καθορίζουν τον τρόπο αυτής της ανταλλαγής πληροφοριών.

2. Όταν ένα κράτος μέλος διαπιστώνει, την ύπαρξη παρατυπιών ή παραβάσεων των διατάξεων του παρόντος κανονισμού όσον αφορά προϊόν που προέρχεται από άλλο κράτος μέλος και φέρει τις ενδείξεις οι οποίες αναφέρονται στον τίτλο IV του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και στον τίτλο III ή/και στο παράρτημα XI του εν λόγω κανονισμού, ενημερώνει το κράτος μέλος το οποίο έχει ορίσει τον αρμόδιο φορέα ή την αρχή ελέγχου και την Επιτροπή.

ΤΙΤΛΟΣ V

ΔΙΑΒΙΒΑΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

*Διαβίβαση πληροφοριών στην Επιτροπή**Άρθρο 93***Στατιστικά στοιχεία**

1. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν πριν από την 1η Ιουλίου κάθε έτους στην Επιτροπή τα αναφερόμενα στο άρθρο 36 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 ετήσια στατιστικά στοιχεία για τη βιολογική παραγωγή, κάνοντας χρήση του μηχανογραφικού συστήματος ηλεκτρονικών ανταλλαγών εγγράφων και πληροφοριών που διαθέτει η Επιτροπή (ΓΔ Eurostat).
2. Τα αναφερόμενα στην παράγραφο 1 στατιστικά στοιχεία περιλαμβάνουν κυρίως τα ακόλουθα δεδομένα:
 - α) τον αριθμό των παραγωγών, μεταποιητών, εισαγωγέων και εξαγωγέων βιολογικών προϊόντων·
 - β) την βιολογική παραγωγή φυτικών προϊόντων και την καλλιεργούμενη έκταση σε διαδικασία μετατροπής και τις καλλιεργούμενες με βιολογική μέθοδο εκτάσεις·
 - γ) τον αριθμό ζώων βιολογικής εκτροφής και τα βιολογικά ζωικά προϊόντα·
 - δ) τα στοιχεία βιολογικής βιομηχανικής παραγωγής ανά τύπο δραστηριότητας.
3. Για τη διαβίβαση των αναφερόμενων στις παραγράφους 1 και 2 στατιστικών στοιχείων, τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν το σημείο ενιαίας εισόδου που παρέχει η Επιτροπή (ΓΔ Eurostat).
4. Οι διατάξεις που αφορούν τα χαρακτηριστικά των στατιστικών δεδομένων και των μεταδεδομένων καθορίζονται στο πλαίσιο του κοινοτικού στατιστικού προγράμματος βάσει υποδειγμάτων ή ερωτηματολογίων που είναι διαθέσιμα μέσω του συστήματος που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

*Άρθρο 94***Άλλες πληροφορίες**

1. Τα κράτη μέλη παρέχουν στην Επιτροπή τις ακόλουθες πληροφορίες χρησιμοποιώντας το μηχανογραφικό σύστημα ηλεκτρονικών ανταλλαγών εγγράφων και πληροφοριών που διαθέτει η Επιτροπή (ΓΔ Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης) για άλλες πληροφορίες πλην των στατιστικών στοιχείων.
 - α) πριν την 1η Ιανουαρίου 2009, τα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 35 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και στη συνέχεια κάθε τροποποίηση, όταν υπάρχει·
 - β) έως την 31η Μαρτίου κάθε έτους, τα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 35 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 όσον αφορά τις αρχές και τους φορείς ελέγχου που εγκρίθηκαν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους·

▼B

- γ) πριν την 1η Ιουλίου κάθε έτους, όλα τα άλλα στοιχεία που απαιτούνται ή είναι απαραίτητα βάσει του παρόντος κανονισμού.
2. Τα στοιχεία κοινοποιούνται, καταχωρούνται και επικαιροποιούνται στο αναφερόμενο στην παράγραφο 1 σύστημα με ευθύνη της αρμόδιας αρχής, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, από την ίδια την αρχή ή από τον φορέα στον οποίο έχει ανατεθεί αυτή η αρμοδιότητα.
3. Οι διατάξεις που αφορούν τα χαρακτηριστικά των δεδομένων και των μεταδεδομένων καθορίζονται βάσει υποδειγμάτων ή ερωτηματολογίων που είναι διαθέσιμα μέσω του συστήματος που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Μεταβατικές και τελικές διατάξεις

Άρθρο 95

Μεταβατικά μέτρα

1. Για μεταβατική περίοδο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010, επιτρέπεται η πρόσδεση των βοοειδών σε κτίρια που υπήρχαν ήδη πριν την 24η Αυγούστου 2000, υπό τον όρο ότι παρέχεται τακτική άσκηση και η εκτροφή γίνεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις καλής διαβίωσης των ζώων με άνετη στρωμένη καθώς και ατομική διαχείριση και υπό τον όρο ότι η αρμόδια αρχή έχει εγκρίνει την εφαρμογή αυτού του μέτρου. Η αρμόδια αρχή μπορεί να συνεχίσει να επιτρέπει την εφαρμογή του μέτρου αυτού, μετά από αίτηση μεμονωμένων επιχειρήσεων, για περιορισμένη χρονική περίοδο που λήγει πριν τις 31 Δεκεμβρίου 2013, υπό τον συμπληρωματικό όρο ότι οι επισκέψεις ελέγχου που αναφέρονται στο άρθρο 65 παράγραφος 1 πραγματοποιούνται τουλάχιστον δύο φορές ετησίως.
2. Η αρμόδια αρχή μπορεί να επιτρέψει, για μεταβατική περίοδο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010, εξαιρέσεις αναφορικά με τις συνθήκες σταβλισμού και τον δείκτη πυκνότητας των ζώων σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις με βάση την παρέκκλιση η οποία προβλέπεται στο μέρος Β, σημείο 8.5.1 του παραρτήματος Ι του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91. Οι ωφελούμενες από αυτήν την παράταση επιχειρήσεις υποβάλλουν στην αρμόδια αρχή ή τον φορέα ελέγχου σχέδιο που περιγράφει τις ρυθμίσεις οι οποίες αποσκοπούν στην διασφάλιση τη συμμόρφωσης με τις διατάξεις των κανόνων βιολογικής παραγωγής μέχρι το τέλος της μεταβατικής περιόδου. Η αρμόδια αρχή μπορεί να συνεχίσει να επιτρέπει την εφαρμογή του μέτρου αυτού, μετά από αίτηση μεμονωμένων επιχειρήσεων, για περιορισμένη χρονική περίοδο που λήγει πριν τις 31 Δεκεμβρίου 2013, υπό τον συμπληρωματικό όρο ότι οι επισκέψεις ελέγχου που αναφέρονται στο άρθρο 65 παράγραφος 1 πραγματοποιούνται τουλάχιστον δύο φορές ετησίως.
3. Για μεταβατική περίοδο που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2010, το τελικό στάδιο πάχυνσης των προβάτων και των χοίρων κρεατοπαραγωγής, όπως αναφέρεται στο παράρτημα Ι.Β σημείο 8.3.4 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91, μπορεί να πραγματοποιείται εντός κτιρίων, υπό τον όρο ότι οι επισκέψεις ελέγχου που αναφέρονται στο άρθρο 65 παράγραφος 1 πραγματοποιούνται τουλάχιστον δύο φορές ετησίως.
4. Ο ευνοχισμός χοιριδίων επιτρέπεται να πραγματοποιείται χωρίς την εφαρμογή αναισθησίας ή/και αναλγησίας για μεταβατική περίοδο που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2011.
5. Σε αναμονή της έκδοσης λεπτομερών κανόνων μεταποίησης ζωοτροφών για ζώα συντροφιάς, εφαρμόζονται οι εθνικοί κανόνες ή, εάν δεν υφίστανται, ιδιωτικά πρότυπα αποδεκτά ή αναγνωρισμένα από τα κράτη μέλη.

▼M2

6. Για τους σκοπούς του άρθρου 12 παράγραφος 1 στοιχείο ι) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και μέχρι να συμπεριληφθούν οι ειδικές ουσίες κατ' εφαρμογή του άρθρου 16 παράγραφος 1 στοιχείο στ) του εν λόγω κανονισμού, επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται μόνο προϊόντα εγκεκριμένα από τις αρμόδιες αρχές.

▼B

7. Οι εγκρίσεις μη βιολογικών συστατικών γεωργικής προέλευσης που χορηγούνται από τα κράτη μέλη δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 207/93 μπορεί να θεωρηθεί ότι χορηγούνται δυνάμει του παρόντος κανονισμού. Ωστόσο, οι εγκρίσεις που χορηγούνται σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 6 του εν λόγω κανονισμού λήγουν στις 31 Δεκεμβρίου 2009.

8. Για μεταβατική περίοδο που λήγει την 1η Ιουλίου 2010, οι επιχειρηματίες μπορούν να συνεχίσουν να χρησιμοποιούν στη σήμανση τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 για:

- i) το σύστημα υπολογισμού του ποσοστού των βιολογικών συστατικών στα τρόφιμα,
- ii) τον κωδικό αριθμό ή/και την επωνυμία του φορέα ελέγχου ή της αρχής ελέγχου.

9. Επιτρέπεται να συνεχιστεί η διάθεση στην αγορά αποθεμάτων προϊόντων που έχουν παραχθεί, συσκευαστεί και σημειωθεί πριν από την 1η Ιανουαρίου 2009, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91, με ενδείξεις που αναφέρονται στη μέθοδο βιολογικής παραγωγής μέχρι την εξάντληση των αποθεμάτων.

10. Επιτρέπεται να συνεχιστεί η χρησιμοποίηση υλικών συσκευασίας σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91, για προϊόντα τα οποία διατίθενται στη αγορά και φέρουν όρους που αναφέρονται στη βιολογική μέθοδο παραγωγής μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2012, εφόσον κατά τα λοιπά το προϊόν πληρεί τις απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007.

*Άρθρο 96***Κατάργηση**

Καταργούνται οι κανονισμοί (ΕΟΚ) αριθ. 207/93, (ΕΚ) αριθ. 223/2003 και (ΕΚ) αριθ. 1452/2003.

Οι παραπομπές στους καταργηθέντες κανονισμούς και στον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 θεωρούνται παραπομπές στον παρόντα κανονισμό και πρέπει να είναι σύμφωνες με τον πίνακα αντιστοιχίας του παραρτήματος XIV.

*Άρθρο 97***Έναρξη ισχύος και εφαρμογή**

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την έβδομη ημέρα από τη δημοσίευσή του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Εφαρμόζεται από την 1η Ιανουαρίου 2009.

Εντούτοις, το άρθρο 27 παράγραφος 2 στοιχείο α) και το άρθρο 58 εφαρμόζονται από την 1η Ιουλίου 2010.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

▼ B

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

▼ M2

Λιπάσματα, βελτιωτικά του εδάφους και θρεπτικά συστατικά που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 και στο άρθρο 6δ παράγραφος

▼ B

Σημειώσεις:

A: επιτρέπονται βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 και η έγκριση ανανεώθηκε με το άρθρο 16 παράγραφος 3 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007

B: που επιτρέπονται δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007

Έγκριση	Ονομασία	Περιγραφή, απαιτήσεις σύνθεσης, όροι χρήσης
A	Σύνθετα προϊόντα ή προϊόντα που περιέχουν αποκλειστικά τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον ακόλουθο κατάλογο: Κοπριά αγροτικών ζώων	Προϊόν που αποτελείται αποκλειστικά από μείγματα περιττωμάτων ζώων και φυτική ύλη (στρωμνή ζώων). Η προέλευση από εντατικοποιημένη εκτροφή απαγορεύεται
A	Αποξηραμένη κοπριά και αφυδατωμένη κοπριά πουλερικών	Η προέλευση από εντατικοποιημένη εκτροφή απαγορεύεται
A	Κομποστοποιημένα ζωικά περιττώματα, συμπεριλαμβανομένης της κομποστοποιημένης κοπριάς πουλερικών καθώς και της κοπριάς αγροτικών ζώων	Η προέλευση από εντατικοποιημένη εκτροφή απαγορεύεται
A	Υγρά απεκκρίματα ζώων	Χρήση μετά από ελεγχόμενη ζύμωση ή/και κατάλληλη αραίωση Η προέλευση από εντατικοποιημένη εκτροφή απαγορεύεται
A	Οικιακά απορρίμματα που έχουν υποστεί λιπασματοποίηση ή ζύμωση	Προϊόν που παράγεται από διαχωριζόμενα οικιακά απορρίμματα που έχουν υποστεί λιπασματοποίηση ή αναερόβια ζύμωση για παραγωγή βιοαερίου Οικιακά απορρίμματα μόνο φυτικής και ζωικής προέλευσης Μόνον όταν παράγονται σε αποδεκτό από το κράτος μέλος κλειστό και ελεγχόμενο σύστημα συλλογής. Μέγιστη συγκέντρωση σε mg/kg ξηράς ύλης: κάδμιο: 0,7· χαλκός 70· νικέλιο 25· μόλυβδος 45· ψευδάργυρος 200· υδράργυρος: 0,4· 70· χρώμιο (σύνολο): 70· χρώμιο (VI): 0
A	Τύρφη	Χρήση που περιορίζεται στη φυτοκομία (κηπευτικά, ανθοκομία, δένδροκομία, φυτώρια)
A	Απόβλητα καλλιέργειας μανιταριών	Η αρχική σύνθεση του υποστρώματος περιορίζεται στα προϊόντα του παρόντος παραρτήματος
A	Περιττώματα σκολήκων (κομπόστα γαιοσκωλήκων) και εντόμων	
A	Γκουανό	
A	Μείγματα φυτικών υλών που έχουν υποστεί λιπασματοποίηση ή ζύμωση	Προϊόν που λαμβάνεται από μείγματα φυτικών υλών τα οποία έχουν υποστεί λιπασματοποίηση ή αναερόβια ζύμωση για παραγωγή βιοαερίου
A	Τα κατωτέρω προϊόντα και υποπροϊόντα ζωικής προέλευσης: αιματάλευρο (ξηρό αίμα) άλευρο οπλών άλευρο κεράτων	► <u>M2</u> Για τη γούνα: μέγιστη συγκέντρωση χρωμίου (VI) σε mg/kg ξηράς ουσίας: 0 ◀

▼ B

Έγκριση	Όνομασία	Περιγραφή, απαιτήσεις σύνθεσης, όροι χρήσης
	οστεάλευρο ή αποζελατινοποιημένο οστεάλευρο ιχθυάλευρο κρεατάλευρο φτερά, μαλλιά και άλευρο «chiquette» μαλλί γούνα τρίχωμα γαλακτοκομικά προϊόντα	
A	Προϊόντα και παραπροϊόντα φυτικής προέλευσης για λιπάσματα	π.χ. ελαιούχοι σπόροι, μεμβράνες κακάου, ριζίδια βύνης
A	Φύκια και προϊόντα φυκιών	Εφόσον λαμβάνονται απευθείας από: i) φυσική επεξεργασία, συμπεριλαμβανομένης της αφυδάτωσης, της ψύξης και της άλεσης, ii) εκχύλιση με νερό ή με όξινα ή/και αλκαλικά διαλύματα, iii) ζύμωση.
A	Πριονίδια και θρύμματα ξύλου	Από ξύλο που δεν έχει υποστεί χημική επεξεργασία μετά την υλοτόμηση
A	Κομποστοποιημένοι φλοιοί δένδρων	Από ξύλο που δεν έχει υποστεί χημική επεξεργασία μετά την υλοτόμηση
A	Τέφρα ξύλου	Από ξύλο που δεν έχει υποστεί χημική επεξεργασία μετά την υλοτόμηση
A	Μαλακά φυσικά φωσφορικά ορυκτά αλεσμένα	Προϊόντα που προσδιορίζονται στο σημείο 7 του παραρτήματος ΙΑ.2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2003/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (*) όσον αφορά τα λιπάσματα, 7 Περιεκτικότητα σε κάδμιο κατώτερη ή ίση προς 90 mg/kg P205
A	Φωσφορικό αργίλιο-ασβέστιο	Προϊόν που προσδιορίζεται στο σημείο 6 του παραρτήματος ΙΑ.2. του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2003/2003, Περιεκτικότητα σε κάδμιο κατώτερη ή ίση προς 90 mg/kg P205 Χρήση περιορισμένη στα αλκαλικά εδάφη (pH > 7,5)
A	Σκωρίες αποφωσφατώσεως	Προϊόν που προσδιορίζεται στο σημείο 1 του παραρτήματος ΙΑ.2. του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2003/2003
A	Ακατέργαστα άλατα καλίου ή καϊνίτης	Προϊόν που προσδιορίζεται στο σημείο 1 του παραρτήματος ΙΑ.3. του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2003/2003
A	Θεικό κάλιο το οποίο περιέχει ενδεχομένως άλας μαγνησίου	Προϊόν που παράγεται από ακατέργαστο καλιούχο άλας με φυσική διαδικασία εκχύλισης και που είναι δυνατό να περιέχει και άλατα μαγνησίου
A	Βινάσση και εκχυλίσματα βινάσσης	Εξαιρούνται οι αμμωνιακές βινάσσεις
A	Ανθρακικό ασβέστιο (κρητίδα, μάργα, αλεσμένος ασβεστόλιθος, βελτιωτικό της Βρετάνης, φωσφορικός ασβεστόλιθος, κλπ.)	Μόνο φυσικής προέλευσης

▼ **B**

Έγκριση	Ονομασία	Περιγραφή, απαιτήσεις σύνθεσης, όροι χρήσης
A	Ανθρακικό μαγνήσιο και ασβέστιο	Μόνο φυσικής προέλευσης π.χ. μαγνησίτης, αλεσμένο μαγνήσιο, ασβεστόλιθος
A	Θεικό μαγνήσιο (κισερίτης)	Μόνο φυσικής προέλευσης
A	Διάλυμα χλωριούχου ασβεστίου	Θεραπεία φυλλώματος μηλιών μετά τον εντοπισμό έλλειψης ασβεστίου
A	Θεικό ασβέστιο (γύψος)	Προϊόντα που προσδιορίζονται στο σημείο 1 του παρατήματος ΙΔ. του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2003/2003. Μόνο φυσικής προέλευσης
A	Βιομηχανική άσβεστος για παραγωγή ζάχαρης	Υποπροϊόν παραγωγής ζάχαρης από ζαχαρότευτλα
A	Βιομηχανική άσβεστος από παραγωγή ζάχαρης	Βιομηχανική άσβεστος από παραγωγή αλατιού σε κενό
A	Στοιχειακό θείο	Προϊόντα που προσδιορίζονται στο παράρτημα ΙΔ.3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2003/2003
A	Ιχνοστοιχεία	Ανόργανα μικροθρεπτικά στοιχεία που απαριθμούνται στο μέρος Ε του παραρτήματος Ι του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2003/2003
A	Χλωριούχο νάτριο	Αποκλειστικά από ορυκτά άλατα.
A	Σκόνη πετρωμάτων και άργιλοι	

(1) ΕΕ L 304 της 20.7.2002, σ. 1.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Παρασιτοκτόνα — προϊόντα φυτοπροστασίας αναφερόμενα στο άρθρο 5 παράγραφος 1

Σημειώσεις:

- A: τα οποία επιτρέπονται βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 και η έγκρισή τους ανανεώθηκε με το άρθρο 16 παράγραφος 3 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007
- B: Πρόσθετες ύλες που επιτρέπονται βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007

1. Ουσίες φυτικής ή ζωικής παραγωγής

Έγκριση	Ονομασία	Περιγραφή, απαιτήσεις σύνθεσης, όροι χρήσης
A	Αζαδιραχτίνη που λαμβάνεται από την <i>Azadirachta indica</i> (δένδρο Neem)	Εντομοκτόνο
A	Κηρός μελισσών	Παράγοντας κλαδέματος
A	Ζελατίνη	Εντομοκτόνο
A	Υδρολυόμενες πρωτεΐνες	Προσελκυστικό, μόνο σε επιτρεπόμενες εφαρμογές σε συνδυασμό με άλλα κατάλληλα προϊόντα αυτού του καταλόγου
A	Λεκιθίνη	Μυκητοκτόνο
A	Φυτικά έλαια (π.χ. έλαιο μέντας ή δυόσμου, έλαιο πεύκου, έλαιο καρπού του κυμινοειδούς)	Εντομοκτόνο, ακαρεοκτόνο, μυκητοκτόνο και αναστολέας της βλάστησης
A	Παρασκευάσματα με βάση πυρεθρίνες που εξάγονται από το <i>Chrysanthemum cinerariaefolium</i>	Εντομοκτόνο
A	Κάσσια που λαμβάνονται από το <i>Quassia amara</i>	Εντομοκτόνο, αποθητικός παράγων (εντομοαποθητικό)
A	Ροτενόνη που λαμβάνεται από <i>Deris</i> spp, και <i>Loncho-carpus</i> spp και <i>Cubé et Terphrosia</i> spp	Εντομοκτόνο

2. Μικροοργανισμοί που επιτρέπονται για βιολογική καταπολέμηση των παρασίτων και ασθενειών

Έγκριση	Ονομασία	Περιγραφή, απαιτήσεις σύνθεσης, όροι χρήσης
A	Μικροοργανισμοί (βακτήρια, ιοί και μύκητες)	

3. Ουσίες που παράγονται από μικροοργανισμούς

Έγκριση	Ονομασία	Περιγραφή, απαιτήσεις σύνθεσης, όροι χρήσης
A	Spinosad	Εντομοκτόνο Μόνο όταν λαμβάνονται μέτρα για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου από βασικά παράσιτα και την ελαχιστοποίηση του κινδύνου από την ανάπτυξη αντοχής

▼ B

4. Ουσίες που πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο σε παγίδες ή/και σε εξατμιστήρες

Έγκριση	Όνομασία	Περιγραφή, απαιτήσεις σύνθεσης, όροι χρήσης
A	Όξινο φωσφορικό αμμώνιο	Μόνο σε παγίδες
A	Φερομόνες	Προσελκυστικό, αναστολέας σεξουαλικής δράσης, μόνο σε παγίδες και εξατμιστήρες
A	Πυρεθρινοειδή (μόνο δ-μεθρίνη και λ-κυαλοθρίνη)	Εντομοκτόνο, μόνο σε παγίδες με προσδιορισμένους προσελκυστικούς παράγοντες Μόνο κατά των <i>Batrocera olea</i> και <i>Ceratitis capitata</i> Wied.

5. Παρασκευάσματα επιφανειακής εφαρμογής μεταξύ των καλλιεργούμενων φυτών

Έγκριση	Όνομασία	Περιγραφή, απαιτήσεις σύνθεσης, όροι χρήσης
A	Φωσφορικός σίδηρος [ορθοφωσφορικός σίδηρος (III)]	Μαλακιοκτόνο

6. Άλλες ουσίες από παραδοσιακή χρήση της βιολογικής γεωργίας

Έγκριση	Όνομασία	Περιγραφή, απαιτήσεις σύνθεσης, όροι χρήσης
A	Χαλκός υπό μορφή υδροξειδίου του χαλκού, οξυχλωριούχου χαλκού, όξινου θειικού χαλκού (τριβασικός), οξειδίου του χαλκού, οκτανικού χαλκού	Μυκητοκτόνο μέχρι 6 χιλιόγραμμα χαλκού ανά εκτάριο ετησίως Για τις πολυετείς καλλιέργειες, τα κράτη μέλη μπορούν, κατά παρέκκλιση της προηγούμενης παραγράφου, να επιτρέψουν υπέρβαση του ορίου των 6 χιλ. χαλκού σε ένα δεδομένο έτος, υπό τον όρο ότι η πραγματικά χρησιμοποιούμενη συνολική ποσότητα σε περίοδο 5 ετών, η οποία αποτελείται από αυτό το έτος και τα προηγούμενα τέσσερα έτη, δεν υπερβαίνει τα 30 χιλιόγραμμα.
A	Αιθυλένιο	Ωρίμαση (αποπρασινισμός) μπανανών, ακτινιδίων και κάκι· ωρίμαση εσπεριδοειδών μόνο ως τμήμα στρατηγικής για την πρόληψη των ζημιών από τη μύγα των φρούτων στα εσπεριδοειδή· ανθική επαγωγή του ανανά· αναστολή της βλάστησης γεωμήλων και κρεμμυδιών.
A	Άλατα λιπαρών οξέων με κάλιο (μαλακό σαπούνι)	Εντομοκτόνο
A	Αργιλοκάλιο (θειικό αργίλιο) (Καλινίτης)	Επιβραδυντικό της ωρίμανσης
A	Θειική άσβεστος (πολυθειούχο ασβέστιο)	Μυκητοκτόνο, εντομοκτόνο, ακαρεοκτόνο
A	Παραφινέλαιο	Εντομοκτόνο, ακαρεοκτόνο
A	Ορυκτέλαια	Εντομοκτόνο, μυκητοκτόνο Μόνο σε οπωροφόρα δένδρα, αμπέλια, ελαιόδενδρα και τροπικές καλλιέργειες (όπως μπανάνες)
A	Υπερμαγγανικό κάλιο	Μυκητοκτόνο, βακτηριοκτόνο Μόνο σε οπωροφόρα δένδρα, ελαιόδενδρα και αμπέλια
A	Άμμος χαλαζία	Εντομοαπωθητικό
A	Θείο	Μυκητοκτόνο, ακαρεοκτόνο, εντομοαπωθητικό

▼B

7. Άλλες ουσίες

Έγκριση	Ονομασία	Περιγραφή, απαιτήσεις σύνθεσης, όροι χρήσης
A	Υδροξείδιο του ασβεστίου	Μυκητοκτόνο Μόνο σε οπωροφόρα δένδρα, και στα φυτόρια αυτών, για τον έλεγχο της <i>Nectria galligena</i>
A	Όξινο ανθρακικό κάλιο	Μυκητοκτόνο

▼ **B**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Ελάχιστο εμβαδόν κλειστών και υπαίθριων χώρων και λοιπά χαρακτηριστικά σταβλισμού για τα διάφορα είδη και τύπους εκτροφής που αναφέρονται στο άρθρο 10 παράγραφος 4

1. Βοοειδή, ιπποειδή, αιγοπρόβατα και χοίροι

	Εντός των κτιρίων (καθαρό εμβαδόν διατιθέμενο για τα ζώα)		Υπαίθριο (χώροι άσκησης, χωρίς τους βοσκοτόπους)
	Ελάχιστο ζων βάρος (kg)	τ.μ./κεφαλή	τ.μ./κεφαλή
Βοοειδή και ιπποειδή αναπαραγωγής και πάχυνσης	μέχρι 100	1,5	1,1
	μέχρι 200	2,5	1,9
	μέχρι 350	4,0	3
	μέχρι 350	5 και τουλάχιστον 1 τ.μ./100 kg	3,7 και τουλάχιστον 0,75 τ.μ./100 kg
Αγελάδες γαλακτοπα- ραγωγής		6	4,5
Τάυροι αναπαραγωγής		10	30
Αιγοπρόβατα		1,5 ανά αιγοπρόβατο	2,5
		0,35 ανά αμμοερίφιο	0,5
Χοιρομητέρες με χοιρί- δια ηλικίας έως 40 ημερών		7,5 ανά χοιρομητέρα	2,5
Χοίροι πάχυνσης	μέχρι 50	0,8	0,6
	μέχρι 85	1,1	0,8
	μέχρι 110	1,3	1
	Άνω των 110 kg	1,5	1,2
Χοιρίδια	άνω των 40 ημερών και μέχρι 30 kg	0,6	0,4
Χοίροι αναπαραγωγής		2,5 ανά θηλυκό	1,9
		6 ανά αρσενικό Εάν οι χώροι σταυλι- σμού χρησιμοποιού- νται για φυσική οχεία: 10 τ.μ./αρσενικό χοίρο	8,0

▼ **M2**▼ **B**

2. Πουλερικά

	Σε κλειστούς χώρους (καθαρό εμβαδόν διαθέσιμο για τα ζώα)			Υπαίθριοι χώροι (τ.μ. διαθέσιμου χώρου εκ περιτροπή- ς/κεφαλή)
	αριθ. ζώων/τ.μ.	cm κούρ- νια/ζώο	φωλιά	
Ωοπαραγωγές όρνιθες	6	18	7 ωοπαραγωγές όρνιθες ανά φωλιά ή, στην περίπτωση κοι- νής φωλιάς, 120 τετραγω- νικά εκατοστά ανά πτηνό	4, με την προϋπόθεση ότι τηρείται το όριο των 170 kg αζώτου ανά εκτάριο ετησίως

▼ **B**

	Σε κλειστούς χώρους (καθαρό εμβαδόν διαθέσιμο για τα ζώα)			Υπαίθριοι χώροι (τ.μ. διαθέσιμου χώρου εκ περιτροπής/κεφαλή)
	αριθ. ζώων/τ.μ.	cm κούρνια/ζώο	φωλιά	
Πουλερικά πάχυνσης (σε ακίνητα ενδαιτήματα)	10 με ανώτατο όριο 21 kg βάρους ζώντος ζώου ανά τετραγωνικό μέτρο	20 (μόνο για τις φραγκόκοτες)		4 κοτόπουλα κρέατος και φραγκόκοτες 4,5 πάπιες 10 γαλοπούλες 15 χήνες Για όλα τα προαναφερόμενα είδη πρέπει να τηρείται το όριο των 170 kg αζώτου ανά εκτάριο ετησίως
Νεοσσοί πάχυνσης σε κινητά ενδαιτήματα	16 ⁽¹⁾ 16 σε κινητές εγκαταστάσεις πουλερικών με ανώτατο όριο 30 kg βάρους ζώντος ζώου ανά τετραγωνικό μέτρο			2,5, με την προϋπόθεση ότι τηρείται το όριο των 170 kg αζώτου ανά εκτάριο ετησίως

⁽¹⁾ Μόνο στην περίπτωση κινητών χώρων στέγασης με εμβαδό δαπέδου κατώτερο των 150 τ.μ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Μέγιστος αριθμός ζώων ανά εκτάριο, όπως αναφέρεται στο άρθρο 15 παράγραφος 2

Κατηγορία ή είδος	Μέγιστος αριθμός ζώων ανά εκτάριο (ισοδύναμος με 170 kg αζώτου ανά εκτάριο ετησίως)
Ιπποειδή ηλικίας άνω των 6 μηνών	2
Μόσχοι για πάχυνση	5
Άλλα βοοειδή ηλικίας κάτω του ενός έτους	5
Αρσενικά βοοειδή ηλικίας ενός έως δύο ετών	3,3
Θηλυκά βοοειδή ηλικίας ενός έως δύο ετών	3,3
Αρσενικά βοοειδή ηλικίας δύο ετών και άνω	2
Δαμάλεις για εκτροφή	2,5
Δαμάλεις για πάχυνση	2,5
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	2
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής ακατάλληλες για εκμετάλλευση	2
Άλλες αγελάδες	2,5
Θηλυκά κουνέλια αναπαραγωγής	100
Προβατίνες	13,3
Αίγες	13,3
Χοιρίδια	74
Θηλυκοί χοίροι αναπαραγωγής	6,5
Χοίροι για πάχυνση	14
Άλλοι χοίροι	14
Κοτόπουλα για κρεατοπαραγωγή	580
Ωοπαραγωγές όρνιθες	230

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

αναφερόμενες στο άρθρο 22 παράγραφοι 1, 2 και 3

1. ΜΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ
 - 1.1. **Σιτηρά, σπόροι, προϊόντα και υποπροϊόντα τους**
 - Βρώμη ως σπόροι, νιφάδες, ψιλά πίτυρα, φλοιοί και πίτυρα
 - Κριθή ως σπόροι, πρωτεΐνες και ψιλά πίτυρα
 - Ρύζι ως πλακούντες έκθλιψης φύτρων
 - Κεχρί ως σπόροι
 - Σίκαλη ως σπόροι και ψιλά πίτυρα
 - Σόργο ως σπόροι
 - Σίτος ως σπόροι, ψιλά πίτυρα, πίτυρα, κτηνοτροφική γλουτένη, γλουτένη και φύτρα
 - Σίτος σπέλτα ως σπόροι
 - Τριτικάλε ως σπόροι
 - Αραβόσιτος ως σπόροι, πίτυρα, ψιλά πίτυρα, πλακούντες έκθλιψης φύτρων και γλουτένη
 - Ριζίδια βύνης
 - Σπόροι ζυθοποιίας
 - 1.2. **Ελαιούχοι σπόροι, ελαιούχοι καρποί, τα προϊόντα και τα υποπροϊόντα τους**
 - Κραμβόσπορος ως σπόροι, πλακούντες έκθλιψης και φλοιοί
 - Σπέρματα σόγιας ως σπέρματαψημένα, πλακούντες έκθλιψης και φλοιοί
 - Ηλιανθόσποροι ως σπόροι και πλακούντες έκθλιψης
 - Βαμβάκι ως σπόροι και πλακούντες έκθλιψης
 - Λιναρόσπορος ως σπόροι και πλακούντες έκθλιψης
 - Σπόροι σισαμιού ως πλακούντες έκθλιψης
 - Πλακούντες έκθλιψης ελαΐδος
 - Κολοκυθόσπορος ως πλακούντες έκθλιψης
 - Ελιές, ελαιάλευρο
 - Φυτικά έλαια (από φυσική εκχύλιση)
 - 1.3. **Σπέρματα ψυχανθών, προϊόντα και υποπροϊόντα τους**
 - Ρεβίθια ως σπόροι, ψιλά πίτυρα και πίτυρα
 - Ρόβη ως σπόροι, ψιλά πίτυρα και πίτυρα
 - Λάθυρος ως σπόροι που έχουν υποστεί θερμική κατεργασία, ψιλά πίτυρα και πίτυρα
 - Μπιζέλια ως σπόροι, ψιλά πίτυρα και πίτυρα
 - Κουκιά ως σπόροι, ψιλά πίτυρα και πίτυρα
 - Κύαμοι ως σπόροι, ψιλά πίτυρα και πίτυρα
 - Βίκος ως σπόροι, ψιλά πίτυρα και πίτυρα
 - Λούπινα ως σπόροι, ψιλά πίτυρα και πίτυρα

▼ B

- 1.4. **Κόνδυλοι, ρίζες, προϊόντα και υποπροϊόντα τους**
- Πούλπα ζαχαρότευτλων
 - Γεώμηλα
 - Γλυκοπατάτα ως κόνδυλοι
 - Πούλπα γεωμήλων (υποπροϊόν της εκχυλίσεως του αμύλου γεωμήλων)
 - Άμυλο γεωμήλων
 - Πρωτεΐνη γεωμήλων
 - Μανιόκα
- 1.5. **Άλλοι σπόροι και καρποί, προϊόντα και υποπροϊόντα τους**
- Χαρούπια
 - Λοβοί χαρουπιών και τα άλευρά τους
 - Κολοκύθες
 - Πούλπα εσπεριδοειδών
 - Μήλα, κυδόνια, αχλάδια, ροδάκινα, σύκα, σταφύλια και οι πολτοί τους
 - Κάστανα
 - Πλακούντες έκθλιψης καρυδιών
 - Πλακούντες έκθλιψης φουντουκιών
 - Μεμβράνες και πλακούντες κακάου
 - Βελανίδια.
- 1.6. **Χονδροαλεσμένες ζωοτροφές και ινώδη υπολείμματα**
- Μηδική
 - Μηδικάλευρο
 - Τριφύλλι
 - Τριφυλλάλευρο
 - Χλόη (που λαμβάνεται από κτηνοτροφικά φυτά)
 - Άλευρο χλόης
 - Σανός
 - Ενσιφωμένη ζωοτροφή
 - Άχυρο σιτηρών
 - Βολβοί λαχανικών για ζωοτροφή
- 1.7. **Άλλα φυτά, τα προϊόντα και τα υποπροϊόντα τους**
- Μελάσες
 - Άλευρο φυκιών (που λαμβάνεται με ξήρανση και σύνθλιψη φυκιών και έχει υποστεί πλύση για να μειωθεί η περιεκτικότητά του σε ιώδιο)
 - Σκόνες και εκχυλίσματα φυτών
 - Εκχυλίσματα φυτικών πρωτεϊνών (παρεχόμενα αποκλειστικά σε νεαρά ζώα)
 - Μπαχαρικά
 - Βότανα

▼ B**2. ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ****2.1. Γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα**

- Νωπό γάλα
- Γάλα σε σκόνη
- Αποκορυφωμένο γάλα, αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη
- Βουτυρόγαλα, βουτυρόγαλα σε σκόνη
- Ορός γάλακτος, ορός γάλακτος σκόνη, ορός γάλακτος σε σκόνη με χαμηλή περιεκτικότητα σε ζάχαρο, πρωτεΐνη ορού γάλακτος σε σκόνη (που εξάγεται με φυσική επεξεργασία)
- Σκόνη καζεΐνης
- Σκόνη λακτόζης
- Τυρόπηγμα και ξινόγαλα

2.2. Ψάρια και άλλα θαλάσσια ζώα, προϊόντα και υποπροϊόντα τους

Με τους ακόλουθους περιορισμούς: Προϊόντα που προέρχονται μόνο από την αειφόρο αλιεία και που χρησιμοποιούνται μόνο για είδη άλλα εκτός από τα φυτοφάγα

- Ψάρια
- Ιχθυέλαιο και μουρουνέλαιο μη ραφινρισμένο
- Αυτολυτικά προϊόντα ιχθύων, μαλακίων και οστρακοειδών
- Αυτολυτικά, υδρολυτικά και πρωτεολυτικά προϊόντα που λαμβάνονται με δράση ενζύμων, σε διαλυτή ή μη μορφή, αποκλειστικά για νεαρά ζώα
- Ιχθυάλευρο

2.3. Αυγά και προϊόντα αυγών

- Αυγά και προϊόντα αυγών για τη διατροφή πουλερικών, κατά προτίμηση προερχόμενα από την ίδια εκμετάλλευση

3. ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ ΑΝΟΡΓΑΝΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ**3.1. Νάτριο:**

- ακατέργαστο θαλασσινό αλάτι
- αδρομερές ορυκτό αλάτι
- θειικό νάτριο (sodium sulphate)
- ανθρακικό νάτριο (sodium carbonate)
- όξινο ανθρακικό νάτριο (sodium bicarbonate)
- χλωριούχο νάτριο

3.2. Κάλιο:

- χλωριούχο κάλιο

3.3. Ασβέστιο:

- οι ασβεστούχες θαλάσσιες άλγες (lithotamnion και maerl)
- κελύφη υδρόβιων ζώων (συμπεριλαμβανομένων των οστών σουπιάς)
- ανθρακικό ασβέστιο
- γαλακτικό ασβέστιο (calcium lactate)
- γλυκονικό ασβέστιο (calcium gluconate)

▼ B**3.4. Φωσφόρος:**

- αποθροιωμένο φωσφορικών μονοδιασβέστιο
- αποθροιωμένο φωσφορικό μονοασβέστιο
- Φωσφορικό νάτριο
- Φωσφορικό άλας ασβεστίου μαγνησίου
- φωσφορικό ασβεστιονάτριο (calcium-sodium phosphate)

3.5. Μαγνήσιο:

- οξείδιο του μαγνησίου (άνυδρη μαγνησία)
- θεικό μαγνήσιο
- χλωριούχο μαγνήσιο (magnesium chloride)
- ανθρακικό μαγνήσιο (magnesium carbonate)
- φωσφορικό μαγνήσιο

3.6. Θείο:

- θεικό νάτριο (sodium sulphate)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI

Πρόσθετες ύλες ζωοτροφών και ορισμένες ουσίες που χρησιμοποιούνται για τη διατροφή των ζώων και αναφέρονται στο άρθρο 22 παράγραφος 4

1. ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΥΛΕΣ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ

Οι απαριθμούμενες πρόσθετες ύλες πρέπει να είναι εγκεκριμένες βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1831/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽¹⁾ για τις πρόσθετες ύλες που χρησιμοποιούνται στη διατροφή των ζώων

1.1. Διατροφικές πρόσθετες ύλες

1.1.1. Βιταμίνες:

- Οι βιταμίνες που προέρχονται από πρώτες ύλες οι οποίες συνυπάρχουν εκ φύσεως στις ζωοτροφές.
- Οι συνθετικές βιταμίνες ίδιες με τις φυσικές για τα μονογονοστικά ζώα.
- Συνθετικές βιταμίνες Α, D, και Ε, πανομοιότυπες με τις φυσικές βιταμίνες για μηρυκαστικά με προηγούμενη έγκριση των κρατών μελών, βάσει της αξιολόγησης της δυνατότητας των μηρυκαστικών βιολογικής εκτροφής να λαμβάνουν τις απαραίτητες ποσότητες των εν λόγω βιταμινών μέσα από το σιτηρέσιό τους.

1.1.2. Ιχνοστοιχεία:

E1	Σίδηρος
ανθρακικός σίδηρος (II)
θεικός σίδηρος (II) μονοένυδρος ή/και επταένυδρος
τριοξειδίο του σιδήρου (III)
E2	ιώδιο:
ιωδικό ασβέστιο, άνυδρο
ιωδικό ασβέστιο, εξαένυδρο
ιωδιούχο νάτριο
E3	Κοβάλτιο
θεικό κοβάλτιο (II), μονοένυδρο ή/και επταένυδρο
βασικό ανθρακικό κοβάλτιο (II), μονοένυδρο
E4	Χαλκός
οξειδίο του χαλκού (II)
βασικός ανθρακικός χαλκός (II), μονοένυδρος
θεικός χαλκός (II), πενταένυδρος
E5	Μαγγάνιο
ανθρακικό μαγγάνιο (II)
οξειδίο και τριοξειδίο του μαγγανίου
θεικό μαγγάνιο (II), μονοένυδρο ή/και τετραένυδρο
E6	Ψευδάργυρος
ανθρακικός ψευδάργυρος
οξειδίο του ψευδαργύρου
θεικός ψευδάργυρος, μονοένυδρος ή/και επταένυδρος
E7	Μολυβδαίνιο
μολυβδαινικό αμμώνιο, μολυβδαινικό νάτριο
E8	Σελήνιο
σεληνικό νάτριο
σεληνιώδες νάτριο.

⁽¹⁾ ΕΕ L 268 της 18.10.2003, σ. 29.

▼ B**1.2. Ζωοτεχνικές πρόσθετες ύλες ζωοτροφών**

Ένζυμα και μικροοργανισμοί

1.3. Τεχνολογικές πρόσθετες ύλες**1.3.1. Συντηρητικά**

E 200	Σορβικό οξύ
E 236	Μυρμηκικό οξύ (*)
E 260	Οξικό οξύ (*)
E 270	Γαλακτικό οξύ (*)
E 280	Προπιονικό οξύ (*)
E 330	Κιτρικό οξύ

(*) Μόνο όταν οι καιρικές συνθήκες δεν επιτρέπουν την επαρκή ζύμωση.

1.3.2. Αντιοξειδωτικές ουσίες

E 306 — Εκχυλίσματα φυσικής προέλευσης πλούσια σε τοκοφερόλη που χρησιμοποιούνται και ως αντιοξειδωτικά

1.3.3. Συνδετικά και αντισσώματωτικά μέσα

E 470	Στεατικό ασβέστιο φυσικής προέλευσης
E 551b	Διοξείδιο του πυριτίου
E 551c	Γη διατόμων
E 558	Μπεντονίτης — μοντοριλονίτης
E 559	Καολινιτική άργιλος
E 560	Φυσικά μείγματα στεατίτη και χλωρίτη
E 561	Βερμικουλίτης:
E 562	Σεπίολιθος
E 599	Περλίτης

1.3.4. Πρόσθετες ύλες ενσιρωμένων ζωοτροφών

Τα ένζυμα, οι ζύμες και τα βακτηρίδια επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται ως πρόσθετα ενσιρωμένων ζωοτροφών

Επιτρέπεται η χρήση γαλακτικού, μυρμηκικού, προπιονικού και οξικού οξέος στην παραγωγή ενσιρωμένων ζωοτροφών μόνον όταν οι καιρικές συνθήκες δεν επιτρέπουν την επαρκή ζύμωση.

2. ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Οι απεριθωμύμενες ουσίες πρέπει να έχουν εγκριθεί δυνάμει της οδηγίας 82/471/ΕΟΚ του Συμβουλίου για ορισμένα προϊόντα που χρησιμοποιούνται ως ζωοτροφές⁽¹⁾.

Ζυμομύκητες:

Saccharomyces cerevisiae

Saccharomyces carlsbergiensis

3. ΟΥΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΝΣΙΡΩΜΕΝΩΝ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ

— θαλάσσιο άλας

— αδρομερές ορυκτό αλάτι

⁽¹⁾ ΕΕ L 213 της 21.7.1982, σ. 8.

▼ B

- ορός γάλακτος
- ζάχαρη
- πούλπα ζαχαροτεύλων,
- αλεύρι σιτηρών,
- μελάσες

▼ B*ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII***Προϊόντα καθαρισμού και απολύμανσης που αναφέρονται στο άρθρο 23 παράγραφος 4**

Προϊόντα καθαρισμού και απολύμανσης κτιρίων και εγκαταστάσεων ζωικής παραγωγής

- Σαπούνι καλίου και νατρίου
- Νερό και ατμός
- Γάλα ασβέστου
- Άσβεστος
- Καυστική άσβεστος
- Υποχλωριώδες νάτριο (π.χ. χλωρίνη)
- Καυστική σόδα
- Καυστική ποτάσα
- Υπεροξειδίο του υδρογόνου
- Αιθέρια έλαια φυτών
- Κιτρικό, υπεροξικό, μυρμηκικό, γαλακτικό, οξαλικό και οξικό οξύ
- Οινόπνευμα
- Νιτρικό οξύ (εξοπλισμός γαλακτοκομείων)
- Φωσφορικό οξύ (εξοπλισμός γαλακτοκομείων)
- Φορμαλδεΰδη
- Προϊόντα καθαρισμού και απολύμανσης των θηλών και των συσκευών Αμέλγματος
- Ανθρακικό νάτριο

▼ B

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII

▼ M1

Προϊόντα και ουσίες που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή μεταποιημένων βιολογικών τροφίμων, μαγιάς και προϊόντων μαγιάς που αναφέρονται στο άρθρο 27 παράγραφος 1 στοιχείο α) και στο άρθρο 27α στοιχείο α)

▼ B

Σημειώσεις:

A: επιτρέπονται δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 και η έγκριση ανανεώθηκε με το άρθρο 21 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007

B: επιτρέπονται δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007

ΤΜΗΜΑ Α — ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΤΑΛΥΤΗ

Για τον υπολογισμό που αναφέρεται στο άρθρο 23 παράγραφος 4 στοιχείο α) σημείο ii) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007, τα πρόσθετα τροφίμων που σημειώνονται με αστερίσκο στη στήλη του κωδικού πρέπει να υπολογίζονται ως συστατικά γεωργικής προέλευσης.

	Κωδικός	Όνομασία	Παρασκευή τροφίμων		Ειδικοί όροι
			Φυτικής προέλευσης	Ζωικής προέλευσης	
A	E 153	Φυτικός άνθρακας		X	Κατσικίσιο τυρί με τέφρα Τυρί Morbier
A	E 160b*	Ανάτο, βιζίνη, νορβιξίνη		X	Τυρί Red Leicester Τυρί Double Gloucester Cheddar Τυρί Mimolette
A	E 170	Ανθρακικό ασβέστιο	X	X	Δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιείται για χρώση ή εμπλουτισμό των προϊόντων με ασβέστιο
A	E 220 ή	Διοξείδιο του θείου	X	X	Σε οίνους από φρούτα (*) χωρίς προσθήκη ζάχαρης (όπου συμπεριλαμβάνονται ο μηλίτης και ο απιδίτης οίνος) ή σε υδρόμελι: 50 mg (**)
	E 224	Πυροθειώδες κάλιο	X	X	Προκειμένου για μηλίτη και απιδίτη παρασκευαζόμενους με προσθήκη ζάχαρης ή συμπυκνωμένου χυμού μετά τη ζύμωση: 100 mg (**)
					(*) Εν προκειμένω, ως «οίνοι από φρούτα» νοούνται οι οίνοι που παράγονται από άλλα φρούτα εκτός από σταφύλια (**) Μέγιστη περιεκτικότητα διαθέσιμη από όλες τις πηγές, εκφραζόμενη ως SO ₂ σε mg/l
A	E 250 ή	Νιτρώδες νάτριο		X	Προϊόντα κρέατος (1):
	E 252	Νιτρικό κάλιο		X	Για το E 250: ενδεικτική προστιθέμενη ποσότητα, εκφραζόμενη ως NaNO ₂ : 80 mg/kg Για το E 252: ενδεικτική προστιθέμενη ποσότητα, εκφραζόμενη ως NaNO ₃ : 80 mg/kg Για το E 250: μέγιστη ποσότητα υπολειμμάτων, εκφραζόμενη ως NaNO ₂ : 50 mg/kg Για το E 252: μέγιστη ποσότητα υπολειμμάτων, εκφραζόμενη ως NaNO ₃ : 50 mg/kg

▼B

	Κωδικός	Όνομασία	Παρασκευή τροφίμων		Ειδικοί όροι
			Φυτικής προέλευσης	Ζωικής προέλευσης	
A	E 270	Γαλακτικό οξύ	X	X	
A	E 290	Διοξειδίο του άνθρακα	X	X	
A	E 296	Μηλικό οξύ	X		
A	E 300	Ασκορβικό οξύ	X	X	Προϊόντα κρέατος (²)
A	E 301	Ασκορβικό νάτριο		X	Προϊόντα κρέατος σε συνάρτηση (²) με τα νιτρικά άλατα και νιτρώδη άλατα
A	E 306*	Εκχύλισμα πλούσιο σε τοκοφερόλη	X	X	Αντιοξειδωτικό για λίπη και έλαια
A	E 322*	Λεκιθίνη	X	X	Γαλακτοκομικά προϊόντα (²)
A	E 325	Γαλακτικό νάτριο		X	Γαλακτοκομικά προϊόντα και προϊόντα κρέατος
A	E 330	Κιτρικό οξύ	X		
A	E 331	Κιτρικό νάτριο		X	
A	E 333	Κιτρικό ασβέστιο	X		
A	E 334	Τρυγικό οξύ [L(+)-]	X		
A	E 335	Τρυγικό νάτριο	X		
A	E 336	Τρυγικό κάλιο	X		
A	E 341(i)	Δισόξινο φωσφορικό ασβέστιο	X		Διογκωτικό για αλεύρι «που φουσκώνει μόνο του»
A	E 400	Αλγινικό οξύ	X	X	Γαλακτοκομικά προϊόντα (²)
A	E 401	Αλγινικό νάτριο	X	X	Γαλακτοκομικά προϊόντα (²)
A	E 402	Αλγινικό κάλιο	X	X	Γαλακτοκομικά προϊόντα (²)
A	E 406	Άγαρ	X	X	Γαλακτοκομικά προϊόντα και προϊόντα κρέατος (²)
A	E 407	Καρραγινάνη	X	X	Γαλακτοκομικά προϊόντα (²)
A	E 410*	Κόμμι από χαρούπια	X	X	
A	E 412*	Κόμμι γκουάρ	X	X	
A	E 414*	Αραβικό κόμμι	X	X	
A	E 415	Ξανθανικό κόμμι	X	X	
A	E 422	Γλυκερόλη (γλυκερίνη)	X		Για εκχυλίσματα φυτών
A	E 440(i) *	Πηκτίνη	X	X	Γαλακτοκομικά προϊόντα (²)
A	E 464	Υδροξυπροπυλομεθυλο-κυτταρίνη	X	X	Υλικό εγκλεισμού για κάμουλες

▼B

	Κωδικός	Όνομασία	Παρασκευή τροφίμων		Ειδικοί όροι
			Φυτικής προέλευσης	Ζωικής προέλευσης	
A	E 500	Ανθρακικά άλατα νατρίου	X	X	«Dulce de leche» ⁽²⁾ και βούτυρο όξινου ανθογάλακτος και ξινοτύρι ⁽²⁾
A	E 501	Ανθρακικό κάλιο	X		
A	E 503	Ανθρακικό αμμώνιο	X		
A	E 504	Ανθρακικό μαγνήσιο	X		
A	E 509	Χλωριούχο ασβέστιο		X	Πήξη γάλακτος
A	E 516	Θειικό ασβέστιο	X		Φορέας
A	E 524	Υδροξειδίο του νατρίου	X		Επιφανειακή κατεργασία «Laugengebäck»
A	E 551	Διοξειδίο του πυριτίου	X		Αντισυσσωματωτικό μέσο για βότανα και καρυκεύματα
A	E 553b	Τάλκης	X	X	Επίχρισμα για προϊόντα κρέατος
A	E 938	Αργό	X	X	
A	E 939	Ήλιο	X	X	
A	E 941	Άζωτο	X	X	
A	E 948	Οξυγόνο	X	X	

⁽¹⁾ Ο περιορισμός αυτός αφορά μόνο τα ζωικά προϊόντα.

⁽²⁾ Το εν λόγω πρόσθετο μπορεί να χρησιμοποιείται μόνον εφόσον έχει καταδειχθεί με τρόπο που ικανοποιεί την αρμόδια αρχή ότι δεν υπάρχει τεχνολογική εναλλακτική λύση, η οποία παρέχει τα ίδια υγειονομικά εχέγγυα ή/και καθιστά δυνατή τη διατήρηση των ειδικών χαρακτηριστικών του προϊόντος.

⁽³⁾ Το «Dulce de leche» ή «Confiture de lait» αναφέρεται σε μια μαλακή, εύγευστη, καφέ κρέμα, που παράγεται από ζαχαρούχο πηγμένο γάλα.

ΤΜΗΜΑ Β — ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΆΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΠΟΥ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΡΟΪΕΥΣΗΣ ΑΠΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Σημειώσεις:

A: επιτρέπονται δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 και η έγκριση ανανεώθηκε με το άρθρο 21 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007

B: επιτρέπονται δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007

	Όνομασία	Παρασκευή τροφίμων φυτικής προέλευσης	Παρασκευή τροφίμων ζωικής προέλευσης	Ειδικοί όροι
A	Νερό	X	X	Πόσιμο νερό υπό την έννοια της οδηγίας 98/83/ΕΚ του Συμβουλίου
A	Χλωριούχο ασβέστιο	X		Πηκτικό μέσο
A	Ανθρακικό ασβέστιο	X		
A	Υδροξείδιο του ασβεστίου	X		
A	Θειικό ασβέστιο	X		Πηκτικό μέσο
A	Χλωριούχο μαγνήσιο (ή nigari)	X		Πηκτικό μέσο
A	Ανθρακικό κάλιο	X		Ξήρανση σταφυλιών
A	Ανθρακικό νάτριο	X		Παραγωγή ζάχαρης και σακχάρων
A	Γαλακτικό οξύ		X	Για τη ρύθμιση του pH της άλμης κατά την παραγωγή τυρού (1)
A	Κιτρικό οξύ	X	X	Για τη ρύθμιση του pH της άλμης κατά την παραγωγή τυρού (1) Παραγωγή ελαίων και υδρόλυση αμύλου
A	Υδροξείδιο του νατρίου	X		Παραγωγή ζάχαρης, παραγωγή ελαίου από κραιβόσπορο (<i>Brassica spp</i>)
A	Θειικό οξύ	X	X	Παραγωγή ζελατίνης (1) Παραγωγή ζάχαρης και σακχάρων (2)
A	Υδροχλωρικό οξύ		X	Παραγωγή ζελατίνης Για τη ρύθμιση του pH της άλμης στην επεξεργασία των τυρών Gouda-, Edam και Maasdammer, Boerenkaas, Friese και Leidse Nagelkaas
A	Υδροξείδιο του αμμωνίου		X	Παραγωγή ζελατίνης
A	Υπεροξείδιο του υδρογόνου		X	Παραγωγή ζελατίνης
A	Διοξείδιο του άνθρακα	X	X	
A	Άζωτο	X	X	
A	Αιθανόλη	X	X	Διαλύτης
A	Ταννίνη	X		Βοηθητικό μέσο διήθησης
A	Ωοαλβουμίνη	X		

▼B

	Όνομασία	Παρασκευή τροφίμων φυτικής προέλευσης	Παρασκευή τροφίμων ζωικής προέλευσης	Ειδικοί όροι
A	Καζεΐνη	X		
A	Ζελατίνη	X		
A	Ιχθυόκολλα	X		
A	Φυτικά έλαια	X	X	Λιπαντικό, αντικολλητικό ή αντι-αφριστικό
A	Πήκτωμα ή κολλοειδές διάλυμα διοξειδίου του πυριτίου	X		
A	Ενεργός άνθρακας	X		
A	Τάλκης	X		Σύμφωνα με ειδικά κριτήρια καθαρότητας για το συμπλήρωμα διατροφής E 553B
A	Μπεντονίτης	X	X	Κολλητικό μέσο για το υδρόμελι Σύμφωνα με ειδικά κριτήρια καθαρότητας για το συμπλήρωμα διατροφής E 558
A	Καολίνης	X	X	Πρόπολης (1) Σύμφωνα με ειδικά κριτήρια καθαρότητας για το συμπλήρωμα διατροφής E 559
A	Κυτταρίνη	X	X	Παραγωγή ζελατίνης (1)
A	Γη διατόμων	X	X	Παραγωγή ζελατίνης (1)
A	Περλίτης	X	X	Παραγωγή ζελατίνης (1)
A	Κελύφη φουντουκιών	X		
A	Ρυζάλευρο	X		
A	Κηρός μελισσών	X		Αντικολλητικό
A	Καρναουβικός κηρός	X		Αντικολλητικό

(1) Ο περιορισμός αυτός αφορά μόνο τα ζωικά προϊόντα.

(2) Ο περιορισμός αυτός αφορά μόνο τα φυτικά προϊόντα.

▼ M1

ΤΜΗΜΑ Γ — ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΑΓΙΑΣ

Όνομασία	Πρωτογενής μαγιά	Παρασκευάσματα/σκευάσματα μαγιάς	Ειδικοί όροι
Χλωριούχο ασβέστιο	X		
Διοξειδίο του άνθρακα	X	X	
Κιτρικό οξύ	X		Για τη ρύθμιση του pH στην παραγωγή μαγιάς
Γαλακτικό οξύ	X		Για τη ρύθμιση του pH στην παραγωγή μαγιάς
Άζωτο	X	X	
Οξυγόνο	X	X	
Άμυλο γεωμήλων	X	X	Για διήθηση
Ανθρακικό νάτριο	X	X	Για τη ρύθμιση του pH
Φυτικά έλαια	X	X	Λιπαντικό, αντικολλητικό ή αντιαφριστικό

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΧ

Συστατικά γεωργικής προέλευσης που δεν έχουν παραχθεί με βιολογική μέθοδο, όπως αναφέρεται στο άρθρο 28

1. ΜΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΜΕΝΑ ΦΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΑΡΑΧΘΕΙ ΑΠΟ ΑΥΤΑ ΜΕ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

1.1. Εδώδιμοι καρποί, κάρνα και σπόροι

— Βελανίδια	<i>Quercus</i> spp
— Καρύδια κόλα	<i>Cola acuminata</i>
— Πράσινα φραγκοστάφυλα	<i>Ribes uva-crispa</i>
— Μαρακούγια (φρούτο του πάθους)	<i>Passiflora edulis</i>
— Σμέουρα (αποξηραμένα)	<i>Rubus idaeus</i>
— Κόκκινα φραγκοστάφυλα (αποξηραμένα)	<i>Ribes rubrum</i>

1.2. Εδώδιμα μπαχαρικά και βότανα

— Πιπέρι (περουβιανό)	<i>Schinus molle</i> L.
— Σπόροι κοχλιαρίου	<i>Armoracia rusticana</i>
— Γαλάγγα	<i>Alpinia officinarum</i>
— Άνθη ατρακτυλίδος	<i>Carthamus tinctorius</i>
— Νεροκάρδαμο	<i>Nasturtium officinale</i>

1.3. Διάφορα:

Φύκια, συμπεριλαμβανομένων των φυκιών, των οποίων η χρήση επιτρέπεται σε κλασικά παρασκευάσματα τροφίμων.

2. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΟΥ ΦΥΤΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

2.1. Λίπη και έλαια, ραφινρισμένα ή μη, αλλά μη χημικά τροποποιημένα, τα οποία προέρχονται από άλλα φυτά εκτός από:

— Κακάο	<i>Theobroma cacao</i>
— Κοκοφοίνικα	<i>Cocos nucifera</i>
— Ελιά	<i>Olea europaea</i>
— Ηλιοτρόπιο	<i>Helianthus annuus</i>
— Φοίνικας	<i>Elaeis guineensis</i>
— Κράμβη	<i>Brassica napus, rapa</i>
— Κνήκος	<i>Carthamus tinctorius</i>
— Σουσάμι	<i>Sesamum indicum</i>
— Σόγια	<i>Glycine max</i>

2.2. Τα ακόλουθα σάκχαρα, άμυλα και άλλα προϊόντα από σιτηρά και βολβούς:

— Φρουκτόζη
— Ριζόχαρτο
— Λεπτά φύλλα άζυμου άρτου
— Άμυλο από ρύζι και κηρώδη αραβόσιτο μη χημικά τροποποιημένο.

▼ B**2.3. Διάφορα:**

- Πρωτεϊνούχα μπιζέλια *Pisum spp.*
- Ρούμι: που παράγεται μόνον από χυμό ζαχαρότευτων.
- Απόσταγμα κερασιών (*kirsch*) που παρασκευάζεται με βάση τα φρούτα και τα αρωματικά που αναφέρονται στο άρθρο 27 παράγραφος 1 στοιχείο γ).

3. ΖΩΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ:

Υδρόβιοι οργανισμοί που δεν προέρχονται από υδατοκαλλιέργεια και των οποίων η χρήση επιτρέπεται σε κλασικά παρασκευάσματα τροφίμων.

- Ζελατίνη
- Ορρός γάλακτος σε σκόνη «herasuola»
- Έντερα για παρασκευή αλλαντικών

▼B

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Χ

Είδη για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμες επαρκείς ποσότητες σπόρων για σπορά ή κονδύλων γεωμήλων βιολογικής παραγωγής και για σημαντικό αριθμό ποικιλιών σε ολόκληρη την Κοινότητα, όπως αναφέρεται στο άρθρο 45 παράγραφος 3

▼B*ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XI***Κοινοτικός λογότυπος που αναφέρεται στο άρθρο 57**

- A. ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΤΥΠΟΣ
1. **Όροι παρουσίασης και χρησιμοποίησης του κοινοτικού λογότυπου**
- 1.1. Ο προαναφερόμενος κοινοτικός λογότυπος περιλαμβάνει τα υποδείγματα του μέρους B.2 του παρόντος παραρτήματος.
- 1.2. Οι ενδείξεις τις οποίες πρέπει να περιλαμβάνει ο λογότυπος απαριθμούνται στο μέρος B.3 του παρόντος παραρτήματος. Είναι δυνατός ο συνδυασμός του λογότυπου με την ένδειξη η οποία αναφέρεται στο παράρτημα του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου.
- 1.3. Για τη χρησιμοποίηση του κοινοτικού λογότυπου και των ενδείξεων που αναφέρονται στο μέρος B.3 του παρόντος παραρτήματος, πρέπει να τηρούνται οι κανόνες τεχνικής αναπαραγωγής που καθορίζονται στον οδηγό γραφικής εκτέλεσης του μέρους B.4 του παρόντος παραρτήματος.

▼ B

B.2. Υποδείγματα

Español

Čeština

Dansk

Deutsch

Deutsch

Eesti keel

Eesti keel

Ελλάδα

English

Français

Italiano

Latviešu valoda

Lietuvių kalba

Magyar

Malti

▼ B

Nederlands

Polski

Português

Slovenčina (slovenský jazyk)

Slovenščina (slovenski jezik)

Suomi

Svenska

Български

Română

Nederlands/Français

Suomi/Svenska

Français/Deutsch

▼ B**B.3. Ενδείξεις τις οποίες πρέπει να περιλαμβάνει ο κοινοτικός λογότυπος****B.3.1. Μία μόνο ένδειξη:**

BG: БИΟΛΟΓΙЧНО ЗЕМЕДЕЛИЕ
 ES: AGRICULTURA ECOLÓGICA
 CS: EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ
 DA: ØKOLOGISK JORDBRUG
 DE: BIOLOGISCHE LANDWIRTSCHAFT, ÖKOLOGISCHER LANDBAU
 ET: MAHERÖLLUMAJANDUS, ÖKOLOGILINE PÕLLUMAJANDUS
 EL: ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ
 EN: ORGANIC FARMING
 FR: AGRICULTURE BIOLOGIQUE
 IT: AGRICOLTURA BIOLOGICA
 LV: BIOLOĢISKĀ LAUKSAIMNIECĪBA
 LT: EKOLOGINIS ŽEMĖS ŪKIS
 HU: ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS
 MT: AGRIKULTURA ORGANIKA
 NL: BIOLOGISCHE LANDBOUW
 PL: ROLNICTWO EKOLOGICZNE
 PT: AGRICULTURA BIOLÓGICA
 RO: AGRICULTURĂ ECOLOGICĂ
 SK: EKOLOGICKÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO
 SL: EKOLOŠKO KMETIJSTVO
 FI: LUONNONMUKAINEN MAATALOUSTUOTANTO
 SV: EKOLOGISKT JORDBRUK

B.3.2. Συνδυασμός δύο ενδείξεων:

Επιτρέπονται οι συνδυασμοί δύο ενδείξεων για τις γλώσσες που αναφέρονται στο σημείο B.3.1, εφόσον έχουν διαμορφωθεί σύμφωνα με τα ακόλουθα παραδείγματα:

NL/FR: BIOLOGISCHE LANDBOUW — AGRICULTURE BIOLOGIQUE

FI/SV: LUONNONMUKAINEN MAATALOUSTUOTANTO — EKOLOGISKT JORDBRUK

FR/DE: AGRICULTURE BIOLOGIQUE — BIOLOGISCHE LANDWIRTSCHAFT

B.4. Οδηγός γραφικής εκτέλεσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή
2. Η γενική χρήση του λογότυπου
 - 2.1. Έγχρωμος λογότυπος (χρώματα αναφοράς)
 - 2.2. Μονόχρωμος λογότυπος: λογότυπος σε μαυρόασπρο
 - 2.3. Αντίθεση με το χρώμα του φόντου
 - 2.4. Τυπογραφία
 - 2.5. Γλώσσα
 - 2.6. Μεγέθη σμίκρυνσης

▼B

- 2.7. Ειδικοί όροι για τη χρήση του λογότυπου
- 3. Βρωμιούχα πρωτότυπα
 - 3.1. Διχρωμία
 - 3.2. Περιγράμματα
 - 3.3. Μονοχρωμία: λογότυπος σε μαυρόασπρο
 - 3.4. Έγχρωμα δείγματα

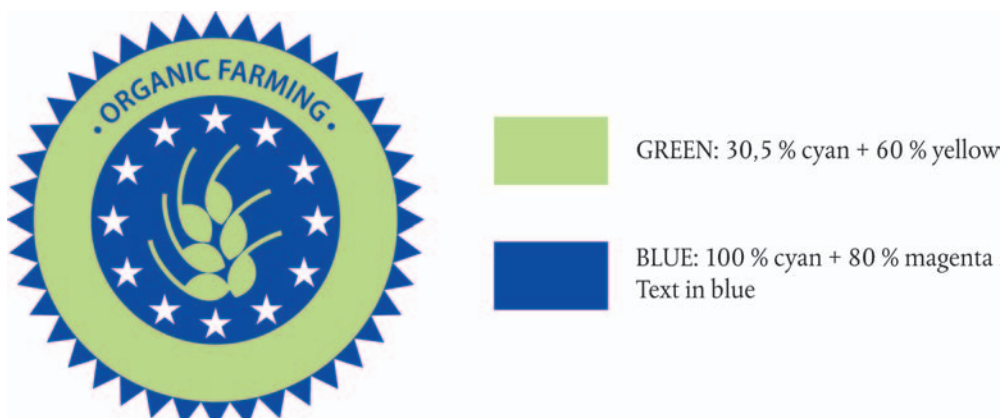
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο οδηγός γραφικής εκτέλεσης είναι για τους εμπορευόμενους ένα μέσο για την αναπαραγωγή του λογότυπου.

2. ΓΕΝΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ

2.1. Έγχρωμος λογότυπος (χρώματα αναφοράς)

Όταν χρησιμοποιείται ο έγχρωμος λογότυπος πρέπει να χρησιμοποιούνται άμεσα χρώματα (Pantone) ή τετραχρωμία. Κατωτέρω παρατίθενται τα χρώματα αναφοράς.

Logo in pantone**Logo in four-colour process**

▼ B**2.2. Μονόχρωμος λογότυπος: λογότυπος σε μαυρόασπρο**

Ο λογότυπος σε μαυρόασπρο δύναται να χρησιμοποιείται με τον ακόλουθο τρόπο:

2.3. Αντίθεση με το χρώμα του φόντου

Αν χρησιμοποιείται λογότυπος έγχρωμος ή σε έγχρωμο φόντο που τον καθιστά δυσανάγνωστο, χρησιμοποιείστε έναν εξωτερικό κύκλο ως περίγραμμα γύρω από το λογότυπο για μεγαλύτερη αντίθεση με τα χρώματα του φόντου, σύμφωνα με το κατωτέρω υπόδειγμα:

Λογότυπος σε έγχρωμο φόντο

2.4. Τυπογραφία

Για το κείμενο πρέπει να χρησιμοποιείται η γραμματοσειρά Frutiger ή Myriad με έντονους κεφαλαίους χαρακτήρες.

Το μέγεθος των χαρακτήρων του κειμένου σμικρύνεται σύμφωνα με τα πρότυπα που ορίζονται στο τμήμα 2.6.

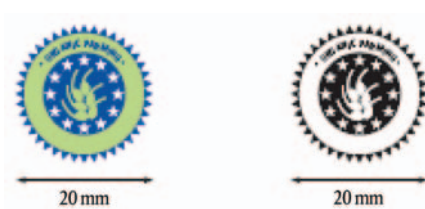
2.5. Γλώσσα

Είστε ελεύθεροι να επιλέξετε τη γλωσσική διατύπωση ή διατυπώσεις της επιλογής σας, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του σημείου B.3.

2.6. Μέγεθι σμίκρυνσης

Εφόσον η χρησιμοποίηση του λογότυπου σε διάφορα είδη σήμανσης καθιστά απαραίτητη τη σμίκρυνση, το ελάχιστο μέγεθος είναι:

α) Για λογότυπους με μία μόνο ένδειξη: ελάχιστη διάμετρος 20 χιλιοστών.

▼ B

β) Για λογότυπους με συνδυασμό δύο ενδείξεων: ελάχιστη διάμετρος 40 χιλιοστών

2.7. **Ειδικοί όροι για τη χρήση του λογότυπου**

Ο λογότυπος έχει στόχο να προσδώσει ειδική αξία στα προϊόντα. Συνεπώς, είναι καλύτερο να χρησιμοποιείται έγχρωμος λογότυπος, διότι με αυτό τον τρόπο θα είναι περισσότερο εμφανής και θα αναγνωρίζεται ευκολότερα και γρηγορότερα από τον καταναλωτή.

Η χρήση του μονόχρωμου λογότυπου (μαυρόασπρο), όπως καθορίζεται στο σημείο 2.2, συνιστάται μόνο σε περιπτώσεις που η χρήση χρώματος είναι πρακτικά ανέφικτη.

3. **ΒΡΩΜΙΟΥΧΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ**

3.1. **Επιλογή δίχρωμης ένδειξης**

- Μία μόνο ένδειξη σε όλες τις γλώσσες
- Παραδείγματα γλωσσικών συνδυασμών που αναφέρονται στο σημείο B.3.2.

▼ B

ESPAÑOL

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

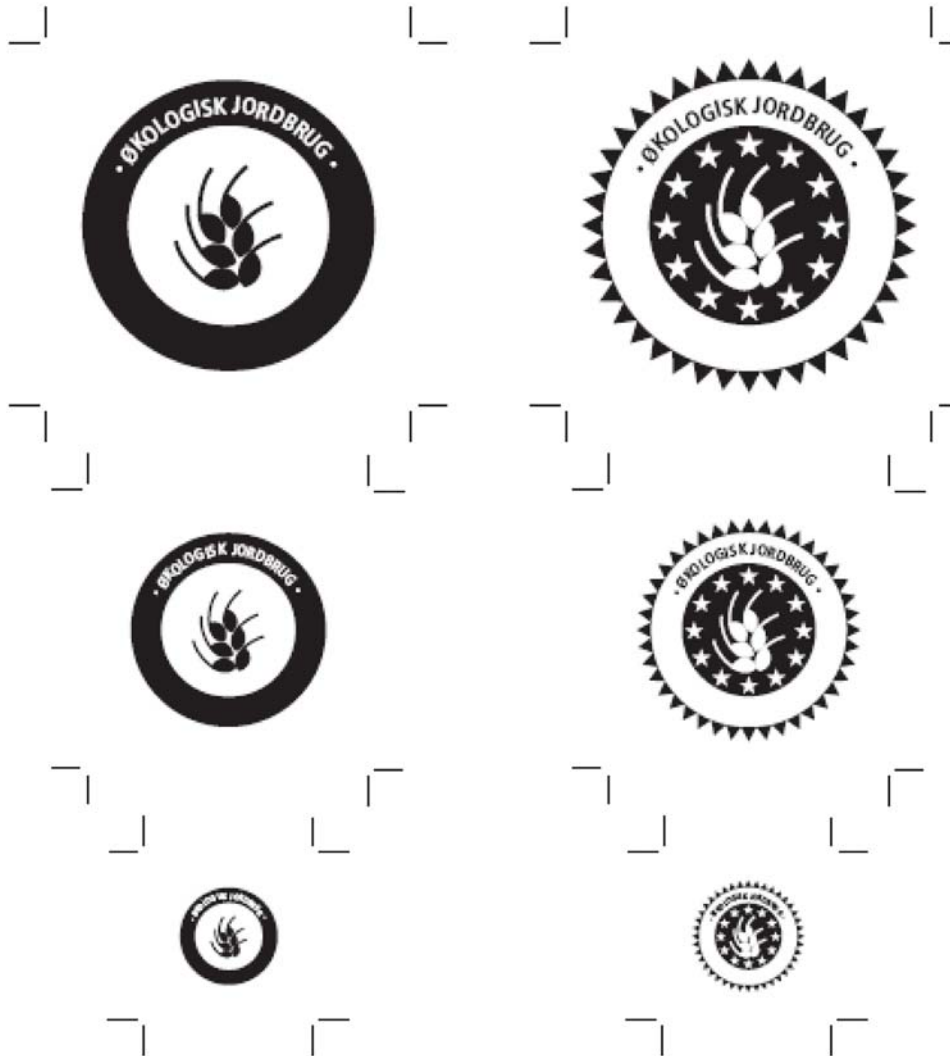

▼ B

DANSK

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

▼ B

DEUTSCH

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

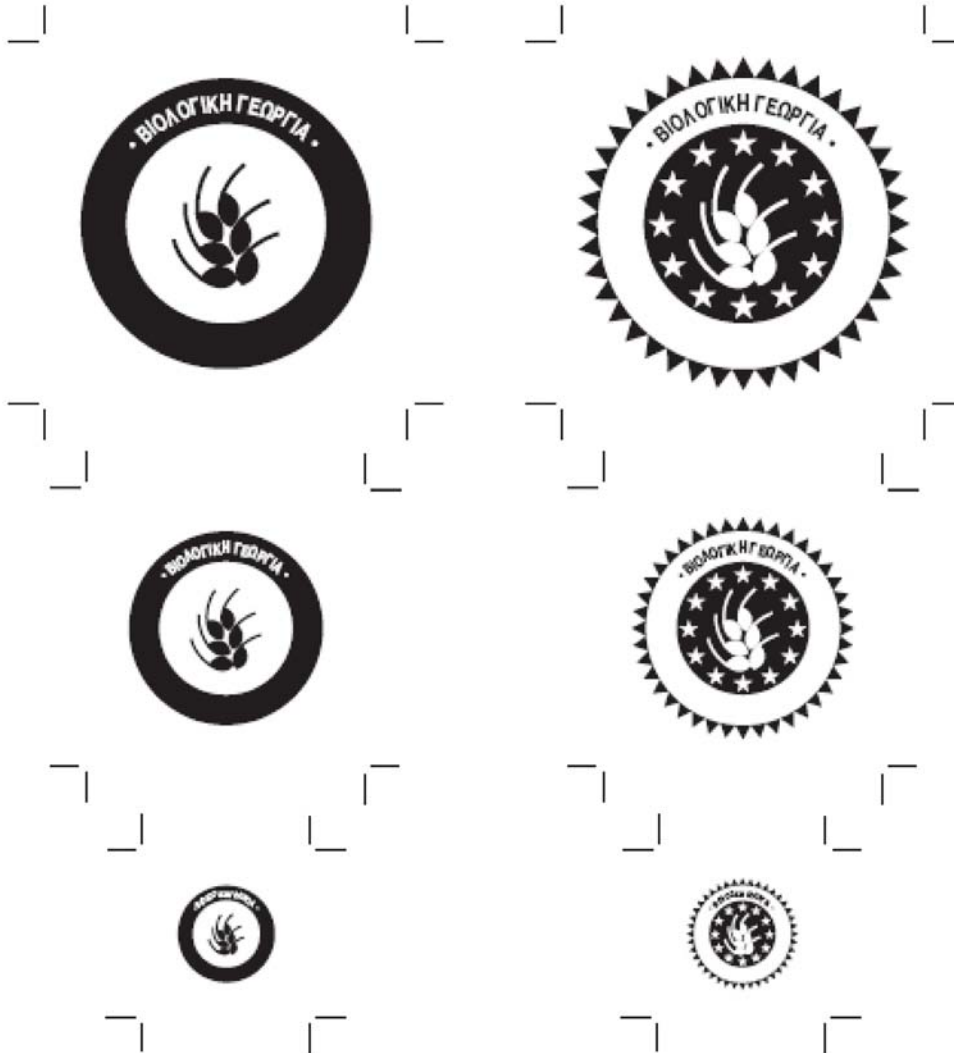

▼ B

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

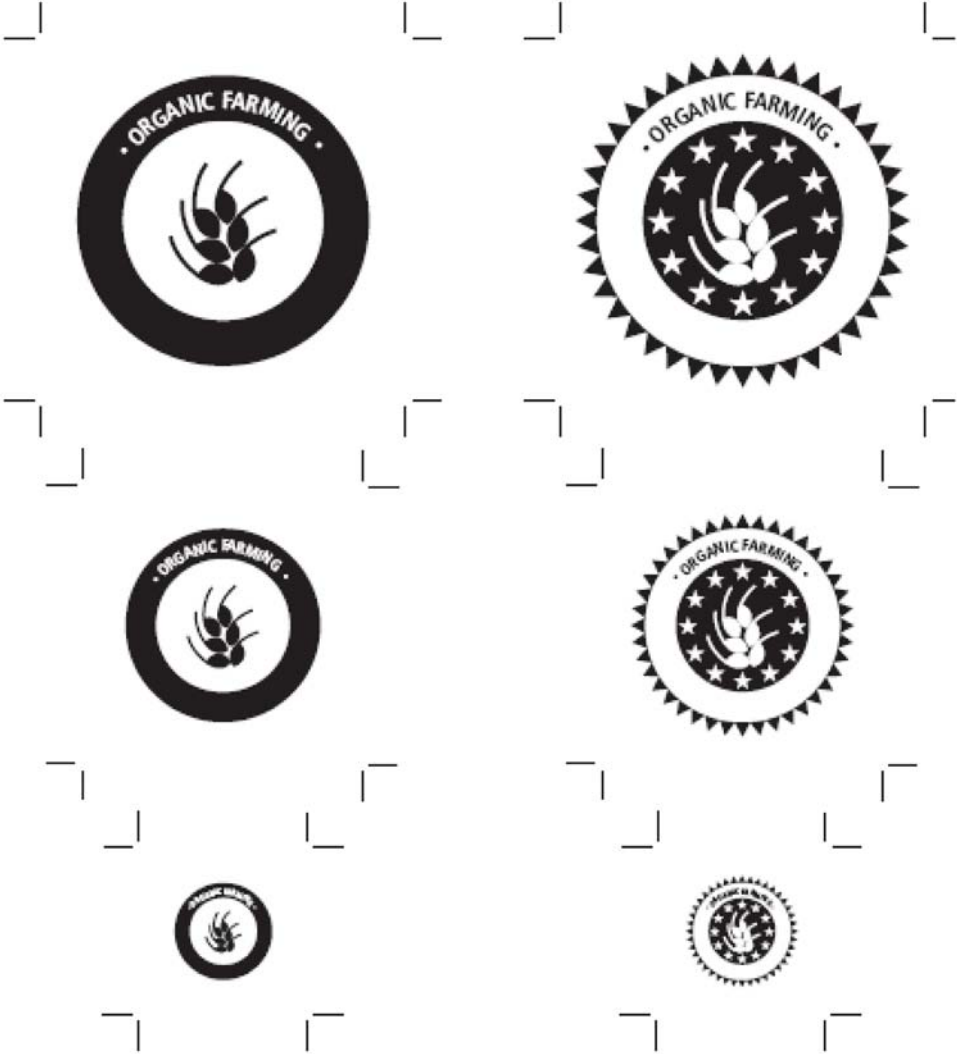

▼ B

ENGLISH

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

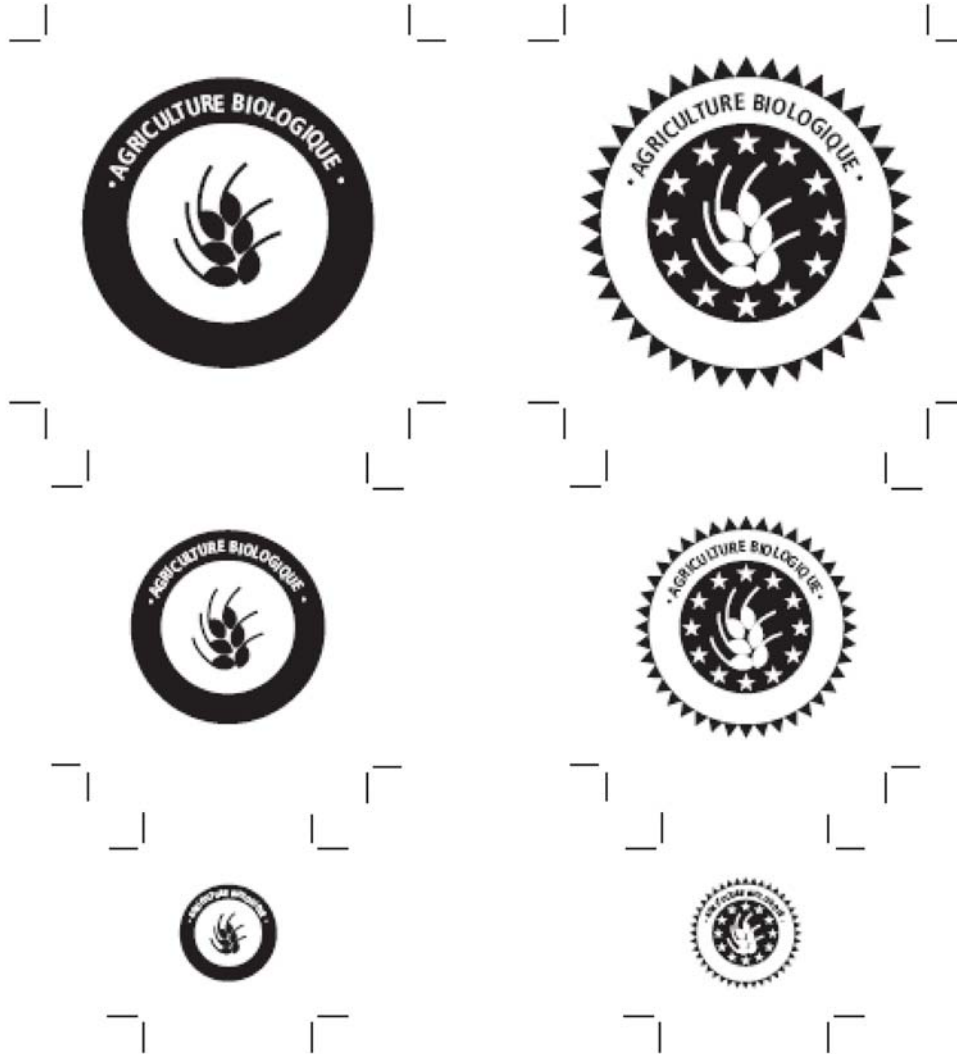

▼ B

FRANÇAIS

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

▼ B

ITALIANO

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

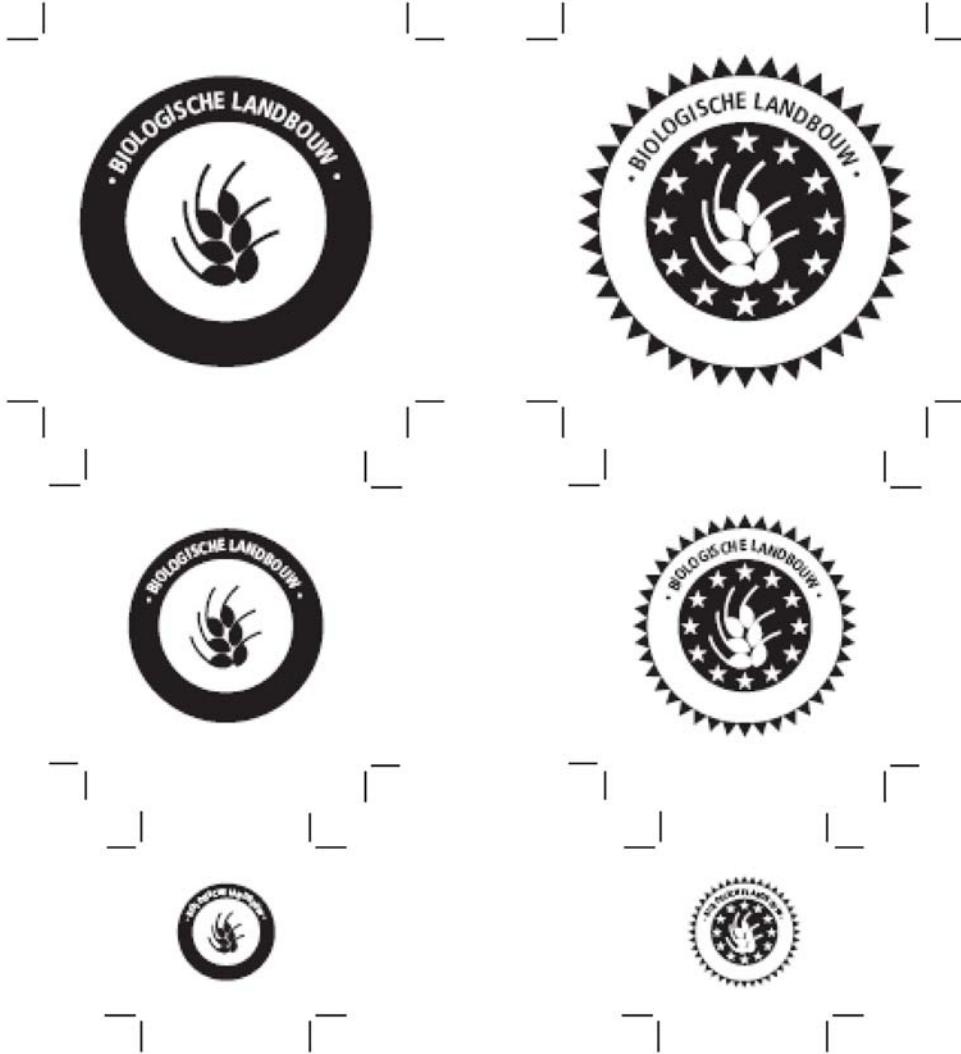

▼ B

NEDERLANDS

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

▼ B

PORTUGUÊS

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

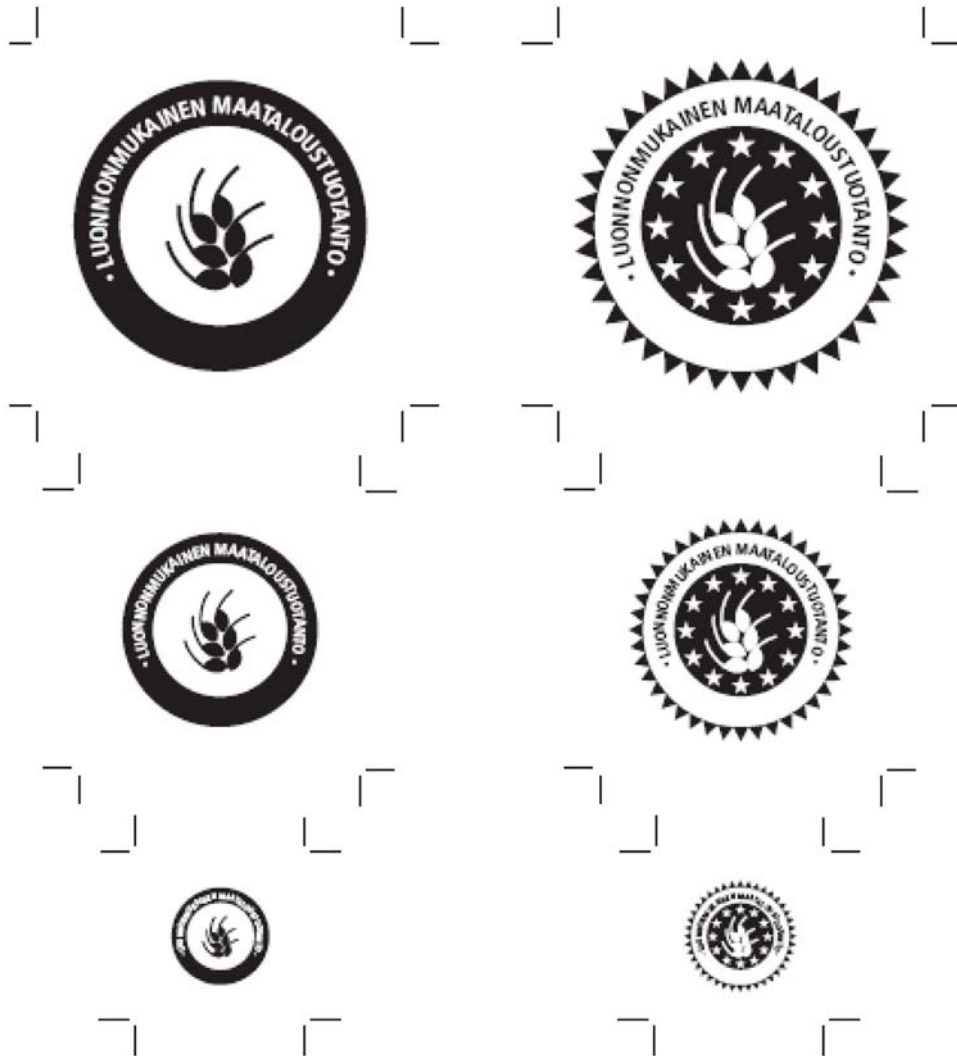

▼ B

SUOMI

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

▼ B

SVENSKA

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

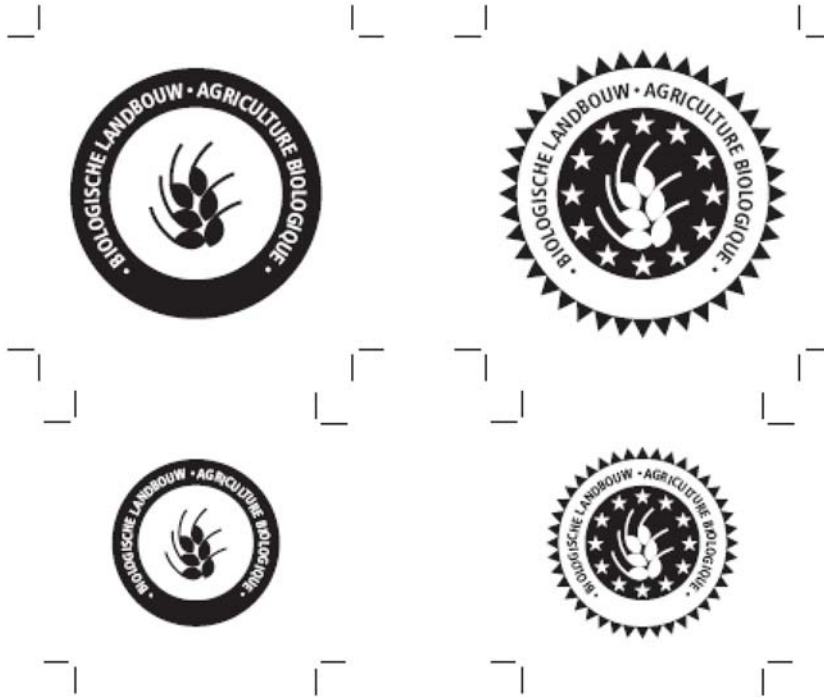
▼ B

— Παραδείγματα γλωσσικών συνδυασμών που αναφέρονται στο σημείο B.3.2.

NEDERLANDS/FRANÇAIS

PANTONE 367

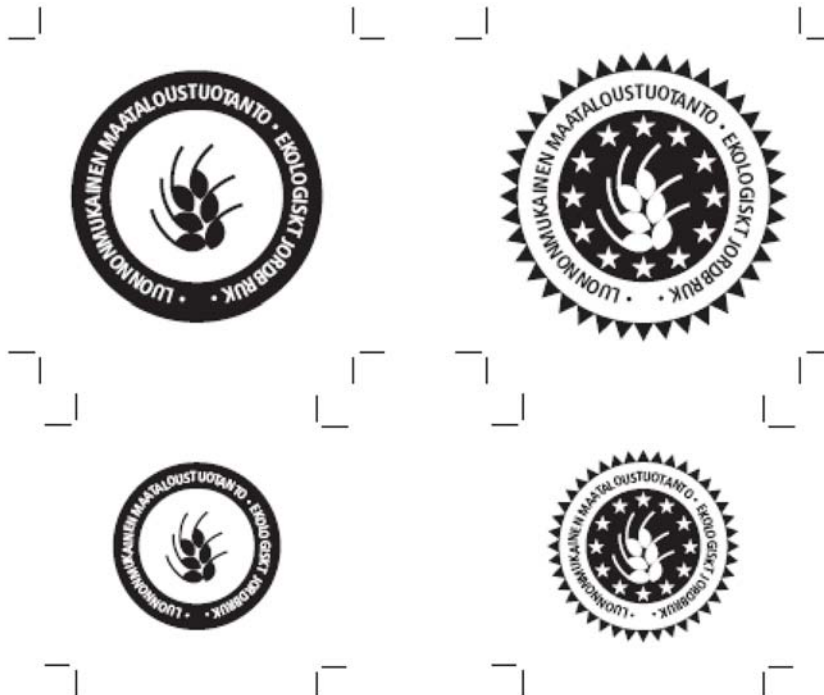
PANTONE REFLEX BLUE

SUOMI/SVENSKA

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

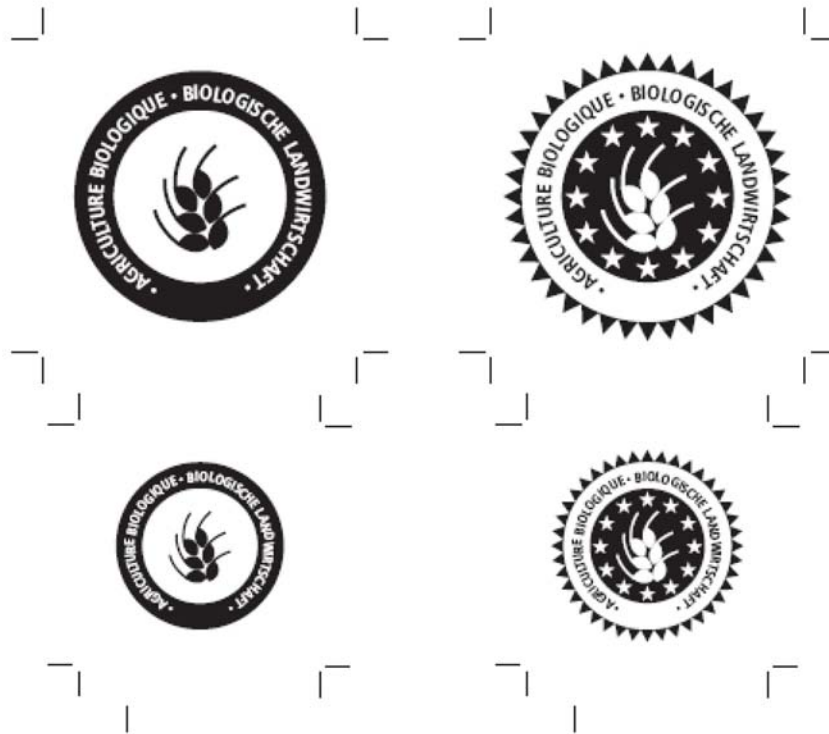

▼ B

FRANÇAIS/DEUTSCH

PANTONE 367

PANTONE REFLEX BLUE

3.2. Περιγράμματα

▼B

3.3. Μονοχρωμία: λογότυπος σε μαυρόασπρο

3.4. Δείγματα χρωμάτων

PANTONE REFLEX BLUE

PANTONE 367

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΙ

Υπόδειγμα εγγράφων για τις επιχειρήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 που αναφέρεται στο άρθρο 68 του παρόντος κανονισμού

Αποδεικτικό έγγραφο για την επιχείρηση σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007	
Αριθμός εγγράφου:	
Όνομα και διεύθυνση του επιχειρηματία: Κύρια δραστηριότητα (παραγωγός, μεταποιητής, εισαγωγέας κ.λπ.):	Όνομα, διεύθυνση και κωδικός του φορέα/αρχής ελέγχου:
Ομάδες προϊόντων/δραστηριότητες: — Φυτά και φυτικά προϊόντα — Ζώα και ζωικά προϊόντα: — Μεταποιημένα προϊόντα:	Ορίζεται ως: βιολογική παραγωγή, προϊόντα σε μετατροπή και επίσης μη βιολογική παραγωγή, σε περίπτωση παράλληλης παραγωγής/μεταποίησης σύμφωνα με το άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007.
Ημερομηνία λήξεως της ισχύος: Φυτικά προϊόντα απόέως Ζωικά προϊόντα απόέως Μεταποιημένα προϊόντα από έως	Ημερομηνία ελέγχου(-ων):
Το παρόν έγγραφο έχει εκδοθεί βάσει του άρθρου 29 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 889/2008. Οι δραστηριότητες του επιχειρηματία αποτέλεσαν αντικείμενο ελέγχου και πληρούν τις απαιτήσεις των εν λόγω κανονισμών. Ημερομηνία, τόπος: Υπογραφή για λογαριασμό της εκδούσας αρχής/φορέα ελέγχου:	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XIII

Υπόδειγμα δήλωσης του πωλητή που αναφέρεται στο άρθρο 69

Δήλωση του πωλητή, σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007	
Όνομα, διεύθυνση του πωλητή:	
Ταυτοποίηση (π.χ. αριθμός παρτίδας ή αποθέματος):	Όνομασία προϊόντος:
<p>Συστατικά:</p> <p>(Προσδιορίστε όλα τα συστατικά που υπάρχουν στο προϊόν/που χρησιμοποιήθηκαν στην τελευταία διαδικασία παραγωγής)</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
<p>Δηλώνω ότι το προϊόν αυτό δεν παράχθηκε ούτε «από» ούτε «με» ΓΤΟ με την έννοια αυτών των όρων στα άρθρα 2 και 9 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007. Δεν γνωρίζω κανένα στοιχείο που θα μπορούσε να υποδηλώσει ότι η δήλωση αυτή είναι ανακριβής.</p> <p>Συνεπώς, δηλώνω ότι το ανωτέρω προϊόν είναι σύμφωνο με το άρθρο 9 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 όσον αφορά την απαγόρευση της χρησιμοποίησης ΓΤΟ.</p> <p>Δεσμεύομαι να ενημερώσω αμέσως τον πελάτη μας και τον φορέα/αρχή ελέγχου στον οποίο υπάγεται, εάν η παρούσα δήλωση ανακληθεί ή τροποποιηθεί ή εάν προκύψουν νέα στοιχεία που θα μπορούσαν να αμφισβητήσουν την ακρίβεια αυτής της δήλωσης.</p> <p>Εξουσιοδοτώ την αρχή ελέγχου ή τον φορέα ελέγχου, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου, ο οποίος εποπτεύει τον πελάτη μας, να εξετάσει την ακρίβεια της παρούσας δήλωσης και, εάν είναι απαραίτητο να πραγματοποιήσει δειγματοληψίες για τη διενέργεια αναλύσεων. Αποδέχομαι επίσης ότι η εργασία αυτή μπορεί να διενεργηθεί από ανεξάρτητο οργανισμό ο οποίος έχει οριστεί εγγράφως από τον αρμόδιο φορέα ελέγχου.</p> <p>Ο υπογράφων αναλαμβάνει την ευθύνη για την ακρίβεια αυτής της δήλωσης.</p>	
Χώρα, τόπος, ημερομηνία, υπογραφή του πωλητή:	Εταιρική σφραγίδα του πωλητή (κατά περίπτωση)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ XIV

Πίνακας αντιστοιχίας που αναφέρεται στο άρθρο 96

Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91	(1) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 207/93 (2) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2003 (3) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1452/2003	Παρόν κανονισμός
—		Άρθρο 1
—		Άρθρο 2(στοιχείο α)
Άρθρο 4 παράγραφος 15		Άρθρο 2(στοιχείο β)
Παράρτημα III, Γ (πρώτη παύλα)		Άρθρο 2(στοιχείο γ)
Παράρτημα III, Γ (δεύτερη παύλα)		Άρθρο 2(στοιχείο δ)
—		Άρθρο 2(στοιχείο ε)
—		Άρθρο 2(στοιχείο στ)
—		Άρθρο 2(στοιχείο ζ)
—		Άρθρο 2(στοιχείο η)
Άρθρο 4 παράγραφος 24		Άρθρο 2(στοιχείο θ)
—		Άρθρο 3 παράγραφος 1
Παράρτημα I.B, 7.1 και 7.2		Άρθρο 3 παράγραφος 2
Παράρτημα I.B, 7.4		Άρθρο 3 παράγραφος 3
Παράρτημα I.A, 2.4		Άρθρο 3 παράγραφος 4
Παράρτημα I.A, 2.3		Άρθρο 3 παράγραφος 5
—		Άρθρο 4
Άρθρο 6(1), Παράρτημα I.A, 3		Άρθρο 5
Παράρτημα I.A, 5		Άρθρο 6
Παράρτημα I.B και Γ (τίτλοι)		Άρθρο 7
Παράρτημα I.B, 3.1		Άρθρο 8 παράγραφος 1
Παράρτημα I.Γ, 3.1		Άρθρο 8 παράγραφος 2
Παράρτημα I.B, 3.4, 3.8, 3.9, 3.10, 3.11		Άρθρο 9 παράγραφος 1 έως 4
Παράρτημα I.C, 3.6		Άρθρο 9 παράγραφος 5
Παράρτημα I.B, 8.1.1		Άρθρο 10 παράγραφος 1
Παράρτημα I.B, 8.2.1		Άρθρο 10 παράγραφος 2
Παράρτημα I.B, 8.2.2		Άρθρο 10 παράγραφος 3
Παράρτημα I.B, 8.2.3		Άρθρο 10 παράγραφος 4

▼B

Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91	(1) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 207/93 (2) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2003 (3) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1452/2003	Παρών κανονισμός
Παράρτημα Ι.Β, 8.3.5		Άρθρο 11 παράγραφος 1
Παράρτημα Ι.Β, 8.3.6		Άρθρο 11 παράγραφος 2
Παράρτημα Ι.Β, 8.3.7		Άρθρο 11 παράγραφος 3
Παράρτημα Ι.Β, 8.3.8		Άρθρο 11 παράγραφοι 4 και 5
Παράρτημα Ι.Β, 6.1.9, 8.4.1 έως 8.4.5		Άρθρο 12 παράγραφος 1 έως 4
Παράρτημα Ι.Β, 6.1.9		Άρθρο 12 παράγραφος 5
Παράρτημα Ι.Γ, 4, 8.1 to έως 8.5		Άρθρο 13
Παράρτημα Ι.Β, 8.1.2		Άρθρο 14
Παράρτημα Ι.Β, 7.1, 7.2		Άρθρο 15
Παράρτημα Ι.Β, 1.2		Άρθρο 16
Παράρτημα Ι.Β, 1.6		Άρθρο 17 παράγραφος 1
Παράρτημα Ι.Β, 1.7		Άρθρο 17 παράγραφος 2
Παράρτημα Ι.Β, 1.8		Άρθρο 17 παράγραφος 3
Παράρτημα Ι.Β, 4.10		Άρθρο 17 παράγραφος 4
Παράρτημα Ι.Β, 6.1.2		Άρθρο 18 παράγραφος 1
Παράρτημα Ι.Β, 6.1.3		Άρθρο 18 παράγραφος 2
Παράρτημα Ι.Γ, 7.2		Άρθρο 18 παράγραφος 3
Παράρτημα Ι.Β, 6.2.1		Άρθρο 18 παράγραφος 4
Παράρτημα Ι.Β, 4.3		Άρθρο 19 παράγραφος 1
Παράρτημα Ι.Γ, 5.1, 5.2		Άρθρο 19 παράγραφος 2 έως 4
Παράρτημα Ι.Β, 4.1, 4.5, 4.7 και 4.11		Άρθρο 20
Παράρτημα Ι.Β, 4.4		Άρθρο 21
Άρθρο 7		Άρθρο 22
Παράρτημα Ι.Β, 3.13, 5.4, 8.2.5 και 8.4.6		Άρθρο 23
Παράρτημα Ι.Β, 5.3, 5.4, 5.7 και 5.8		Άρθρο 24
Παράρτημα Ι.Γ, 6		Άρθρο 25
Παράρτημα ΙΙΙ, Ε.3 και Β		Άρθρο 26
Άρθρο 5(3) και Παράρτημα VI, μέρος Α και Β		Άρθρο 27

▼B

Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91	(1) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 207/93 (2) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2003 (3) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1452/2003	Παρών κανονισμός
Άρθρο 5 παράγραφος 3		Άρθρο 28
Άρθρο 5 παράγραφος 3	(1): Άρθρο 3	Άρθρο 29
Παράρτημα ΙΙΙ, Β.3		Άρθρο 30
Παράρτημα ΙΙΙ.7		Άρθρο 31
Παράρτημα ΙΙΙ, Ε.5		Άρθρο 32
Παράρτημα ΙΙΙ.7α		Άρθρο 33
Παράρτημα ΙΙΙ, Γ.6		Άρθρο 34
Παράρτημα ΙΙΙ.8 και Α.2.5		Άρθρο 35
Παράρτημα ΙΑ, 1.1 έως 1.4		Άρθρο 36
Παράρτημα ΙΒ, 2.1.2		Άρθρο 37
Παράρτημα ΙΒ, 2.1.1, 2.2.1,2.3 και Παράρτημα ΙΓ, 2.1, 2.3		Άρθρο 38
Παράρτημα ΙΒ, 6.1.6		Άρθρο 39
Παράρτημα ΙΙΙ, Α1.3 και β		Άρθρο 40
Παράρτημα ΙΓ, 1.3		Άρθρο 41
Παράρτημα ΙΒ, 3.4(πρώτη περίπτωση και 3.6(β))		Άρθρο 42
Παράρτημα ΙΒ, 4.8		Άρθρο 43
Παράρτημα ΙΓ, 8.3		Άρθρο 44
Άρθρο 6 παράγραφος 3		Άρθρο 45
	(3): Άρθρο 1 παράγραφοι 1 και 2	Άρθρο 45 παράγραφοι 1 και 2
	(3): Άρθρο 3 παρ.2:	Άρθρο 45 παράγραφος 1
	(3): Άρθρο 4	Άρθρο 45 παράγραφος 3
	(3): Άρθρο 5 παράγραφος 1	Άρθρο 45 παράγραφος 4
	(3): Άρθρο 5 παράγραφος 2	Άρθρο 45 παράγραφος 5
	(3): Άρθρο 5 παράγραφος 3	Άρθρο 45 παράγραφος 6
	(3): Άρθρο 5 παράγραφος 4	Άρθρο 45 παράγραφος 7
	(3): Άρθρο 5 παράγραφος 5	Άρθρο 45 παράγραφος 8
Παράρτημα ΙΒ, 8.3.4		Άρθρο 46
Παράρτημα ΙΒ, 3.6(α)		Άρθρο 47 παράγραφος 1
Παράρτημα ΙΒ, 4.9		Άρθρο 47 παράγραφος 2

▼ B

Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91	(1) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 207/93 (2) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2003 (3) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1452/2003	Παρών κανονισμός
Παράρτημα Ι.Γ, 3.5		Άρθρο 47 παράγραφος 3
	(3): Άρθρο 6	Άρθρο 48
	(3): Άρθρο 7	Άρθρο 49
	(3): Άρθρο 8 παράγραφος 1	Άρθρο 50 παράγραφος 1
	(3): Άρθρο 8 παράγραφος 2	Άρθρο 50 παράγραφος 2
	(3): Άρθρο 9 παράγραφος 1	Άρθρο 51 παράγραφος 1
	(3): Άρθρο 9 παράγραφοι 2 και 3	Άρθρο 51 παράγραφος 2
		Άρθρο 51 παράγραφος 3
	(3): Άρθρο 10	Άρθρο 52
	(3): Άρθρο 11	Άρθρο 53
	(3): Άρθρο 12 παράγραφος 1	Άρθρο 54 παράγραφος 1
	(3): Άρθρο 12 παράγραφος 2	Άρθρο 54 παράγραφος 2
	(3): Άρθρο 13	Άρθρο 55
	(3): Άρθρο 14	Άρθρο 56
		Άρθρο 57
		Άρθρο 58
	(2): Άρθρο 1 και Άρθρο 5	Άρθρο 59
	(2): Άρθρα 5 και 3	Άρθρο 60
	(2): Άρθρο 4	Άρθρο 61
Άρθρο 5 παράγραφος 5		Άρθρο 62
Παράρτημα ΙΙΙ.3		Άρθρο 63
Παράρτημα ΙΙΙ.4		Άρθρο 64
Παράρτημα ΙΙΙ.5		Άρθρο 65
Παράρτημα ΙΙΙ.6		Άρθρο 66
Παράρτημα ΙΙΙ.10		Άρθρο 67
—		Άρθρο 68
—		Άρθρο 69
Παράρτημα ΙΙΙ, Α.1.		Άρθρο 70
Παράρτημα ΙΙΙ, Α.1.2.		Άρθρο 71
—		Άρθρο 72
Παράρτημα ΙΙΙ, Α.1.3		Άρθρο 73
Παράρτημα ΙΙΙ, Α.2.1		Άρθρο 74

▼B

Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91	(1) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 207/93 (2) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2003 (3) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1452/2003	Παρών κανονισμός
Παράρτημα III, A.2.2		Άρθρο 75
Παράρτημα III, A.2.3		Άρθρο 76
Παράρτημα I.B, 5.6		Άρθρο 77
Παράρτημα I.Γ, 5.5,6.7,7.7,7.8		Άρθρο 78
Παράρτημα III, A.2.4		Άρθρο 79
Παράρτημα III, B.1		Άρθρο 80
Παράρτημα III, Γ		Άρθρο 81
Παράρτημα III, Γ.1		Άρθρο 82
Παράρτημα III, Γ.2		Άρθρο 83
Παράρτημα III, Γ.3		Άρθρο 84
Παράρτημα III, Γ.5		Άρθρο 85
Παράρτημα III, D		Άρθρο 86
Παράρτημα III, E		Άρθρο 87
Παράρτημα III, E.1		Άρθρο 88
Παράρτημα III, E.2		Άρθρο 89
Παράρτημα III, E.4		Άρθρο 90
Παράρτημα III, 9·		Άρθρο 91
Παράρτημα III, 11·		Άρθρο 92
—		Άρθρο 93
—		Άρθρο 94
Παράρτημα I.B, 6.1.5		Άρθρο 95 παράγραφος 1
Παράρτημα I.B, 8.5.1		Άρθρο 95 παράγραφος 2
—		Άρθρο 95 παράγραφοι 3 έως 8
—		Άρθρο 95
—		Άρθρο 96
—		Άρθρο 97
Παράρτημα II, μέρος Α		ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι
Παράρτημα II μέρος Β		Παράρτημα ΙΙ
Παράρτημα VIII		Παράρτημα ΙΙΙ
Παράρτημα VII		Παράρτημα ΙV
Παράρτημα II, μέρος Α		Παράρτημα V

▼B

Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91	(1) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 207/93 (2) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2003 (3) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1452/2003	Παρών κανονισμός
Παράρτημα II, μέρος Δ		Παράρτημα VI
Παράρτημα II, μέρος Α		Παράρτημα VII
Παράρτημα VI, μέρη Α και Β		Παράρτημα VIII
Παράρτημα VI, μέρος Γ		Παράρτημα IX
—		Παράρτημα X
—		Παράρτημα XI
—		Παράρτημα XIII
—		Παράρτημα IX